

ภาค ๑ บทที่ ๑ ความหมาย ความสำคัญ และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์

บทที่ ๒ แผ่นดินไทยยุคก่อนประวัติศาสตร์

บทที่ ๓ อาณาจักรและศาสนจักรยุคประวัติศาสตร์ตอนต้น

บทที่ ๔ แผ่นดินไทยยุคประวัติศาสตร์ตอนต้น

บทที่ ๕ กลุ่มคนไทยโบราณและการก่อตั้งกรุงสุโขทัย

ตารางเปรียบเทียบช่วงเวลาที่เกิดสิ่งต่างๆบนโลกและแผ่นดินไทย		
ช่วงเวลา	สิ่งที่เกิดบนโลก	สิ่งที่เกิดบนแผ่นดินไทย
๕๐๐ ล้านปีก่อน	ยุคแคมเบรียน(ฟองน้ำ, ไทรโลไบต์)	ไทรโลไบต์ ที่เกาะตะรุเตา สตูล
๑๕๐ ล้านปีก่อน	ยุค จูราสสิก (ไดโนเสาร์ยุคแรก)	ปลาเกล็ดพญานาคที่กาฬสินธุ์
๑๓๐ ล้านปีก่อน	ยุคครีเตเชียส (ไดโนเสาร์ ยุคหลัง)	ไดโนเสาร์ที่ขอนแก่น กาฬสินธุ์
๗๕-๒๕ ล้านปีก่อน	ยุคเทอร์เชียรี (สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม)	หอยขมโบราณ ที่อุทยานหอย กระบี่
๕๐๐,๐๐๐ ปีก่อน	ยุคควอเตอร์นารี (เริ่มมีมนุษย์ลิง)	ภูเขาไฟ ที่บุรีรัมย์
๕๐๐,๐๐๐ ปีก่อน	ยุคหินเก่า มนุษย์ปักกิ่งที่จีน	มนุษย์ล่าป่างที่เกาะคา
๔๐,๐๐๐ ปีก่อน	ยุคหินเก่า นิแอนเดอร์ทัลที่เยอรมัน	มนุษย์ที่บ้านทับปริก กระบี่
๕,๖๐๐ ปีก่อน	ยุคหินกลาง ฮัวบินเหียนที่เวียดนาม	ชุมชนบ้านเชียง อุดรธานี
๔,๐๐๐ ปีก่อน	ยุคหินใหม่ ชุมชนแม่น้ำไนล์ อียิปต์	ชุมชนที่โนนนกทา ขอนแก่น
๓,๐๐๐ ปีก่อน	ยุคโลหะ เมโสโปเตเมียที่อิรัก	ชุมชนถลุงทองแดงที่ลพบุรี
๒,๕๐๐ ปีก่อน	สมัยพระพุทธเจ้าที่อินเดีย	ชุมชนบ้านธารปราสาท นครราชสีมา
๒,๐๐๐ ปีก่อน	พระเยซูเริ่มเผยแผ่คริสต์ศาสนา	อาณาจักรฟูนัน(พุทธศตวรรษที่ 6-11)
๘๐๐ ปีก่อน	ยุคสำรวจและค้นพบของชาวยุโรป	ตั้งกรุงสุโขทัย พ.ศ.๑๗๕๒
๔๖๐ ปีก่อน	ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการในยุโรป	ตั้งกรุงศรีอยุธยา พ.ศ. ๑๘๕๓
๒๒๐ ปีก่อน	พัฒนาเครื่องจักรไอน้ำที่อังกฤษ	ตั้งกรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ.๒๓๒๕
๑๓๖ ปีก่อน	เริ่มผลิตรถยนต์คันแรกที่เยอรมัน	เริ่มสร้างทางรถไฟ สมัยรัชกาลที่ ๕

ประวัติของแผ่นดินไทย

รวบรวมและเรียบเรียงโดย

ดร.อาทร จันทวิมล

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

อาทร จันทวิลม ดร. ประวัติของแผ่นดินไทย : ๑๖๕ สุขุมวิท ๔ กทม. ๑๐๑๐๐, ๒๕๕๒

๑. ประวัติศาสตร์ ๒. ประเทศไทย๓. แผ่นดินไทย ๔. ไทย ๕. ประวัติแผ่นดินไทย

๑. Thailand History ๒. Story of the Land,Thailand ๕. Thailand

ISBN: 974-91797-0-6 สงวนลิขสิทธิ์ ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗

พิมพ์ครั้งที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๖ จำนวน ๒,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ ๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๖ จำนวน ๒,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ ๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๘ จำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ ๔ แก้ไขเพิ่มเติม ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ ๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ ๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ เผยแพร่ออนไลน์บนเว็บไซต์กระทรวงศึกษาธิการ

หมายเหตุ ๑. เรื่องและภาพในเอกสารนี้เป็นข่าวและข้อเท็จจริงอันไม่ถือว่าเป็นงานที่มีลิขสิทธิ์ หรือมีอายุเก่าแก่เกิน ๕๐ ปี นับจากวันที่สร้างสรรค์ขึ้น หรือวันที่โฆษณาครั้งแรก หรือวันที่ผู้สร้างสรรค์เสียชีวิตแล้ว ซึ่งหมดอายุคุ้มครองลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์พ.ศ. ๒๕๓๗

๒. หนังสือประวัติของแผ่นดินไทยนี้ จัดทำขึ้น และนำเสนอแสดงเพื่อการวิจัยหรือศึกษางานเพื่อประโยชน์ในการสอนวิชาประวัติศาสตร์ไทย ให้แก่ผู้เรียนในสถาบันการศึกษาและผู้สนใจทั่วไป ตามข้อกำหนดในมาตรา ๓๒ แห่ง พรบ.ลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗

๓. ภาพที่ใช้ในหนังสือนี้เป็นภาพนำมาจากอินเทอร์เน็ตที่ได้ระบุแหล่งที่มาของภาพไว้แล้วด้วยความขอบคุณ หรือเป็นภาพที่ถ่ายเอง

๔. เพื่อความสะดวก จึงย่อคำว่ารัชกาลของพระมหากษัตริย์กรุงรัตนโกสินทร์ว่า ร. เช่น รัชกาลที่ ๕ ว่า ร.๕

คำนำ

หนังสือประวัติของแผ่นดินไทย พ.ศ. ๒๕๖๕ นี้ จัดทำขึ้น เพื่อสนองพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ที่ทรงต้องการให้คนไทยรู้ว่าตนเป็นใครมาจากไหน มีบรรพบุรุษที่ใช้เลือดทาแผ่นดิน สร้างชาติรักษาแผ่นดินให้คนไทยอยู่กัน กว่าจะรอดมาถึงบัดนี้ ได้อย่างไร โดยแก้ไขเพิ่มเติมจากฉบับที่พิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๖

แต่เดิมนั้น เราศึกษาเรื่องราวในอดีต จากคำบอกเล่า โบราณวัตถุ โบราณสถาน ศิลปจารึก และพงศาวดาร แต่ในปัจจุบัน มีการค้นพบข้อมูลเพิ่มเติมจำนวนมาก จากหลักฐานทางโบราณคดี ที่พบใหม่ เช่น ข้อมูลทางธรณีวิทยา ฟอสซิลสัตว์และพืชในหิน กระดูกไดโนเสาร์ เอกสารโบราณซึ่งเพิ่งค้นพบ ข้อมูลจากหอจดหมายเหตุหรือจากพิพิธภัณฑ์ รวมทั้งบันทึกงานเขียน รูปถ่าย ของบุคคลที่เคยเข้ามาเมืองไทยในอดีต ซึ่งบางชิ้นเก็บอยู่ในต่างประเทศหรือเป็นภาษาต่างประเทศ

หนังสือนี้กล่าวถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบนแผ่นดินไทย ตั้งแต่ก่อนก่อตั้งชาติไทย ย้อนไปถึงยุคเริ่มต้นโลก ๔,๖๐๐ ล้านปี สัตว์ไทรโลไบต์ ๕๐๐ ล้านปีที่เกาะตะรุเตา ไดโนเสาร์ ๒๐๐ ล้านปีที่กาฬสินธุ์ มนุษย์ล่าป่างาช้านานปี มนุษย์กระบี่สี่หมื่นปี คนบ้านเชียงห้าพันปี ต่อเนื่องมาถึงสมัยสุโขทัย ๗๗๓ ปี อยุธยา ๖๗๒ ปี รัตนโกสินทร์ ๒๔๐ ปี จนถึงเหตุการณ์ปัจจุบัน โดยค้นหาเรื่องทั้งที่มีและนอกเหนือจากในพงศาวดาร เช่น เรื่องของ ปืนใหญ่ที่พม่ายึดไปจากอยุธยาเมื่อคราวเสียกรุงครั้งที่ ๒ ซึ่งพบที่อังกฤษ เบื้องหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ เหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ ความไม่สงบทางชายแดนใต้ รวมทั้งการขัดแย้งระหว่างกลุ่มเสื้อเหลืองกับเสื้อแดงช่วง พ.ศ. ๒๕๕๑ - ๒๕๕๔

สิ่งสำคัญที่ผู้ศึกษาประวัติศาสตร์ต้องตระหนักก็คือ เรื่องราวในอดีตนั้น บางครั้งอาจคลาดเคลื่อน หรือไม่มีใครรู้ว่าความจริงเป็นอย่างไร เพราะอาจบันทึกเข้าข้างพวกเดียวกับผู้จดบันทึก อาจมีการทำลายหลักฐานบางอย่าง ทั้งผู้จดผู้เรียบเรียงเองก็อาจเข้าใจบางอย่างผิดพลาดได้

(ดร. อาทร จันทวิมล)

๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

สารบัญ

บทที่ ๑ ความหมาย ความสำคัญ และยุคสมัยของประวัติศาสตร์

๑.๑ ความหมาย

๑.๒ ความสำคัญ

๑.๓ แหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์

๑.๔ หลักฐานทางประวัติศาสตร์

๑.๕ วิธีการทางประวัติศาสตร์

๑.๖ ศักยภาพและการเทียบศักยภาพ

๑.๗ ปฏิทิน

๑.๘ อธิปไตย อธิปไตย และ อธิปไตย

๑.๙ ทศวรรษ ศตวรรษ และสหัสวรรษ

๑.๑๐ พงศาวดาร

๑.๑๑ ทำไมคนไทยจึงควรรู้ประวัติของแผ่นดินไทย?

๑.๑๒ ประวัติของแผ่นดินไทย ต่างกับประวัติศาสตร์ชาติไทยอย่างไร?

๑.๑๓ คนไทยมาจากไหน?

บทที่ ๒ แผ่นดินไทยยุคก่อนประวัติศาสตร์

๒.๑ กำเนิดของโลก

๒.๒ ชื่อยุคสมัยต่างๆของโลกทางธรณีวิทยา

- ๒.๓ บรรณยุคก่อนแคมเบรียน
- ๒.๔ บรรณยุคฟาเนอโรโซอิก
- ๒.๕ มหายุคพาเลโอโซอิก
- ๒.๖ มหายุคเมโสโซอิก
- ๒.๗ มหายุคเซโนโซอิก
- ๒.๘ เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์
- ๒.๙ ยุคก่อนประวัติศาสตร์ในแผ่นดินไทย
- ๒.๑๐ แร่ธาตุใต้ผืนแผ่นดินไทย
- ๒.๑๑ ฟอสซิลซากพืชและสัตว์ดึกดำบรรพ์ในแผ่นดินไทย
- ๒.๑๒ ไม้กลายเป็นหิน
- ๒.๑๓ มีไดโนเสาร์อยู่บนแผ่นดินไทยเมื่อกว่าร้อยล้านปีมาแล้ว
- ๒.๑๔ ฟอสซิลสิ่งโบราณที่กระบี่ พะเยา และ นครราชสีมา
- ๒.๑๕ มนุษย์ยุคหิน
- ๒.๑๖ มนุษย์ยุคโลหะ
- ๒.๑๗ แหล่งมรดกโลกอายุ ๔,๖๐๐ ปี ที่บ้านเชียง อุดรธานี
- ๒.๑๘ หมู่บ้าน ๓,๐๐๐ ปี ที่บ้านธารปราสาท นครราชสีมา
- บทที่ ๓ อาณาจักรและศาสนจักรในยุคประวัติศาสตร์ตอนต้น
- ๓.๑ ภาษาพูดและภาษาเขียน
- ๓.๒ อาณาจักรจีน

๓.๓ อาณาจักรบริเวณเมโสโปเตเมีย

๓.๔ อาณาจักรอียิปต์

๓.๕ อาณาจักรอินเดีย

๓.๖ อาณาจักรกรีกและโรมัน

๓.๗ ศาสนา

๓.๘ ศาสนาพุทธ

๓.๙ ศาสนาคริสต์

๓.๑๐ ศาสนาอิสลาม

๓.๑๑ ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

๓.๑๒ ศาสนาซิกข์

บทที่ ๔ แผ่นดินไทยยุคประวัติศาสตร์ตอนต้น

๔.๑ ชุมชนโบราณในแหลมทอง

๔.๒ แหล่งเกลือสินเธาว์

๔.๓ แหล่งอุตสาหกรรมทองแดงและเหล็กโบราณ

๔.๔ เส้นทางสายแพรไหมและเส้นทางการค้าเครื่องเทศ

๔.๕ เส้นทางการค้าขายมายังแหลมทองในสมัยโบราณ

๔.๖ สุวรรณภูมิ

๔.๗ เส้นทางข้ามคาบสมุทรแหลมทอง

๔.๘ คนเชื้อสายไทยมิได้อยู่เพียงในประเทศไทยเท่านั้น

๔.๕ ชนเผ่าโบราณในแหลมทอง

๔.๑๐ แผ่นดินแหลมทองสมัยพุทธศตวรรษที่ ๑๑-๑๒

๔.๑๑ อาณาจักรและเมืองท่าโบราณในแหลมทอง

๔.๑๒ อาณาจักรฟูนัน (พุทธศตวรรษที่ ๖-๑๑)

๔.๑๓ อาณาจักรจามปา (พุทธศตวรรษที่ ๗-๑๕)

๔.๑๔ อาณาจักรมอญและทวารวดี(สมัยพุทธกาล-พุทธศตวรรษที่ ๒๒)

๔.๑๕ อาณาจักรศรีเกษตรและพม่า (พุทธศตวรรษที่ ๑๔-ปัจจุบัน)

๔.๑๖ อาณาจักรเจนละและขอมหรือเขมรโบราณ (พุทธศตวรรษที่ ๑๑-๑๕)

๔.๑๗ อาณาจักรศรีโคตรบูรณ ล้านช้าง และลาว (พุทธศตวรรษที่ ๑๔-ปัจจุบัน)

๔.๑๘ อาณาจักรเวียดนาม (พุทธศตวรรษที่ ๑๕-ปัจจุบัน)

๔.๑๙ อาณาจักรตามพหูลิงค์หรือตัมพะลิงค์ (พุทธศตวรรษที่ ๗-๑๕)

๔.๒๐ อาณาจักรศรีวิชัย (พุทธศตวรรษที่ ๑๒-๑๘)

๔.๒๑ อาณาจักรลังกาสุกะหรือลังคะสุกะ และปัตตานี (พุทธศตวรรษที่ ๗-๒๑)

บทที่ ๕ กลุ่มคนไทยโบราณและการก่อตั้งกรุงสุโขทัย (พุทธศตวรรษที่ ๑๑ – พ.ศ. ๑๘๘๑)

๕.๑ กลุ่มคนไทยสมัยโบราณ

๕.๒ อาณาจักรล้านนาไทย

๕.๓ อาณาจักรหริภุญไชย

๕.๔ ชาวสยาม

๕.๕ แหล่งประวัติศาสตร์สำคัญที่ลพบุรี

๕.๖ กรุงสุโขทัยยุคต้น

๕.๗ กรุงสุโขทัยหลังสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช

บทที่ ๖ อาณาจักรสยามสมัยกรุงศรีอยุธยา (พ.ศ. ๑๘๕๓-๒๓๑๐)

๖.๑ การก่อตั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี

๖.๒ ขุนหลวงพะงั่ว กษัตริย์นักรบ

๖.๓ สมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช (เจ้านครอินทร์)

๖.๔ หลักฐานประวัติศาสตร์อยุธยาจากกรุงไถ้พระปรางค์วัดราชบูรณะ

๖.๕ เจ้าสามพระยา

๖.๖ ปฏิรูปการปกครองแผ่นดินในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ

๖.๗ สงครามกับพม่าครั้งแรกที่เชียงกรานสมัยสมเด็จพระไชยราชาธิราช

๖.๘ พระเทียรราชาลาผนวชมาครองราชย์เป็นสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ

๖.๙ การเสียกรุงศรีอยุธยาแก่พม่า ครั้งที่ ๑

๖.๑๐ ความสัมพันธ์กับต่างประเทศในสมัยอยุธยาตอนต้น

๖.๑๑ การเผยแพร่คริสต์ศาสนาในกรุงศรีอยุธยา

๖.๑๒ สมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช

๖.๑๓ สมัยสมเด็จพระเอกาทศรถ

๖.๑๔ สมัยสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม

๖.๑๕ สมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง

๖.๑๖ สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช

๖.๑๓ สมัยสมเด็จพระเพทราชา

๖.๑๔ สมัยสมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ ๘ (พระเจ้าเสือ)

๖.๑๕ สมัยสมเด็จพระเจ้าท้ายสระ

๖.๒๐ สมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ

๖.๒๑ ถิ่นที่อยู่ของคนต่างชาติดังกรุงศรีอยุธยา

๖.๒๒ ขนออนหรือด่านเก็บภาษี

๖.๒๓ บันทึกเรื่องกรุงศรีอยุธยาของขุนหลวงหาวัดและคำให้การชาวกรุงเก่า

๖.๒๔ การเสียกรุงศรีอยุธยาแก่พม่า ครั้งที่ ๒

บทที่ ๗ อาณาจักรสยามสมัยกรุงธนบุรี (พ.ศ. ๒๓๑๑-๒๓๒๕)

๗.๑ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงกู้เอกราชของชาติไทย

๗.๒ ตั้งกรุงธนบุรี

๗.๓ ตีอะแซหวุ่นกี้

๗.๔ ตีเวียงจันทน์

๗.๕ บันทึกของชาวเดนมาร์ก

๗.๖ ซื่อปิ่นใหญ่จากเดนมาร์ก

๗.๗ ส่งทูตไปเมืองจีน

๗.๘ สิ้นสมัยกรุงธนบุรี

๗.๙ บันทึกของตอร์แปง

บทที่ ๘ สมัยรัตนโกสินทร์ตั้งแต่รัชกาลที่ ๑ ถึงรัชกาลที่ ๕ (พ.ศ. ๒๓๒๕-๒๔๕๓)

๘.๑ สมัยรัชกาลที่ ๑ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกฯ (พ.ศ.๒๓๒๕-๒๓๕๒)

๘.๒ สมัยรัชกาลที่ ๒ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (พ.ศ. ๒๓๕๒-๒๓๖๗)

๘.๓ สมัยรัชกาลที่ ๓ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. ๒๓๖๗-๒๓๙๔)

๘.๔ สมัยรัชกาลที่ ๔ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. ๒๓๙๔-๒๔๑๑)

๘.๕ สมัยรัชกาลที่ ๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. ๒๔๑๑-๒๔๕๓)

บทที่ ๙ สมัยรัตนโกสินทร์ ตั้งแต่ รัชกาลที่ ๖ ถึงรัชกาลที่ ๘ (พ.ศ.๒๔๕๓-๒๔๘๕)

๙.๑ สมัยรัชกาลที่ ๖ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. ๒๔๕๓-๒๔๖๘)

๙.๒ สมัยรัชกาลที่ ๗ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. ๒๔๖๘-๒๔๗๕)

๙.๓ สมัยรัชกาลที่ ๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล (พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๔๘๙)

บทที่ ๑๐ รัชกาลที่ ๙ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (พ.ศ. ๒๔๘๙- ๒๕๕๙)

๑๐.๑ เจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดชขึ้นครองราชย์

๑๐.๒ การแย่งชิงอำนาจระหว่างพวกนายปรีดี พนมยงค์กับ จอมพล ป.พิบูลสงคราม

๑๐.๓ ยุคจอมพล ป.พิบูลสงคราม พ.ศ. ๒๔๙๑

๑๐.๔ ยุคจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และจอมพลถนอม กิตติขจร พ.ศ. ๒๕๐๐

๑๐.๕ ๑๔ ตุลา วันมหาวิปโยค พ.ศ.๒๕๑๖

๑๐.๖ รัฐบาลมรว.ถึกฤทธิ - มรว.เสนีย์ ปราโมช พ.ศ. ๒๕๑๘

๑๐.๗ กรณี ๖ ตุลา และเหตุต่อเนื่อง พ.ศ. ๒๕๑๙

๑๐.๘ ยุคของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ พ.ศ. ๒๕๒๓

๑๐.๙ รัฐบาลนายชาติชาย ชุณหะวัณ พ.ศ. ๒๕๓๑

- ๑๐.๑๐ ปฏิวัติ ร.ศ.ช. พ.ศ.๒๕๓๔
- ๑๐.๑๑ พฤษภาทมิฬ พ.ศ.๒๕๓๕
- ๑๐.๑๒ นายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี พ.ศ.๒๕๓๕
- ๑๐.๑๓ สมัยรัฐบาลนายบรรหาร- พล.อ.ชวลิต พ.ศ. ๒๕๓๘
- ๑๐.๑๔ สมัยพ.ต.ท.ทักษิณ เรื่องอำนาจ พ.ศ. ๒๕๔๔
- ๑๐.๑๕ ปฏิวัติคมช.และเหตุต่อเนื่อง พ.ศ. ๒๕๔๕
- ๑๐.๑๖ การชุมนุมประท้วงของกลุ่มเสื้อเหลืองและเสื้อแดง พ.ศ. ๒๕๕๑-๒๕๕๔
- ๑๐.๑๗ รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (พ.ศ. ๒๕๕๑-๒๕๕๔)
- ๑๐.๑๘ นายกรัฐมนตรีหญิง ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (พ.ศ. ๒๕๕๔-๒๕๕๗)
- ๑๐.๑๙ รัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา (พ.ศ. ๒๕๕๗....)
- ๑๐.๒๐ ร.๙ สวรรคต (พ.ศ. ๒๕๕๙)
- บทที่ ๑๑ รัชกาลที่ ๑๐ สมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. ๒๕๕๙...)
- ภาคผนวก ก. พระนามพระมหากษัตริย์แห่งประเทศไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัย
- ภาคผนวก ข. พระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์แห่งกรุงรัตนโกสินทร์
- ภาคผนวก ค. รายนามนายกรัฐมนตรีของไทย ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕-ปัจจุบัน
- ภาคผนวก ง. จำนวนประชากรจังหวัดต่างๆ พ.ศ. ๒๕๕๑
- ภาคผนวก จ. เทียบมาตราโบราณกับปัจจุบัน

ภาพแผ่นดินไทยยุคก่อนประวัติศาสตร์และต้นประวัติศาสตร์

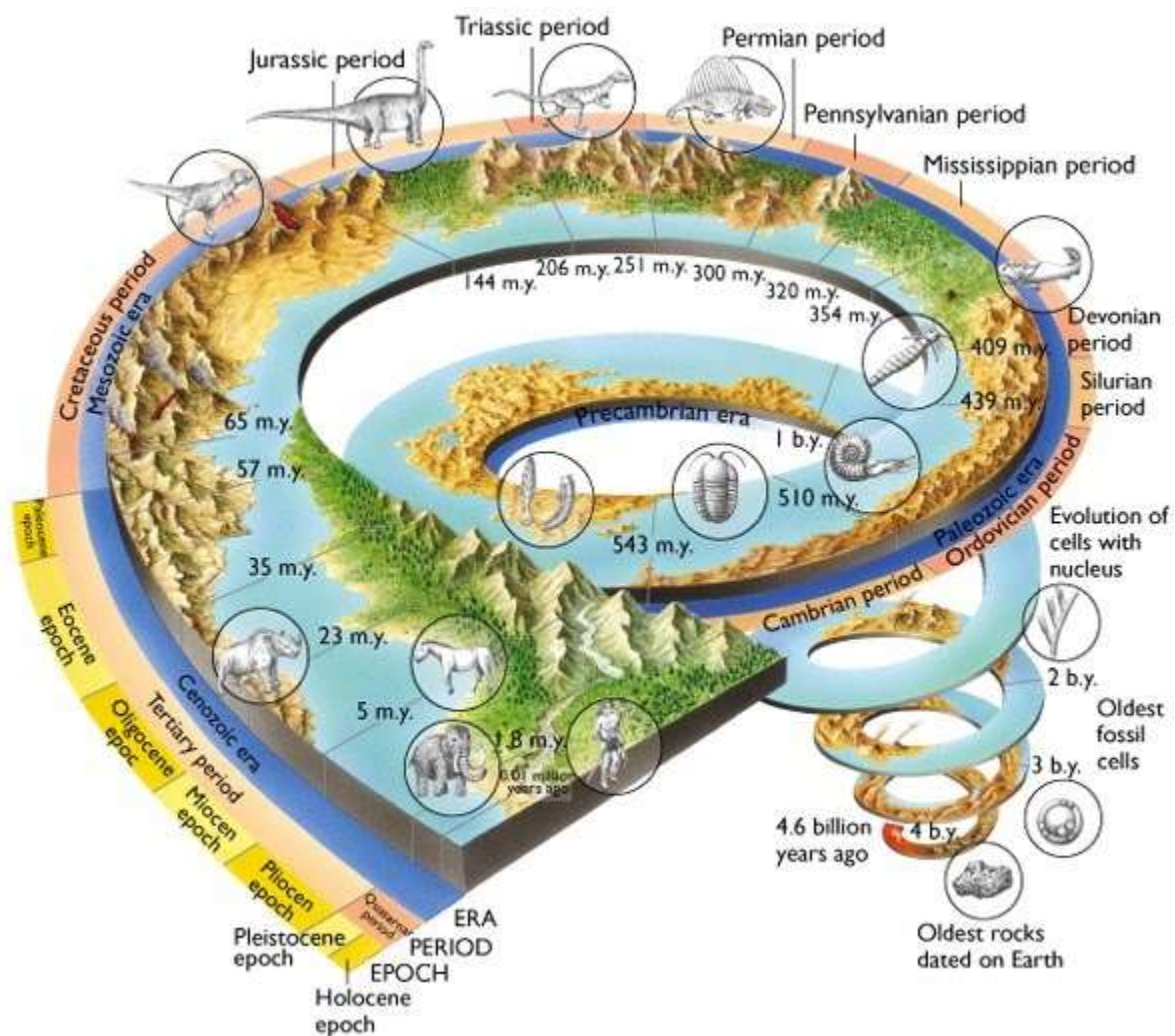
ผาหินที่เกาะตะรุเตา อ.ละงู จ.สตูล ที่พบแมลงโบราณไทรโลไบต์ อายุราว ๕๐๐ ล้านปี

(ภาพจากดร.อัปสร สุตสะอาด กรมทรัพยากรธรณี และ<http://www.krunok.net/index2.php/?p=1468>)

ปลาเกล็ดพญานาค เลปโตเทสพุทธรุตร อายุ ๑๕๐ ล้านปี พบที่ภูน้ำจั้น อ.ภูหินรายณ์ จ.กาฬสินธุ์

(ภาพจาก http://www.thaiwaysmagazine.com/thai_article/2108_new_destination_for_prehistoric/new_destination_for_prehistoric.html)

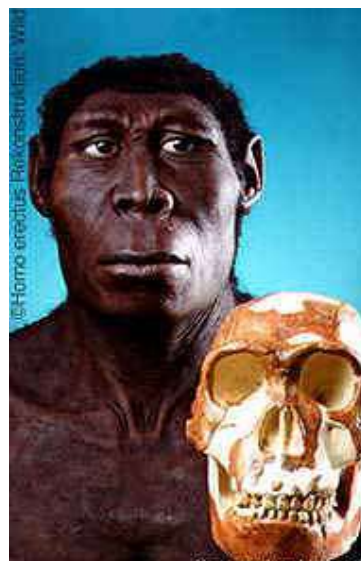
ตารางเวลาทางธรณีวิทยา

(<http://lh-palaeon.blogspot.com/2009/09/blog-post.html>)

โครงกระดูกไดโนเสาร์ อายุราว ๑๓๐ ล้านปีพบที่วัดสักกะวัน อ.ภูผินารายณ์ จ.กาฬสินธุ์

(http://s935.photobucket.com/albums/ad196/maliwanfoto/?action=view¤t=IMG_4821.jpg)

กะโหลกศีรษะมนุษย์ลำปาง อายุ ๕ แสนปี พบที่ เขาป่าหนาม อ.เกาะคา จ.ลำปาง

(<http://www.sujitwongthes.com/2011/07/weekly01072554/>, <http://gospig.blogspot.com/2007/08/500000-homo-erectus-hominoid-1-5.html>)

ภาชนะดินเผาบ้านเชียงสมัยต้น มีลายขีดขีดหรือเชือกทาบ อายุราว ๕,๐๐๐ ปี

(ถ่ายภาพโดยได้รับอนุญาตจากพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ)

โครงกระดูก “เจ้าหญิงโคกพนมดี” อายุ ๓,๖๐๐ ปี พบที่อ.พนัสนิคม ชลบุรี

(www.pbs.org/wgbh/nova/icemummies/remains.html)

หม้อดินเผาสามขาโบราณ อายุราว ๓,๐๐๐ ปี พบที่บ้านเก่า ต.จระเข้เผือก อ.เมือง จ.กาญจนบุรี

(<http://www.gotoknow.org/blogs/posts/4954>)

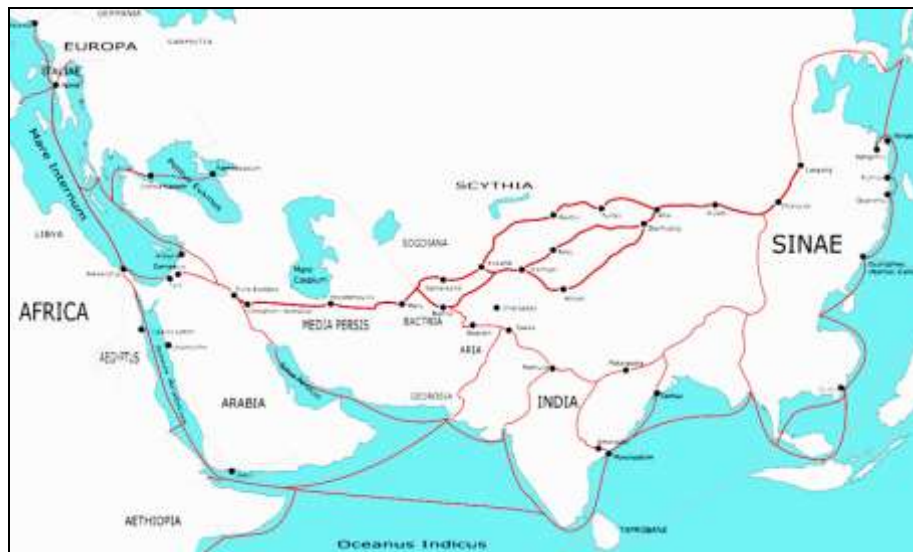
กำไล ใบหอกและหัวขวานสำริด พบที่บ้านเชียง อายุประมาณ ๑,๘๐๐ ปี

(ถ่ายภาพโดยได้รับอนุญาตจากพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ)

การ
หล่อ
โลหะ

สำริดที่บ้านเชียงสมัยโบราณ (ถ่ายภาพโดยได้รับอนุญาตจากพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ)

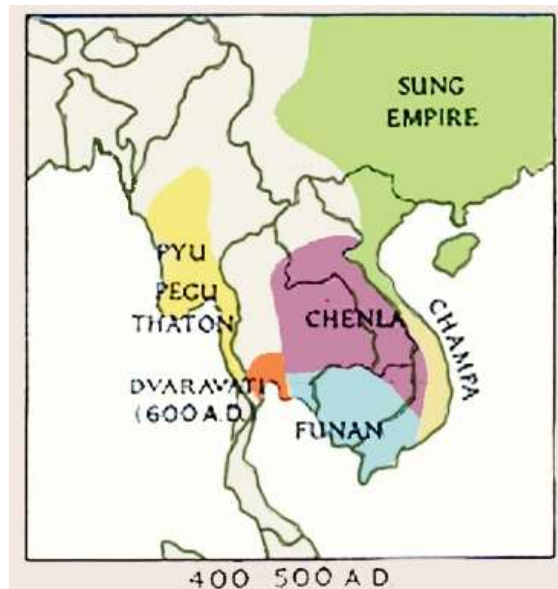
เส้นทางสายแพรไหมทางบกและทางทะเล ราว พ.ศ. ๕๐๐

(http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Transasia_trade_routes_1stC_CE_gr2.png)

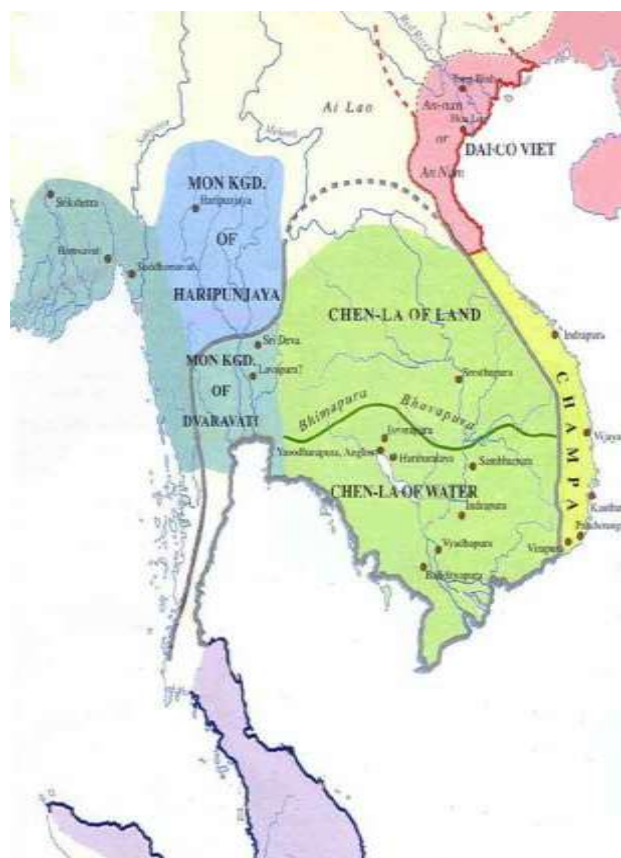

แผนที่โลกสมัยโบราณ เขียนตามข้อมูลของปโตเลมี ราวพ.ศ.๑๐๐

(http://www.fbi.gov/headlines/map1_110807.jpg)

แผนที่อาณาจักรฟูนัน เจนละ จามปา ทวารวดี และ พยู สมัยพุทธกาล (ภาพจาก <http://www.funan.de>)

อาณาจักรโบราณราว พ.ศ. ๑๑๐๐ (<http://angkorianwarrior.com/myPictures/image026.jpg>)

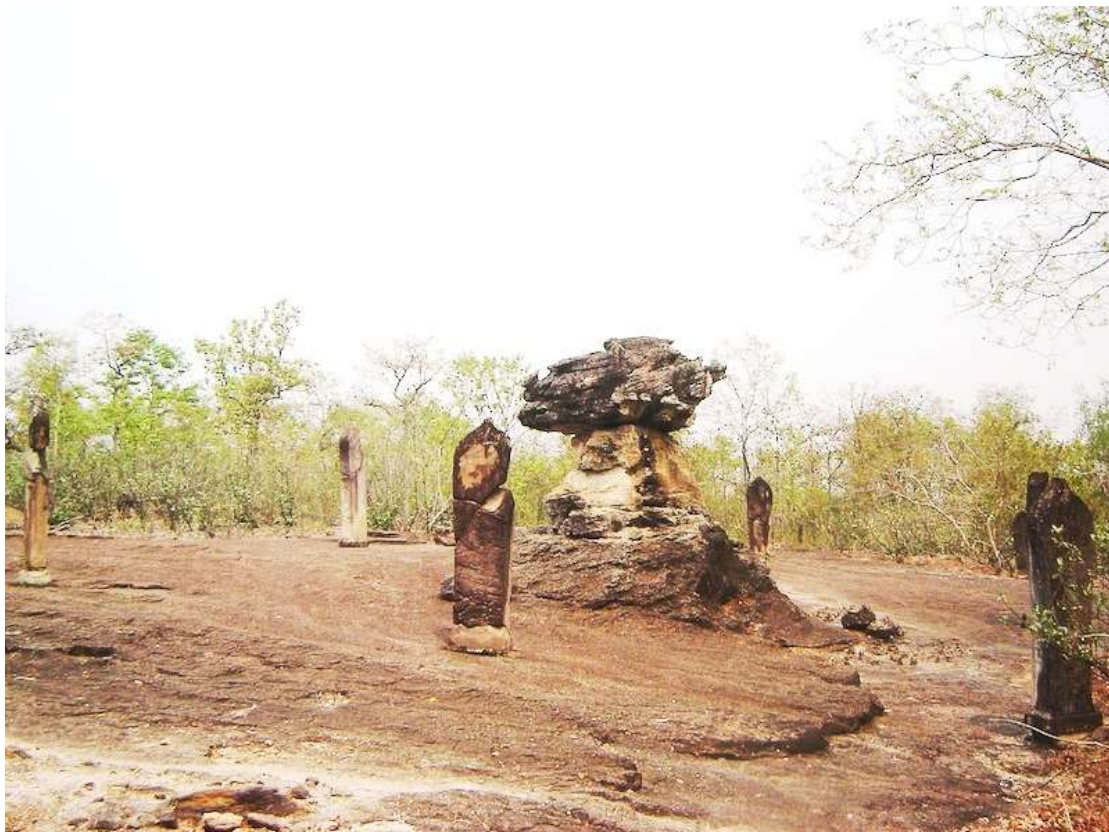
พระพุทธรูปปูนปั้นโบราณขนาดใหญ่มาก ที่เมืองสุวรรณโคทมคำ ประเทศลาว

(<http://www.discoverylaos.com/images/gallery/02-07-06-15-55-51.jpg>)

เศียรพระพุทธรูปปูนปั้นโบราณขนาดใหญ่มาก ที่เมืองโบราณเวียงคุก จ.หนองคาย

<http://www.nectec.or.th/oncc/province/pictures/e15/nongk2-101-2-2.jpg>

ที่อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท อุดรธานี ซึ่งเคยเป็นที่ประกอบพิธีกรรมของมนุษย์ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ กว่าพันปีมาแล้ว เคยมีคนตัดเศียรพระพุทธรูปหินสลักโบราณ ทำให้เป็นพระเศียรขาดอยู่หลายปี เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๖ ผู้เรียบเรียงได้ร่วมกับกรมศิลปากรค้นหาเศียรพระที่ถูกตัดไปจนพบ แล้วบูรณะขึ้นใหม่ตามแบบเดิม

ภาพจากหนังสือ Munter: Scared Rocks and Buddhist Caves in Thailand 1998

เสมาหินทรายสลักสมัยทวารวดี อายุกว่าพันปี พบที่เมืองฟ้าแดดสงยาง อ. กมลาไสย จ.กาฬสินธุ์

ปัจจุบัน อยู่ที่พิพิธภัณฑสถานขอนแก่น และวัดโพธิ์ชัยเสมาราม กาฬสินธุ์

<http://www.sa-ardnonngam.com/data-52433.html>

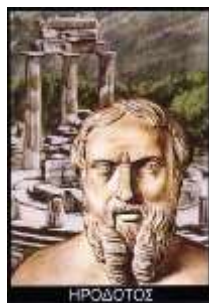
บทที่ ๑

ความหมาย ความสำคัญและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์

ประวัติศาสตร์ คือการศึกษา เพื่อสืบสวนหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความเป็นมาในอดีต ของสิ่งของหรือเหตุการณ์ที่กำหนด จากข้อมูลหลักฐานที่พบ เช่นซากไดโนเสาร์ ขวานหิน เครื่องปั้นดินเผา หรือมีการบอกเล่า บันทึกเก็บไว้หรือจากผู้รู้เห็นเหตุการณ์นั้นโดยตรง เช่นศิลาจารึก คัมภีร์ไบเบิล หรือ พงศาวดาร ผู้ที่รู้ประวัติศาสตร์จะรู้ความเป็นมาของสิ่งต่างๆ รู้เรื่องความสำเร็จและปัญหา ความล้มเหลวในอดีต เพื่อจะได้้นำสิ่งที่เหมาะสมไปพัฒนาให้ดีขึ้น ระวังหลีกเลี่ยงความบกพร่องที่เคยเกิดมาก่อน และอาจพยากรณ์คาดการณ์ล่วงหน้าเพื่อเตรียมรับสิ่งที่อาจเกิดในอนาคตได้

๑.๑ ความหมายของประวัติศาสตร์ ประวัติศาสตร์ (History) คือวิชาว่าด้วยเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต ตามหลักฐานที่ค้นพบ สืบหา รวบรวม จัดระเบียบ ตรวจสอบ ตีความหมาย เรียบเรียง แล้วนำเสนอข้อมูล

คำว่า “History” ในภาษาอังกฤษมาจากภาษากรีก แปลว่า ความรู้จากการสืบสวน ส่วนคำว่า ประวัติศาสตร์ในภาษาไทย มีรากศัพท์มาจากคำว่า “ปฤติ” ในภาษาบาลี แปลว่าเรื่องราว ความเป็นมา และ “สาสูตร” ภาษาสันสกฤต แปลว่าความรู้ จุดเริ่มต้นของยุคประวัติศาสตร์ คือเมื่อมนุษย์รู้จักบันทึกข้อความเป็นตัวอักษร เมื่อราว ๔,๐๐๐ ปีก่อน ผู้ที่ได้รับยกย่องเป็นผู้บุกเบิกประวัติศาสตร์โลกคือ ชาวกรีก ชื่อฮีโรโดตัส (Herodotus) ซึ่งบันทึกเรื่องสงครามระหว่างกรีกกับเปอร์เซีย เมื่อราว ๒,๕๐๐ ปีก่อน ส่วนผู้ที่ได้รับยกย่องเป็นพระบิดาแห่งประวัติศาสตร์ไทย คือ สมเด็จพระปรมัยยิกานุภาพ

ฮีโรโดตัส ผู้บุกเบิกประวัติศาสตร์โลก ชาวกรีก

(<http://www.mlahanas.de/Greeks/Portraits/Art/Herodotus.jpg>)

สมเด็จพระยามหาราชาภาพ ผู้ทรงบุกเบิกประวัติศาสตร์และโบราณคดีไทย

(<http://s415.photobucket.com/albums/pp233/dangroj/?action=view¤t=pic65.jpg>)

๑.๒ ความสำคัญของประวัติศาสตร์

๑.๒.๑ ทำให้รู้ประวัติความเป็นมาของสิ่งของและเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นในอดีต เช่น ประวัติของแผ่นดินไทยตั้งแต่ยุคไดโนเสาร์ สมัยทวารวดี สมัยสุโขทัย อยุธยา รัตนโกสินทร์ ฯลฯ

๑.๒.๒ ทำให้เข้าใจต้นเหตุและผลลัพธ์ของเหตุการณ์ในอดีต ซึ่งจะเป็นบทเรียนต่อ ปัจจุบันและอนาคต แม้ว่าอาจเกิดขึ้นซ้ำกันหรือไม่ก็ตาม

๑.๒.๓ ทำให้รู้จักวิธีคิดอย่างมีเหตุผล ข้อเท็จจริง ด้วยการพิจารณาตามหลักฐาน

๑.๓ แหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ เป็นต้นตอของหลักฐาน แบ่งออกเป็นสามชั้นคือ

๑.๓.๑ แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) หรือ หลักฐานชั้นต้น ได้แก่ เรื่องราวต้นฉบับของเหตุการณ์ ที่บันทึกไว้โดยผู้ค้นพบ รู้เห็นด้วยตา ได้ยินกับหู หรือเกี่ยวข้องกับขณะที่เกิดเหตุการณ์นั้นด้วยตนเอง มิใช่ได้ฟังคำบอกเล่า ข่าวลือหรืออ่านต่อจากที่คนอื่นเขียนไว้ เป็นแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือมากที่สุด เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ ฟิล์มชิล ขวานหิน เครื่องปั้นดินเผา

บ้านเชียง โครงกระดูกมนุษย์โบราณ จดหมายเหตุวันวลิต คำให้การของนายแอนโทนี โกยาดันเมื่อกรุงศรีอยุธยาแตก กฎหมายตราสามดวง พระราชนิพนธ์ไกลบ้าน ของ ร.๕

๑.๓.๒ แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) หรือหลักฐานชั้นรอง คือเรื่องที่มีผู้นำข้อมูลปฐมภูมิมาแล้วต่อ หรือ วิเคราะห์ โดยผู้ดำเนินการไม่ได้อยู่ในเหตุการณ์จริง เช่น พระไตรปิฎกตีลาจารึก ตำรา สารานุกรม หนังสือประวัติศาสตร์ไทย (นำหลักฐานเก่ามาวิเคราะห์ต่อ)

๑.๓.๓ แหล่งข้อมูลตติยภูมิ (Tertiary Sources) คือเรื่องที่เรียบเรียงจากข้อมูลทุติยภูมิอีกชั้นหนึ่ง อาจผิดเพี้ยนจากความจริง โดยเฉพาะที่เป็นข่าวเล่าลือ เช่น นวนิยายเรื่องผู้ชนะสิบทิศ

๑.๔ หลักฐานทางประวัติศาสตร์ คือร่องรอยเหตุการณ์อดีตที่ทิ้งไว้ ซึ่งสามารถนำมาเล่าเรื่องที่เคยเกิดขึ้น วิเคราะห์หาเหตุผล และนำมาใช้ศึกษาต่อได้ นักโบราณคดีเป็นผู้ทำหน้าที่ขุด ค้นหา และรวบรวมหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ส่วนนักประวัติศาสตร์ คือผู้ศึกษา สืบสวนหาข้อเท็จจริงของความเป็นมาของสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากหลักฐานที่มีเก็บไว้หรือจากผู้รู้โดยตรง หลักฐานทางประวัติศาสตร์แบ่งออกเป็น ๒ ประเภทคือ หลักฐานไม่เป็นลายลักษณ์อักษร และหลักฐานลายลักษณ์อักษร

๑.๔.๑ หลักฐานไม่เป็นลายลักษณ์อักษร คือ หลักฐานที่ไม่เป็นตัวหนังสือหรือสัญลักษณ์ที่อ่านแทนอักษรเข้าใจได้ เช่น ชั้นดินชั้นหิน ฟอสซิลพืชและสัตว์ ภาพเขียนในโบสถ์

ฟอสซิลกระดูกไดโนเสาร์ที่ กาฬสินธุ์ เป็นหลักฐานชนิดไม่เป็นลายลักษณ์อักษรว่าเคยมีไดโนเสาร์บนแผ่นดินไทย

(<http://www.sarakadee.com/web/modules.php?name=Sections&op=printpage&artid=785>)

หลักฐานที่ได้จากเรือจมในทะเลหลายร้อยปี เป็นหลักฐานชนิดไม่เป็นลายลักษณ์อักษรที่สำคัญ เพราะน้ำทะเลจะรักษาสภาพเดิม ไม่ถูกมนุษย์ สัตว์ หรือแมลงทำลายเหมือนกับบนบก

วัตถุโบราณจากเรือจม เป็นแหล่งหลักฐานประวัติศาสตร์ชนิดไม่เป็นลายลักษณ์อักษร

(<http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=kumpine&month=03-2006&date=31&group=8&gblog=5>)

๑.๔.๒ หลักฐานลายลักษณ์อักษร คือหลักฐานที่แสดงด้วยตัวอักษรสัญลักษณ์แทนคำพูด เช่น แท่งดินเผาอักษรรูปเล่มของพวกสุเมเรียน ศิลาจารึกวัดศรีชุม พงสาวดารฉบับหลวงประเสริฐ ตำรายาวัดพระเชตุพน หนังสือประวัติของแผ่นดินไทย ฯลฯ

ศิลาจารึกตำรายาและหมอนวดที่วัดพระเชตุพน สมัย ร.๓ เป็นหลักฐานลายลักษณ์อักษร

(www.SoutheastAsianArcheology.com)

๑.๔.๓ คัมภีร์ใบลาน การจารึกตัวหนังสือลงใบอ่อนของต้นลาน (*Corypha umbraculifera*) นั้นใช้มานานกว่า ๒,๐๐๐ ปี โดยมีหลักฐานจากการสังคายนาศาสนาพุทธศาสนาครั้งที่ ๕ ที่ประเทศลังกา พ.ศ. ๔๓๓ ว่ามีการจารึกพระไตรปิฎกครั้งแรกลงในใบลาน ด้วยอักษรสิงหลของลังกา

ต้นลานที่บ้านทับลาน อ.นาดี จ.ปราจีนบุรี

(http://park.dnp.go.th/visitor/nationparkshow.php?PTA_CODE=1040)

วิธีการ (ขีดเขียน) ตัวอักษรลงใบลาน (http://www.sophiaquest.com/popups/writing_manuscript.html)

วิธีจดข้อความในใบลานนั้น ต้องนำใบอ่อนจากต้นลานมาตากแดดผึ่งลมให้แห้ง ตัดเขียนเป็นรูปสี่เหลี่ยมยาว ต้มหรือหนึ่งกับน้ำขาวข้าวที่ใส่สมุนไพรป้องกันแมลง ผึ่งให้แห้ง ใช้เหล็กจารที่ทำจากเหล็กแหลมมีด้ามไม้ จาร (ขีดเขียน) บนใบลานให้เป็นร่องรอยตัวหนังสือได้ทั้งสองด้าน ทาด้วยน้ำมันงาหรือน้ำมันมะพร้าว ใช้น้ำมันยางเคี้ยวผสมขมิ้นดินหม้อ หรือยางรัก ทาหน้าใบลานให้ดำ โรยด้วยทรายละเอียดคว่ำร้อน แล้วขีดด้วยลูกประคบ ความร้อนจากทรายจะทำให้น้ำมันยางจมในร่อง

กลายเป็นอักษรสีดำ แล้วใช้มือดึงใบลานผ่านผ้าดิบเช็ดน้ำมันออก เจาะรูร้อยเชือกที่เรียกว่า สายสนอง เพื่อรวม๒๔ใบลานเป็น ๑ ผูก หลายๆ ผูกรวมเป็น ๑ คัมภีร์ มิได้ประทับหัวท้ายและผ้าห่อรอบนอก

๑.๔.๔ สมุดไทย หรือสมุดไท หรือสมุดข่อย เป็นกระดาษแผ่นพับเป็นชั้นๆ ทำจากการนำต้นข่อย (Streblus asper) มาลอกเปลือกตากแห้ง แฉ่น้ำ หมักในคลองที่มีน้ำไหลผ่านจนเปลือกเปื่อย นำขึ้นจากน้ำบีบให้แห้ง แล้วเสียด(ฉีกให้เป็นฝอย) หมักในอ่างปูนขาว (อาจใส่ยางหรือใบมะละกอให้เปื่อยเร็วขึ้น) นำไปนึ่งในภาชนะไม้ไผ่สาน(รวม) ที่วางบนกระทะใบบัวจนสุกทั่วกัน หมักเปลือกข่อยนึ่งสุกด้วยน้ำปูนขาวในโอ่ง แล้ววางบนเตียงไม้ ใช้ค้อนไม้ทุบจะได้เยื่อกระดาษชั้นเป็นก้อน เทาลูกมะตูม นำไปละลายในน้ำ ใช้ตะแกรง(พะแนง)รูปสี่เหลี่ยมบุด้วยผ้าจิ้งให้ตึง ช้อนหรือเทเยื่อกระดาษบนพะแนง วางเรียงตากแดดจนแห้งแล้วลอกเป็นแผ่น ทากระดาษด้วยแป้งเปียกที่ทำจากปูนขาวผสมแป้งข้าวเจ้า แล้วตากจนแห้ง พับทบไปมาได้เป็นเล่มสมุด(ทางใต้เรียกบุด) สมุดไทยมีทั้งสมุดไทยขาวเขียนด้วยอักษรสีดำ และสมุดไทยดำที่ย้อมกระดาษข่อยด้วยน้ำมะเกลือ เขม่าไฟหรือกาบมะพร้าวเผาไฟบดละเอียด เขียนด้วยดินสอสีขาวที่ทำจากดินขาว หรือ เขียนด้วยรงที่ทำจากยางไม้สีเหลือง บางทีใช้ หรดาลที่เป็นแร่กำมะถันผสมสารหนูสีแดงอมเหลือง สำหรับสมุดไทยชนิดสมุดเส้นทองที่ใช้เขียนคัมภีร์สำคัญหรืองานเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ โดยจะปิดทองคำเปลวปิดทับบนอักษรตัวรองขณะเกือบจะแห้งแล้วใช้แปรงปิดทองออก ส่วนที่เขียนเป็นอักษรจะมีผงทองคำสีทองติดอยู่ ส่วนที่ไม่ได้เขียนอักษรนั้นทองคำจะหลุดออกมาเหลือพื้นสีดำ สำหรับอุปกรณ์สำหรับเขียนอักษรบนสมุดไทยนั้น นิยมใช้ฟู่กันที่ทำจาก ขนหูกองวัว หรือใช้เข็มนิลยา แทนปากกา บางทีก็ใช้แปรงหวดหนูที่ทำจาก ขนม้า ขนกระต่าย รากลำเจียก หรือ เปลือกกระดังงา

ทูตฝรั่งเศสสมัยสมเด็จพระนารายณ์ฯ ชื่อลาตูแบร์ บันทึกไว้ว่า “...ชาวสยามทำกระดาษจากผ้าฝ้ายเก่า ๆ และยังทำจากเปลือกต้นไม้นิคมหนึ่งชื่อต้นข่อย (Ton Coe) อีกด้วย แต่กระดาษเหล่านี้มีความหนาบางไม่สม่ำเสมอ ทั้งเนื้อกระดาษและความขาวผ่องก็หยาบกว่าเรา ฉะนั้น ชาวสยามจึงไม่ใช้หมึกจีน (สีดำ) เขียนบนกระดาษของพวกเขา ส่วนมากมักชุปกระดาษด้วยหมึกให้มีสีดำ ซึ่งทำให้เนื้อกระดาษแน่นขึ้น แล้วใช้เขียนด้วยดินสอพองสีขาว หนังสือของพวกเขาไม่มีการเข้าเล่ม เย็บสัน หากทำเป็นแผ่นยาวเหยียด ไม่ใช้วิธีม้วนเก็บเช่นบรรพบุรุษของเรา หากพับทบไปมาอย่างพับพัด ค้ำจิว และทางที่ดีเส้นบรรทัดเขียนตัวอักษรนั้น เป็นไปตามทางยาวของรอยพับ หากได้เขียนทางด้านขวางไม่”

๑.๕ วิธีการทางประวัติศาสตร์ คือ กระบวนการรวบรวม ค้นคว้า พิจารณา วิเคราะห์ เรื่องในอดีต จากข้อมูลหลักฐานที่เชื่อถือได้ แล้วนำมาเปรียบเทียบ เพื่อให้รู้เรื่องสำคัญในอดีตใกล้เคียง ความจริง โดยอธิบายได้ว่าเหตุใดจึงเกิดขึ้น และคลี่คลาย พัฒนาไปอย่างไร ประกอบด้วยขั้นตอน สำคัญ คือ

๑.๕.๑ กำหนดเป้าหมาย โดยมีวัตถุประสงค์ชัดเจนว่าจะศึกษาอะไร มีขอบเขตแค่ไหน

๑.๕.๒ รวบรวมข้อมูลและคัดเลือกหลักฐานจากแหล่งต่างๆ โดยคำนึงว่า หลักฐาน ขั้นต้น น่าเชื่อถือกว่าหลักฐานชั้นรอง แต่หลักฐานชั้นรองมักอธิบายเรื่องให้เข้าใจง่ายกว่าหลักฐานขั้นต้น

๑.๕.๓ วิเคราะห์และประเมินคุณค่าหลักฐาน ว่าอะไรควรเชื่อ อะไรไม่ควรเชื่อ มี สองวิธีคือ การวิพากษ์หลักฐาน (external criticism) หรือการวิเคราะห์ภายนอก คือการตรวจสอบ หลักฐานที่คัดเลือกไว้แต่ละชิ้นว่ามีความน่าเชื่อถือเพียงใด เพื่อสกัดหลักฐานที่ไม่น่าเชื่อถือออกไป และ การวิพากษ์ข้อมูลหรือการวิเคราะห์ภายใน (Internal criticism) คือการพิจารณาเนื้อหาหรือ ความหมายที่แสดงออกในหลักฐาน เพราะข้อมูลต่างๆอาจคลาดเคลื่อน และมีอคติของผู้บันทึกแฝงอยู่

๑.๕.๔ การตีความหลักฐาน คือการค้นหาข้อเท็จจริงที่ปรากฏในหลักฐาน โดย พยายามหาความหมายแท้จริงที่อาจแอบแฝงไว้หลังตัวอักษร

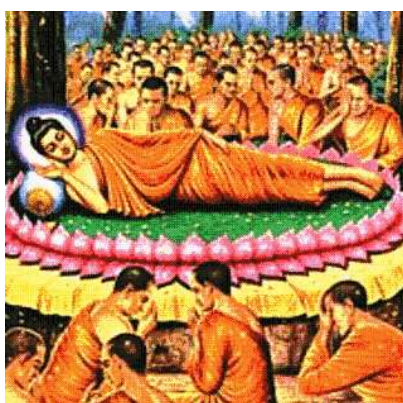
๑.๕.๕ การนำเสนอเรื่องราว คือการเรียบเรียงเป็นเรื่องที่ใกล้เคียงความจริงมากที่สุด โดยนำข้อมูลที่ผ่านมาวิเคราะห์ แยกประเภท ให้เห็นความสำคัญหรือความต่อเนื่อง โดย อธิบายถึงสาเหตุ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และผลที่ได้รับต่อมา

ช่วงเวลามีความสำคัญต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ เพราะใช้ในการลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ก่อนหลัง

การกำหนดหัวข้อเรื่องค้นคว้าทางประวัติศาสตร์ สามารถกำหนดให้แคบลงด้วยวิธี จำกัด ช่วงเวลา จำกัดสถานที่ หรือ จำกัดด้วยภูมิภาค ผลการศึกษาประวัติศาสตร์นั้น อาจเปลี่ยนแปลงได้ จากการค้นพบหลักฐานใหม่ และเทคโนโลยีที่พัฒนาไป

๑.๖ ศักราชและการเทียบศักราช ศักราช หมายถึง ปีที่เริ่มจากเหตุการณ์สำคัญทางศาสนาหรือประวัติศาสตร์อย่างหนึ่ง เช่นพุทธศักราชนับปีที่พระพุทธเจ้าปรินิพพาน คริสต์ศักราชนับปีที่พระเยซู ประสูติ (พ.ศ. ๕๔๓) ศักราชอิสลามนับแต่ปีที่ศาสดามะหะหมัดอพยพจากเมืองเมกกะไปประกาศศาสนา ที่เมืองเมดินะ ศักราชมีประโยชน์ในการเทียบเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ว่าเกิดขึ้นเมื่อใด

๑.๖.๑ พุทธศักราช (พ.ศ.) (Buddhist Era, B.E.) ใช้ปีที่พระพุทธเจ้าปรินิพพาน เป็นจุดเริ่มต้น พุทธศักราชแบบไทยนับปีที่พระพุทธเจ้าปรินิพพาน เป็น พ.ศ. ๐ คือ นับ พ.ศ. ๑ เมื่อพระพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว ๑ ปี ซึ่งไม่เหมือนกับการนับพุทธศักราชแบบลังกา ลาว เขมร พม่า ซึ่ง นับปีที่พระพุทธเจ้าปรินิพพานเป็น พ.ศ. ๑ ทำให้ปีพ.ศ.ของพม่า เขมร และลาวมากกว่าของไทย ๑ ปี (พ.ศ. พม่า เขมร ลาว เร็วกว่าไทย ๑ ปี) ดังนั้นการศึกษาประวัติศาสตร์จากข้อมูลของพม่า เขมร และลาว จึงต้องคำนึงถึงปีพ.ศ.ที่ไม่ตรงกันด้วย

พระพุทธเจ้าปรินิพพานเมื่อ พ.ศ. ๐ (นับแบบไทย)หรือพ.ศ. ๑ (นับแบบพม่า ลาว เขมร)

(<http://art-culture.uru.ac.th/img5.gif>)

๑.๖.๒ คริสต์ศักราช (ค.ศ.) (Christian Era) เป็นศักราชที่นิยมใช้ทั่วโลกมากที่สุด แต่เดิมเชื่อกันว่านับตั้งแต่ปีที่ พระเยซูคริสต์(Jesus Christ)ประสูติเป็น ค.ศ.ที่ ๐ ซึ่งตรงกับ พ.ศ.๕๔๓ ใช้ตัวย่อว่า A.D ซึ่งมาจากคำภาษา ละติน Anno Domini แปลว่า ในปีแห่งพระเจ้าของเรา (In the

year of our Lord) ถ้าเป็นปีก่อนคริสต์ศักราช เขียน ย่อว่า B.C. ย่อมาจาก Before Christ ถ้าต้องการเปลี่ยนพุทธศักราชเป็นคริสต์ศักราชให้ลบด้วย ๕๔๓ เช่น พ.ศ. ๒๕๕๔ ตรงกับ ค.ศ. ๒๐๑๑

ต่อมามีข้อถกเถียงกันว่า ปีประสูติจริงของพระเยซูอาจไม่ใช่ค.ศ.๑ เนื่องจากขณะที่พระเยซูประสูตินั้น จักรพรรดิโรมัน ออกุสตุส ทรงสั่งให้จดทะเบียนมนุษย์ทุกคนในแผ่นดิน และกษัตริย์เฮโรดแห่งกรุงเยรูซาเล็มยังทรงมีชีวิตรอยู่ เพราะมีบันทึก กรณีที่หมอบอกในวันคริสต์มาสว่า“กษัตริย์ของชาวยิวได้บังเกิดแล้ว” กษัตริย์เฮโรดจึงสั่งประหารเด็กชายอายุต่ำกว่าสองปี บริเวณนั้นทั้งหมด เพื่อป้องกันการชิงบัลลังก์ราชวงศ์ของพระองค์ในอนาคต แต่พระเยซูทรงรอดชีวิต เพราะพระแม่มาเรียพาหนีไปอียิปต์ ต่อมาหลักฐานว่ากษัตริย์เฮโรดสวรรคต เมื่อ ๔ ปีก่อนคริสต์ศักราช ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นจริง พระเยซูคริสต์เจ้า ก็ไม่ได้ประสูติใน ค.ศ. ๑ แต่ประสูติอย่างน้อย ๔ ปีก่อนคริสต์ศักราช

พระเยซูประสูติที่เมืองเบธเลแฮม (<http://www.decorliving.com/images/1197734819/christmas-2.jpg>)

๑.๖.๓ มหาศักราช (ม.ศ.) (Major Era , Saka Era) เป็นศักราชทางราชการและศาสนาฮินดูที่ใช้ในประเทศอินเดียถึงปัจจุบัน เริ่มนับเมื่อ พ.ศ. ๖๒๑ (ค.ศ. ๗๘) โดยพระเจ้ากนิษกะ (Kanishka กนิष्ค) ของอาณาจักรกุศาน(Kushans) ในอินเดียภาคเหนือ ทรงตั้งขึ้น ในปีที่ทรงชนะแคว้นโดยรอบ มหาศักราชนิยมใช้ใน เขมร ชาวโบราณ และกรุงสุโขทัยตอนต้น (เข้าใจว่าคงใช้ตามแบบเขมรที่เคยครองสุโขทัยมาก่อน) เช่นปี๑๒๐๕ที่ระบุในศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงนั้นไม่ใช่จุลศักราชหรือพุทธศักราช แต่เป็นมหาศักราช วิธีแปลงมหาศักราชเป็นพุทธศักราชให้เอา ๖๒๑ บวกเข้าไป

๑.๖.๔ อิจญ์เราะหฺ์ศักราช (ฮ.ศ.) (Hijra Islamic Era) เป็นศักราชในศาสนาอิสลาม อิจญ์เราะหฺ์ เป็นภาษาอาหรับ(هجرة) แปลว่าการเดินทาง เริ่มนับตั้งแต่วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ค.ศ. ๖๒๒ (พ.ศ.๑๑๖๕) นับเป็น ฮ.ศ. ๑ จุดตั้งต้นศักราช เมื่อท่านศาสดา นบีมุฮัมมัด อพยพหนีจากเมืองเมกกะ เพราะมีผู้ต่อต้านคำสั่งสอนและปองร้าย ไปยังเมืองเมดินา ในประเทศซาอุดีอาระเบีย การเทียบศักราชอิสลามกับศักราชอื่นทำได้ยาก เพราะศักราชอิสลามนั้นใช้เดือนทางจันทร์คติที่พระจันทร์หมุนรอบโลก และวันสำคัญทางศาสนาอิสลามจะเปลี่ยนไปจากวันตามปฏิทินสากลทุกปี ผู้สนใจสามารถ เทียบศักราชอิสลามได้ทางอินเทอร์เน็ต ที่ <http://www.islamicfinder.org/dateConversion.php>

๑.๖.๕ จุลศักราช (จ.ศ.) หรือศักราชน้อย (Thai Minor Era, Little Saka Era, Chula Sakarat) เริ่มนับปีที่ ๐ ตั้งแต่ พ.ศ. ๑๘๘๑ (ค.ศ. ๖๓๘) จุลศักราชเป็นศักราชราชการที่ใช้ในประเทศพม่าจนถึงปัจจุบัน เข้าใจว่าคนไทยนำมาใช้ตามแบบพม่า ตั้งแต่สมัยพระมหาธรรมราชา แห่งกรุงศรีอยุธยา พ.ศ. ๒๑๑๒ จนถึงพ.ศ. ๒๔๓๑ สมัยรัชกาลที่ ๕ จึงเปลี่ยนใช้รัตนโกสินทร์ศก (ร.ศ.) เพื่อจะได้ไม่ต้องใช้ศักราช แบบพม่า ใช้ที่ ๑๕ เมษายน เป็นวันเปลี่ยนศักราชใหม่ วิธีเปลี่ยนจุลศักราชให้เป็นพุทธศักราชให้เอา ๑๘๘๑ บวกเข้าไป เช่น จุลศักราช ๑ ตรงกับ พ.ศ. ๑๘๘๒)

แต่เดิมมีความ เชื่อกันว่าพระเจ้าบุพผโลธรหั้น (Nyaung-U Poba Sawrahan) ซึ่งเคยเป็นพระสังฆราชพม่า ลี้กออกมาชิงราชสมบัติเป็นกษัตริย์พม่า ระหว่าง พ.ศ.๑๔๗๔-๑๕๐๗ เป็นผู้ตั้งจุลศักราชขึ้น แต่จากการตรวจสอบประวัติศาสตร์พม่า พบว่า พ.ศ. ๑๘๘๑ หรือค.ศ. ๖๓๘ อันเป็นปีเริ่มต้นจุลศักราชนั้น เป็นเวลาก่อนสมัยกษัตริย์โลธรหั้น เกือบ ๓๐๐ ปี และก่อนที่พระเจ้าอโนรธาขอประสูติ (พ.ศ. ๑๕๗๗) โดยเป็นช่วงเวลาก่อตั้งอาณาจักรศรีเกษตร(Sri Ksetra)ของชาวพยูที่นับถือพุทธศาสนา บริเวณลุ่มแม่น้ำอิระวดี ซึ่งเจริญรุ่งเรืองมาหลายร้อยปี แล้วได้สูญสลายไปช่วงพ.ศ.๑๘๘๕

เอกสารโบราณของไทยนิยมเรียก ปีจุลศักราชคู่กับชื่อปีนักษัตร(ชวด ฉลู ขาล...) ที่ใช้สัต์ว์เป็นสัญลักษณ์ประจำปี เช่นปีมะแมเอกศก จุลศักราช ๑๓๔๑ ปีมะโรงสัมฤทธิศกจุลศักราช ๑๓๕๐

ปีจุลศักราชที่ลงท้ายเลข ๑ เรียก "เอกศก" ปีที่ลงท้ายเลข ๒ เรียก "โทศก" ปีที่ลงท้ายเลข ๓ เรียก "ตรีศก" ปีที่ลงท้ายเลข ๔ เรียก "จัตวาศก" ปีที่ลงท้ายเลข ๕ เรียก "เบญจศก" ปีที่ลงท้ายเลข ๖ เรียก "ฉศก" ปีที่ลงท้ายเลข ๗ เรียก "สप्तศก" ปีที่ลงท้ายเลข ๘ เรียก "อัฐศก" ปีที่ลงท้ายเลข ๙ เรียก "นพศก" ปีที่ลงท้ายเลข ๐ เรียก "สัมฤทธิศก"

๑.๖.๖ รัตนโกสินทร์ศก (ร.ศ.) เริ่มนับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๓๒๕ อันเป็นปีที่สร้างกรุงเทพฯเป็นราชธานี นับ เป็นร.ศ. ๑ ใช้วันที่ ๑ เมษายนเป็นวันเปลี่ยนศักราชขึ้นปีใหม่ เริ่มใช้ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๓๒ สมัยรัชกาลที่ ๕ เพื่อแทนจุลศักราชแบบพม่าที่ใช้มาแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา สมัยรัชกาลที่ ๖ พ.ศ. ๒๔๕๕ เลิกใช้ร.ศ. เพราะไม่สะดวกในการอ้างอิงประวัติศาสตร์ โดยเปลี่ยนใช้พุทธศักราชแทนวิธีเปลี่ยน ร.ศ. ให้เป็น พ.ศ. ให้บวกด้วย ๒๓๒๔ เช่น ร.ศ. ๒๓๑ คือ พ.ศ. ๒๔๕๕

๑.๖.๗ การเทียบพุทธศักราชกับศักราชอื่น

พุทธศักราช ลบด้วย ๕๔๓ เป็น คริสต์ศักราช (ค.ศ.) เช่น พ.ศ. ๒๕๕๑ = ค.ศ. ๒๐๐๘

พุทธศักราช ลบด้วย ๖๒๑ เป็น มหาศักราช (ม.ศ.) เช่น พ.ศ. ๒๕๕๑ = ม.ศ. ๑๙๓๐

พุทธศักราช ลบด้วย ๑๑๘๑ เป็น จุลศักราช (จ.ศ.) เช่น พ.ศ. ๒๕๕๑ = จ.ศ. ๑๓๗๐

พุทธศักราช ลบด้วย ๒๓๒๔ เป็น รัตนโกสินทร์ศก (ร.ศ.) เช่น พ.ศ. ๒๕๕๑ = ร.ศ. ๒๒๒๗

ข้อควรระวังเกี่ยวกับศักราชและวันที่

๑. วันที่ซึ่งไม่มีในปฏิทินสากล คือวันที่ ๓ ถึง ๑๓ กันยายนค.ศ. ๑๙๕๒ (พ.ศ. ๒๒๙๕ สมัยพระเจ้าบรมโกศ) เพราะในปีดังกล่าว ประเทศเครือจักรภพอังกฤษและบางประเทศในยุโรป เปลี่ยนระบบปฏิทินแบบจูเลียนเป็นแบบเกรกอเรียน ซึ่งตัดวันที่ ๓ ถึง ๑๓ กันยายน ค.ศ. ๑๙๕๒ ออกไป

๒. มีการใช้จุลศักราชแบบพม่า ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ใช้วันสงกรานต์เป็นวันปีใหม่ สมัยรัชกาลที่ ๔ ใช้วันขึ้น ๑ ค่ำเดือน ๕ เป็นวันปีใหม่ตรุษไทย พ.ศ. ๒๔๓๑ สมัยรัชกาลที่ ๕ มีการเปลี่ยนใช้รัตนโกสินทร์ศก (ร.ศ.) แทนจุลศักราช (จ.ศ.) และเริ่มใช้วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๓๒ เป็นวันขึ้นปีใหม่ พ.ศ. ๒๔๕๔ สมัยรัชกาลที่ ๖ ใช้พุทธศักราช (พ.ศ.) แทน (ร.ศ.) เพื่อสะดวกในการเทียบประวัติศาสตร์ ใช้วันที่ ๑ เมษายน เป็นวันเปลี่ยนศักราชขึ้นปีใหม่

๓. เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๔ สมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม มีการเปลี่ยนวันขึ้นปีใหม่ที่เปลี่ยนศักราชจากวันที่ ๑ เมษายนเป็น ๑ มกราคม เพื่อให้สอดคล้องกับระบบสากล ดังนั้น ในพ.ศ. ๒๔๘๓ ปฏิทินเมืองไทย จึงมีเพียง ๕ เดือนเท่านั้น ไม่มีวันที่ ๑ มกราคม ถึง ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๓ โดยทั่วไปในการเทียบพุทธศักราชกับคริสต์ศักราชนั้นใช้ ๕๔๓ ลบออก แต่ในพ.ศ. ๒๔๘๓ ต้องดูให้ดีว่า อยู่ในช่วงวันที่ ๑ มกราคม ถึง ๑๕ เมษายน ซึ่งยังปีเก่า ๒๔๘๒ อยู่ หรือไม่

๑.๗ ปฏิทิน คือ แบบสำหรับดูวันเดือนปี เมื่อราว ๕,๐๐๐ ปีมาแล้ว ชาวบาบิโลน ได้พัฒนาความรู้ต่อจากชาวสุเมเรียนแล้วจัดทำปฏิทินรุ่นแรกๆ โดยสังเกตช่วงเวลาที่ดวงอาทิตย์ขึ้นและตก ตั้งชื่อว่า วัน (Day) ชาวบาบิโลนสังเกตว่าดวงจันทร์ข้างขึ้นกับข้างแรม จะเกิดวนเวียนทุก ๒๘-๒๙ วัน ตั้งชื่อช่วงเวลาดังกล่าวว่า เดือน (Month) และเมื่อครบ ๑๒ เดือน ฤดูกาลต่างๆ เช่นฤดูหนาว ฤดูใบไม้ผลิ จะเวียนกลับมาใหม่ ตั้งชื่อช่วงเวลานี้ว่า ปี (Year) แต่ปฏิทินของชาวบาบิโลน ที่ใช้ดวงจันทร์เป็นเกณฑ์นั้นมีจุดอ่อน คือ ฤดูกาลทางธรรมชาตินั้นจะเลื่อนวันเดือนตามปฏิทินบาบิโลน ไปทุกปีไม่ตรงกับเดือนที่เคยเป็นมา เช่นเดือนธันวาคมที่เคยเป็นฤดูหนาวอาจเป็นฤดูร้อน หรือหิมะอาจตกในเดือนเมษายน เมื่อ ๔๕ ปี ก่อนคริสต์ศักราช จูเลียส ซีซาร์ จักรพรรดิโรมันทรงสั่งให้เปลี่ยนปฏิทินจันทรคติไปใช้ปฏิทินสุริยคติ ใช้เกณฑ์โลกหมุนรอบดวงอาทิตย์ เรียกว่าปฏิทินแบบจูเลียน (Julian calendar)

พ.ศ. ๒๑๒๕ (ค.ศ. ๑๕๘๒) สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย ประเทศในเครือจักรภพอังกฤษ และประเทศอื่นๆในยุโรป ได้เปลี่ยนระบบปฏิทินจากแบบจูเลียน ไปใช้ แบบเกรกอเรียน (Gregorian) อันเป็นแบบที่ใช้กันอยู่ ปัจจุบันทั่วโลก คิดขึ้นโดย สันตปาปา เกรกอรี โดยได้ตัดวันในปี ค.ศ. ๑๕๘๒ ของปฏิทินจูเลียนออกไป ๑๑ วัน ทำให้ในปี ค.ศ. ๑๕๘๒ ไม่มีวันที่ ๓ ถึง ๑๓ กันยายน และให้ใช้วันที่ ๑ มกราคมเป็นวันขึ้นปีใหม่ ปฏิทินแบบ เกรกอเรียนนี้มี ๓๖๕ วันต่อปี แต่ทุกๆ ๔ ปีจะเป็นปีพิเศษหรืออธิกสุรทิน ที่จะเพิ่มวันพิเศษเข้าอีก ๑ วัน คือวันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ รวมเป็น ๓๖๖ วัน

สันตะปาปา เกรกอรี (Gregory) ผู้คิดค้นปฏิทินแบบที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน

(www.reformation.org)

ปฏิทินแบบไทยซึ่งใช้กันมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ก่อนจะเปลี่ยนมาใช้ปฏิทินสุริยคติแบบปัจจุบัน(แบบเกรกอเรียน) ในสมัยรัชกาลที่ ๕ นั้น เป็นปฏิทินทางจันทรคติ ที่นับการโคจรรอบโลกของดวงจันทร์เป็นเกณฑ์ ช่วงที่ดวงจันทร์สว่างเรียกว่าข้างขึ้น ช่วงที่ดวงจันทร์มืดเรียกว่าข้างแรม ระบบจันทรคตินี้มีระบบไม่เหมือนกับระบบสุริยคติที่นับการโคจรรอบดวงอาทิตย์ของโลกเป็นเกณฑ์

๑.๓.๑ วิธีเขียนวันแบบขึ้นแรมแบบไทย ใช้สัญลักษณ์ดังนี้

๓

๑ ๑ ๖ หมายถึง วันอาทิตย์ ขึ้น ๖ ค่ำ เดือน ๖

๒ ๑ ๘ หมายถึง วันจันทร์ แรม ๖ ค่ำ เดือน ๘

๖

เลขวัน ใช้ ๑ แทนวันอาทิตย์ ๒ แทนวันจันทร์ ๓ แทนวันอังคาร.....

เลขเดือน ใช้ ๑ แทนเดือนอ้าย ๒ แทนเดือนยี่ ๓ แทนเดือน๓

๑.๓.๒ เดือนเต็มและเดือนขาด เนื่องจากแต่ละเดือนทางจันทรคติของไทยนั้น มีเพียง ๒๙.๕ วัน คือมีเศษครึ่งวันมาเกี่ยวข้อง จึงมีการแก้ไข โดยใช้ระบบเดือนเต็มและเดือนขาด เดือนไทยพวกที่หนึ่งจะมีเพียง ๒๙ วัน เรียกว่า “เดือนขาด” กำหนดตรงกับเดือนเลขคี่ คือ เดือนอ้าย(๑), ๓, ๕, ๗, ๙, ๑๑ มีวันสิ้นเดือนตรงกับวันแรม ๑๔ ค่ำ ส่วนอีกพวกหนึ่งจะมี ๓๐ วันเรียกว่า “เดือนเต็ม” กำหนดตรงกับเดือนเลขคู่ คือ เดือนยี่ (๒), ๔, ๖, ๘, ๑๐, ๑๒ ซึ่งวันสิ้นเดือนจะตรงกับวันแรม ๑๕ ค่ำ ตัวเลขเดือน ๑..๒..๓...๔ เหล่านี้ไม่ใช่ตัวเลขกำหนดเดือนสากลอย่างเช่น มกราคม คือ ๑, กุมภาพันธ์ คือ ๒ แต่หมายถึงเลขเดือนที่คนไทยนิยมเรียกเช่น เดือนอ้ายคือเดือนที่หนึ่ง เดือนยี่คือเดือนที่สอง

สำหรับเวลาที่ใช้เปลี่ยนวันซึ่งพวกโหรใช้ดูดวงชะตาทางปฏิทินจันทรคติของไทย คือ เวลา
รุ่งเช้าพระอาทิตย์ขึ้นของวันถัดไป ไม่ใช่เที่ยงคืนเหมือนปฏิทินสากล และวันที่เปลี่ยนปีขวด ฉลู ... คือ
๑๖ เมษายน ซึ่งเป็นวันเถลิงศก ของเทศกาลสงกรานต์ ไม่ใช่วันที่ ๑ มกราคม เหมือนของปฏิทินสากล

๑.๗.๓ การบอกเวลาในรอบวัน แบบไทย

การบอกเวลาตอนกลางวันใช้คำว่า “โมง” กลางคืนก่อนเที่ยงคืนใช้ว่า “ทุ่ม” หลังเที่ยงคืนใช้ว่า
“ตี” ส่วน “ยาม” เป็นการบอกช่วงเปลี่ยนเวรยามกลางคืน หนึ่งยามเท่ากับ ๓ ชั่วโมง ยาม ๑ เท่ากับ
๓ ทุ่ม หรือ ๒๑.๐๐ น. ยาม ๒ เท่ากับเที่ยงคืน หรือ ๒๔.๐๐ น. ยาม ๓ เท่ากับตี ๓ หรือ ๐๓.๐๐ น.

การบอกเวลาหน่วยย่อยนาทีก็น่าที่ คือ “บาท” ๑ บาทเท่ากับ ๖ นาที เช่น ๔ ทุ่ม ๒ บาท คือ ๒๒.๑๒ น

๑.๗.๔ ที่มาของชื่อเดือนในภาษาอังกฤษ พวกโรมันโบราณตั้งชื่อเดือนไว้คือ

เดือนมกราคม (January) ตั้งตามชื่อเทพเจ้าแห่งการเริ่มต้น ชื่อ แจนัส Janus

เดือนกุมภาพันธ์ (February) ตั้งตามชื่อเทพเจ้าแห่งความบริสุทธิ์ ชื่อ เฟบรูรัส Februs

เดือนมีนาคม (March) ตั้งตามชื่อของเทพเจ้าสงคราม ชื่อมาร์ Mars เป็นเดือนแรกปีโรมัน

เดือนเมษายน (April) ตั้งชื่อตามเทพเจ้าแห่งความรัก ชื่อ เอพรุ Apru

เดือนพฤษภาคม (May) ตั้งตามชื่อของเทพธิดาแห่งความอุดมสมบูรณ์ ชื่อ เมเีย Maia

เดือนมิถุนายน (June) ตั้งตามชื่อของเทพเจ้าผู้พิทักษ์คุ้มครองกรุงโรม ชื่อ จูโน Juno

เดือนกรกฎาคม (July) ตั้งชื่อตามกษัตริย์โรมัน คือจูเลียส ซีซาร์ Julius Caesar

เดือนสิงหาคม (August) ตั้งชื่อตามกษัตริย์โรมันองค์แรก คือออกุสตุส Augustus Caesar

เดือนกันยายน (September) มาจาก "Septem" แปลว่า "เจ็ด" คือเดือนที่ ๗ ปฏิทินโรมัน

เดือนตุลาคม (October) มาจาก "Octo" แปลว่า "แปด" คือเดือนที่ ๘ ปฏิทินโรมัน

เดือนพฤศจิกายน (November)มาจาก "Novem" แปลว่า "เก้า"คือเดือนที่ ๙ ปฏิทินโรมัน

เดือนธันวาคม (December)มาจาก "Decem" แปลว่า "สิบ" คือเดือนที่ ๑๐ปฏิทินโรมัน

๑.๗.๕ ชื่อเดือนต่างๆในภาษาไทย สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยปริยายแห่งราชการ ในสมัย ร.๕ ทรงเป็นผู้ตั้งชื่อเดือน ภาษาไทย โดยทรงแบ่งเดือนที่มี ๓๐ วันและเดือนที่มี ๓๑ วันด้วยการลงท้ายเดือนต่างกันด้วยคำว่า "ยน"และ "คม" ซึ่งย่อมาจากคำว่า "อาคม" และ "อายน" แปลว่า "การมาถึง" ส่วนคำนำหน้า เช่น มกร กุมภ นั้นเป็นชื่อจักรราศี ตามวิชาโหราศาสตร์

มกราคม คือ ราศีมกร (มังกร) กุมภาพันธ์ คือ ราศีกุมภ์ (หมี) มีนาคม คือ ราศีมีน (ปลา) เมษายน คือ ราศีเมษ (แกะ) พฤษภาคม คือ ราศีพฤษภ (วัว) มิถุนายน คือ ราศีมิถุน (ชายหญิงคู่) กรกฎาคม คือ ราศีกรกฎ (ปู) สิงหาคม คือ ราศีสิงห์ (สิงโต) กันยายน คือ ราศีกันย์ (หญิงสาว) ตุลาคม คือ ราศีตุลย์ (ตาชั่ง ตราชู) พฤศจิกายน คือ ราศีพิจิก(แมงป่อง) ธันวาคม คือ ราศีธนู (ธนู)

๑.๗.๖ มีการตั้งชื่อวันต่างๆ ตามชื่อดวงดาวและเทพเจ้า คือ

๑. วันอาทิตย์ Sunday ตั้งชื่อตามดวงอาทิตย์ หรือ ชัน Sun

๒. วันจันทร์ Monday ตั้งชื่อตามดวงจันทร์ หรือ มูน Moon

๓. วันอังคาร Tuesday ตั้งชื่อดาวอังคารและตามเทพเจ้าไทร์ Tyr แห่งการต่อสู้

๔. วันพุธ Wednesday ตั้งชื่อตามชื่อดาวพุธและชื่อเทพเจ้าวูเดน Woden แห่งการค้า

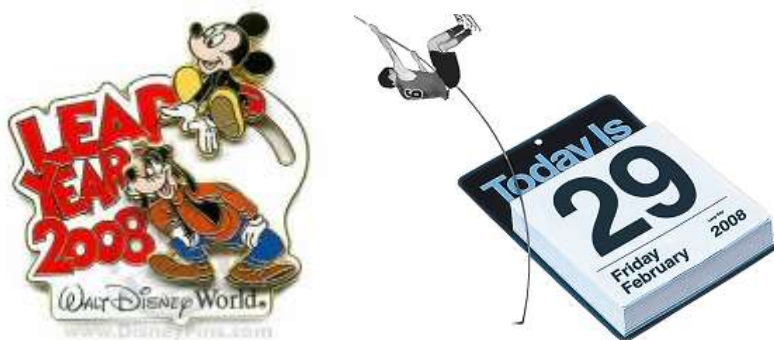
๕. วันพฤหัสบดี Thursday ตั้งชื่อตามดาวพฤหัสบดีและเทพเจ้าธอร์ Thor แห่งสายฟ้า

๖. วันศุกร์ Friday ตั้งชื่อตามดาวศุกร์และเทพเจ้าฟรีย่า Freya หรือ Frigg แห่งความรัก

๗. วันเสาร์ Saturday ตั้งชื่อตามดาวเสาร์และเทพเจ้าแซทเทอร์นSaturn แห่งการเกษตร

๑.๘ อธิกสุรทิน อธิกมาส และอธิกวาร “อธิก”แปลว่าเพิ่ม “สุรทิน” แปลว่าปฏิทินพระอาทิตย์ “มาส” แปลว่าพระจันทร์ “วาร”แปลว่าวัน

๑.๘.๑ อธิกสุรทิน Leap Year (เพิ่มวันในเดือนกุมภาพันธ์ทุก ๆ ๔ ปี) โดยปกติแล้ว เดือนกุมภาพันธ์มี ๒๘ วัน แต่ในบางปีที่เราเรียกว่า “อธิกสุรทิน” (ปีค.ศ. ที่หารด้วย ๔ ลงตัว) เดือนกุมภาพันธ์จะมี ๒๙ วัน และปีนั้นจะมี ๓๖๖ วัน เพราะเวลาที่โลกหมุนรอบดวงอาทิตย์ในแต่ละปีนั้น คือ ๓๖๕.๒๔๒๑๙ วัน ทำให้ปีปกติที่มี ๓๖๕ วัน มีเวลาหายไป ๐.๒๔๒๑๙ วันต่อปี ดังนั้นทุก ๔ ปี จึงเพิ่มหนึ่งวันเพื่อชดเชยที่หายไป

พ.ศ. ๒๕๕๑ (ค.ศ. ๒๐๐๘) เป็นปีอธิกสุรทิน ที่เดือนกุมภาพันธ์ มี ๒๙ วัน

(<http://laurenisonlyhuman.wordpress.com/2008/02/29/happy-leap-day/>)

๑.๘.๒ อธิกมาส Extra Month (เพิ่มเดือน ๘ สองหน ในบางปีของระบบจันทรคติ) เนื่องจากการที่พระจันทร์หมุนรอบโลกครั้งหนึ่งใช้เวลา ๒๙ วันครึ่ง ดังนั้น ถ้าปีหนึ่งมี ๑๒ เดือน แต่ละปีทางจันทรคติจะมีวันเพียง ๓๕๔ วันเท่านั้น ซึ่งน้อยกว่าเวลาที่โลกหมุนรอบดวงอาทิตย์ปีละ ๓๖๕.๒๔๒๑๙ วัน อยู่ ๑๑.๒๔๒๑๙ วัน หมายความว่า ในสามปีกว่าๆ ปฏิทินทางจันทรคติจะมีวันน้อยกว่าสุริยคติอยู่ราวหนึ่งเดือน ถ้าไม่แก้ไขจะทำให้เดือนจันทรคติกับฤดูกาลไม่ตรงกัน จึงปรับปฏิทินจันทรคติให้มีเดือนแปดสองหน ในบางปี หรือปีนั้นมี ๑๓ เดือน เรียกว่า “ปีอธิกมาส”

๑.๘.๓ อธิกวาร Leap Day (เพิ่มวันในเดือน ๗ ในบางปีของระบบจันทรคติ) ถึงแม้จะมีการแก้ไขเพิ่มวันในเรื่องอธิกมาสแล้ว แต่ปฏิทินทางจันทรคติกับสุริยคติก็ยังคงเหลื่อมกันอีกเล็กน้อย ดังนั้นประมาณ ๕ ปี จะต้อง มีการเพิ่มวัน ในเดือน ๗ ขึ้นอีกหนึ่งวันเป็นพิเศษ

๑.๘.๓ อธิกวินาที Leap Second (เพิ่มวินาทีในบางปี) เนื่องจากการที่โลกหมุนช้าลงประมาณหนึ่งในสี่ของวินาทีในแต่ละปี ดังนั้นตั้งแต่พ.ศ. ๒๕๑๕ เป็นต้นมา จึงมีการคิดค้นวินาที

พิเศษหรืออธิกวินาที (Leap Second) เพื่อปรับแก้ไขเวลาที่เกิดขึ้น โดยราว ๓-๔ ปี จะมีการประกาศเพิ่ม วินาทีพิเศษแถมขึ้นมาหนึ่งวินาทีตอนเที่ยงคืนของวันที่ ๓๑ ธันวาคม หรือ ๓๐ มิถุนายน เวลามาตรฐาน กรีนนิช (เมืองไทยเพิ่มเวลา ๑ วินาทีพิเศษสี่ครั้ง ตอน ๐๗.๐๐ น.ของวันที่ ๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๐ กับ วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๑ พ.ศ. ๒๕๔๘ และ พ.ศ. ๒๕๕๒)

๑.๕ ทศวรรษ ศตวรรษ และ สหัสวรรษ

ทศวรรษ (Decade) หมายถึงรอบ ๑๐ ปี (ทดแปลว่าสิบ วรณแปลว่าปี)

ศตวรรษ (Century) หมายถึง รอบ ๑๐๐ ปี พ.ศ. ๒๕๐๑-๒๕๖๐ อยู่ในพุทธศตวรรษที่ ๒๖

(ศตแปลว่าร้อย เช่น ศตวรรษ แปลว่าร้อยปี)

สหัสวรรษ(Millennium)หมายถึงรอบ๑,๐๐๐ ปี (สหัสแปลว่าพัน)

พุทธมณฑล สร้างฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐(<http://www.thaitransport-photo.net>)

๑.๑๐ พงสาวดาร พงสาวดารมาจากคำว่า พงศ์ กับ อวดาร หมายถึง เอกสารบันทึกเรื่องราวของพระเจ้าแผ่นดิน หรือเรื่องราวในอดีตในราชสำนัก ซึ่งเดิมพวกโหรหลวงเป็นผู้จดไว้ แต่ละประเทศก็มีพงสาวดารของตนเอง เช่นพงสาวดารพม่า พงสาวดารเขมร แต่อาจมีหลายฉบับ โดยมีข้อความผิดเพี้ยนกันไปบ้าง เพราะมีการชำระตรวจสอบแก้ไข คัดลอกแต่งเติมกันต่อเนื่องมา เช่นของไทยมีพงสาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา ฉบับหลวงประเสริฐ ฉบับบริติชมิวเซียม ฯลฯ

พงศาวดารไทยฉบับต่างๆ (www.thaiblades.com)

๑.๑๐.๑ พงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับวันวลิต เป็นเอกสารที่ชาวฮอลันดาชื่อ เฮอร์มิส ฟานฟลิต หรือ วันวลิต ผู้จัดการบริษัทอินเดียตะวันออกสมัย กรุงศรีอยุธยา เขียนขึ้นเป็นภาษาฮอลันดาเมื่อ ประมาณ พ.ศ. ๒๔๙๓ เอกสารฉบับนี้เพิ่งค้นพบที่ประเทศฮอลันดา ต่อมามีการแปลเป็นภาษาไทย นับเป็นเอกสารพงศาวดารไทยฉบับเก่าแก่มาก

๑.๑๐.๒ พงศาวดารฉบับสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เมื่อพ.ศ. ๒๒๒๓ สมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงให้รวบรวมจดหมายเหตุของพระโหราที่เขียนไว้แต่ก่อนและจดหมายเหตุที่ได้มาจากหอหนังสือ ตลอดจนพระราชพงศาวดารเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ คัดรวมเข้าด้วยกันเป็นแห่งเดียวให้ศักราชเท่ากัน (น่าจะเป็นชุดเดียวกับพงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐที่เพิ่งค้นพบสมัยรัชกาลที่ ๖)

๑.๑๐.๓ พงศาวดารสมัยพระเจ้าบรมโกศ เป็นเอกสารที่แก้ไขสมัยพระเจ้าบรมโกศ กล่าวตั้งแต่พระเจ้าอู่ทองทรงสร้างกรุงศรีอยุธยา ถึงสมัยพระเจ้าบรมโกศ

๑.๑๐.๔ คำให้การขุนหลวงหาวัด เล่าถึงเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ และประเพณีของอยุธยา ช่วงก่อนเสียกรุงครั้งที่ ๒ ต้นฉบับเป็นภาษามอญ ซึ่งกรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงสันนิษฐานว่า หนังสือนี้เป็นต้นตอของหนังสือ "คำให้การชาวกรุงเก่า"

๑.๑๐.๕ คำให้การชาวกรุงเก่า เป็นเอกสารที่แปลจากภาษาพม่า ชื่อ โยธยา ยาสะวิน (Yodaya Yazawin) แปลว่า พงศาวดารอยุธยา เล่าถึงเรื่องสถานที่และประเพณีในอยุธยา ทหารอังกฤษพบใบลานภาษาพม่าชุดนี้ที่หอหลวงในพระราชวังพม่า เมื่ออังกฤษบุกเข้ายึดกรุงมณฑลตะเล่ย์ เมืองหลวงของพม่าได้เมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๕ หนังสือเรื่องคำให้การชาวกรุงเก่านี้มีทั้งชนิภาษามอญและภาษาพม่า สันนิษฐานว่าเมื่อพม่าประสงค์จะถามเคลงไทยที่ถูกกวาดต้อนไปให้ปากคำนั้น บางทีจะลำบากด้วย หา

คนพม่าที่ชำนาญภาษาไทยไม่ได้ มีแต่มอญที่เกิดในเมืองไทยที่รู้ภาษาไทยชำนาญ จึงให้อามจากพวก
เขลไทย จดลงเป็นภาษามอญเสียชั้นหนึ่งก่อน แล้วจึงแปลเป็นภาษาพม่า

๑.๑๐.๖ พระราชพงศาวดารกรุงสยามฉบับบริติชมิวเซียม และฉบับพัน จันทนุมาศ
(เจิม) เป็นเอกสารสมุดไทยขาว เขียนด้วยลายมือลงหมึกดำ ๓๐ เล่ม พิชัยภณทัตบริติชมิวเซียม
ประเทศอังกฤษได้รับจาก J. Hurst Hayes เมื่อพ.ศ. ๒๔๕๑ ข้อความคล้ายกับ พระราชพงศาวดาร
ฉบับพันจันทนุมาศ(เจิม) เป็นเรื่องสมัยกรุงศรีอยุธยาถึงกรุงธนบุรี เขียนขึ้นในสมัยกรุงธนบุรี ความ
ยาว ๒๒ เล่มสมุดไทย มีข้อความถวายพระเกียรติพระเจ้าตากสินมหาราชอยู่มาก

๑.๑๐.๗ พระราชพงศาวดารสมัยรัชกาลที่ ๑ เมื่อพ.ศ. ๒๓๓๘ พระบาทสมเด็จพระ
พุทธยอดฟ้าฯ ทรงให้ชำระหนังสือพระราชพงศาวดารฉบับกรุงเก่า ฉบับพันจันทนุมาศ แล้วแต่งตั้ง

๑.๑๐.๘ พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับสมเด็จพระพนรัตน์ สมเด็จพระพน
รัตน์วัดพระเชตุพนเป็นผู้ดำเนินการ ระหว่าง พ.ศ. ๒๓๓๘-๒๓๕๐

๑.๑๐.๙ พระราชพงศาวดารสมัยรัชกาลที่ ๓ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ ทรง
ชำระ แล้วมอบรัดเกล้าไปจัดพิมพ์ จึงมีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่าพงศาวดารฉบับหมอบรัดเล

๑.๑๐.๑๐ พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับพระจักรพรรดิพงศ์ (จา) สมัยกรุง
รัตนโกสินทร์ โดยบุตรของพระจักรพรรดิพงศ์ (จา) นำมามอบให้หอพระสมุดวชิรญาณ เริ่มตั้งแต่
สถาปนากรุงศรีอยุธยาถึงรัชกาลสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ

๑.๑๐.๑๑ พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา เป็นเอกสารที่พระบาทสมเด็จพระ
จอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแก้ไขจากต้นฉบับหมอบรัดเล กล่าวแต่ตั้งกรุงศรีอยุธยาจนถึงรัชกาลที่ ๑

๑.๑๐.๑๒ พงศาวดารกรุงเก่าฉบับหลวงประเสริฐ เป็นเอกสารสมุดไทยดำ กล่าวถึง
เหตุการณ์ตั้งแต่แรกสถาปนากรุงศรีอยุธยา จนถึงสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช มีประวัติการค้น
พบว่า เมื่อสมัยต้นรัชกาลที่ ๖ หลวงประเสริฐอักษรนิติ (แพ ตาละลักษณ) ไปเที่ยวหาหนังสือไทยเก่า
ตามบ้านโบราณที่จ.เพชรบุรี พบสมุดไทยเก่ากว่าหนังสือพงศาวดารอื่นที่มีในหอพระสมุด สมเด็จ
กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงตั้งชื่อพงศาวดารเป็นเกียรติแก่หลวงประเสริฐผู้ได้มา พงศาวดารฉบับ

หลวงประเสริฐนี้ ลำดับศักราชแม่นยำเรื่องวันที่และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกว่าเอกสารฉบับอื่น เข้าใจว่าคัดมาจากพงสาวดารที่สมเด็จพระนารายณ์ฯทรงให้แต่งเมื่อ พ.ศ. ๒๒๒๓ มีข้อความเบื้องต้นว่า

“ศุภมัสดุ ๑๐๔๒ ศกวอกนก (ชัตร ฐ วัน พุช) ขึ้น ๑๒ ค่ำ เดือน ๕ (พ.ศ. ๒๒๒๓) ทรงพระ (กรุณาโปรด) เหนือเกล้าเหนือกระหม่อมสั่งว่า ให้เอากฎหมายเหตุ ของพระโ(หฺราเจียน) ไว้แต่ก่อนและ กฎหมายเหตุซึ่งหาได้แต่หอหนังสือ และเหตุซึ่งมีในพระราชพงสาวดารนั้น ให้คัดเข้าด้วยกันเป็นแห่งเดียว ให้ระดับศักราชกันมา คู่เท่าบัดนี้..... จุลศักราช ๖๘๖ ขวดศก (พ.ศ. ๑๘๖๗) แรกสถาปนา พระพุทธเจ้า เจ้าพเนงเชิง ศักราช ๗๑๒ ขาดศก (พ.ศ. ๑๘๕๓) วัน (เสาร์) ขึ้น ๖ ค่ำ เดือน ๕) เพลารุ่งแล้ว ๓ นาฬิกา ๕ บาท แรกสถาปนากรุงพระนครศรีอยุธยา.....”

๑.๑๐.๑๓ พงสาวดารเหนือ เป็นหนังสือรวมหลายเรื่องที่มีมาแต่ครั้งกรุงเก่า เช่น เรื่องเกี่ยวกับอาณาจักรล้านนา พระยาจักรตั้งจุลศักราช พระยาศรีธรรมไตรปิฎกทรงสร้างเมืองพิษณุโลก พระเจ้าติโลกราชสังคายนาพระไตรปิฎก พระเจ้าแสนน้ำผึ้ง ดำเนินพระแก้วมรกต ฯลฯ

๑.๑๐.๑๔ พงสาวดารโยนก เมื่อสมัยรัชกาลที่ ๕ พระยาประจักษ์จักร (แช่ม บุนนาค) รวบรวมข้อมูลจากคัมภีร์โบราณภาษาไทยเหนือ และภาษา ลาว เช่นตำนานสิงหนวัติ และ พงสาวดารเหนือ แล้วเรียบเรียง ย้อนตั้งแต่สมัยเมืองโยนกนาคพันธุ์สิงหนวัตินคร และ อาณาจักรล้านนาไทย

๑.๑๐.๑๕ พงสาวดารพม่า จดเหตุการณ์สำคัญของราชวงศ์พม่าซึ่งบางครั้งมีเรื่องเกี่ยวกับสยามด้วย มีหลายฉบับ เช่นฉบับอุบลาค่า ฉบับหอแก้ว ฉบับกองบอง ฯลฯ

๑.๑๑ ทำไมคนไทยจึงควรรู้ประวัติของแผ่นดินไทย?

เหตุการณ์และ สิ่งต่างๆที่ เกิดขึ้นในโลกนี้ มักจะมีการพัฒนาจากของเดิมในอดีต และมักจะเกิดขึ้นซ้ำอีกในเวลาต่อมา การเข้าใจอดีตจะทำให้สามารถเชื่อมโยงเปรียบเทียบข้อมูล อธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและอาจมองทิศทางในอนาคตได้

สิ่งสำคัญของมนุษย์คือการรู้จักตนเอง และรู้จักบ้านเมืองของตน เพราะถ้าไม่รู้เรื่องของตนเองแล้วจะไปรู้เรื่องของคนอื่นได้ดีได้อย่างไร การรู้จักตนเองนั้นจำเป็นต้องรู้จักที่มาของตระกูล

ประเทศ และเผ่าพันธุ์ เพราะมนุษย์ในเผ่าพันธุ์เดียวกันมักจะมีนิสัยและวัฒนธรรมคล้ายกัน ดังนั้น คนไทยควรจะรู้เรื่องความเป็นมาของผืนแผ่นดินไทยเสียก่อนที่จะไปรู้เรื่องของต่างชาติ

๑.๑๒ ประวัติของแผ่นดินไทยต่างกับประวัติศาสตร์ของประเทศไทยอย่างไร?

ประเทศไทย นั้น เพิ่งตั้งขึ้นในสมัยสุโขทัย เมื่อประมาณ ๗๐๐ ปีมาแล้วนั่นเอง ดังนั้น ประวัติศาสตร์ไทยจึงมีเพียงก่อนยุคสุโขทัยไม่นานนัก แต่แผ่นดินไทยนั้นมีมาหลายพันล้านปี ตั้งแต่กำเนิดโลก ก่อนสมัยไดโนเสาร์ มีเรื่องมากมายเกิดขึ้นบนผืนแผ่นดินไทยก่อนที่มีประเทศไทย

เคยมีคำถามว่า โครงกระดูกของมนุษย์เมื่อสามพันปีก่อนนี้ที่บ้านเชียง อุดรธานี หรือบ้านเก่า กาญจนบุรี นั้นเป็นคนไทยหรือเปล่า ซึ่งอาจจะตอบได้ว่าในสมัยสามพันปีนั้นยังไม่มี การแบ่งดินแดน ออกเป็นประเทศเป็นชาติ แต่ที่แน่นอนคือ คนดังกล่าวอยู่บนผืนแผ่นดินที่เป็นประเทศไทยในปัจจุบัน

คำถามยอดนิยมต่อมาก็คือ คนไทยอพยพมาจากไหนเจ้าแถบภูเขาอัลไตของจีนหรือเปล่า ซึ่ง น่าจะตอบได้ว่า อาจจะมีคนเชื้อสายไทย เช่น ไทยดำ ไทยลื้อ ไทยจ้วง ที่อพยพมาจากเมืองจีนตอนใต้ เช่นมณฑลกว่างสี และยูนนานจำนวนไม่มากนัก แต่คงจะไม่ได้มาจากภูเขาอัลไต ซึ่งมีอากาศหนาวจัด อยู่ทางเหนือติดกับมองโกเลียและรัสเซีย ต้องเดินทางผ่านภูเขาสูงชันและเส้นทางทุรกันดาร ทั้งยังไม่มี หลักฐานเกี่ยวกับชนเผ่าไทในแถบภูเขาอัลไตเลย ส่วนใหญ่ของคนจีนที่มาเมืองไทยถึงสมัยปัจจุบัน นั้นเข้ามาทางเรือเดินทะเลในสมัยอยุธยาและรัตนโกสินทร์ โดยอพยพมาจากมณฑลชายทะเลทาง ภาคใต้ของจีน เช่น เชียงไฮ้ แต่จิ๋ว กวางตุ้ง ฮกเกี้ยน ไหหลำ เนื่องจากความอดอยากในเมืองจีน เพื่อ มาทำงานสร้างทางรถไฟ ขุดคลอง ขนข้าวสาร และค้าขาย เมื่อมาอยู่แล้วก็มีลูกหลาน จนมีคนไทยเชื้อ สายจีนจำนวนมาก

๑.๑๓ คนไทยมาจากไหน? มีข้อถกเถียงกันมานานว่าคนไทยนั้นมาจากไหน ข้อมูล สมัยก่อนบางแห่งว่าอพยพมาจากประเทศจีนตอนใต้ แต่ก็มีที่คัดค้านและว่าคนไทยนั้นอยู่ที่ เมืองไทยนี้เองไม่ได้อพยพมาจากไหน

ในเรื่องนี้จะต้องทำความเข้าใจกันก่อนว่า คำว่า “คนไทย” นั้นคืออะไร จะหมายถึงคนที่อาศัย อยู่ในแผ่นดินไทยปัจจุบัน หรือ คนที่มีเชื้อชาติไทย หรือมีสัญชาติไทย

ถ้าคำว่า “คนไทย” หมายถึงมนุษย์ที่อยู่บนแผ่นดินไทยในปัจจุบัน ก็ต้องตอบว่า พื้นแผ่นดินไทยนั้น ได้ก่อกำเนิดมาหลายพันล้านปีมาแล้ว แต่เดิมมีชนพื้นเมืองอยู่ เช่น พวกมนุษย์สมัยหิน พิสูจน์ได้จากหลักฐานขวานหินของมนุษย์สมัยหินที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติบ้านเก่า กาญจนบุรี และเครื่องปั้นดินเผาลายเขียนสีที่บ้านเชียง อุดรธานี มีพวกลัวะ ละว้า กะเหรี่ยง เม็ง ข่า ขมุ ของ กูย (ส่วย) ชาวกูย มลาบรี(ตองเหลือง) ไทดำ(ลาวโซ่ง) ชาวเขาและชาวเล ตั้งบ้านเรือนอยู่ตามที่แตกต่างกัน ต่อมา มีการตั้งอาณาจักรทวารวดี ล้านนา ตามพรลิงค์ สุโขทัย กรุงศรีอยุธยา และ กรุงรัตนโกสินทร์

แผ่นดินไทยนี้มีคนต่างชาติเข้ามาอยู่นาน จนเกิดคนไทยเชื้อสายอิหร่าน (เช่นพวกสกุลบุญนาคน) เชื้อสายมอญ(เช่นพวกสกุลคชเสนี) เชื้อสายจีน(เช่นพวกสกุลล่ำซำ) เชื้อสายอังกฤษ(เช่นพวกสกุลสุมิตร) เชื้อสายโปรตุเกส (เช่นพวกสกุลศรีกรรณนันท) เชื้อสายอินเดีย (เช่นพวกสกุลรังสิพราหมณกุล) เชื้อสายจาม (เช่นพวกสกุล โสตะจินดา) ดังนั้นคนไทยในปัจจุบันจึงมีเชื้อสายผสมมาจากหลายชาติ

ถ้าคำว่า “คนไทย” หมายถึงมนุษย์ที่พูดออกเสียงสำเนียงภาษาไทย มีวัฒนธรรมแบบไทย ก็ต้องตอบว่ามีอยู่ในหลายประเทศ เช่น ชาวไท่ ชาวจ้วงที่มณฑลกว่างสี ประเทศจีน พวกผู้ไทยในประเทศลาว ชาวไทยดำแถบเมืองเดียนเบียนฟูในประเทศเวียดนาม พวกไทยใหญ่ในรัฐฉานประเทศพม่า ชาวไตอาหมที่รัฐอัสสัมประเทศอินเดีย ชุมชนชาวไทยที่เมืองเคดาห์(ไทรบุรี)กัลลันตัน และปะลิส ประเทศมาเลเซีย คนพูดภาษาไทยที่เกาะกงและเมืองมะริดที่ติดไปเมื่อเสียดินแดนให้อังกฤษและฝรั่งเศส คนไทยที่ไปอยู่ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา และกลุ่มแรงงานไทยที่ไปทำงานที่ประเทศไต้หวัน เกาหลี หรืออิสราเอล

ถ้าคำว่า “คนไทย” หมายถึงคนที่มีสัญชาติไทย ก็จะต้องไปดูพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ ซึ่งกำหนดการได้สัญชาติโดยการเกิด โดยการแปลงสัญชาติ โดยการสมรส ซึ่งมีวิธีการและข้อยกเว้นที่ทำให้ผู้ที่ไม่มีพ่อแม่หรือสัญชาติไทย สามารถมีสัญชาติไทยได้

๑.๑๔ การแบ่งยุคสมัยของประวัติศาสตร์ตะวันตก

๑.๑๔.๑ ประวัติศาสตร์สมัยโบราณ (Ancient Age) (๓,๕๐๐ ปีก่อนคริสตศักราช – ค.ศ. 476) เริ่มตั้งแต่อารยธรรมเมโสโปเตเมีย อียิปต์ กรีก โรมัน จนถึงเมื่ออาณาจักรโรมันตะวันตก(กรุงโรม) ล่มสลาย ซึ่งใกล้เคียงกับสมัยอาณาจักรฟูนัน ก่อนสมัยทวารวดี หรือราวพุทธศตวรรษที่ ๑๐

๑๑.๔.๒ ประวัติศาสตร์สมัยกลาง (Middle Age) (ค.ศ. ๔๗๖-๑๔๕๓) เริ่มตั้งแต่การล่มสลายของอาณาจักรโรมันตะวันตก ยุคมืดแห่งการเสื่อมโทรมในยุโรป เกิดการค้นหาเส้นทางค้าขายทางทะเล ซึ่งใกล้เคียงกับสมัยขอม กรุงสุโขทัย และกรุงศรีอยุธยาตอนต้น หรือพุทธศตวรรษที่ 21

๑๑.๔.๓ ประวัติศาสตร์สมัยใหม่ (Modern Age) (ค.ศ. ๑๔๕๓-๑๙๔๕) เริ่มเมื่อชาวเดิรักยึดกรุงคอนสแตนติโนเปิล ได้ ซึ่งใกล้เคียงกับสมัยอยุธยาตอนกลาง รัชกาลสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ยุคล่าอาณานิคม ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ (เรเนซองส์ Renaissance) ยุคปฏิวัติวิทยาศาสตร์ จนถึงสงครามโลกครั้งที่ ๒

๑๑.๔.๔ ประวัติศาสตร์ร่วมสมัย หรือสมัยปัจจุบัน (Contemporary Age) เริ่มราว ๑๐๐ ปีมาแล้ว ตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ สมัยรัชกาลที่ ๙ ถึงปัจจุบัน

บทที่ ๒

แผ่นดินไทยยุคก่อนประวัติศาสตร์

ยุคก่อนประวัติศาสตร์ หมายถึงช่วงเวลาที่มนุษย์ยังไม่สามารถบันทึกเหตุการณ์ไว้เป็นรูปภาพหรือตัวอักษร คือก่อน ๖,๐๐๐ ปีที่ผ่านมา (๔,๕๐๐ - ๓,๕๐๐ ปีก่อนคริสตกาล) ย้อนไปถึงเมื่อมนุษย์ในโลกประมาณ ๑ ล้านปี หรืออาจย้อนถึงเวลากำเนิดโลกเมื่อราว ๔,๖๐๐ ล้านปีมาแล้ว

บนผืนแผ่นดินไทยนี้ ได้มีการพบหลักฐานก่อนประวัติศาสตร์ ที่ทำให้สามารถสืบประวัติย้อนหลังไปได้หลายร้อยล้านปี มีการพบหินเก่าแก่ที่สุดของประเทศไทยสมัยพรีแคมเบรียนอายุกว่า ๕๓๐ ล้านปี ที่ดอยอินทนนท์ เชียงใหม่ พบซากดึกดำบรรพ์ของสัตว์บนผืนแผ่นดินไทยเก่าแก่ที่สุดเป็นสัตว์ทะเลตัวเล็ก ๆ ขนาดแมลงสาบ หรือด้วง ชื่อไทรโลไบต์อายุราว ๕๐๐ ล้านปี ที่เกาะตะรุเตา จังหวัดสตูล พบซากดึกดำบรรพ์ของไดโนเสาร์อายุราว ๒๑๐ ล้านปีที่เพชรบูรณ์ พบกะโหลกศีรษะมนุษย์เก่าแก่ที่สุดในประเทศไทยอายุประมาณ ๕ แสนปีที่ลำปาง พบขวานหินของมนุษย์ยุคหินเก่าอายุประมาณ ๕,๐๐๐ ปีที่บ้านเก่า กาญจนบุรี และภาชนะดินเผาอายุราว ๔,๐๐๐ ปีที่บ้านเชียง อุดรธานี

๒.๑ กำเนิดของโลก

โลกของเรานั้น เกิดขึ้นประมาณ ๔,๖๐๐ ล้านปีมาแล้ว ในช่วงแรกนั้น พื้นผิวโลกร้อนจัด ไม่มีสิ่งมีชีวิตเลย จนเมื่อประมาณ ๓,๕๐๐ ล้านปีที่ผ่านมา ชีวิตแรกเริ่มจึงเกิดขึ้นในรูปของพืชเซลล์เดียวในน้ำ ต่อมาเมื่อ ๖๐๐ ล้านปีก่อน เริ่มมีพืชและสัตว์ทะเลเกิดขึ้น เมื่อ ๒๐๐ ล้านปีก่อนมีสัตว์ใหญ่เช่น ไดโนเสาร์ ต่อจากนั้นจึงมีสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ส่วนมนุษย์นั้นเพิ่งพัฒนามาจากลิง เมื่อราว ๑ ล้านปีที่ผ่านมา และเป็นมนุษย์ยุคปัจจุบันเพียงประมาณ ๑ หมื่นปี เท่านั้นเอง

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๔ มีมนุษย์อยู่ในโลกของเรานี้ประมาณ ๖,๘๐๐ ล้านคน มากสุดในประเทศจีน ประชากรโลกเพิ่มมากในประเทศด้อยพัฒนาและกำลังพัฒนา ส่วนประเทศที่พัฒนาแล้วมีอัตราเพิ่มของประชากรน้อย โดยมีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น เพราะการแพทย์สมัยใหม่ทำให้คนมีอายุยืนกว่าแต่ก่อน

๒.๒ ชื่อยุคสมัยต่างๆของโลกทางธรณีวิทยา (Geologic Time)

นักธรณีวิทยาแบ่งยุคของโลกตั้งแต่ก่อกำเนิดมา ๔,๖๐๐ ล้านปี ออกเป็นช่วงๆคือ บรมยุค (Eon) มหายุค (Era) ยุค (Period) สมัย (Epoch) และกำหนดชื่อยุคสมัยตามช่วงเวลาไว้

ก. บรมยุค (Eon) คือช่วงเวลาในอดีตอันยาวนาน มี ๒ บรมยุค คือ “พรีแคมเบรียน (Pre Cambrian) แปลว่า “ก่อนยุคแคมเบรียน” เป็นยุคที่ไม่มีสิ่งมีชีวิตในโลก คือช่วง ๔,๕๐๐ -๕๕๐ ล้านปีก่อน และ “ฟาเนอโรโซอิก” (Phanerozoic) แปลว่า มองเห็น หรือมีชีวิต คือช่วง ๕๕๐ ล้านปี ถึงปัจจุบัน

ข. มหายุค (era) หมายถึงช่วงย่อยของบรมยุค สำหรับบรมยุคพรีแคมเบรียน (ไม่มีสิ่งมีชีวิต) ประกอบด้วย มหายุค ๓ ยุคคือ ฮาเดียน(Hadean) อาเคียน (Archean) และ โพรเทอโรโซอิก (Proterozoic) ส่วน บรมยุค ฟาเนอโรโซอิก (มีสิ่งมีชีวิต)นั้น ประกอบด้วย ๓ มหายุค คือ ยุคพาลีโอโซอิก(Paleozoic era) แปลว่ายุคเก่าแก่ ได้แก่ยุคของสิ่งมีชีวิตชั้นต่ำ เช่นแบคทีเรีย ยุคมิโซโซอิก (Mesozoic era) แปลว่ายุคกลาง ได้แก่ยุคที่ไดโนเสาร์กับสัตว์เลื้อยคลานครองโลก และยุคซีโนโซอิก (Cenozoic era) แปลว่ายุคใหม่ ได้แก่ยุคที่สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมครองโลก

ค. ยุค (Period) เป็นช่วงย่อยของมหายุค คือ ยุคพรีแคมเบรียน (Precambrian Period) ยุคแคมเบรียน (Cambrian period) ยุคออร์โดวิเซียน (Ordovician) ยุคไซลูเรียน (Silurian Period) ยุคดีโวเนียน (Devonian Period) ยุคคาร์บอนิเฟอรัส (Carboniferous Period) ยุคเพอร์เมียน (Permian Period) ยุคไทรแอสซิก (Triassic Period) ยุคจูราสซิก (Jurassic Period) ยุคครีเทเชียส (Cretaceous Period) ยุคเทอร์เชียรี (Tertiary Period) และยุคควอเทอร์นารี (Quaternary Period)

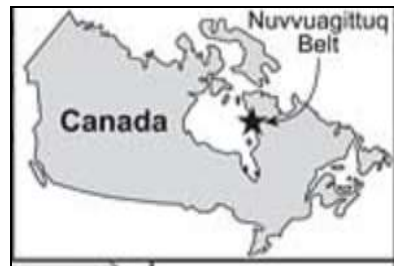
ง. สมัย (Epoch) เป็นการแบ่งย่อยของช่วงเวลาในยุคลงไปอีกเช่นยุคควอเทอร์นารีนั้น แบ่งเป็นสมัย ไพลสโตซีน (Pleistocene) และสมัยโฮโลซีน (Holocene)

EON (บรมยุค)	ERA (มหายุค)	PERIOD (ยุค)	EPOCH (สมัย)	DURATION (เวลาล้านปี)
Phanerozoic	Cenozoic	Quaternary	Holocene	0.011-Today
			Pleistocene	1.8-0.011
		Tertiary	Pliocene	5-1.8
			Miocene	23-5
			Oligocene	38-23
			Eocene	54-38
			Paleocene	65-54
	Mesozoic	Cretaceous	-	146-54
		Jurassic	-	208-146
		Triassic	-	245-208
	Paleozoic	Permian	-	286-245
		Carboniferous	Pennsylvanian	325-286
			Mississippian	360-325
		Devonian	-	410-360
		Silurian	-	440-410
		Ordovician	-	505-440
		Cambrian	-	544-505
Precambrian	Proterozoic	-		2,500-544
	Archean	-		3,800-2,500
	Hadean	-		4,500-3,800

ตารางเวลาทางธรณีวิทยา ตั้งแต่ยุคโลกล้านปี

(http://www.dmr.go.th/ewt_news.php?nid=7115&filename=index)

๒.๓ บรมยุคพรีแคมเบรียน (Precambrian Period) เป็นช่วงเวลาตั้งแต่โลกเริ่มกำเนิดขึ้น ตั้งแต่ ๔,๖๐๐ ล้านปีมาแล้ว จนถึง ๕๗๐ ล้านปีก่อนนี้ เป็นช่วงเวลาที่พื้นโลกร้อนจัด แทบจะไม่มีชีวิตในโลกนี้เลย แบ่งออกเป็น มหายุคฮาเดียน อาร์เคียน และ โพรเทอโรโซอิก มีการพบหินเก่าแก่ที่สุดในโลกยุคพรีแคมเบรียนตอนต้น อายุ ๔,๒๘๐ ล้านปี บริเวณอ่าว นัฟวูอาทิก กรีนสโตน (Nuvvuagittug Greenstone) ประเทศแคนาดา ส่วนในประเทศไทยนั้น ก็มีหินเก่าแก่ ยุคพรีแคมเบรียนตอนปลาย อายุกว่า ๕๗๐ ล้านปีด้วยเหมือนกัน แต่ไม่เก่าแก่เหมือนที่แคนาดา ส่วนใหญ่อยู่ทางภาคเหนือเช่นที่เชียงใหม่ (ผาเง่มน้อย น้ำตกแม่กลาง ดอยอินทนนท์ เส้นทางฮอด-ฮอดหลวง) ตาก (เขื่อนภูมิพล อุทยานลานสาง เส้นทางตาก-แม่สอด) เชียงราย(อ.เชียงแสน อ.เวียงป่าเป้า) อุทัยธานี (อ.บ้านไร่) กาญจนบุรี (อ.ทองผาภูมิ อ.ท่ามะกา) ระยอง (เกาะเสม็ด บ้านเพ) ชลบุรี (อ.พนัสนิคม) ประจวบคีรีขันธ์(อ.ทับสะแก อ.หัวหิน อ.ปราณบุรี) นครศรีธรรมราช(ระหว่างอ.สิชลและ อ.ขนอม)

หินเก่าแก่ที่สุดในโลกในบรมยุคพรีแคมเบรียนอายุ ๔,๒๘๐ ล้านปี ที่แคนาดา

(http://www.nsf.gov/news/news_images.jsp?cntn_id=112299&org=NSF)

๒.๓.๑ มหายุค ฮาเดียน(Hadean) คือช่วงเวลา ๔.๖๐๐-๓,๘๐๐ ล้านปีก่อน คำว่า “ฮาเดียน” มาจากภาษากรีก แปลว่า “นรก -Hell” เพราะยุคนั้นเปลือกลูกโลกร้อนจัด ภูเขาไฟระเบิด มีอุกกาบาตใหญ่พุ่งชนโลก

โลกในมหายุค ฮาเดียน (<http://www.newsback.com> , www.fas.org)

๒.๓.๒ มหายุค อาร์เคียน(Archean) อยู่ในช่วง ๓,๘๐๐-๒,๕๐๐ ล้านปีก่อน คำว่า อาร์เคียน มาจากภาษากรีก แปลว่า “เริ่มต้น” ช่วงเวลานั้นพื้นโลกยังร้อน แต่เริ่มมีสิ่งมีชีวิตชั้นต่ำ พวกแบคทีเรีย

โลกในมหายุคอาร์เคียน

(<http://www.mainsgate.com/spacebio>, <http://raymondwiggers.homestead.com/nl1203.html>)

๒.๓.๓ มหายุค โปรเทอโรโซอิก(Proterozoic) แปลว่าสิ่งมีชีวิตยุคแรก อายุ ๒,๕๐๐-๕๔๔ ล้านปี ช่วงนี้จะเริ่มมีออกซิเจนบนผิวโลก ในทะเลมีพวกสาหร่ายทะเล และสัตว์ชั้นต่ำ

โลกในมหายุค โปรเทอโรโซอิก (<http://www.associatedcontent.com>)

๒.๔ บรมยุคฟาเนอโรโซอิก (Phanerozoic) แปลว่าช่วงชีวิตที่มองเห็นได้ หรือสิ่งมีชีวิต คือ ช่วง ๕๔๔ ล้านปีก่อนถึงปัจจุบัน ประกอบด้วยมหายุคพาลีโอโซอิก มหายุคเมโซอิก มหายุคเซโนโซอิก

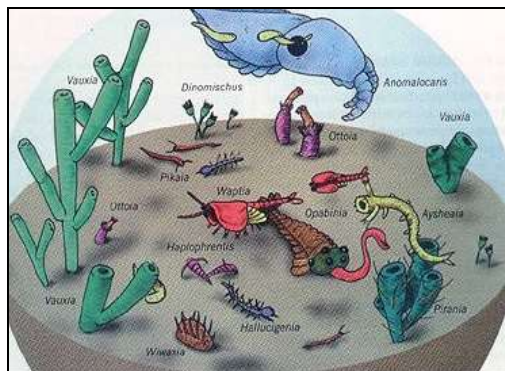
๒.๕ มหายุคพาลีโอโซอิก (Palaeozoic) แปลว่ายุคเก่าแก่ คือช่วง ๕๔๔ ถึง ๒๔๕ ล้านปีก่อน ประกอบด้วยยุคแคมเบรียน ยุคออร์โดวิเชียน ยุคไซลูเรียน ยุคคาร์บอนิเฟอรัสและยุคเพอร์เมียน

๒.๕.๑ ยุคแคมเบรียน (Cambrian period) อายุราว ๕๐๐ ล้านปี บนพื้นแผ่นดินยังไม่มีสิ่งมีชีวิตทั้งพืชและสัตว์ ส่วนในทะเล มีสัตว์น้ำไม่มีกระดูกสันหลัง และสัตว์มีกระดูก เช่น ไทรโลไบต์ (trilobite) หอยสองฝาแบรคิโอพอด (Brachiopod) บนบกไม่มีต้นไม้ ชื่อแคมเบรียนนั้นได้มาจากชื่อภูเขาแคมเบรีย (Cambria) ของประเทศเวลส์ (Wales) ซึ่งมีหินยุคแคมเบรียนอยู่มาก ในประเทศไทยมีหินทรายสีแดงยุคแคมเบรียนนี้ที่ จังหวัด สตูล (เกาะตะรุเตา) เชียงใหม่ (อ.ฮอด อ.ฝาง) ตาก และกาญจนบุรี

ผาหินอายุราว ๕๐๐ ล้านปียุคแคมเบรียนซึ่งพบฟอสซิลสัตว์ไทรโลไบต์ ที่เกาะตะรุเตา จังหวัดสตูล

(ภาพจากดร. อัปสร สะอาดสุดและ นายวัฒนา ตันเสถียร กรมทรัพยากรธรณี)

ชีวิตใน ยุคแคมเบรียน (<http://www.dhushara.com/book/evol/camb.jpg>)

มีการพบซากดึกดำบรรพ์เก่าที่สุดในประเทศไทย ยุคแคมเบรียน อายุราว ๕๐๐ ล้านปี ในชั้นหินที่เกาะตะรุเตา บริเวณ อ่าวตะโละโตะโปะ และ อ่าวตะโละอูดัง เป็นสัตว์ทะเลชื่อ ไทรโลไบต์ (Trilobite) แบรคคิโอพอด (Brachiopod) สโตรมาโตไลต์ (Stromatolite) และนอติลอยด์ (Nautiloid)

ไทรโลไบต์เป็นสัตว์ทะเลโบราณคล้ายแมงดาทะเล ตัวเท่าแมลงสาป ที่มีชื่อเสียงรองจากไดโนเสาร์ ปรากฏครั้งแรกในยุคแคมเบรียนตอนต้น คือราว ๕๐๐ ล้านปีมาแล้ว และสูญพันธุ์ในยุคเพอร์เมียน ประมาณ ๒๕๐ ล้านปีมาแล้ว นิยมใช้เป็นสิ่งบอกอายุฟอสซิล โดยหากพบซากไทรโลไบต์ในหินที่ใดแสดงว่าหินที่นั้นมีอายุระหว่าง ๕๐๐ ถึง ๒๕๐ ล้านปี

ไทรโลไบต์

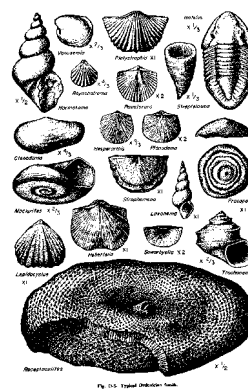
นอติลอยด์

สโตรมาโตไลต์

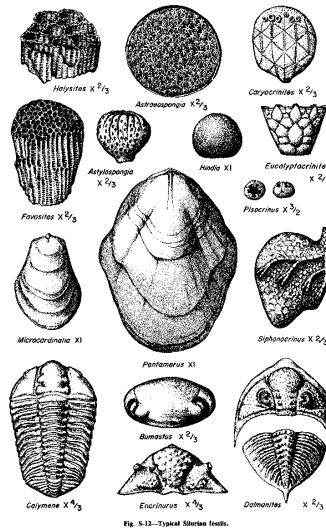
ผู้เรียบเรียงได้สนทนากับผู้ค้นพบฟอสซิลไทรโลไบต์ยุคแคมเบรียนในประเทศไทย อายุราว ๕๐๐ ล้านปีอีกตัวหนึ่ง ชื่อ *Ptychopariida Ptychopariina Saukiidae Hoytaspsis Thanisi* คือ นายธนิศร์ วงศ์วานิช อดีตผู้อำนวยการกองธรณีวิทยา กรมทรัพยากรธรณี ได้กล่าวว่า เมื่อก่อนพ.ศ. ๒๕๒๗ ผ.อ.ธนิศร์ กับผู้เชี่ยวชาญจากมหาวิทยาลัยทาสเมเนียชื่อ จอห์น เซอร์โกล (John Shergold) ได้ไปสำรวจหาหินชั้นเก่าแก่ที่เกาะตะรุเตา บริเวณริมทะเล ตะละโตะโตะปะ ที่มีหินทรายแดงผุ มีรูลึกลงไป เมื่อใช้ก้อนทุบหินแตกเป็นชั้นๆ พบฟอสซิลของตัวไทรโลไบต์หลายร้อยตัว ยาวราว ๓ เซนติเมตร ลักษณะคล้ายแมลงสาบ ต่อมาทราบว่าเป็นไทรโลไบต์ชนิดที่ยังไม่ได้มีการพบมาก่อน จึงมีการตั้งชื่อเป็นที่ระลึกแก่นายธนิศร์ แต่ชิ้นส่วนฟอสซิลไทรโลไบต์ ธนิศร์ ตัวนี้หายไปยังไม่พบ มีแต่รูปที่ไม่ค่อยชัดเจนนักอยู่ในหนังสือของกรมทรัพยากรธรณี นายธนิศร์ให้ข้อมูลด้วยว่าฟอสซิลพีชนั้นเกิดในยุคหลังกว่าฟอสซิลสัตว์พวกไทรโลไบต์ เพราะพีชต่างๆ นั้นเริ่มเกิดในยุคคาร์บอนิเฟอรัสที่มีอายุประมาณ ๓๕๐ ล้านปี

๒.๕.๒ ยุคออร์โดวิเชียน (Ordovician) อายุ ๕๐๐ ถึง ๔๔๐ ล้านปี มีพวกปะการัง หอย ปู สิ่งมีชีวิตขนาดเล็กเรียกว่า “สโตรมาโตไลต์” และปลาหมึกโบราณ “นอร์ติลอย” ยุคนี้สัตว์ทะเลแพร่สู่บริเวณน้ำตื้น เกิดสัตว์มีกระดูกสันหลัง คำว่าออร์โดวิเชียนได้ชื่อมาจากชื่อชนเผ่า ออร์โดวิซส์ (Ordovices) ในประเทศเวลส์ มีการพบซากดึกดำบรรพ์ยุคนี้ในประเทศไทย ที่ จ. นครศรีธรรมราช(บ้านนา เขาชะอม อ.ฉวาง) จ.สตูล(บ้านป่าเสม็ด อ.ละงู) จ.สตูล(บ้านทุ่งดินลู่ม อ. ทุ่งหว้า) และ จ.แม่ฮ่องสอน(บ้านดงสัจด์ อ.แม่สะเรียง) ซึ่งอาจเป็นทะเลมาก่อน

ชีวิตในยุคออร์โดวิเชียน (<http://www.uky.edu/KGS/fossils/images/ordosea.gif>)

๒.๕.๓ ยุคไซลูเรียน (Silurian Period) ประมาณ ๔๕๐ ล้านปีมาแล้ว เป็นยุคแรกของพืชบกที่ขยายพันธุ์ด้วยสปอร์ ปลาเริ่มมีขากระดูกและมีก้าง เริ่มมีแมลง ในประเทศไทยพบหินในยุคไซลูเรียนที่ห้วยลั่นถัน จ.กาญจนบุรี ชื่อยุคไซลูเรียนมาจากชื่อชนเผ่า Silures ในประเทศเวลส์

ชีวิตในยุคไซลูเรียน (<http://www.uky.edu/KGS/fossils/images/silursea.gif>)

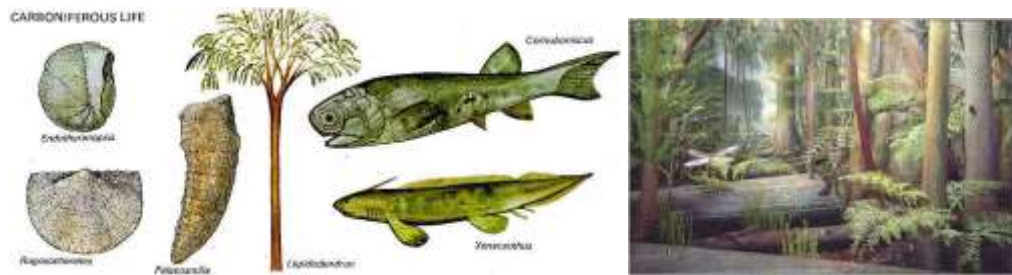
๒.๕.๔ ยุคดีโวเนียน (Devonian Period) อายุ ๔๐๘ ถึง ๓๖๐ ล้านปีเป็นยุคของปลาทะเล หอยฝาเดียว (Ammonite) กิ้งกือ แมงมุม และแมลง บนบกเริ่มมีพืชที่ขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด และมีป่าเกิดขึ้น ในประเทศไทยพบฟอสซิลของสัตว์ยุคดีโวเนียน พวกเกรปโตไลต์ เทนทาकुไลต์ และไทรโลไบต์ อายุ ๔๐๐-๓๕๕ ล้านปีที่ จ.สตูล (บ้านป่าเสม็ด อ.ละงู) และ ไทรโลไบต์ชื่อ *Plagiolaria poothai* ยุคดีโวเนียน ระหว่างจ.ตรังกับพัทลุง ชื่อของยุค ดีโวเนียนนั้น ได้มาจากชื่อเมือง Devonshire ทางตะวันตกเฉียงใต้ของอังกฤษ

ชีวิตในโลกยุคดีโวเนียน

(http://scienceblogs.com/deepseanews/Devonian_Life_sm.jpg, http://www.pbs.org/wgbh/nova/link/hist_05.html)

๒.๕.๕ ยุคคาร์บอนิเฟอรัส (Carboniferous Period) อายุประมาณ ๓๕๐ ล้านปี ขณะนั้นบนบกเต็มไปด้วยป่าเฟิร์นยักษ์ ซึ่งต่อมาซากพืชดังกล่าวได้กลายเป็นถ่านหินและ น้ำมันดิบในปัจจุบัน มีแมลง สัตว์เลื้อยคลานและสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ ชื่อ คาร์บอนิเฟอรัส แปลว่า ช่วงที่มีถ่าน ในประเทศไทยมีหินยุคนีที่เพชรบุรี (อ.แก่งกระจาน) พบหลักฐานสิ่งมีชีวิตยุคนี ที่เขาถ่าน อ.สวี จ.ชุมพร เป็นหอยทะเลากบู่ (Pelecypod) สัตว์ทะเลพวกไครนอยด์ และ ไบรโอซัว อายุ ๓๐๐-๒๗๐ ล้านปี

ชีวิตในยุคคาร์บอนิเฟอรัส (<http://www.lloydminsterheavyoil.com/carboniferous.jpg>)

http://www.naturenorth.com/dragonfly/DOM/Images/03_carbonif.jpg)

ฟอสซิลของหอยกาบู่โพซิโดเมีย (Posidonomys sp.) ยุคคาร์บอนิเฟอรัส อายุ ๓๕๕-๒๕๕ ล้านปี

พบในหินทรายแข็งที่ อ.เมือง จ.สตูล (<http://www.Krunok.net>)

๒.๕.๖ ยุคเพอร์เมียน (Permian Period) อายุประมาณ ๒๗๐ ล้านปี เป็นยุคที่สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกเจริญมาก เปลือกทวีปรวมตัวกันเป็นทวีปขนาดใหญ่ชื่อ “แกงเจีย” ในทะเลเกิดแนวปะการัง บนบกเกิดการแพร่พันธุ์ของสัตว์เลื้อยคลาน มีต้นไม้เฟิร์นและสน ชื่อเพอร์เมียน ได้มาจากชื่อแคว้นเพอร์ม (Perm) ในรัสเซีย เมื่อราว ๒๕๐ ล้านปีก่อน ปลายยุคเพอร์เมียน ได้เกิดการสูญพันธุ์ครั้งยิ่งใหญ่ของสิ่งมีชีวิต (Mass extinction) สัตว์และพืชทั้งบนบกและในทะเลตายไปร้อยละ ๙๖ สาเหตุอาจเกิดจากภูเขาไฟระเบิด ในประเทศไทยพบหลักฐานยุคเพอร์เมียน คือหินปูนที่มีฟอสซิลหอยแบรคิโอพอดชนิด Terebratulina ที่อ่าวนาง จ.กระบี่ ฟอสซิลหอยแบรคิโอพอด ชนิด

Linoprocuctidae ที่เกาะยาวใหญ่ จ.พังงา ฟอสซิลหอยแบรคิโอพอดสกุล Marginiferidae ที่ จ.ลำปาง(ห้วยหินทาก) มีการพบสัตว์ทะเลพวกฟิวซูลินิด ปะการัง แอมโมไนต์ แบรคิโอพอด ไครอนอยด์ และสาหร่าย อายุราว ๒๖๐ ล้านปีที่ จ.ลพบุรี (วัดศิรินาครัตนาราม อ.โคกสำโรง) มีการพบไม้กลายเป็นหินเก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย ยุคเพอร์เมียน (๒๘๐-๒๖๐ ล้านปี) เป็นต้นไม้สกุลปาล์ม พบที่ จ.เพชรบูรณ์(อ.ชนแดน)

ชีวิตในโลกยุคเพอร์เมียน (http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Permian_fossils.jpg)

ฟอสซิลของของสัตว์ทะเลเซลล์เดียว พวกฟิวซูลินิด(Fusulinid) อายุประมาณ ๒๕๐ ล้านปี ยุค คาร์บอนนิเฟอรัส และเพอร์เมียน ที่สูญพันธุ์แล้วตั้งแต่ปลายยุคเพอร์เมียน นิยมใช้เป็นซากดึกดำบรรพ์ ดัชนี ลักษณะเรียวกด้ายเมล็ดข้าวยาว ๑-๑.๕ ซม. ทำให้คนทั่วไปคิดว่าเป็นข้าวสารหีน จึงเรียกว่า คต ข้าวสาร พบ บริเวณ จ.เพชรบูรณ์ (อ.หนองไผ่) และจ.ลำปาง (อ.วังเหนือ)

(http://www.ipst.ac.th/science/know_08_5.shtml,<http://www.geologyrocks.co.uk/picdetail.php?id=60>)

๒.๖ มหายุค มีโซโซอิก (Mesozoic) คือช่วงระหว่าง ๒๔๕ ถึง ๖๕ ล้านปีก่อน ประกอบด้วย ยุค ไทรแอสซิก จูราสสิก และครีเตเชียส

๒.๖.๑ ยุคไทรแอสซิก (Triassic Period) อายุประมาณ ๒๒๐ ล้านปี ชื่อยุคไทรแอสซิกนั้น ตั้งตามชื่อหินทริด(Trid)ในเยอรมันขณะนั้น อากาศอบอุ่นชื้น เกิดสัตว์เลื้อยคลาน สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม สัตว์ต้นตระกูลไดโนเสาร์ตัวเล็ก ในทะเลมีสัตว์ประเภทหอยแอมโมไนท์ และ แกสโทรพอด ป่าบนบกมีต้นสนและเฟิร์น ในประเทศไทยพบหินยุคไทรแอสซิกที่ ลำปาง แม่ฮ่องสอน(อ.แม่สะเรียง) กาญจนบุรี(อ.ทองผาภูมิ อ.ศรีสวัสดิ์) ตาก(อ.แม่สอด)

ชีวิตในโลกยุคไทรแอสซิก

(<http://www.willsilllin.com>, <http://science.nationalgeographic.com/science/enlarge/triassic-dinosaurs.html>)

๒.๖.๒ ยุคจูราสสิก (Jurassic Period) อายุประมาณ ๑๘๐ ล้านปีมาแล้ว เป็นยุคที่ ไดโนเสาร์ครองโลก เริ่มมีสัตว์ปีกพวกนก ไม้ในป่าเป็นพืชไร้ดอก ในทะเลมีหอยแอมโมไนต์ ชื่อจูราสสิก ได้มาจาก ชื่อภูเขา Jura ทางตอนเหนือของเทือกเขาแอลป์

ชีวิตใน โลกยุคจูราสสิก (<http://science.nationalgeographic.com>)

ฟอสซิลปลา กะล็ดพญานาค เลปิโดเทสพุทธรบุตร (*Lepidotes buddabutrensis*) เป็นปลาเกล็ดแข็งน้ำจืดกินพืช ยาว ๓๐-๖๐ ซม. ยุคจูราสซิกอายุ ๑๕๐ ล้านปี สูญพันธุ์ไป ๖๕ ล้านปีมาแล้ว พบที่ จ.กาฬสินธุ์ (อ.ภูผินารายณ์) ตั้งชื่อเป็นเกียรติแก่วัดพุทธรบุตร ภูน้ำจั้น ที่เจ้าอาวาสพบปลาเนื้อเกล็ด

(http://www.thaiwaysmagazine.com/thai_article/2108_new_destination_for_prehistoric/new_destination_for_prehistoric.html)

๒.๖.๓ ยุคครีเทเชียส (Cretaceous Period) ประมาณ ๑๓๕ ล้านปีมาแล้ว ชื่อ ครีเทเชียส มาจากภาษาละติน (*Creta*) แปลว่าขอสลัก มีงู สัตว์ปีกพวกนก และพืชมีดอก น้ำทะเลขึ้นสูงท่วมเข้าไปในแผ่นดิน ตอนปลายยุคครีเทเชียสเมื่อประมาณ ๖๕ ล้านปีมาแล้ว สิ่งมีชีวิตในโลกจำนวนมากได้ล้มตายครั้งยิ่งใหญ่ (*The Great Dying*) เช่น พวกลไดโนเสาร์

ชีวิตในโลกยุคครีเทเชียส (<http://science.nationalgeographic.com>)

ฟอสซิลกระดูกไดโนเสาร์ยุคครีเตเชียส ที่ภูเก้าหิน อ.สหัสขันธ์ จ.กาฬสินธุ์ อายุราว ๑๓๐ ล้านปี

(<http://www2.ipst.ac.th/science/web%20resources/northeast.htm>)

๒.๖ มหายุค เซนโนโซอิก (Cenozoic) คือช่วงระหว่าง ๖๕ ล้านปี ถึง ปัจจุบัน ประกอบด้วย ยุค เทอร์เทียรี และยุคควอเทอร์นารี

๒.๖.๑ ยุคเทอร์เทียรี (Tertiary Period) คำว่า เทอร์เทียรี แปลว่า ยุคที่สาม อายุตั้งแต่ ๖๕-๐.๘ ล้านปีมาแล้ว เป็นช่วงของสัตว์เลื้อยคลานด้วยนมโบราณ ซึ่งเป็นบรรพบุรุษของสัตว์ ปัจจุบัน เช่น หมา แมว ม้า ค้างคาว จระเข้ เต่า รวมทั้งลิงยืนสองขาซึ่งเป็นบรรพบุรุษของมนุษย์ (Homo erectus) แบ่งย่อยเป็นสมัย พาลีโอซีน (Paleocene) อายุราว ๗๐ ล้านปี เกิดสัตว์เลื้อยคลานด้วยนม สมัยอีโอซีน (Eocene) อายุราว ๖๐ ล้านปี สมัยโอลิโกซีน (Oligocene) อายุราว ๔๐ ล้านปี เกิดพวกมนุษย์ลิงหรือเอป (Ape) สมัยไมโอซีน (Miocene) อายุราว ๑๐ ล้านปี เริ่มเกิดมนุษย์ลิงโฮมินิด (Hominids) และ สมัยไพลโอซีน (Pliocene) อายุ ๕-๐.๘ ล้านปี มีการพบฟอสซิลใบไม้ยุคเทอร์เทียรี ที่อ.ลี้ จ.ลำพูน และ อ.หล่มสัก จ.เพชรบูรณ์

ชีวิตในโลกยุคเทอร์เทียรี (<http://kickingthorn.com>, http://www.pbs.org/wgbh/nova/link/hist_11.html)

ฟอสซิลหอยขมน้ำจืดโบราณ สกุล วิวิพารัส (Viviparus) ทับถมกันเป็นแผ่นด้านบนของชั้นถ่านหิน ยุคเทอร์เทียรี อายุ ๔๐-๒๕ ล้านปี บริเวณอุทยานหอย ชายทะเลบ้านแหลมโพธิ์ จ.กระบี่

(<http://www.oceansmile.com/S/Krabri/KrbTrg30Arp48/krt-067.jpg>, <http://learn.chanpradit.ac.th/fossils/format-fossils.htm>)

๒.๓.๒ ยุคควอเทอร์นารี (Quaternary Period) คำว่า ควอเทอร์นารี แปลว่า ยุคที่สี่ แบ่งเป็น ๒ สมัย คือสมัยไพลสโตซีน (Pleistocene ๑.๘ ล้านปี – ๑๐,๐๐๐ปี) กับสมัยโฮโลซีน (Holocene ๑๐,๐๐๐ปี ถึงปัจจุบัน)

สมัย ไพลสโตซีน (Pleistocene) เมื่อประมาณ ๕๐๐,๐๐๐ ปีที่ผ่านมา ระดับน้ำทะเลได้สูงขึ้นสูงกว่าปัจจุบันมาก เพราะมีการพบแหล่งเกลือสินเธาว์บนบกได้พื้นดินหลายแห่ง บริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และบนภูเขาสูงภาคเหนือ เช่นที่ อ.บ่อเกลือ จ.น่าน บรรพบุรุษรุ่นแรกของมนุษย์ได้เกิดขึ้นในสมัยนี้ ซึ่งมีหลักฐานในประเทศไทย คือฟอสซิลกะโหลกมนุษย์ลำปางอายุ ๕๐๐,๐๐๐ ปี พบในก้อนหินที่อ.แม่มาะ จ.ลำปาง

เมื่อ ๒๕,๐๐๐-๑๘,๐๐๐ ปีที่ผ่านมา เกิดภูเขาไฟระเบิดหรือแผ่นดินไหว ที่ทำให้น้ำทะเลลดลงต่ำกว่าปัจจุบันถึง ๑๒๐ เมตร ทำให้น้ำทะเลแห้ง มนุษย์และสัตว์สามารถเดินทางทางบกระหว่างเกาะในทะเลได้ ไม่ต้องใช้เรือแพ ปลายสมัยไพลสโตซีนคือราว ๑๐,๐๐๐ ปีมาแล้ว ได้เกิดอากาศหนาวเย็นจนเกิดน้ำแข็งปกคลุมซีกโลกเหนือเรียกว่ายุคน้ำแข็ง (Ice Age)

สมัยโฮโลซีน (Holocene) นับตั้งแต่สิ้นสุดยุคน้ำแข็งเมื่อ ๑๐,๐๐๐ ปีที่แล้วจนถึงสมัยปัจจุบัน เมื่อราว ๘,๕๐๐-๕,๓๐๐ ปีที่ผ่านมา อาจเกิดแผ่นดินไหวหรือภูเขาไฟระเบิด ทำให้น้ำแข็งขั้วโลกละลาย น้ำทะเลที่ลดต่ำในยุคน้ำแข็งขึ้นสูงถึงระดับปัจจุบัน ช่วง ๑,๕๐๐ ปีมาแล้ว (สมัยทวารวดี) ระดับน้ำทะเลสูงกว่าปัจจุบันราว ๑.๕ เมตร ชายฝั่งทะเลปากอ่าวไทยถึงเขตนครปฐม และพื้นที่กรุงเทพฯตอนนั้นอยู่ใต้ทะเล

๒.๘ เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์

นักประวัติศาสตร์แบ่งเรื่องราวในอดีตออกเป็นยุคก่อนประวัติศาสตร์ และ ยุคประวัติศาสตร์

๒.๘.๑ ยุคก่อนประวัติศาสตร์ หมายถึงช่วงเวลาที่ยังไม่มีการบันทึกเรื่องราวต่างๆ เป็นอักษรโดยมนุษย์ (บางครั้งหมายถึง ช่วงเวลาก่อนมีอารยธรรมมนุษย์) เริ่มตั้งแต่เมื่อมีมนุษย์ในโลกแล้วเมื่อประมาณหนึ่งล้านปีที่ผ่านมาและสิ้นสุดเมื่อมนุษย์รู้จักจดบันทึกเรื่องราวเป็นลายลักษณ์อักษร โดยเรียกชื่อตามวัสดุที่มนุษย์ในยุคนั้นนำมาทำเครื่องมือเครื่องใช้ เช่น ยุคหิน ยุคทองแดง ยุคเหล็ก ฯลฯ แต่ช่วงของแต่ละยุคของแต่ละพื้นที่อาจไม่เหมือนกัน เนื่องจากมนุษย์ในแต่ละพื้นที่นั้นมีพัฒนาการไม่เท่ากัน เช่น บางชุมชนอาจจะยังอยู่ในยุคหิน ขณะที่บางชุมชนเข้าสู่ยุคโลหะแล้ว

ยุคก่อนประวัติศาสตร์สามารถแบ่งย่อยตามลักษณะวัสดุที่มนุษย์นำมาใช้ทำเครื่องมือเครื่องใช้

ก. ยุคหิน (๑ ล้านปี ถึง ๔,๐๐๐ ปีมาแล้ว) แบ่งตามลักษณะเครื่องมือเครื่องใช้เป็น ๓ ยุค คือ ยุคหินเก่า เป็นยุคที่ใช้เครื่องมือหินกะเทาะอย่างหยาบๆ ยุคหินกลาง เป็นยุคที่ใช้เครื่องมือหินกะเทาะประณีตขึ้น ยุคหินใหม่ เป็นยุคที่ใช้เครื่องมือหินขัด มีการทำเครื่องปั้นดินเผาขึ้นใช้

ข. ยุคโลหะ (๔,๐๐๐ ปีถึง ๑,๕๐๐ ปีมาแล้ว) แบ่งเป็น ๒ ยุค คือ ยุคสำริด เป็นยุคที่ใช้โลหะผสมทองแดงและดีบุก ส่วนยุคเหล็ก เป็นยุคที่รู้จักการถลุงเหล็ก นำเหล็กมาทำเป็นเครื่องมือเครื่องใช้

๒.๘.๒ ยุคประวัติศาสตร์ หมายถึงช่วงเวลาที่มนุษย์รู้จักบันทึกเรื่องราวต่างๆ เป็นรูปภาพหรือตัวอักษรได้แล้ว เริ่มเมื่อประมาณ ๓,๐๐๐ ปีที่ผ่านมา

๒.๙ ยุคก่อนประวัติศาสตร์ บน แผ่นดินไทย

ยุคก่อนประวัติศาสตร์ หรือก่อนที่มนุษย์จะคิดค้นประดิษฐ์ตัวอักษรและจดบันทึกด้วยตัวหนังสือเป็นเอกสาร คือก่อน ๓,๐๐๐ ปีมาแล้วนั้น บนแผ่นดินที่เป็นประเทศไทยในปัจจุบัน มีสัตว์และมนุษย์อาศัยอยู่แล้ว โดยสามารถสืบค้นหลักฐานได้เป็นพันล้านปี จากหินหรือซากพืช ซากสัตว์ ที่กลายเป็นหิน จากฟอสซิลโครงกระดูกไดโนเสาร์อายุกว่า ๒๐๐ ล้านปี ที่ได้ขุดพบที่บริเวณจ.กาฬสินธุ์ และขอนแก่น ฟอสซิลกะโหลกมนุษย์ลำปาง อายุ ๕๐๐,๐๐๐ ปี ที่อำเภอเกาะคา จ.ลำปาง ดังนั้นจึงมีหลักฐานมากมายที่พิสูจน์ได้ว่า แผ่นดินแดนแหลมทองที่เป็นประเทศไทยในปัจจุบันนี้ เป็นแผ่นดินเก่าแก่ที่มีประวัติความเป็นมายาวนานหลายล้านปี

แผ่นดินรูปขวานทองที่เป็นประเทศไทยในปัจจุบันซึ่งมีพื้นที่ ๕๑๓,๑๑๕.๐๒๕ ตารางกิโลเมตรนั้น มีหลักฐานสืบประวัติย้อนยุคได้ตั้งแต่สมัยที่มีภูเขาไฟระเบิด สมัยไดโนเสาร์ สมัยมนุษย์ยุคหิน ยุคโลหะ จนมาถึงยุคปัจจุบัน ตามหลักฐานธรณีวิทยา จากการพบน้ำมันดิบ ที่อ.ฝาง จ. เชียงใหม่ และที่แหล่งสิริกิติ์ อ.ลานกระบือ จ.กำแพงเพชร การพบก๊าซธรรมชาติที่อ.น้ำพอง จ. ขอนแก่น และ แหล่งก๊าซธรรมชาติได้ทะเลกลางอ่าวไทย แสดงให้เห็นว่า ในบริเวณดังกล่าว ได้เคยมีสิ่งมีชีวิตทั้งพืชและสัตว์พวกหอยปลาอยู่ แล้วถูกภูเขาไฟระเบิด หรือแผ่นดินไหว หินดินทับถมเปลี่ยนแปลง ความกดดัน จนเกิดเป็นก๊าซธรรมชาติและน้ำมันดิบต่อมา การพบฟอสซิลซากกระดูกไดโนเสาร์ รวมทั้งพืชและสัตว์โบราณหลายชนิดซึ่งเป็นหินอยู่ทั่วประเทศ เช่นที่ กาฬสินธุ์ ขอนแก่น นครราชสีมา แพร่ ลำปาง หนองบัวลำภู สตูล กระบี่ ฯลฯ เป็นสิ่งพิสูจน์ยืนยันว่า ดินแดนแห่งโลกล้านปีที่สำคัญแห่งหนึ่งนั้น อยู่ในแผ่นดินไทยของเราเอง

ในประเทศไทย มีภูเขาไฟที่ดับแล้วหลายลูก เช่น ที่จ.บุรีรัมย์ คือ ภูเขาพนมรุ้ง ภูเขาอังคาร ภูเขาโดง (อายุ ๕ แสนปี) ภูเขาบุป และภูเขาอก ที่ลพบุรี คือ ภูเขาพนมฉัตร เขาฝาละมี และเขาลำน้ำรายณ์ (อายุ ๑๑ ล้านปี) ที่สุรินทร์ คือ ภูเขาสวาย ที่ศรีสะเกษคือ ภูเขาคำเงิน ภูเขาหิน ภูก่อและภูฝ้าย(อายุ ๓ ล้านปี) ที่อุบลราชธานี คือ ภูหนองน้ำขุ่น และเขาน้อยศรีบรรพต ที่จันทบุรี คือ เขาหัว บ่อเวฬุ ตกพรหม และ เขาพลอยแหวน (อายุ ๔ แสนปี) ที่ตราด คือ เกาะกูด (อายุ ๘ ล้านปี)และบ่อไร่ ที่ลำปาง คือดอยผาคอกหินฟู ใกล้เหมืองถ่านหินแม่เมาะ ที่แม่ฮ่องสอน คือภูเขาแม่ลามา ที่แพร่คือ ภูเขาเด่นชัย(อายุ ๕ ล้านปี) ที่เพชรบูรณ์ คือ เขาวิเชียรบุรี และ ที่กาญจนบุรี คือที่บ่อพลอย(อายุ ๓ ล้านปี)

เขาภูเขาอังคาร ต.เจริญสุข อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.บุรีรัมย์ เป็นภูเขาไฟที่ดับแล้ว

(<http://www.dmr.go.th>)

๒.๑๐ แร่ธาตุใต้ผืนแผ่นดินไทย ได้พื้นแผ่นดินของประเทศไทยหลายที่อุดมไปด้วยแร่ธาตุ ซึ่งเกิดขึ้นหลายล้านปีมาแล้ว เช่นแร่ทองคำที่ บ้านป่าร่อน อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ที่บ้านบ่อทองและ บ้านหนองสังข์ อ.กบินทร์บุรี จ.ปราจีนบุรี ที่หาดคำ ริมแม่น้ำโขง จ.หนองคาย ที่เหมืองโตะโม่ อ.สุรินทร์ จ.นครราชสีมา ที่เขาหลวง อ.วังสะพุง จ.เลย ที่เขาพนมพา ต.หนองพระ อ.วังทรายพูน ที่เหมืองชาตรี ต.เขาเจ็ดลูก อ.ทับคล้อ กับเหมืองอัครา เขาม้อ อ.คงเจริญ จ.พิจิตร

มีแหล่งแร่ดีบุก วุลแฟรม โคลัมไบต์ และแทนทาลัม (สำหรับทำหัวจรวดและยานอวกาศที่ต้องทนความร้อนสูง) ที่ ภูเก็ต ระนอง พังงา นครศรีธรรมราช (เขาขุนยี่) เชียงราย (ดอยหมอก) และแพร่ (ดอยโง้ม) มีแหล่งแร่ทองแดงที่ทำเหมืองทองแดงโบราณขนาดใหญ่ ที่เขาพุกา เขาพระบาทน้อย เขาวงพระจันทร์ จ.ลพบุรี บ้านจันทิกที่นครราชสีมา และที่ภูโล้น จ.เลย บริเวณริมแม่น้ำแม่โขงที่ตำบลม่วง อ.สังขม จ.หนองคาย นั้นมีการขุดทองแดงมาลุดตั้งแต่ก่อนสมัยพุทธกาล มีแหล่งแร่เหล็กที่เขาทับควาย จ.ลพบุรี ที่บ่อเหล็กน้ำพี้กับบ่อพระแสง จ.อุดรดิตถ์ ที่เขาค้นน้ำลำพัน ตำบลดิ่งชัน อ.บ้านด่านลานหอย จ.สุโขทัย ที่อ.พรานกระต่าย จ.กำแพงเพชร ที่วังเจ้า จ.ตาก ที่น้ำปาด น้ำตรอน จ. อุดรดิตถ์ และบริเวณใกล้บ้าน ท่าซุง จ.อุทัยธานี

มีแหล่งแร่โพแทสสำหรับทำปุ๋ยเคมีที่อ.บำเหน็จณรงค์ จ.ชัยภูมิ มีแหล่งแร่สังกะสีที่บ้านผาแดง อ.แม่สอด จ.ตาก มี แหล่งแร่ตะกั่วที่บ้านคิลี อ.ศรีสวัสดิ์ จ.กาญจนบุรี มีเกลือสินเธาว์อยู่ใต้ดินลึกลงไปหนาหลายร้อยเมตรแทบจะทั่วภาคอีสาน ตลอดจนมีพลอยและหินสีมีค่าที่จันทบุรี ตราด และกาญจนบุรี

การขุดหาแร่ทองคำที่เขาพนมพา จ.พิจิตร (<http://news.nipa.co.th/news.action?newsid=229838>)

ลาอูแบร์ ราชทูตฝรั่งเศส ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ได้บันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับแร่ธาตุในแผ่นดินสยามไว้ว่า “ไม่มีประเทศใด จะมีชื่อเสียงในความสมบูรณ์ทางแร่มากกว่าสยาม ดังจะเห็นได้จากพระพุทธรูปและเครื่องโลหะหล่อจำนวนมาก การที่ชาวสยามสกัดทองคำได้จำนวนมาก ซึ่งมีใช้ใช้ประดับพระพุทธรูปที่มีอยู่จำนวนมากมายเหลือคณานับเท่านั้น แม้ในอาคารสถานที่ เช่น ฝาผนังห้อง เพดาน และหลังคาโบสถ์ยังคาดด้วยทองคำอีกด้วย มีบ่อแร่ทองคำเก่าพบกันอยู่ทุกวัน”

ในวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน มีการกล่าวถึงโลหะที่ขุนแผนนำมาตีดาบฟ้าฟันไว้ว่า

จะจัดแจงตีดาบไว้ปราบศึก	ตรองตรึกหาเหล็กไว้หนักหนา
ได้เสร็จสมอารมณ์ตามตำรา	ทำนางไว้ในมหาศัตราคม
เอาเหล็กยอดพระเจดีย์มหาธาตุ	ยอดปราสาทวารามาประสม
เหล็กขี้ผึ้งไฟรายตายทั้งกลม	เหล็กตรึงโลงตรึงปืนลมสลักเพชร
หอกสัณฐิกริชทองแดงพระแสงหัก	เหล็กปักกลัดประตูตะปูเห็ด
พร้อมเหล็กเบญจพรรณกลัดเม็ด	เหล็กบ้านพร้อมเสร็จทุกสิ่งแท้
เอาเหล็กไหลเหล็กหล่อป่อพระแสง	เหล็กกำแพงน้ำไฟทั้งเหล็กแร่
ทองคำสัณฐิกริชากอะแจ	เงินที่แท้ชาติเหล็กทองแดงคง
เอามาสุ่มคุมควบเข้าเป็นแท่ง	เผาให้แดงดีแผ่เข้าผาง
ไว้สามวันขัดเหล็กนั้นเล็กกล	แต่ยังคงพองามตามตำรา”

บทกลอนดังกล่าวมีการระบุถึงเหล็กน้ำพี้ บ่อพระแสง คือเหล็กคุณภาพดี จาก ของ ตำบลน้ำพี้ อ.ทองแสนขัน จ.อุตรดิตถ์ ใช้สำหรับทำพระแสงดาบของพระมหากษัตริย์ ในหนังสือ “สยาม” เขียนโดย มิสเตอร์เกรแฮม (W.A.Graham) ที่ปรึกษาชาวอังกฤษ สมัยรัชกาลที่ ๕ และรัชกาลที่ ๖ เขียนถึงทองคำในสยามว่า “Fine grains of gold are present in the sands of all the streams of Siam” แปลว่า “เกล็ดทองคำละเอียดในแม่น้ำลำธารในประเทศสยาม”

๒.๑๑ ฟอสซิลซากพืชและสัตว์ดึกดำบรรพ์

คำว่า “ดึกดำบรรพ์” ตามพจนานุกรม แปลว่า “ลึกลับ นานมาแล้ว” ส่วนคำว่า “ซากดึกดำบรรพ์” หรือ ฟอสซิล(Fossil) นั้น หมายความว่า “ซากหรือร่องรอยของสิ่งมีชีวิตในสมัยดึกดำบรรพ์ที่ถูกเก็บรักษาไว้โดยธรรมชาติอยู่ในชั้นหินในเปลือกโลก หรือที่หลุดหรือที่นำออกมาจากชั้นเปลือกโลก”

ตามธรรมชาติซากพืชและ สัตว์ที่ตายลง มักจะถูกสัตว์อื่นกินหรือผุพังสลายไป แต่มีโอกาสนี้หนึ่งในล้าน ที่ซากสัตว์นั้นจะกลายเป็นหิน ถ้าอยู่ใกล้แหล่งน้ำที่มีสารพวกซิลิกาหรือแคลไซด์ แล้วมีทรายหรือโคลนมาทับถม ซิลิกาจะซึมเข้าไปในโพรงที่เคยเป็นกระดูกจนกลายเป็นหินรูปกระดูก ซึ่งมีชื่อเรียกว่า ฟอสซิล (Fossil) ฟอสซิลนี้มีประโยชน์ในการศึกษาและตรวจสอบอายุของวัตถุอายุหลายล้านปี

หลักการเกิดซากดึกดำบรรพ์หรือฟอสซิล เมื่อกระดูกถูกทับถมด้วยตะกอนหรือโคลนตม ตะกอนรอบๆ โคลนตมจะกลายเป็นหิน กระดูกผุพังสลายตัวไปเหลือแต่โพรงว่างๆ แล้วแร่ธาตุแทรกตัวเข้าไปในโพรง แม้พิมพ์จนเต็มกลายเป็นรูปหล่อที่เหมือนกระดูกต้นแบบที่ผุไป (http://www.geocities.com/thai_fossil/d3.htm)

๒.๑๑.๑ ซากดึกดำบรรพ์ในประเทศไทย เกือบร้อยปีมาแล้ว คือเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๓(ค.ศ. ๑๙๒๐) นักธรณีวิทยาชาวอังกฤษชื่อ รีด (Dr.Cowper Reed) รายงานในวารสาร Geological Magazine ว่ามีการพบซากดึกดำบรรพ์พันธุ์ใหม่ของโลกเป็นหอยกาบคู่ ชื่อ *Posidonomya becheri siamensis* ที่บ้านควนดินสอ จังหวัดพัทลุง

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๑ มีการออกพระราชบัญญัติคุ้มครองซากดึกดำบรรพ์ให้ซากดึกดำบรรพ์เป็นสมบัติของชาติ ผู้พบเห็นแหล่งหรือครอบครองต้องแจ้งเจ้าหน้าที่เพื่อขึ้นทะเบียน ถ้าเป็นซากที่ทำยากต้องมอบให้กรมทรัพยากรธรณี ห้ามค้าและส่งออกซากดึกดำบรรพ์ที่พบในราชอาณาจักรไทย

มีการพบฟอสซิลหรือซากสัตว์ดึกดำบรรพ์ในประเทศไทยหลายชนิด ตั้งแต่สัตว์ไทรโลไบต์ (Trilobyte เป็นสัตว์โบราณตัวเล็กๆคล้ายแมงดาทะเล ขนาดเท่าแมลงสาป ปัจจุบันสูญพันธุ์แล้ว) ปะการัง หอย และสัตว์ใหญ่ เช่น ไดโนเสาร์ เต่า ปลา จระเข้ และสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม พบฟอสซิลซากพืชทั้งส่วนลำต้น ใบ และละอองเรณู และฟอสซิลร่องรอย เช่น รอยเท้าและรอยทางเดินของ ไดโนเสาร์ รูและรอยขนไของหนอน หรือสัตว์อื่นๆ เช่น สัตว์จำพวกกิ้ง กิ้ง ปู และหอย

บริเวณ เกาะตะรุเตา อำเภอละงู จังหวัดสตูล เป็นบริเวณที่มีฟอสซิล อายุเก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย อายุราว ๕๐๐ ล้านปี ในชั้นหิน เป็น พวกไทรโลไบต์ แบรคิโอพอด สโตรมาโตไลต์ นอดิลอยด์ บริเวณที่พบคือ อ่าวตะโละโตะปุ๊ะ อ่าวตะโละอูด้ง อ่าวมะละกาพันเต

เมื่อพ.ศ. ๒๕๔๐ มีการพบฟอสซิลซากดึกดำบรรพ์อายุราว ๑๐ ล้านปี จำนวนมาก บริเวณบ่อคูตทราย ใกล้แม่น้ำมูล ที่ต.ท่าช้าง และ ต.ช้างทอง อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.นครราชสีมา บริเวณพื้นที่ราบหมีน้ำไร้ กรมทรัพยากรธรณี ได้นำซากบางส่วนไปวิเคราะห์ พบว่าเป็นซากของช้างโบราณ และพบซากสัตว์โบราณอายุหลายล้านปีในพื้นที่ใกล้เคียงอีกราว ๕๐ ชนิด เช่น สิงห์อู้งอด้ง เต่ายักษ์ ม้าโบราณ แรด กวางแอนติโลป อีบีบีโปเตมัส ยีราฟ จระเข้ ตะโขง จนอาจเรียกได้ว่าเป็นอุทยานสัตว์โลกล้านปี

ส่วนหนึ่งของบริเวณบ่อทราย 10,000 ไร่ ใน ต.ท่าช้าง และ ต.ช้างทอง อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.นครราชสีมา ที่พบซากฟอสซิลสัตว์ดึกดำบรรพ์ซึ่งล้วนสูญพันธุ์ไปจากโลกแล้ว ทั้งสิ้นอย่างน่าตื่นตะลึง จนอาจพลิกประเทศไทย เป็นแหล่งใหญ่ที่สุดในโลกได้.

ซากเต่ายักษ์โบราณใหญ่ หนักกว่า 100 กิโลกรัม ถูกขุดค้นพบได้ เพราะเล็กไป ที่เห็นคือ ซากเต่าที่ถูกจับมาขายท้องควงสอบ จะเห็นลายกระดูกเต่า ชัดเจนมาก แม้ตายมากกว่า 20 ล้านปีแล้ว.

พบซากดึกดำบรรพ์จำนวนมาก ที่บ่อทราย ต.ท่าช้าง อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.นครราชสีมา

(<http://www.sarakadee.com/web/modules.php?name=Sections&op=printpage&artid=325>)

ที่วัดเจดีย์หอย อ.ลาดหลุมแก้ว จ. ปทุมธานี เคยมีการขุดสระน้ำ แล้วพบเปลือกหอยทะเลโบราณใต้ดินลึก ๑๐ เมตร พบ หอยแครง หอยกาบ หอยสังข์ และหอยลาย ซากหอยที่พบมากที่สุด ราวแสนตัว เป็นเปลือกหอยนางรมยักษ์ ที่มีชื่อในทางวิทยาศาสตร์ว่า *Crassostrea gigas* เปลือกหอยแต่ละตัวยาวราว ๒๐ ซม.หนักประมาณ ๑ กิโลกรัม เมื่อนำไปหาอายุด้วยวิธีคาร์บอน ๑๔ ได้อายุประมาณ ๕,๕๐๐ ปี ซากหอยเหล่านี้เป็นหอยที่อาศัยอยู่ในทะเลใกล้ชายฝั่ง แสดงให้เห็นว่าบริเวณวัดเจดีย์หอยในอดีต เคยเป็นชายทะเลมาก่อน แสดงว่าเมื่อประมาณ ๖,๐๐๐ ปีที่แล้ว เคยมีน้ำทะเลท่วมไปถึงปทุมธานี

เปลือกหอยนางรมยักษ์ (*Crassostrea gigas* หรือ Pacific Oyster) ราวแสนตัว ที่วัดเจดีย์หอย ปทุมธานี

๒.๑๒ ไม้กลายเป็นหิน

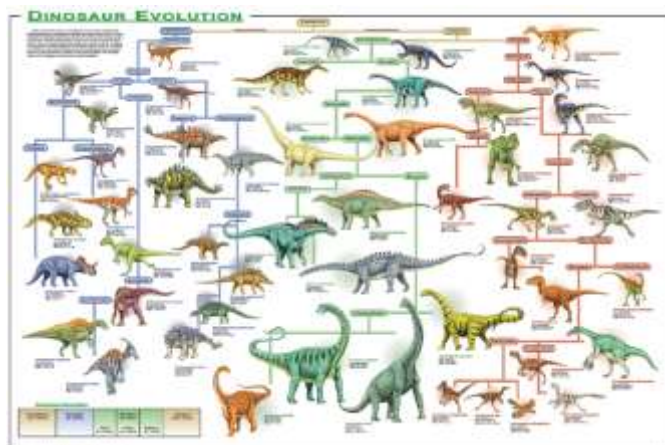

ต้นยวน (*Koompassioxylon* sp.) กลายเป็นหินอายุ ๘๐๐,๐๐๐ ปี ยาว ๗๒.๒๒ เมตรที่ จังหวัดตาก

(http://61.19.236.136/tourrist/user/site_detail.php?tour_id=973)

ต้นไม้ที่กลายเป็นหิน (Petrified Wood) เป็นฟอสซิลลำต้นต้นไม้ที่ฝังอยู่ในดิน จมน้ำ หรือถูก
 เถ้าภูเขาไฟทับถม แล้วมีน้ำใต้ดินที่มี หินปูน ซึมเข้าไปตกผลึกแทนที่เนื้อไม้ที่ผุสลายตัวจนกระทั่งโพรง
 ต้นไม้กลายเป็นหินทั้งแท่ง แหล่งที่มีไม้กลายเป็นหินในประเทศไทยได้แก่ จ.ตาก (วนอุทยานเขาพระ
 บาท อ.บ้านตาก) จ.นครราชสีมา (บ้านโกรกเดือนห้า อ.เมือง บ้านกุดตะขอน อ.เฉลิมพระเกียรติ)
 ขอนแก่น บุรีรัมย์ ชัยภูมิ สุรินทร์ อุบลราชธานี กาฬสินธุ์ และที่เหมืองลิกไนต์ จ.กระบี่ ไม้กลายเป็น
 หินเก่าแก่ที่สุดของไทยอายุราว ๒๓๐ ล้านปี เป็นไม้สกุลปาล์ม พบ ที่อ.ชนแดน จ.เพชรบูรณ์

๒.๑๓ มีไดโนเสาร์อยู่บนแผ่นดินไทยเมื่อกว่าร้อยล้านปีมาแล้ว ดินแดนภาคอีสานของ
 ไทยนั้น เคยเป็นที่อยู่ของไดโนเสาร์และสัตว์โลกล้านปีหลายชนิด ไดโนเสาร์เป็นชื่อสัตว์โบราณคล้าย
 กิ้งก่ายักษ์ ที่เคยมีชีวิตเมื่อ ๒๓๐ ล้านปีก่อน เป็นเวลาประมาณ ๑๖๕ ล้านปี แล้วสูญพันธุ์ไปเมื่อ ๖๕
 ล้านปีที่ผ่านมา ชื่อของไดโนเสาร์นั้นมาจากภาษากรีก แปลว่า สัตว์เลื้อยคลานใหญ่จนน่ากลัว เมื่อ
 ไดโนเสาร์ตายลงในน้ำที่มีหินปูน เนื้อและหนังจะเน่าเปื่อยหลุดไป เหลือแต่ส่วนแข็ง เช่น กระดูกและ
 ฟัน ซึ่งจะถูกโคลนและทรายทับถมเอาไว้ ทำให้อากาศและออกซิเจนซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการเติบโต
 ของแบคทีเรียไม่สามารถเข้าถึงซากได้ ขณะเดียวกันน้ำและโคลนที่มีแร่ต่างๆ เช่น แคลเซียม เหล็ก
 ซัลไฟด์และซิลิกา จะค่อยๆซึมเข้าไปในช่องว่างที่เกิดจากกระดูกเสื่อมสลายเกิดเป็นโพรง นานๆเข้า
 โพรงนั้นก็จะกลายเป็นหินรูปกระดูก เรียกว่าฟอสซิล มีการพบฟอสซิลซากไดโนเสาร์มากในประเทศ
 จีน ทวีปยุโรป สหรัฐอเมริกา และประเทศไทย

ไดโนเสาร์ชนิดต่างๆ

(http://www.edugraphics.net/ga4-prehistoric/images/dinosaur_evolution_poster2.jpg)

หลักฐานชิ้นแรกที่ทำให้รู้ว่าประเทศไทยมีไดโนเสาร์ พบเมื่อพ.ศ. ๒๕๑๕ โดยนาย สุธรรม แยมสินธุ์ นักสำรวจแร่ยูเรเนียมของกรมทรัพยากรธรณี ไปสำรวจที่ภูประตุมหา บนเทือกเขา ภูเวียง จ.ขอนแก่น พบฟอสซิลไดโนเสาร์ยาวราว ๓๐ ซม. ฟอสซิลหนึ่ง เขาถือว่าเป็นฟอสซิลของกระดูกสัตว์แต่ตอนนั้นไม่ทราบว่าเป็นสัตว์อะไร เมื่อส่งไปตรวจที่ฝรั่งเศสจึงรู้ว่า เป็นกระดูกหัวเข่าด้านซ้ายของไดโนเสาร์ ชิ้นแรกที่พบในประเทศไทย เป็นไดโนเสาร์ซอโรพอด ชนิดกินพืช อายุประมาณ ๑๓๐ ล้านปี ขนาดใหญ่ ตัวยาว ๑๕-๑๘ เมตร เดิน ๔ เท้า คอและหางยาว มักอยู่รวมกันเป็นฝูง พ.ศ. ๒๕๑๓ ที่วัดสักกะวัน อ.สหัสขันธ์ จ.กาฬสินธุ์ พบฟอสซิลไดโนเสาร์ ๗ ตัวในหลุมเดียวกัน พ.ศ. ๒๕๒๒ นักธรณีวิทยา ไทย-ฝรั่งเศส นำโดย ดร.วรารุณ สุขีธร และ ดร.อีริก บูฟเฟอโตต์ (Eric Buffetaut) ออกตามหาร่องรอย ไดโนเสาร์ บริเวณใกล้เคียงจ.ขอนแก่น พบฟอสซิลของสัตว์มีกระดูกสันหลังหลายชนิด พ.ศ. ๒๕๓๕ พบฟอสซิลฟันไดโนเสาร์ที่อ.คำม่วง จ.กาฬสินธุ์ อายุราว ๑๕๐-๑๕๐ ล้านปี

ซากฟอสซิลไดโนเสาร์ “ภูเวียงโกซอรัส สิรินธรณี” พบที่ภูเวียง จ. ขอนแก่น เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๐

หุ้มฟอสซิลด้วยปูนพลาสติกป้องกันเสียหายระหว่างขนส่ง แล้วแกะปูนออกในห้องปฏิบัติการ

(<http://web.ku.ac.th/AmazingThailand/discover.htm>)

พ.ศ. ๒๕๓๗ ได้รับพระราชทานอนุญาตให้อัญเชิญพระนามาภิไธยของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มาตั้งชื่อไดโนเสาร์ชนิดที่พบที่อ.ภูเวียง จ.ขอนแก่นว่า “ภูเวียงโกซอรัส สิรินธรนี” (Phuwiangosaurus sirindhornae คำว่า sirindhornae บางครั้งมีการอ่านเป็น สิริธรเน่ แต่ตามหลักการออกเสียงทางชีววิทยา ควรอ่านว่า สิริ-ริน-ทอน-นีย์) ต่อมาพบฟอสซิลไดโนเสาร์ชนิดนี้อีก ที่สกลนคร อุดรธานี นครราชสีมา ชัยภูมิ และหนองบัวลำภู

นอกจากฟอสซิลกระดูก ฟันและร่องรอยผิวหนังแล้ว ไดโนเสาร์บางตัวยังทิ้งรอยเท้าไว้บนโคลนซึ่งต่อมากลายเป็นหินด้วย รอยเท้าเหล่านี้ทำให้ทราบ ถึงชนิดและ ลักษณะของไดโนเสาร์ดังกล่าว เช่น เดิน ๒ หรือ ๔ ขา เชื่องช้าหรือว่องไว อยู่เป็นฝูงหรืออยู่เดี่ยวๆ บางครั้งพบมูลของไดโนเสาร์ที่เป็นฟอสซิล เรียก คอปโรไลต์ ทำให้ทราบถึงขนาดและลักษณะของลำไส้ ฟอสซิลไข่ไดโนเสาร์ ทำให้ทราบว่าไดโนเสาร์ออกลูกเป็นไข่ บางครั้งพบตัวอ่อนอยู่ในไข่ทำให้รู้ว่าเป็นไข่ของไดโนเสาร์ชนิดไหน มีการพบกระดูกไดโนเสาร์ในลักษณะกักขังอยู่ในรัง ทำให้รู้ว่าไดโนเสาร์บางชนิดก็ดูแลลูกอ่อนด้วย

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ เยือนแหล่งฟอสซิลไดโนเสาร์อายุ ๑๓๐ ล้านปีที่วัดสักระวัน จ.กาฬสินธุ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๘ (<http://web.ku.ac.th/AmazingThailand/discover.htm>)

ผู้เรียบเรียงเคยเดินทางไปดูซากไดโนเสาร์ ที่ภูคุ้มข้าว วัดสักระวัน จ.กาฬสินธุ์ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๑ พบกับดร.วราวุธ สุธีธร ผู้เชี่ยวชาญเรื่องไดโนเสาร์ จึงทราบว่ากรมทรัพยากรธรณี ได้เก็บซากฟอสซิล กระดูกของจริงไปรักษาไว้อย่างดี แล้วหล่อโครงกระดูกจำลองด้วยไฟเบอร์ ไปวางไว้ในที่เดิม เพราะหากทิ้งไว้ให้โครงกระดูกถูกอากาศ จะเสื่อมสภาพไปในเวลาอีกไม่นาน

รอยตีนไดโนเสาร์ที่ภูแฝก ภาพสีน้ำ (ภาพจากกรมทรัพยากรธรณี)

๒.๑๔ ฟอสซิลลิงโบราณ ที่กระบี่ พะเยา และนครราชสีมา เมื่อพ.ศ. ๒๕๔๐ ที่เหมืองถ่านหินลิกไนต์ บ้านปูด้า อ.เหนือคลอง จ.กระบี่ ได้พบฟอสซิลชิ้นส่วนฟัน ของลิงสยาม ยุคอีโอซีน อายุ ๔๐-๓๕ ล้านปี ที่เรียกว่าไพรเมทชั้นสูงสายพันธุ์มนุษย์ เป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม มีนิ้วมือหยิบของได้ ตั้งชื่อว่า “สยามโมพิเทคัส อีโอซินัส (Siamopithecus eoecae-nus)” การค้นพบครั้งนี้สร้างข้อสันนิษฐานใหม่ว่ามนุษย์โบราณในเอเชีย ไม่ได้อพยพมาจากไหน

๒.๑๕ มนุษย์ยุคหิน (Stone Age) คือสมัยแรกเริ่มของมนุษย์ ซึ่งใช้หินเป็นเครื่องมือสับตัด แบ่งออกเป็น ยุคหินเก่า (อายุ ๑ ล้านถึง ๑ หมื่นปี) ยุคหินกลาง (อายุ ๑๐,๐๐๐-๖,๐๐๐ ปี) และยุคหินใหม่ (อายุ ๖,๐๐๐-๔,๐๐๐ ปี) เมื่อราว ๑๔,๐๐๐ ปีก่อนนี้ในช่วงยุคหินเก่าต่อกับหินกลาง ได้เกิดความหนาวเย็นถึงจุดน้ำแข็ง แผ่จากขั้วโลกแล้วกระจายไปยังส่วนอื่นของโลกจนเรียกว่ายุคน้ำแข็ง (Ice Age) สาเหตุเกิดจากหิมะที่ตกในฤดูหนาวละลายไม่หมดทำให้เกิดการสะสมของน้ำแข็งข้ามปี สัตว์ที่อยู่ในยุคนั้น มักจะมีขนยาวเช่นช้างแมมมอธ น้ำทะเลลดต่ำลง เกิดสะพานแผ่นดินระหว่างเกาะ

๒.๑๕.๑ ยุคหินเก่า (Paleolithic Period หรือ Old Stone Age) (อายุ ๑ ล้านถึง ๑ หมื่นปี) เป็นกลุ่มมนุษย์ยุคแรก เรียกกันว่า โฮโม อีเรคตัส (Homo Erectus) ที่เดินตัวตรง ไม่หลังงอเหมือนลิง ใช้ขวานหินกะเทาะ เร่ร่อนล่าสัตว์ อาศัยอยู่ตามเพิงผาหรือในถ้ำหิน

พ.ศ. ๒๓๑๘ มีการพบกะโหลกมนุษย์ยุคหินเก่า อายุ กว่า ๓๐,๐๐๐ ปีที่หุบเขานิแอนเดอร์ (Neander Valley) ใกล้เมืองดุสเซิลดอร์ฟ ประเทศเยอรมัน ตั้งชื่อว่า มนุษย์นีแอนเดอร์ทัล (Neanderthal) พ.ศ. ๒๔๔๑ พบกะโหลกมนุษย์ อายุราว ๓๕,๐๐๐ ปีที่ตอนใต้ของประเทศฝรั่งเศส ตั้งชื่อว่ามนุษย์โครมันยอง (Cro-Magnon) พ.ศ. ๒๔๓๕ พบฟอสซิลกะโหลกมนุษย์ อายุราว

๗๐๐,๐๐๐ ปี ที่หมู่บ้านซังกริน (Sangiran) บนเกาะชวา อินโดนีเซีย ตั้งชื่อว่ามีนุษย์ชวา (Java Man)
 พ.ศ. ๒๔๖๒ พบกะโหลกศีรษะมนุษย์อายุ ๕๐๐,๐๐๐ ปี ที่ถ้ำโจวโข่วเตี้ยน (周口店 Zhoukoudian)
 ใกล้กรุงปักกิ่ง ตั้งชื่อว่ามีนุษย์ปักกิ่ง (Peking Man) น่าเสียดายที่ชิ้นส่วนมนุษย์ปักกิ่งได้หายไป
 ระหว่างที่ทหารญี่ปุ่นยึดครองจีน เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๔ (ค.ศ. ๑๙๔๑) ส่วนในประเทศไทยนั้น เมื่อพ.ศ.
 ๒๕๔๒ ได้พบหลักฐาน กะโหลกมนุษย์ยุคหินเก่าอายุ ๕๐๐,๐๐๐ ปี ที่ อ.เกาะคา จ.ลำปาง ตั้งชื่อว่า
 มนุษย์ลำปาง (Lampang Man)

มนุษย์ปักกิ่งอายุ ๕๐๐,๐๐๐ ปี พบเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๒ ที่ถ้ำโจวโข่วเตี้ยน ประเทศจีน

(www.dfxj.gov.cn/.../userobject1ai34564.html , http://www.chinaheritagequarterly.org/003/_pix/pekingman1.jpg)

มนุษย์นีแอนเดอร์ทัล ๓๐,๐๐๐ ปี ที่เยอรมนี

(<http://sapienssapien.blogspot.com>, <http://www.zmescience.com/research/studies/complete-neanderthal-genome-sequenced/>, http://vw1973.blogspot.com/2008_03_01_archive.html, http://www.lbl.gov/Science-Articles/Archive/assets/images/2006/Nov/15-Wed/Neanderthal_2D_src.jpg)

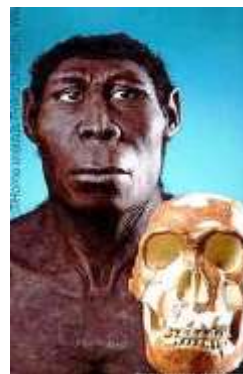

มนุษย์โครมันยองอายุ ๓๕,๐๐๐ ปี ที่ฝรั่งเศส

(<http://en.wikipedia.org/wiki/File:Cro-Magnon.jpg>, <http://seattlejew.blogspot.com/2011/02/who-i-am.html>)

หลายหมื่นปีมาแล้ว บนแผ่นดินไทยหลายแห่ง เช่นที่จังหวัดกาญจนบุรี ลำปาง น่าน มีมนุษย์ยุคหินเก่า ดำรงชีวิตด้วยการล่าสัตว์ บางครั้งพักอยู่ในถ้ำและเพิงผา เร่ร่อนตามลำธาร หรือชอกเขา ที่มีอาหาร โดยไม่ปลูกสร้างบ้านเรือนถาวร เมื่อตายลงญาติจะนำศพไปฝังไม่ไกลจากถิ่นที่อยู่ มักนำกระดูกสัตว์และหินมากะเทาะหยาบ ๆ เป็นเครื่องมือสับตัด

เมื่อพ.ศ. ๒๕๔๒ มีการค้นพบฟอสซิลกะโหลกมนุษย์โบราณที่เดินหลังตรง (Homo Erectus) อายุราว ๕๐๐,๐๐๐ ปี ที่ซอกหลืบหินปูนโพรงถ้ำ ไกล่แม่น้ำวัง บน ดอยตะกั่ว เขาป่าหนาม บริเวณ เมืองฟอสเฟตร้าง ไกล่บ้านหาดปู้ด้าย ต.นาแสง อ.เกาะคา จ.ลำปาง โดยนายสมศักดิ์ ประมาณกิจ และน.ส.วัฒนา สุภวัน ผู้ช่วยของศาสตราจารย์ สูด แสงวิเชียร จากคณะแพทยศาสตร์ ศิริราช มีการตั้งชื่อฟอสซิลชิ้นนี้ ว่า มนุษย์ลำปาง (Lampang Man) หรือ มนุษย์ เกาะคา (Ko-Kha Man) ทั้งนี้ได้ส่งไปให้ศาสตราจารย์ ฟิลลิป วี โทไบแอส ผู้เชี่ยวชาญระดับโลกตรวจพิสูจน์แล้วปรากฏว่าอายุใกล้เคียงกับมนุษย์ชาว(SangiranII Java Man) และมนุษย์ปักกิ่ง (Peking Man)

ฟอสซิลกะโหลกศีรษะมนุษย์ลำปาง อายุราว ๕๐๐,๐๐๐ ปี

(http://www.soc.cmu.ac.th/~nac/lanna/chapter03/c03_p02.html, <http://www.vcharkarn.com/vnews/5809>)

ฟอสซิลกะโหลกมนุษย์โบราณที่ลำปาง ซึ่งเก็บรักษาไว้ที่ภาควิชากายวิภาคศาสตร์ รพ.ศิริราช กทม. นี้ เป็นหลักฐานสำคัญ ที่พิสูจน์ได้ว่า มีมนุษย์อยู่ในแผ่นดินไทยตั้งแต่ราวห้าแสนปีมาแล้ว และเมื่อนำมาประกอบกับหลักฐานของมนุษย์ที่บ้านเชียง และที่อื่นๆ เป็นสิ่งยืนยันได้ว่า “บรรพบุรุษของคนในแผ่นดินไทยนั้นอยู่ในแผ่นดินไทยของเราเอง”

๒.๑๕.๒ มนุษย์โบราณยุคหินเก่า อายุ ๔๐,๐๐๐ ปี ที่กระบี่ มีการพบหลักฐานว่ามีมนุษย์ยุคหินแรกเริ่ม หรือที่เรียกว่า โฮโม ซาเปียน ซาเปียน (Homo sapien sapien) ในแผ่นดินไทยของเรา สมัยเดียวกับมนุษย์โครมันยองในฝรั่งเศส ที่เพิงผาหินปูนหลังโรงเรียน (Lang Rongrean Rock Shelter) ที่บ้านทับปริก อ.เมือง จ.กระบี่ โดยเมื่อพ.ศ. ๒๕๒๖-๒๕๓๐ ศาสตราจารย์ ดักลาส แอนเดอร์สัน (Dr.Douglas Anderson) จากมหาวิทยาลัยบราวน์ ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยการสนับสนุนของ กรมศิลปากร ได้ขุดค้นทางโบราณคดี พบร่องรอยมนุษย์ในยุคไพลสโตซีน (Pleistocene)อายุราว ๔๐,๐๐๐ ปี เพิงผาดังกล่าวเป็นที่พักระยะสั้นระหว่างล่าสัตว์

ดร.แอนเดอร์สัน ผู้ค้นพบหลักฐานมนุษย์ ๔๓,๐๐๐ ปีในประเทศไทย ที่ จ.กระบี่ เมื่อพ.ศ. ๒๕๓๐

(<http://www.brown.edu/Facilities/Haffenreffer/research/circumpolarsoutheastasia.htm>,http://www.soskrabi.com/files_ENG/02_eng_letters_of_support.html)

เมื่อ เดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๒ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ(สวช.)ซึ่งในขณะนั้นผู้เรียบเรียงเป็นเลขธิการ ได้เชิญ ดร.ดักลาส แอนเดอร์สัน จากสหรัฐอเมริกามาเป็นวิทยากรในการสัมมนาเรื่องมนุษย์โบราณ ที่จ.กระบี่ ดร.แอนเดอร์สันได้พาคณะไปดูเพิงผาหลังโรงเรียนบ้านทับปริก ซึ่งเป็นสถานที่พบหลักฐานมนุษย์สมัยหิน อยู่บนไหล่เขาด้านหลังโรงเรียนประถม บ้านทับปริก ซึ่งต้องเดินปีนเขาขึ้นไป ลักษณะคล้ายเพิงหมาแหงน มิใช่เป็นถ้ำ ส่วนหลักฐานที่พบไม่ใช่โครงกระดูกหรือหัวกะโหลกมนุษย์เช่นที่หลายคนคิด เหตุที่พบสถานที่นี้เพราะดร.แอนเดอร์สันซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญเรื่องมนุษย์โบราณได้มาสำรวจหลายสถานที่ในหลายจังหวัดภาคใต้ พบว่าที่เพิงผาหลังโรงเรียน จังหวัดกระบี่ น่าจะเคยเป็นที่พักอาศัยของมนุษย์โบราณ จึงร่วมมือกับกรมศิลปากร ทำการลอกหน้าดินพื้นที่ประมาณ ๑๐ ตารางเมตรโดยค่อยๆเอาเสียมและเกรียงแชะด้วยมือ แล้วนำเศษดินไป

ใส่ตะแกรงร่อนหาว่ามีอะไรอยู่บ้าง เมื่อลอกดินลึกประมาณ ๓ เมตรก็พบเครื่องมือหินกะเทาะหลายชิ้น และถ่านไม้กองหนึ่ง ดร.แอนเดอร์สันวิเคราะห์ว่าถ่านไม้ดังกล่าวไม่ได้เกิดจากไฟไหม้ป่า เพราะมีอยู่กองเดียวไม่มีถ่านชิ้นอื่นในบริเวณใกล้เคียง ในกองถ่านมีกระดูกสัตว์ซึ่งอาจเป็นหมูป่า มีรอยตากอยู่ชิ้นหนึ่ง ดร.แอนเดอร์สันวิเคราะห์ว่ากระดูกสัตว์นั้นไม่ได้เกิดจากการตายตามธรรมชาติเพราะมีรอยตากด้วยของมีคม ดังนั้นจึงสันนิษฐานว่า มีมนุษย์ฆ่าสัตว์แล้วนำมาปิ้งไฟเพื่อเป็นอาหาร ดร.แอนเดอร์สันนำเศษถ่านกองนั้นไปวิเคราะห์ที่สถาบันสมิธโซเนียน และมหาวิทยาลัยพิตตสเบิร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา ด้วยวิธี Carbon dating พบว่าถ่านนั้น มีอายุราว ๔๓,๐๐๐ ปี ดังนั้นจึงสรุปว่า เคยมีมนุษย์อยู่ที่เพิงผาหลังโรงเรียนเมื่อ ๔๓,๐๐๐ ปีที่แล้วมา

นอกจากนี้ ดร.แอนเดอร์สันยังได้ไปสำรวจที่เพิงผา เข่งเขาขนาบน้ำ ริมแม่น้ำกระบี่ ที่อ. เมือง จ.กระบี่ตรงข้ามโรงแรมกระบี่เมอร์ไลม์ พบแหล่งที่พักของมนุษย์อายุราว ๔,๐๐๐ ปี และกล่าวว่า ถ้าขุดค้นให้ได้อย่างถูกต้อง น่าจะพบหลักฐานมนุษย์โบราณตามเพิงผาอื่นๆในจ.กระบี่และพังงาอีกมาก

มีการพบหลักฐานของมนุษย์ยุคหินเก่าในประเทศไทย ที่ จ.แม่ฮ่องสอน (ถ้ำผาลอด อ.ปางมะผ้า) จ.เชียงใหม่ (ถ้ำจอมทอง) จ.เชียงราย(ดอยถ้ำพระ อ.เชียงแสน) จ.ราชบุรี (ใกล้ถ้ำฤๅษี อ.เมือง) จ.ลพบุรี (ทุ่งผักหวาน อ.ทองผาภูมิ ถ้ำกระดำ อ.บ้านหมี่) จ. กาญจนบุรี (บ้านเก่า บ้านท่ามะนาว อ. เมือง บ้านจันเด อ.ทองผาภูมิ ถ้ำพระ อ.ไทรโยค ถ้ำทะลุ เขาหินกรวดระหว่างสถานีรถไฟบ้านเก่า ถึง สถานีท่ากิเลน ใกล้แม่น้ำแควน้อย) จ.น่าน (บ้านน้ำหมก อ.น่าน้อย) จ. เลย (ริมฝั่งแม่น้ำโขง อ. เชียงคาน) จ.ลำปาง(บ้านหาดปู้ด้าย อ.เกาะคา บ้านด่านชุมพล อ.แม่ทะ) จ.แพร่(บ้านผาหมู อ.ร้องกวาง) พบหลักฐานชุมชนอายุไม่ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ ปี ที่ จ.ขอนแก่น (บ้านโนนนกทา อ.ภูเวียง) หลักฐานชุมชนอายุ ๓,๕๐๐ ปี มีภาชนะดินเผา ลูกปัดเปลือกหอย กำไลหิน ที่บ้านโคกเจริญ อ.ชัยบาดาล จ.ลพบุรี

สมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ นักโบราณคดีชาวฮอลันดา ชื่อ ดร.แวน ฮิกเกอร์แรน (Dr. H.R.Van Heekeren) ถูกญี่ปุ่นจับเป็นเชลยมาสร้างทางรถไฟสายมรณะที่กาญจนบุรี พบเครื่องมือหินของมนุษย์ยุคหินเก่าที่ริมแม่น้ำแควน้อย ใกล้สถานีรถไฟบ้านเก่า เมื่อสงครามสงบได้ชวนนักโบราณคดีฮอลันดามาสำรวจ พบกระดูกและเครื่องมือของมนุษย์สมัยหิน ที่กาญจนบุรี อายุราว ๔,๐๐๐ ปี แล้วตั้งชื่อยุคสมัยดังกล่าวว่า “วัฒนธรรมแควน้อย” หรือ ฟิงนอยเอียน (Fingnoian Culture)

เครื่องมือหินกะเทาะยุคหินเก่าอายุ ๒๐๐,๐๐๐ ถึง ๔๐,๐๐๐ปี พบที่กาญจนบุรีและเชียงราย

(ถ่ายภาพโดยได้รับอนุญาตจากพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ)

๒.๑๕.๓ ยุคหินกลาง (Mesolithic Period หรือ Middle Stone Age) ประมาณ ๑๐,๐๐๐-๖,๐๐๐ ปีล่วงมาแล้ว) มนุษย์ยุคนี้ได้ขัดขวานหินที่กะเทาะไว้ให้เรียบ บางทีนำเอากระดูกสัตว์ และเปลือกหอยมาใช้ล่าสัตว์ และเครื่องประดับ ทั้งยังรู้จักนำสุนัขมาเลี้ยงด้วย นิยมอยู่ในถ้ำที่สูง และเพิงผาใกล้น้ำ ร่มร้อน ล่าสัตว์ เพาะปลูกโดยยังไม่เลี้ยงสัตว์ มีเรือขุดจากต้นไม้ รู้จักก่อไฟ และหุงหาอาหารในถ้ำที่อยู่ เมื่อตายลงญาติจะนำศพฝังได้ที่อยู่ที่พัก ในเอเชียอาคเนย์ พบหลักฐานมนุษย์ยุคหินกลางนี้ ที่จังหวัดหัวบิ่นห์ในเวียดนาม ซึ่งนักโบราณคดีให้ชื่อว่า “วัฒนธรรมฮัวบิ่นเหียน หรือโฮบิ่นเหียน (Hoabinhian)” มีการพบมนุษย์ยุคหินกลางที่ประเทศ ลาว ฟิลิปปินส์ และเกาะสุมาตราด้วย

๒.๑๕.๔ มนุษย์ยุคหินกลางในประเทศไทย มีการพบหลักฐานมนุษย์ยุคหินกลางในแผ่นดินไทย โดยส่วนใหญ่พบเครื่องมือหินในที่กลางแจ้งใกล้แม่น้ำหรือทางน้ำเก่า ที่ จ.กาญจนบุรี(บริเวณแควน้อย แควใหญ่ ใกล้สถานีรถไฟบ้านเก่า.เมือง ถ้ำองบะ อ.ศรีสวัสดิ์ ถ้ำจันต อ.ทองผาภูมิ ถ้ำพระและถ้ำใกล้สถานีวังโพ อ.ไทรโยค ถ้ำวงช้าง) จ.ลำปาง(อ.แม่ทะ) จ.แพร่(อ.ร้องกวาง) จ.เชียงใหม่ (บริเวณออบหลวง อ.ฮอด) จ.แม่ฮ่องสอน(ถ้ำผีแมนและถ้ำลอด อ.เมือง) จ.เชียงราย (คอยคำริมฝั่งแม่น้ำคำ ริมแม่น้ำโขง บ้านสบคำ บ้านสบรวก อ.เชียงแสน อ.แม่สาย และคอยถ้ำเขาพระ อ.เมือง) จ.พะเยา (บริเวณแม่น้ำโขง แม่น้ำคำและแม่น้ำเมย) จ.น่าน (บนยอดเนินเขาที่ ๑๒ กิโลเมตร ทางตะวันตกเฉียงใต้ของอ.เมือง) จ.เลย (อ.เชียงคาน) จ.ราชบุรี (บ้านตะโกปิดทอง อ.

สวนผึ้ง ไกล่ชายแดนไทย-พม่าและเนินใกล้ถ้ำฤๅษี อ.เมือง) จ.ลพบุรี (เขาสนามแจง อ.บ้านหมี่) จ. จันทบุรี (ถ้ำเขาแก้ว อ.โป่งน้ำร้อน) จ.เพชรบุรี (อ.เขาย้อยและอ.เมือง) และ จ.สระบุรี (ถ้ำพระงาม)

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๘ ดร.เชสเตอร์ กอร์แมน (Chester Gorman) นักโบราณคดีอเมริกัน ได้สำรวจถ้ำผีหรือถ้ำผีแมน (Spirit Cave) ที่ อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน พบหลักฐาน อายุราว ๑๒,๐๐๐ ปี เป็นพวกเดียวกับวัฒนธรรมฮัวบินเหียนในเวียดนาม โดยพบกระดูกหมูป่า กวางป่า กระรอก อีเห็น นาก แมวป่า หนูหริ่ง ปู ปลา หอย พบเมล็ดพืชคือ หมาก น้ำเต้า และถั่วต่าง ๆ แต่ไม่พบข้าว ที่ถ้ำป่งสูง และถ้ำผาชัน จ.แม่ฮ่องสอน กอร์แมนพบหลักฐานมนุษย์อายุ ๗,๐๐๐-๔,๐๐๐ ปี พบโลงศพทำด้วยไม้ รูปร่างคล้ายเรือขุดจากต้นซุง ขวานหิน ลูกปัดและหม้อดินเผา และซากพืช แกลบข้าว(อายุ ๕,๕๐๐ ปี) หมาก สมอพิเภก ดีปลี พลู พริกไทย แตงกวา และกระดูกสัตว์ เช่น แรด หมูป่า วัวป่า และกวาง อีกด้วย

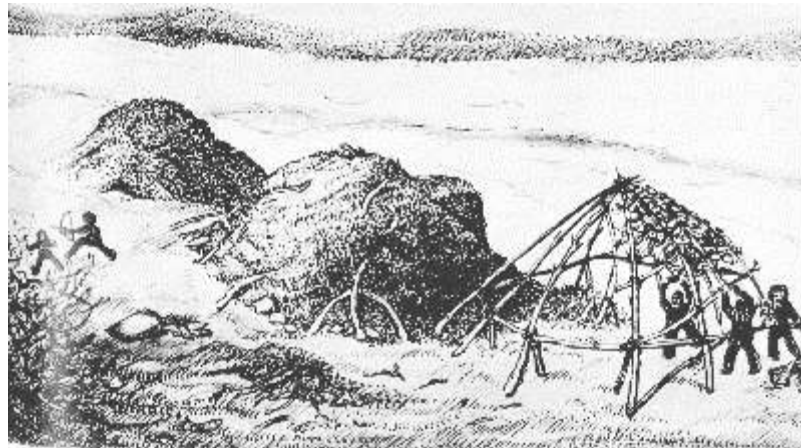
เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๓ ผู้เรียบเรียงเคยเดินทางไปดูแหล่งผลิตขวานหินโบราณ ที่จังหวัดน่าน พบเศษขวานหินแตกหักหลายร้อยชิ้น กระจายอยู่ตามข้างถนน บนเขา ทางไปสถานีถ่ายทอดโทรทัศน์ อ.ส.ม.ท. บางชิ้นมีป่า บางชิ้นไม่มีป่า และเคยไปดูที่ต.บ่อพลอย จ.กาญจนบุรี พบเศษขวานหินแตกหักจำนวนมาก บนพื้นผิวดินตื้น ๆ กลางไร่อ้อยชาวบ้าน ซึ่งกรมศิลปากรได้เคยมาขุดสำรวจไว้แล้ว สันนิษฐานว่าบริเวณดังกล่าวอาจเคยเป็นโรงงานแหล่งผลิตหรือตกแต่งขวานหินสมัยโบราณ

ผู้เรียบเรียงเคยไปดูสถานที่แสดงความเป็นอยู่ชาวพื้นเมืองอินเดียนแดง ที่รัฐเพนซิลเวเนีย สหรัฐอเมริกา พบว่าเขามีวิธีขุดเรือจากต้นไม้โดยเอาไฟเผา แล้วเอาขวานหินสับลงไปบริเวณส่วนที่ไหม้ไฟเป็นถ้ำเพื่อจะได้เกิดร่องกลางเรือ

ผู้เรียบเรียงทดลองใช้ขวานหินขุดเรือไม้ตามวิธีของพวกอินเดียนแดงที่สหรัฐอเมริกาเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๑

๒.๑๕.๕ ยุคหินใหม่ (Neolithic Period หรือ New Stone Age) อยู่ในช่วงหลังจากยุคน้ำแข็งสิ้นสุดลง คือราว ๖,๐๐๐-๔,๐๐๐ ปีล่วงมาแล้ว มนุษย์ในยุคนี้รวมกันอยู่เป็นหมู่บ้าน ดำรงชีวิตด้วยการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ การเพาะปลูกได้เปลี่ยนวิถีชีวิตของมนุษย์จากสังคมล่าสัตว์มาเป็นสังคมเกษตรกรรม มีการตั้งถิ่นฐานเป็นหลักแหล่งตามบริเวณริมน้ำ สร้างที่พักอาศัยถาวรเป็นกระท่อมดินเหนียว หรือใช้โครงไม้มุงด้วยใบไม้เช่นใบตองตึง หญ้าคา จาก หรือแฝก

มนุษย์ยุคหินใหม่ รู้จักปลูกสร้างบ้าน

<http://www.edunetconnect.com/TimeMachine/northeastasia-10000.php>

สภาพที่พักของคนยุคหินใหม่ที่ หมู่บ้าน อัมซาดอง กรุงโซล ประเทศเกาหลีใต้ , Amsa-dong Prehistoric site, Seoul (http://www.visitkorea.or.kr/enu/SI/SI_EN_3_1_1_1.jsp?cid=264111)

มนุษย์ยุคหินใหม่ นิยมปลูกบ้านอยู่ตามริมแม่น้ำ เขียงเขาและที่น้ำท่วมไม่ถึง ไม่เร่ร่อนหรืออยู่ตามถ้ำ ทำขวานหินขัดเรียบชนิดมีปาก แทนหินกะเทาะหยาบ ทำไร่ ปลูกข้าวสาลี ข้าวเจ้า และปลูกต้นไม้มะพร้าว ทำเครื่องปั้นดินเผาสีดำขัดมันมีลวดลาย แต่ยังไม่รู้วิธีหล่อหลอมโลหะ มีการนำหินขัดและ

เปลือกหอย มาทำเป็นหัวหอก หัวลูกศร มีด และเครื่องประดับ เช่น กำไล แหวน ลูกปัด มีการใช้ไฟเผา ปิ้ง อบ อาหารให้สุกก่อนกิน เลี้ยงสัตว์เช่น หมา หมู แพะ แกะ ไก่ และวัวควาย หาปลาโดยใช้เบ็ดและ จมวก นำขุงต้นไม้มาขุดเป็นเรือ มีการทอผ้าและทำเข็มเย็บผ้าจากกระดูกสัตว์ สร้างกระท่อมดิน มุง หลังคาด้วยใบไม้และทำกำแพงล้อมรอบหมู่บ้าน คนกลุ่มนี้อายุไม่ยืน คนเสียชีวิตส่วนใหญ่มีอายุ ๓๐-๔๐ ปี หลักฐานจากฟันที่พบติดกะโหลก แสดงว่าคนยุคนี้รู้จักการถอนฟัน และแต่งฟันด้วย

บริเวณที่มนุษย์ยุคหินใหม่ มีความเจริญมากเมื่อราว ๕,๕๐๐ ปีที่ผ่านมา(๒,๕๐๐ B.C) คือ บริเวณ เมโสโปเตเมีย ซึ่งอยู่ระหว่างลุ่มแม่น้ำไทกริส และยูเฟรติสในประเทศอิรัก(Tigris-Euphrates River Valley) ลุ่มแม่น้ำไนล์ในประเทศอียิปต์(Nile River Valley) ลุ่มแม่น้ำเหลือง (ฮวงโห)ในประเทศจีน (Huang-Ho River Valley) และลุ่มแม่น้ำสินธุในอินเดีย (Indus River Valley)

๒.๑๕.๖ มนุษย์ยุคหินใหม่ในประเทศไทย เมื่อประมาณ ๕,๐๐๐-๓,๐๐๐ ปี ที่ผ่านมา พบหลักฐานว่า มีมนุษย์ยุคหินใหม่หลายกลุ่มอยู่ในแผ่นดินที่เป็นประเทศไทยปัจจุบัน เช่น กลุ่มบ้านเชียงอยู่บริเวณที่ราบลุ่มตอนบนของแอ่งสกลนครริมแม่น้ำสงคราม กลุ่มทุ่งสำริดอยู่ตอนบนของลุ่มแม่น้ำมูลในแอ่งโคราช เช่น ที่ลุ่มแม่น้ำชีตอนบน กลุ่มโนนนกทาอยู่ที่ลุ่มแม่น้ำพอง และกลุ่มทุ่งกุลารุ่ยที่บริเวณลุ่มแม่น้ำมูล-ชีตอนล่าง เช่น ที่จ.สุรินทร์ (บ้านแสงพัน ตำบลแกใหญ่ บ้านพระปืด ตำบลแร่ และบ้านสลักไผ่ ตำบลสลักไผ่) บริเวณลุ่มแม่น้ำบางปะกง จ.ชลบุรี (ที่บ้านโคกพนมดี อ.พนัสนิคม) มีการพบเปลือกหอยแครงและหอยทะเลจำนวนมาก อัดซ้อนอยู่ในชั้นดินนาข้าว แสดงว่าที่นั่นเคยเป็น ทะเลมาก่อน และพบโครงกระดูกของหญิงคนหนึ่งในหลุมฝังศพ ประดับด้วยลูกปัดเปลือกหอยจำนวนมาก (เรียกกันว่า เจ้าหญิงโคกพนมดี) พร้อมทั้งเศษภาชนะดินเผาลายเชือกทาบฝีมือประณีต ขวานหิน กำไลข้อมือหิน และเบ็ดตกปลาทำจากกระดูกสัตว์ ทั้งยังมีกระดูกหมา หมูป่า และลิงในบริเวณ แสดงถึงอารยธรรมของคนที่อยู่ชายฝั่งทะเล อ่าวไทย เมื่อประมาณ ๓,๓๐๐ ปีที่ผ่านมา ยุคหินต่อกับยุคโลหะ

เมื่อ ๕,๐๐๐ ปีที่ผ่านมา พบหลักฐานว่าบริเวณภาคใต้ของประเทศไทย มีมนุษย์ที่จ.กระบี่ (ถ้ำผีหัวโต หรือถ้ำหัวกะโหลก) จ.พังงา (เขาเขียน เขาระย้า และที่ อ.เมือง) เพราะได้พบภาพเขียนสียุคก่อนประวัติศาสตร์ในถ้ำดังกล่าว มีภาพมือ คน ปลา กุ้ง นก วัว แพะ ตะกวด และภาพลายเรขาคณิต รูปสัตว์บางรูปเขียนแบบเอกซเรย์สี มองเห็นกระดูกหรือก้างปลา

๒.๑๖ มนุษย์ยุคโลหะ (Metal Age) เป็นช่วงที่มนุษย์นำเอาแร่โลหะมาหลอม เริ่มต้นด้วยทองแดง ดีบุก และเหล็ก แบ่งเป็นยุคทองแดง (๗,๐๐๐ ปี) ยุคสำริด (อายุ ๔,๐๐๐-๒,๕๐๐ ปี) และยุคเหล็ก (อายุ ๒,๕๐๐-๑,๕๐๐ ปี)

คนยุคโลหะ สร้างบ้านได้สูง มีหลักแหล่งที่อยู่ถาวร ไม่ร่อนเร่เหมือนมนุษย์ยุคหิน รู้จักปลูกข้าวและฝ้าย รู้จักทอผ้า หล่อสำริด ทำลูกปัดจากหินเป็นเครื่องประดับ ทำเครื่องปั้นมีลวดลายเขียนสีใช้ในพิธีฝังศพ รู้จักเลี้ยงสัตว์สำหรับใช้งานและเป็นอาหาร นิยมฝังศพหันหัวไปทางเหนือในท่านอนหงายเหยียดตรง คนโบราณสามารถนำโลหะหลายชนิดมาประสมกัน จนได้โลหะใหม่ที่มีคุณสมบัติดีกว่าเดิม เช่น ทองแดงผสมดีบุกได้โลหะสำริด

๒.๑๖.๑ ยุคทองแดง (Copper Age) ทองแดงเป็นโลหะชนิดแรกที่มนุษย์นำมาใช้ประโยชน์เมื่อราว ๗,๐๐๐ ปีมาแล้ว

๒.๑๖.๒ ยุคสำริด (Bronze Age) เมื่อประมาณ ๔,๐๐๐ ปีที่ผ่านมา สำริด (หรือ สัมฤทธิ์) เป็นโลหะประสมระหว่างทองแดง ๘๕% กับดีบุก ๑๕% โดยอาจมีตะกั่วและสารหนูบางส่วน สำริดนั้นสามารถทุบขึ้นรูปเป็นขวาน หอก กำไล เบ็ด ใบหอก กลองมโหระทึก หรือหล่อด้วยความร้อนสูงราว ๑,๒๐๐ องศาเซลเซียส เช่นการหล่อพระพุทธรูป โดยวิธีไล่ขี้ผึ้ง (Lost Wax Process)

๒.๑๖.๓ ยุคเหล็ก (Iron Age) โลหะเหล็กได้มาจากการเผาแร่เหล็กที่ผสมสารบางอย่างจนเหล็กหลอมละลาย แล้วนำมาเทลงเบ้าหล่อ หรือตีทุบขึ้นรูปทำเป็นเครื่องใช้ เช่น ใบหอก ดาบ มีด ขวาน จอบ โดยมีคุณสมบัติแข็งแรงคงทนและคมกว่าสำริด การหลอมเหล็กนั้น ต้องใช้อุณหภูมิสูงมากที่แต่เดิมนั้นทำไม่ได้ ต่อมาเมื่อมีการพบว่าถ้ำสมเกลือและสารบางอย่างเข้าไปกับแร่เหล็ก จะสามารถลดอุณหภูมิหลอมเหลว และถ้าสูบลมช่วยจะเพิ่มอุณหภูมิของถ้ำติดไฟได้ การพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตเหล็กของบางกลุ่มชน เมื่อราว ๒,๐๐๐ ปีที่ผ่านมา ทำให้มีอาวุธที่แข็งแรง จนสามารถเข้ายึดครองกลุ่มชนอื่นๆ

๒.๑๖.๔ มนุษย์ยุคโลหะบนแผ่นดินไทย ยุคโลหะในประเทศไทยเริ่มต้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือขณะที่ภาคอื่นๆ ยังเป็นยุคหินอยู่ มนุษย์ยุคโลหะบนแผ่นดินไทยนั้นมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสูงมาก จนสามารถนำโลหะสำริด ทองคำและเหล็ก มาหล่อและตีขึ้นรูปได้ เท่าหรือดีกว่ามนุษย์ยุคเดียวกันในส่วนอื่นของโลก เช่น ที่เมโสโปเตเมีย จีน หรือ ยุโรป แหล่งเหมือนแร่ทองแดงที่สำคัญยุคก่อนประวัติศาสตร์บนแผ่นดินไทยอยู่ที่ภูโล้ง ภูทองแดง บ้านภูเขาทอง ต.บ้านม่วง อ.สังขม จ.หนองคาย ต่อมาเมื่อมีการพบแร่ทองแดงในประเทศไทยอีกที่จ.นครราชสีมา (ต.

จันทิก อ.ปากช่อง) จ.ลำปาง (อ.เถิน) จ.แพร่ (อ.เมือง) จ.ลพบุรี (อ.โคกกระเทียม) มีการพบแหล่งถลุงทองแดงอายุ ๓,๐๐๐ ปี ที่ บ้านพรหมหินใต้ ม.๑๑ ต.หลุมข้าว อ.โคกสำโรง จ.ลพบุรี ส่วนแร่เหล็กนั้นพบที่จ.ลพบุรี (เขาทับควาย อ.โคกสำโรง) จ.นครสวรรค์ (ต.หัวหวาย อ.ตาคลี เขาบ่อเหล็ก-เขาบ่อแก้ว อ.พยุหะคีรี) เพชรบูรณ์(เขาเหล็ก อ.หนองไผ่) จ.ชลบุรี (เขาชีโอน-เขาชีจรรย์ อ.สัตหีบ) จ.กระบี่ (เกาะเหล็ก อ.เกาะลันตา) จ.นครศรีธรรมราช(อ.ท่าศาลา) จ.เลย (ภูซาง ภูเขาก้าว ภูเหล็ก ภูเอื้อะ อ.เชียงคาน และ ภูยาง อ.วังสะพุง)

ผู้เรียบเรียงเคยเดินทางไปดูแหล่งถลุงทองแดงโบราณอายุประมาณ ๓,๐๐๐ ปี ที่เขาวงพระจันทร์ บ้านโนนป่าหวาย ที่จ.ลพบุรี เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๒ พบตะกั่วทองแดง(กากที่เหลือจากการหลอม)หลายร้อยตัน กระจายอยู่ข้างถนน ก้อนทองแดงที่ผลิตจากโนนป่าหวาย มีลักษณะเป็นก้อนเล็กๆเส้นผ่าศูนย์กลาง ๑-๑๐ เซนติเมตร ได้จากการเททองแดงหลอมเหลวใส่แม่พิมพ์ดินเผารูปถ้วย

มีหลักฐานการพบมนุษย์ยุคโลหะสมัยสำริด ในแผ่นดินไทยหลายแห่ง เช่น จ.อุดรธานี (ที่บ้านเชียง อ.หนองหาน พบ เครื่องใช้ทำด้วยสำริดและเหล็ก ภาชนะดินเผาลายเขียนสี อยู่ในที่ฝังศพ จ.ขอนแก่น(บ้านนาดี บ้านโนนนกทา) จ.นครราชสีมา(บ้านธารปราสาท) จ.ชลบุรี(บ้านหนองโน) จ.ราชบุรี(บ้านโคกพลับ) จ.กาญจนบุรี (ริมน้ำแควน้อยแควใหญ่ เช่น ที่ถ้ำองบะ อ.ศรีสวัสดิ์ พบโครงกระดูกมนุษย์มีอาวุธและเครื่องประดับสำริด อายุราว ๔,๐๐๐ ปี) จ.ราชบุรี (อ.จอมบึง และอ.สวนผึ้ง) จ.ลพบุรี(บ้านโคกเจริญ บ้านท่าแค บ้านโนนป่าหวาย พบเบ้าหินหลอมโลหะแบบประกบคู่ โหนดหมากลา อ่างเก็บน้ำนิลกำแพง เขาวงพระจันทร์ บ้านถลุงเหล็ก ที่บ้านดีลัง อ.พัฒนานิคม พบแหล่งอุตสาหกรรมโบราณหล่อทองแดงและเหล็กขนาดใหญ่ ที่อ่างเก็บน้ำพิบูลสงคราม ในบริเวณศูนย์การทหารปืนใหญ่ลพบุรี พบขวานสำริด หอกเหล็ก กำไลหิน) จ.สกลนคร (บ้านดอนธงชัยและบ้านพันนา อ.สว่างแดนดิน พบกำไล หัวลูกศร ขวานและกระดิ่งสำริด) จ.มุกดาหาร (พบกลองมโหระทึกหล่อด้วยสำริด อายุราว ๒,๐๐๐ ปี ใช้ตีในราชพิธีสำคัญ ที่บ้านดอนตาล อ.ดอนตาล จ.ขอนแก่น (โนนนกทา ต.บ้านโคก อ.ภูเวียง พบเครื่องประดับเครื่องใช้ทำจากสำริดผสมดินบุก เช่น กำไล ตุ้มหู ขวานบ้อง และเบ้าหลอมสำริดหินทราย อายุราว ๔,๕๐๐ ปี และมีโรงหล่อสำริดโบราณ อายุราว ๕,๐๐๐ ปี) จ.เชียงใหม่ (พบเครื่องใช้โลหะที่ถ้ำวงช้าง อ.เชียงดาว) จ.ราชบุรี (บ้านโคกพลับ อ.บางแพ) น่าน(พบพริ้วสำริดยุคโลหะ) จ.เลย(พบขวานสำริด) และจ.อุบลราชธานี(พบกลองมโหระทึกสำริดที่บ้านชีวาน)

การศึกษาโบราณคดีควบคู่กับการกำหนดอายุ โดยการใช้ภาชนะดินเผาไปทดสอบอายุโดยวิธีเทอร์โมลูมิเนสเซนส์ และการตรวจสอบอายุชั้นดินที่พบโลหะสำริด ที่โนนนกทา จ. ขอนแก่น พบว่ามีอายุประมาณ ๔,๐๐๐ ปี และพบว่าสำริดบางชิ้นจากบ้านเชียง อำเภอหนองหาน จ.อุดรธานี นั้นมีอายุถึงประมาณ ๕,๕๐๐ ปี ดังกล่าวเป็นหลักฐานยืนยันถึงความเก่าแก่ของยุคโลหะในประเทศไทยซึ่งได้พัฒนาควบคู่ไปกับการผลิตเครื่องปั้นดินเผาลายเขียนสีเก่าแก่ที่สุดในแถบนี้ คือเก่าแก่กว่าวัฒนธรรมดองซอนในแคว้นตังเกี๋ยของเวียดนาม เกือบ ๒,๐๐๐ ปี เก่ากว่ายุคสำริดในราชวงศ์ชาง (Shang dynasty) ของจีนประมาณ ๒,๐๐๐ ปี และเก่ากว่ายุคสำริดอารยธรรมลุ่มแม่น้ำสินธุ ของอินเดีย ๒๐๐ ปีเศษ

๒.๑๓ แหล่งมรดกโลกอายุ ๖,๐๐๐ ปี ที่บ้านเชียง จ.อุดรธานี เป็นแหล่งโบราณคดีสำคัญระดับโลก ที่เป็นหลักฐานการดำรงชีวิตของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ย้อนไปราว ๖,๐๐๐ ปี แสดงให้เห็นความสามารถของมนุษย์บนแผ่นดินไทยสมัยก่อน ในการผลิตสิ่งของเช่นเครื่องปั้นดินเผาลายเขียนสี รวมทั้งการหล่อโลหะสำริดและเหล็กเก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่งของโลก โดยได้นำไปทำเครื่องใช้เครื่องประดับและอาวุธได้อย่างน่าอัศจรรย์ ทุกๆปีมีนักท่องเที่ยวทั่วโลกหลายหมื่นคน เดินทางมายังที่บ้านเชียง อันเป็นสถานที่ซึ่งองค์การยูเนสโกของสหประชาชาติยกย่องให้เป็นแหล่งมรดกโลก

หมู่บ้านบ้านเชียง เป็นชุมชนหนึ่งที่มีมนุษย์อยู่ต่อเนื่องมาแต่โบราณกาลถึงปัจจุบัน เมื่อ พ.ศ. ๒๓๖๐ สมัย ร.๓ เกิดความวุ่นวายในเมืองลาว คนจากเมืองพวน แขวงเชียงขวางกลุ่มหนึ่งอพยพข้ามฝั่งโขงมาอยู่ที่ “ดงแพง” เรียกชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านเชียง” พ.ศ. ๒๕๐๐ ชาวบ้านชุดพบภาชนะดินเผามีลายเขียนสีแดง จึงนำไปไว้ที่โรงเรียนบ้านเชียง พ.ศ. ๒๕๐๕ นายสตีเฟน ยัง (Stepen Young) บุตรชายเอกอัครราชทูตอเมริกันประจำประเทศไทย ได้นำตัวอย่างภาชนะดินเผาบ้านเชียงไปให้ศาสตราจารย์ ชิน อยู่ดี ที่กรมศิลปากร ตรวจสอบ ได้ความเป็นเครื่องปั้นดินเผายุคก่อนประวัติศาสตร์ คือสมัยที่มนุษย์ยังไม่รู้จักบันทึกเหตุการณ์ต่างๆเป็นภาษาเขียน ต่อมา นักโบราณคดีจากมหาวิทยาลัยเพนซิลเวเนีย สหรัฐอเมริกา นำโดย ดร. เชสเตอร์ กอร์แมน (Dr. Chester F. Gorman) กับ อาจารย์พิสิฐ เจริญวงศ์ ได้มาสำรวจที่บ้านเชียงเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๗ พบว่าเมื่อราว ๔,๕๐๐ ปีมาแล้ว ชุมชนที่บ้านเชียง มีความสามารถสูง สามารถทำเครื่องปั้นดินเผามีลายเขียนสีและลายเชือกทาบ ซึ่งมีลวดลายไม่เหมือนที่อื่นใดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เมื่อ ๔,๐๐๐ ปีมาแล้ว คนบ้านเชียงรู้จักการหล่อโลหะสำริดเป็นเครื่องประดับ มีด หอก ขวาน หัวลูกศร และเมื่อ ๒,๕๐๐ ปีมาแล้วคือในสมัยพระพุทธเจ้านั้น คนบ้านเชียงรู้จักวิธีถลุงเหล็กนำมาหล่อตีขึ้นรูป ทั้งนี้เพราะพบหลักฐานเครื่องใช้ทำ

ด้วยเหล็กในหลุมศพ เช่น หัวขวาน ใบหอก มีดและหัวลูกศร ทั้งยังรู้จักปลูกข้าว สามารถเลี้ยงควายและทอผ้าไหมได้ เพราะพบหลักฐานเศษผ้าไหมบนโครงกระดูกมนุษย์โบราณในหลุมศพ แสดงว่ามนุษย์ในแผ่นดินไทยสมัยโบราณอายุกว่า ๖,๐๐๐ ปี (ตรวจสอบอายุภาชนะดินเผา โดยสถาบัน MASCA แห่งสหรัฐอเมริกา) เจริญก้าวหน้าไม่แพ้คนในประเทศจีน อินเดีย เมโสโปเตเมีย หรือในตะวันออกกลาง

เครื่องปั้นดินเผาโบราณยุคบ้านเชียง สามารถแบ่งออกได้เป็น ๓ สมัย ได้แก่

๑. ภาชนะดินเผาสมัยต้น อายุ ๕,๖๐๐-๓,๐๐๐ ปี สีสันมีลายเชือกทาบ ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นเชือกปอกกล้วย บางชิ้นมีลายขูดขีดรูปคล้ายงู พบวางคู่กับโครงกระดูก บางใบใช้บรรจุศพเด็กด้วย
๒. ภาชนะดินเผาสมัยกลาง อายุ ๓,๐๐๐-๒,๐๐๐ ปี เป็นสมัยที่เริ่มมีการขีดทาสีแดงแล้ว
๓. ภาชนะดินเผาสมัยปลาย อายุ ๒,๓๐๐-๑,๘๐๐ ปี เป็นยุคที่มีลวดลายที่สวยงาม พิศดาร ก่อนที่จะเคลือบน้ำโคลนสีแดงขัดมัน

๒.๑๘ หมู่บ้าน ๓,๐๐๐ ปี ที่ตำบลธารปราสาท นครราชสีมา

ที่ตำบลธารปราสาท อ.โนนสูง จ.นครราชสีมา พบหลุมฝังศพ มีโครงกระดูก กำไลสำริด และภาชนะดินเผาแบบปากแตรเคลือบน้ำดินสีแดงลายเชือกทาบยุคก่อนประวัติศาสตร์ อายุราว ๓,๐๐๐ ปี และภาชนะดินเผาแบบพิมายดำ อายุราว ๒,๕๐๐-๑๐๐๐ ปี มีสีดำขัดมันตกแต่งผิวด้วยลายเส้น

หลุมฝังศพคนโบราณอายุราว ๓,๐๐๐ ปีที่บ้านธารปราสาท นครราชสีมา

(<http://www.pakchongradio.com/board/?infoboard=topic.3.6.1>)

บทที่ ๓

อาณาจักรและศาสนจักรยุคประวัติศาสตร์ตอนต้น

ยุคประวัติศาสตร์ตอนต้นเริ่มขึ้นราว ๓,๐๐๐ ถึง ๕,๐๐๐ ปีมาแล้ว เป็นช่วงเวลาที่มนุษย์เริ่มรู้จักการประดิษฐ์ตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ที่ทำให้คนอื่นเข้าใจ ใช้บันทึกเรื่องราวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และใช้สื่อสารส่งข่าวระหว่างกัน ในช่วงนั้นมีความเจริญอยู่บริเวณเมโสโปเตเมีย อียิปต์ จีน และอินเดีย ต่อด้วยยุครุ่งเรืองของกรีกและโรมัน มีการก่อกำเนิดศาสนาพราหมณ์ พุทธ คริสต์ อิสลาม

การศึกษาประวัติของแผ่นดินไทยนั้น จำเป็นจะต้องเรียนรู้ประวัติและอารยธรรมของแผ่นดินอื่นในเวลาใกล้เคียงกันประกอบด้วย เพราะอาจมีเหตุเกี่ยวข้องกัน

๓.๑ ภาษาพูดและภาษาเขียนของมนุษย์ _เมื่อก่อนหมื่นปีที่ผ่านมา นั้น มนุษย์มีภาษาพูดแต่ยังเขียนตัวอักษรหนังสือไม่เป็น เมื่อราว ๑๐,๐๐๐ ปีก่อนชาวสุเมเรียนในเมโสโปเตเมีย ซึ่งมีอารยธรรมเก่าแก่ที่สุดในยุคประวัติศาสตร์ของชาวตะวันตก (ก่อนพวกบาบิโลน กรีก หรืออียิปต์) สามารถใช้ไม้รูปลิ่ม กดลงบนดินเหนียวทำสัญลักษณ์แทนคำพูดได้ เรียกว่า คูนิฟอร์ม(Cuniform) ซึ่งแปลว่าอักษรรูปลิ่ม ส่วนชาวจีนได้เขียนสัญลักษณ์แทนภาพ แกะสลักไว้บนกระดูกเต่า และเมื่อราว ๔,๐๐๐ ปีที่ผ่านมา ชาวอียิปต์ โฟนิเซียน และอินเดียได้คิดค้นตัวอักษร เพื่อประสมกัน แล้วชาวกรีก โรมัน และอาหรับนำไปพัฒนาต่อ จนกระทั่งได้อักษรโรมัน เช่น A,B,C และตัวเลขอารบิก เช่น 1,2,3 ส่วนอักษรไทยนั้นพัฒนามาจากภาษาขอมและมอญ ซึ่งมีกำเนิดจากอินเดียได้ เช่น อักษร พราหมี ปัลลวะ และเทวนาครี

อักษรคูนิฟอร์มของชาวสุเมเรียนใช้ไม้รูปลิ่มกดลงบนก้อนดินเหนียว

<http://blogs.ubc.ca/etec540sept09/category/introductions/>

ชาวจีนโบราณบันทึกเรื่องเป็นอักษรภาพบนกระดูกสัตว์หรือกระดองเต่า

<http://pendletonpanther.wordpress.com/2009/10/26/chinese-character/>

เมื่อประมาณ ๓,๐๐๐-๑,๐๐๐ ปีก่อนนี้ ตั้งแต่สมัยที่มนุษย์เริ่มรู้จักใช้อักษรตัวหนังสือจดบันทึก เหตุการณ์ต่างๆ ได้นั้น มนุษย์ในทวีปเอเชีย ได้รวมกลุ่มกันสร้างบ้านเมืองและอาณาจักรขึ้น เช่น พวกจีน อินเดีย มอญ พยูหรือพม่า ขอม มลายู ไทย และลาว

บริเวณภาคเหนือและภาคตะวันตกของไทย มีชนพื้นเมืองเผ่ากะเหรี่ยง ลัวะ เม็ง มูเซอ อาข่า ลื้อ ม้ง เย้า ตั้งหลักแหล่งกันอยู่มานานมาแล้ว ส่วนทางภาคใต้ก็มีพวก ชาไก และเขม้ง บริเวณที่ติดกับ ทะเลจะมีชาวเล พวกอุรักละโว้ย หรือพวกมอว์แกนอาศัยอยู่ ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีพวก ข่า ขมุ ส่วย กวย เยอ ไยย ชนเผ่าพื้นเมืองส่วนใหญ่มีแต่ภาษาพูด ไม่ค่อยมีภาษาเขียนของพวกเขา

ในอินเดียสมัยที่พระพุทธเจ้าทรงพระชนม์ชีพนั้น การจดบันทึกเป็นตัวอักษรยังไม่แพร่หลาย คำสอนของพระพุทธเจ้าซึ่งทรงแสดงเป็นภาษาบาลีนั้นเป็นภาษาพูดของชาวเมืองปาตลีบุตร ซึ่งไม่มี อักษรเป็นของตนเอง ดังนั้นการสืบทอดคำสอนของพระพุทธเจ้าต้องอาศัยวิธีท่องจำเท่านั้น เพิ่งจะมา จดเป็นอักษรสิงหลในพระไตรปิฎกได้เมื่อ๔๖๐ ปีหลังพระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้ว ต่อจากนั้นจึงมีการ แปลเป็นอักษรอื่น เช่น สันสกฤต จีน โรมัน ขอม ไทย ฯลฯ แต่ทุกอักษรก็อ่านออกเสียงเป็นภาษาบาลี เหมือนกันทั้งหมด ศิลาจารึกรุ่นแรกๆ ที่พบในประเทศไทยเป็นภาษาปัลลวะของอินเดียได้ มอญและ เขมร ก่อนที่จะมีการประดิษฐ์อักษรภาษาไทยขึ้นมา

๓.๒ อาณาจักรจีน

อาณาจักรจีนอันกว้างใหญ่ (<http://www.odderhojskole.dk/spring06/wei/images/china%20map.gif>)

อารยธรรมลุ่มแม่น้ำฮวงโหของจีนเจริญมาพร้อมกับอารยธรรมลุ่มแม่น้ำไทกริส ยูเฟรติส ของเมโสโปเตเมีย อารยธรรมลุ่มแม่น้ำสินธุของอินเดีย และอารยธรรมลุ่มแม่น้ำไนล์ของอียิปต์ ชาวจีนโบราณ เริ่มหลักแหล่งแถบ เมืองปักกิ่ง(Beijing) และยูนนาน(Yunnan) ช่วงหลายหมื่นปีที่ผ่านมา สิ่งประดิษฐ์ยิ่งใหญ่สี่อย่างของจีน คือ กระดาษ เข็มทิศ ดินปืน และการพิมพ์ เมื่อราว ๖,๐๐๐ ปีก่อน ชาวจีนได้ผลิตเครื่องปั้นดินเผาขึ้นใช้แถบเมือง หยางเฉ่า (Yang Shao) และเมืองหลุงซาน (Lung Shan) และเมื่อราว ๓,๕๐๐ ปี ก่อน มีการประดิษฐ์อักษรจีน จารึกไว้บนกระดูกสัตว์ กระดองเต่า ไม้ และ หิน

กำแพงเมืองจีนยาวกว่า ๒๐,๐๐๐ กิโลเมตร ได้สร้างมากกว่า ๕๐๐ ปีมาแล้ว เพื่อป้องกันการรุกรานของข้าศึกจากทางภาคเหนือ มีด่านและป้อมเป็นระยะๆ ส่งสัญญาณติดต่อกันโดยควันไฟตอนกลางวันและแสงไฟตอนกลางคืน

๓.๒.๑ ราชวงศ์ต่างๆของจีน

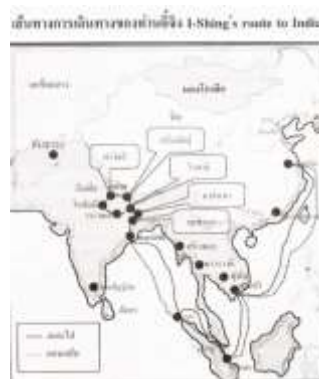
ราชวงศ์เซี่ย (Xia 夏朝)	๒,๕๐๐-๒,๒๐๐ปีก่อนพุทธกาล
ราชวงศ์ซาง (Shang 商朝)	๒,๒๐๐-๑,๖๖๗ ปีก่อนพุทธกาล (เริ่มมีอักษรจีน)
ราชวงศ์โจว (Zhou 周朝)	๑,๖๖๗ ปีก่อนพุทธกาล-พ.ศ. ๓๒๒ (สมัยชุนชิว เล่าจื๊อ)
ราชวงศ์ฉิน หรือฉิน (Qin 秦朝)	พ.ศ. ๓๒๒-๓๓๗ (ฉินซีฮ่องเต้)
ราชวงศ์ฮั่น (Han 汉朝)	พ.ศ. ๓๓๗-๗๖๓ (พุทธศาสนาเริ่มเข้าสู่จีน)
ยุคสามก๊ก (Three Kingdoms 三国)	พ.ศ. ๗๖๓-๘๒๓ (สมัยโจโฉ ชุนกวน เล่าปี่)
ราชวงศ์จิ้น (Jin 晋朝)	พ.ศ. ๘๐๘-๕๕๓ (หลวงจีนอี้จิงเดินทางไปอินเดีย)
ราชวงศ์สุย (Sui 隋朝)	พ.ศ. ๑๑๒๔-๑๑๖๒ (เริ่มขุดคลองใหญ่ Grand Canal)
ราชวงศ์ถัง (Tang 唐朝)	พ.ศ. ๑๑๖๑-๑๔๕๐ (พระถังซำจั๋งไปอินเดีย)
ยุคห้าราชวงศ์สิบรัฐ (Five Dynasties)	พ.ศ. ๑๔๕๐-๑๕๐๓
ราชวงศ์ซ่ง หรือ ซ่ง (Song 宋朝)	พ.ศ. ๑๕๐๓-๑๘๑๔ (สมัยเป่ย์บู๊นจิ้น)
ราชวงศ์หยวน (Yuan 元朝)	พ.ศ. ๑๘๑๔- ๑๘๑๑ (พวกมองโกลครองเมืองจีน)
ราชวงศ์หมิง (Ming 明朝)	พ.ศ. ๑๘๑๑-๒๑๘๗ (สมัยยฺหฺยาคอนตัน)
ราชวงศ์ชิง (Qing 清朝)	พ.ศ. ๒๑๘๗-๒๔๕๔ (สมัยยฺหฺยาคอนปลาย)
ระบบสาธารณรัฐ	พ.ศ. ๒๔๕๔-ปัจจุบัน (สมัยรัตนโกสินทร์)

๓.๒.๒ ขงจื๊อและเล่าจื๊อ เป็นปราชญ์คนสำคัญของจีนโบราณ เมื่อราว ๒,๕๐๐ ปีที่ผ่านมา
สมัยราชวงศ์โจว ในยุคใกล้เคียงกับพระพุทธเจ้า

๓.๒.๓ พุทธศาสนาในประเทศจีน ตั้งแต่พ.ศ. ๗๐๐ เป็นต้นมา พุทธศาสนาได้แพร่หลายในประเทศจีน พ.ศ. ๕๔๒-๕๕๗ (ค.ศ. ๓๙๙-๔๑๔) หลวงจีนฟาเหียน (法显, 法顯 Fa-Hien, Faxian) ขณะอายุ ๖๕ ปี ได้เดินทางจากเมืองฉางอัน(ซีอาน)ทางบก ข้ามทะเลทรายและภูเขาสูง ไปอินเดีย ท่านได้ไปที่เมืองกบิลพัสดุ์ซึ่งอยู่ในเนปาล พบว่า กลายเป็นเมืองร้างหักพัง และได้ไปนมัสการพระศรีมหาโพธิ์ที่พุทธคยาด้วย ขากลับได้ลงเรือใหญ่บรรทุกคนได้ ๒๐๐ คนตามแม่น้ำคงคา ผ่าน ลังกาและช่องแคบมะละกา กลับไปเมืองกวางตุ้ง ท่านได้แปลคัมภีร์พุทธภาษาสันสกฤตเป็นภาษาจีนจำนวนมาก

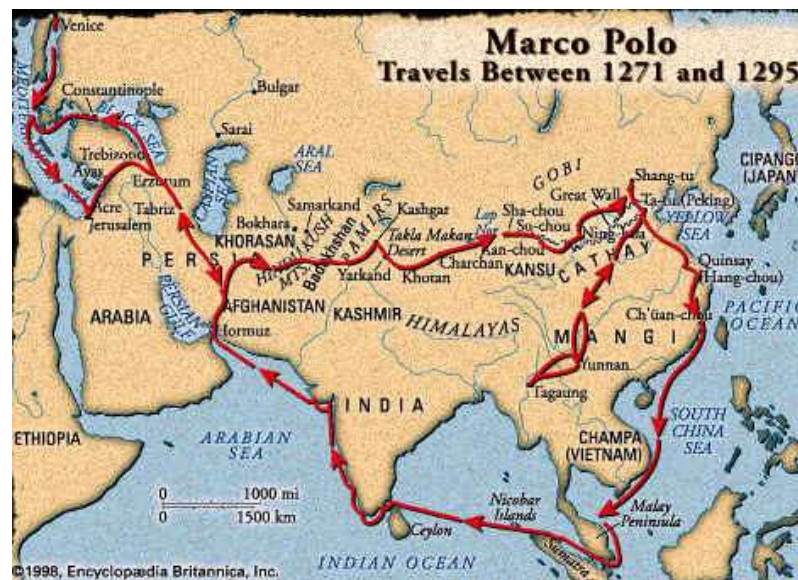
พ.ศ. ๑๑๗๒-๑๑๘๘ (ค.ศ. ๖๒๙- ๖๔๕) สมัยราชวงศ์ถัง พระถังซำจั๋ง หรือซุนจั้ง (玄奘 Xuanzang, Hsuan-tsang) เดินทางทางบกเส้นทางสายไหมเส้นเหนือกว่าหมื่นกิโลเมตร จากเมืองฉางอัน (ซีอาน) ผ่านเมืองคูนหวง ข้ามทะเลทรายโกบี และภูเขาสูงทูกันดาร์ ผ่านช่องไคเบอร์ไปอินเดีย โดยได้ไปลุมพินี สารนาถ ปาตลีบุตร และ วิทยาลัยสงฆ์นาลันทา แล้วนำพระไตรปิฎกกลับมายังเมืองจีน โดยเส้นทางสายไหมเส้นใต้ บันทึกของพระถังซำจั๋งกล่าวถึงดินแดนระหว่างพม่ากับเขมร ชื่อ โถ-โล-โป-ติ ซึ่งนักวิชาการหลายท่านตีความว่าเป็นชื่อของอาณาจักรทวารวดี

พ.ศ.๑๒๑๔-๑๒๓๘ (ค.ศ. ๖๗๑- ๖๘๕) สมัยราชวงศ์ถัง-ศรีวิชัย หลวงจีนอี้จิง (义净 I Ching, Yi Jing) เดินทางด้วยเรือใบของเปอร์เซีย จากเมืองกวางตุ้ง(กั๋งตั้ง) ผ่านอาณาจักรฟูนาน มลายู หยุดพักที่อาณาจักรศรีวิชัย (Shih-li-fo-shih ชิ-หลี-โฟ-ฉี บนเกาะสุมาตรา) เป็นเวลา ๖ เดือนเพื่อเรียนภาษาสันสกฤต หลวงจีนอี้จิงเล่าว่าที่ศรีวิชัยมีพระสงฆ์กว่าพันรูป ต่อจากนั้นลงเรือพระราชศรีวิชัย ผ่านอาณาจักรคนเปลือยคือเกาะนิโคบาร์ ไปขึ้นบกที่เมืองท่าตัมราลิปติ เดินทางบกไปยังเมืองนาลันทา อยู่ที่นี่ ๑๐ ปี แล้วกลับไปเมืองจีนทางเรือ ผ่านตัมราลิปติ เคตะห์ มลายู และกวางตุ้ง

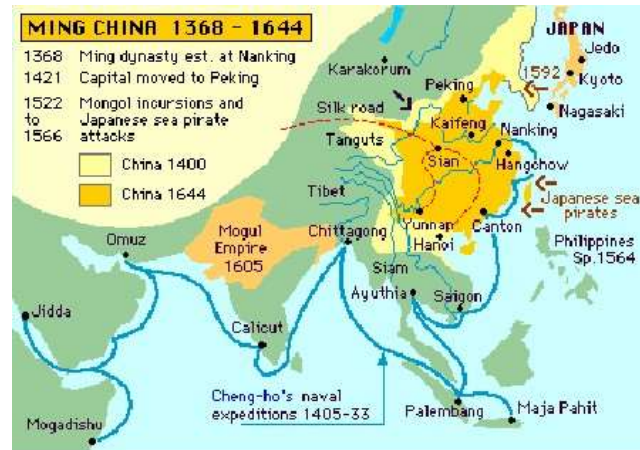
การเดินทางของหลวงจีนอี้จิง(ภาพจาก <https://asianstudies.wikispaces.com>)

๓.๒.๔ การติดต่อกับต่างประเทศของจีน เมื่อพ.ศ. ๑๘๑๔-๑๘๓๘ (ค.ศ. ๑๒๗๑-๑๒๘๕) สมัยพ่อขุนศรีอินทราทิตย์แห่งกรุงสุโขทัย มาร์โคโพล (Marco Polo) พ่อค้าอิตาลี ชาวเวนิส เดินทางทางบกกว่า ๕,๐๐๐ กิโลเมตร ผ่านตุรกี ไปถึงกรุงปักกิ่ง สมัยราชวงศ์หยวน เขาอยู่ในจีน ๑๗ ปี แล้วเดินทางกลับอิตาลีทางเรือผ่านช่องแคบมะละกา โดยได้เขียนหนังสือเล่าเรื่องราวของเอเชียไว้ด้วย

แผนที่การเดินทางของมาร์โคโพลี (<http://www.shunya.net/Text/Islam/Maps/MarcoPoloMap.jpg>)

พ.ศ. ๑๘๔๓ ถึง ๑๘๗๖ (ค.ศ. ๑๔๐๕-๑๔๓๓) ราชวงศ์หมิงได้ส่งกองเรือนำโดย นายพล เจิ้งเหอ (Zheng He ,ChengHo 鄭和) คุมกองเรือสินค้ามาทางตะวันตก การเดินทางของเจิ้งเหอครั้งแรก พ.ศ. ๑๘๔๕-๑๘๕๐ ขึ้นฝั่งที่มะละกา ครั้งที่สอง พ.ศ. ๑๘๕๑ เข้ามาถึงอยุธยา ต่อจากนั้นก็มีการเดินทางของเจิ้งเหออีกรวม ๗ ครั้งจนถึง พ.ศ. ๑๘๗๖ ไปยังกว่า ๓๐ ประเทศ เช่น อินเดีย ลังกา อาหรับ ชายฝั่งตะวันออกของแอฟริกา ในช่วงเวลาดังกล่าว มีคนจีนเดินทางไปอยู่กระจัดกระจายทั่วเอเชีย เช่นที่ เวียดนามเหนือ ที่สยาม (เสียนโฮล) ที่ กัมพูชา (เจนละ) แผนที่เดินเรือของเจิ้งเหอ เรียกชื่อเมืองสงขลาว่า ช่ง-กู่-หน่า และเรียก ปัตตานี(ลังคาสูกะ) ว่า หลง-ซี-เจีย

เส้นทางเดินเรือของนายพลเจิ้งเหอ พ.ศ. ๑๙๔๘-๑๙๗๖

(http://us.altermedia.info/images/mapZhengHe_01.jpg)

อาณาจักรจีนปกครองโดยระบอบกษัตริย์จนถึง พ.ศ. ๒๔๕๔ (ค.ศ. ๑๙๑๑) จึงเปลี่ยนเป็นแบบ
สาธารณรัฐ โดยคณะปฏิวัติ นำโดย ดร.ซุนยัตเซนและเจียงไคเช็ค ต่อมาประธานเหมาเจ๋อตุง ได้พัฒนา
เป็นประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

๓.๓ อาณาจักรบริเวณเมโสโปเตเมีย ดินแดนที่มีความเจริญสูงเมื่อราว ๖,๐๐๐ ปีที่ผ่านมา
คือบริเวณที่เรียกว่า เมโสโปเตเมีย ตั้งอยู่ในลุ่มแม่น้ำไทกริสและยูเฟรติส ที่เป็นประเทศอิรักปัจจุบัน
“เมโสโปเตเมีย”เป็นคำภาษากรีก แปลว่า “ระหว่างแม่น้ำ”

แผนที่บริเวณ เมโสโปเตเมีย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของดินแดนรูปพระจันทร์เสี้ยวแห่งอารยธรรม

(http://www.hawaii.edu/ahel/photogallery_2.htm, http://en.wikipedia.org/wiki/Cradle_of_civilization)

ตั้งแต่สมัยหิน ประมาณ ๑๐,๐๐๐ ปีก่อน มีชาวสุเมเรียนอยู่ในบริเวณเมโสโปเตเมีย สร้างศาสนสถานลักษณะคล้ายปิรามิด เรียกว่า “ซิกูเรต” เมื่อประมาณ ๓,๘๐๐ ปีก่อนนี้ ได้ตั้งจักรวรรดิบาบิโลเนียขึ้น มีกรุงบาบิโลนเป็นเมืองหลวง มีกษัตริย์สำคัญชื่อฮัมมูราบีที่ทรงประกาศใช้กฎหมายฮัมมูราบีจารึกไว้บนแผ่นหิน โดยมีหลักสำคัญว่า “ถือเป็นผู้บริสุทธิ์ไว้ก่อนจนกว่าจะได้รับการพิสูจน์ว่าผิด” เมื่อสมัยพุทธกาล เปอร์เซียยกทัพมายึดบาบิโลน แล้วผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของเปอร์เซีย ชาวสุเมเรียนในเมโสโปเตเมีย ได้พัฒนาคณิตศาสตร์ การนับเวลาเป็นนาฬิกา การแบ่งมุมเป็นองศา ระบบชั่งตวงวัด ใช้เลขฐาน ๖๐ ซึ่งต่างจากฐาน ๑๐ ที่ใช้ในปัจจุบัน มีระบบชลประทาน และหลอมหล่อโลหะ

๓.๔ อาณาจักรอียิปต์ เมื่อประมาณ ๓,๐๐๐ ปี ก่อนพุทธกาล บริเวณตะวันออกกลางกลุ่มแม่น้ำไนล์ มีความเจริญเกิดขึ้นบนดินแดนอียิปต์ คนอียิปต์โบราณ สร้างถนน ขุดคลอง ทำเขื่อนทดน้ำ ปลุกข้าว รู้จักคิดคำนวณ มีอักษรเขียน ทำเครื่องปั้นดินเผา กระดาษ ทอผ้า ทำเครื่องแก้ว ทำแผนที่ ถลุงโลหะทองแดง ต่อเรือ ต่อมาอียิปต์ถูกเปอร์เซีย กรีกและโรมันรุกรานจนเสื่อมอำนาจไปราว พ.ศ. ๕๐๐

มีเอกสารอียิปต์เก่าแก่เขียนบนกระดาษปาปิรุสใส่ไว้ในโลงศพ เรียกกันว่า คัมภีร์มรณะ (Book of Dead) เกี่ยวกับคาถาอาคมเพื่อลบล้างความผิดที่เคยทำสมัยมีชีวิตอยู่

สฟิงค์-ปิระมิดเก็บพระศพฟาโรห์ที่เมืองกิซา อียิปต์ และคัมภีร์มรณะ

(http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a5/Cairo,_Gizeh,_Sphinx_and_Pyramid_of_Khufu,_Egypt,_Oct_2004.jpg,

http://en.wikipedia.org/wiki/Book_of_the_Dead)

๓.๕ อาณาจักรอินเดีย ตั้งแต่ยุคหิน ประมาณหมื่นปีที่ผ่านมา มีมนุษย์อยู่บริเวณตำบลเมการห์ (Mehrgarh) ซึ่งอยู่ทางตะวันตกของอินเดีย ยุคโลหะสำริด ราว ๓,๕๐๐ ปีก่อนพุทธกาล ความเจริญในอินเดียอยู่ที่เมืองโมเฮนโจดาโร (Mohenjo-daro) และฮารัปปา (Harappa) แอบลุ่มแม่น้ำคงคาและแม่น้ำสินธุ และในยุคเหล็กราว ๘๐๐ ปีก่อนพุทธกาล ชนเผ่าอารยันจากเปอร์เซีย ยกกำลังเข้ามาครอบครองอินเดีย ชาวอินเดียโบราณพวก ดราวิเดียนและอินโดอารยัน มีความสามารถใช้อิฐก่อสร้าง ต่อเรือ มีภาษาสำคัญคือสันสกฤตและบาลี

เมืองโมเฮนโจ ดาโร และ ฮารัปปา ที่ปากีสถานอายุ ๕,๕๐๐ ปี

(<http://www.nationalgeographic.com/history/ancient/enlarge/mohenjo-daro-pakistan.html>,

http://www.bbc.co.uk/schools/indusvalley/images/html/ivl1_settlements.gif)

พ.ศ ๒๐๘ พระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราชชาวกรีก ทรงแผ่อิทธิพลเข้ามาในอินเดียทางแคว้นคันธาระ พ.ศ. ๒๒๒ พระเจ้าอโศกมหาราช (Asoka อชโทก) กษัตริย์อินเดียราชวงศ์เมาริยะ ทรงทำสงครามกับแคว้นกัลลิงราช (Kalinga) ซึ่งอยู่ติดทะเลทางตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้ชาวกัลลิงค์ตายไปกว่าแสนคน ชาวเมืองกัลลิงค์ส่วนหนึ่งอาจลงเรืออพยพหนีตาย ข้ามมหาสมุทรอินเดียไปหาที่อยู่ใหม่ที่บริเวณสุวรรณภูมิ คือ พม่า ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย และส่วนหนึ่งอาจลงเรือข้ามไปถึงเขมร นำพุทธศาสนา และศาสนาพราหมณ์เข้ามาเผยแพร่ หลังจากนั้นพระเจ้าอโศกหันมาสนพระทัยในพระพุทธศาสนา และทรงส่งศาสนทูต ๕ สายไปเผยแผ่พุทธศาสนาตามประเทศต่างๆ

พุทธศตวรรษที่ ๑๒ ถึง ๑๓ กองทัพมุสลิมชาวตุรกีหรือเตอร์กจากอาฟกานิสถาน เข้ายึดครองรัฐต่างๆของอินเดียภาคตะวันตก ทำลายศาสนสถานฮินดูและพุทธ ช่วงนี้เป็นอีกระยะหนึ่งที่ชาวพุทธในอินเดียหนีไปเนปาล ทิเบต และส่วนหนึ่งอาจลงเรือหนีมายังสุวรรณภูมิ

ศิลปศาสตร์ ๑๘ ประการ ที่พราหมณ์และกษัตริย์อินเดียจะต้องศึกษาคือ ยุทธศาสตร์ (การรบทำศึก) รัฐศาสตร์ (การปกครอง) นิติศาสตร์ (กฎหมาย) วาณิชศาสตร์ (การค้าขาย) อักษรศาสตร์ (อ่านเขียนหนังสือวรรณคดี) นิรุกติศาสตร์ (พูดภาษาต่างๆ) คณิตศาสตร์ (คิดคำนวณเลข) โขதியศาสตร์ (ดูดาว) ภูมิศาสตร์ (ดูพื้นที่) โหราศาสตร์ (พยากรณ์อนาคต) เวชศาสตร์ (รักษาโรค) สัตวศาสตร์ (ดูลักษณะสัตว์) เหตุศาสตร์ (วิชาว่าด้วยเหตุและผล) โยคศาสตร์ (การช่าง) ศาสนศาสตร์ (หลักศาสนาต่างๆ) มายาศาสตร์ (รู้จักพลังลับเหนือธรรมชาติ ของขลัง เล่ห์กล) คนธรรพศาสตร์ (เล่นดนตรี ร่ายรำ) ฉันทศาสตร์ (ประพันธ์ โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน)

แผ่นดินอินเดียโบราณ หรือชมพูทวีป สมัยพระพุทธเจ้า แบ่งเป็น ๑๖ แคว้น คือ กัมโพชะ กาสี กุรุ โกศล คันธาระ เจติ ปัญจาละ มคธ มัจฉะ มัลละ วังสะ วัชชี สุรเสนะ อวันตี อังกฤษ และ อัสสกะ

แผนที่แคว้นต่างๆของอินเดียสมัยพระพุทธเจ้า

(<http://www.vichadham.com/buddha/oldindia.GIF>)

พ.ศ. ๒๐๓๐ (ค.ศ. ๑๔๘๗) ชาวโปรตุเกส ชื่อ บาร์โธโลมิว ไดอัส (Bartolomeu Dias) เดินทางจากยุโรปอ้อมแหลมกูดโฮปในทวีปแอฟริกา พ.ศ. ๒๐๔๐ (ค.ศ. ๑๔๙๗) วาสโกดากามา (Vasco da Gama) ชาวโปรตุเกสนำกองเรือมาค้าขายในอินเดียโดยใช้เมืองกัวเป็นฐานที่มั่น พ.ศ. ๒๑๒๓ (ค.ศ. ๑๕๘๐) สเปนเข้าครองโปรตุเกส พ.ศ. ๒๑๕๑ (ค.ศ. ๑๖๐๘) บริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษ (British East India Company) เดินทางมาค้าขาย โดยใช้เมืองสุรัต (Surat) และ ป้อมเซนต์ยอร์จที่เมืองมัทราส เป็นศูนย์บัญชาการ พ.ศ. ๒๒๔๓ บริษัทอินเดียตะวันออกของฝรั่งเศส (Compagnie des Indes Orientales) เข้ามาค้าขายโดยใช้เมืองปอนดิเชอรี (Pondicherry) เป็นฐาน พ.ศ. ๒๓๕๒ (ค.ศ. ๑๘๐๙)

บริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษเข้าครอบครองอินเดียทั้งประเทศ พ.ศ. ๒๔๐๑ รัฐบาลอังกฤษเข้าปกครองอินเดียในฐานะอาณานิคม มหาตมะคานธีและ เนห์รูนำชาวอินเดียต่อสู้แย่งชิงไม่ยอมปฏิบัติตามกฎหมายของอังกฤษ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๐ (ค.ศ. ๑๙๔๗) อินเดียได้รับเอกราชหลังจากถูกอังกฤษยึดครองมากกว่าร้อยปี โดยแยกพวกมุสลิมออกจากอินเดีย ตั้งเป็นประเทศปากีสถานแบ่งเป็นปากีสถานตะวันตกและตะวันออก มีการอพยพชาวมุสลิมจากอินเดียไปปากีสถานราว ๑๐ ล้านคน และอพยพชาวฮินดูจากปากีสถานไปอินเดียราว ๑๐ ล้านคนเช่นกัน พ.ศ. ๒๕๑๔ ปากีสถานตะวันออกประกาศแยกตัวเป็นเอกราชจากปากีสถานตะวันตก แล้วตั้งประเทศใหม่เรียกชื่อว่า สาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศ

๓.๖ อาณาจักรกรีกและโรมัน โบราณ ประมาณ ๑,๕๐๐ ปี ก่อนพุทธกาล จนถึงราว พ.ศ. ๕๐๐ บริเวณริมฝั่งตะวันออกเฉียงเหนือของทะเลเมดิเตอร์เรเนียน มีอาณาจักรกรีกโบราณที่เจริญรุ่งเรืองประกอบด้วย เมืองสปาร์ต้า (Sparta) และเมืองเอเธนส์ (Athens) มีชาวกรีกคนสำคัญคือ พืธากอรัส (Pythagoras) และ โซเครติส (Socrates) ศิษย์คนสำคัญของโซเครติส คือ เพลโต้ (Plato) (พ.ศ. ๑๑๖-๑๙๖) และอริสโตเติล (Aristotle) (พ.ศ. ๑๕๕-๒๒๑) ชาวกรีกเรียนรู้ศิลปวิทยาจากกลุ่มชนในบริเวณใกล้เคียง เช่นเรียนรู้ อักษรในภาษาเขียนและการเดินเรือจากชาวฟินิเซียน คณิตศาสตร์และการก่อสร้างจากชาวอียิปต์ โหราศาสตร์จากชาวเมโสโปเตเมีย ชาวกรีกเป็นพ่อค้า นักเดินเรือ และนักผจญภัยผู้ชำนาญ จึงแผ่อำนาจทางอ่าวเปอร์เซีย ถึง อินเดีย ลังกา และสุวรรณภูมิ เหตุการณ์สำคัญคือสงครามกรุงทรอย ที่ทหารกรีกซ่อนตัวในม้าไม้ใหญ่ เจ้นไปหน้ากรุงทรอย เหมือนเป็นสัญลักษณ์ว่าชาวกรีกถอนทัพยอมแพ้สงคราม ชาวทรอยไม่ทราบว่าเป็นกลศึก จึงนำม้าไม้เข้าในเมือง พอชาวทรอยนอนหลับ ทหารกรีกที่ซ่อนตัวอยู่ในม้าไม้ ก็ออกมาเปิดประตูเมืองให้กองทัพกรีกเข้ายึดและเผาเมืองทรอยทิ้ง

อาณาจักรกรีกโบราณช่วงพุทธกาล (<http://www.iit.edu/~agunsal/truva/truva/truva1.html>)

พระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราช

(<http://www.markchurms.com>, <http://www.ancientsculpturegallery.com/AlexanderGoldStaterCoin2.html>)

ระหว่างพ.ศ. ๑๙๙-๒๒๐ หรือ ๓๕๖-๓๒๓ ปีก่อนค.ศ. พระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราช (Alexander the Great) กษัตริย์กรีกจากแคว้นมาซิโดเนีย ศิษย์ของอริสโตเติล ทรงส่งกองทัพโจมตี อียิปต์ แล้วสร้างเมืองอเล็กซานเดรียที่ปากแม่น้ำไนล์ ทหารกรีกบุกเปอร์เซีย ข้ามอาฟกานิสถานมาถึง อินเดีย หลังจากพระเจ้าอเล็กซานเดอร์สวรรคต อาณาจักรกรีกของพระองค์ถูกแยกออกเป็น ๕ ส่วน มีการสู้รบสังหารกันอย่างต่อเนื่อง ราว พ.ศ. ๓๐๐ อาณาจักรกรีกสิ้นอำนาจเพราะถูกพวกโรมันเข้ายึดครอง แล้วโรมันก็กลายเป็นมหาอำนาจแทนกรีก แต่เชื้อสายของพระเจ้าอเล็กซานเดอร์ฯ ก็ได้ครอง อินเดียต่อมา คือพระเจ้าเมเนานเดอร์หรือพระเจ้ามิลินท์ซึ่งทรงเลื่อมใสพุทธศาสนา มีการสร้าง พระพุทธรูปตามแบบของกรีก ดังนั้นพระพุทธรูปสมัยแรก ๆ จึงมีศิลปะกรีก (Greco-Buddhism)

พระพุทธรูปรุ่นแรกๆ ศิลปะกรีก (<http://en.wikipedia.org/wiki/Greco-Buddhism>)

อาณาจักรโรมันโบราณ รุ่งเรืองราว ๕๐๐ ปี ระหว่าง พ.ศ. ๔๕-๕๖๖ โดยมีกรุงโรมเป็น ศูนย์กลาง มีอาณาเขตรอบคลุมเกือบทั่วทวีปยุโรป คือ กรีก อิตาลี สเปน กรีซ เยอรมัน ฝรั่งเศส อียิปต์

ตุรกี และเกาะอังกฤษ ชาวโรมันเป็นนักรบที่ยิ่งใหญ่ มีความก้าวหน้าด้านภูมิศาสตร์ การเดินเรือทะเล ข้างฝีมือ สถาปัตยกรรม และการค้า แต่อาณาจักรโรมันที่ยิ่งใหญ่ได้เริ่มเสื่อมลงราว พ.ศ. ๗๗๘ เนื่องจากการแย่งชิงอำนาจระหว่างทหาร พ.ศ. ๑๐๑๕ (ค.ศ. ๔๗๖) อาณาจักรโรมันตะวันตกที่มีกรุงโรม เป็นเมืองหลวงก็สลาย เนื่องจากเกิดจลาจลในกรุงโรม และเมื่อพ.ศ. ๑๕๕๖ (ค.ศ. ๑๐๑๓) อาณาจักร โรมันตะวันออกหรือไบเซนไทน์ ที่มีเมืองคอนสแตนติโนเปิล(Constantinople) ซึ่งปัจจุบันคือเมืองอิสตันบูลเมืองหลวงของตุรกี เป็นศูนย์กลาง ก็สูญเสียแก่พวกมุสลิมออตโตมันเตอร์ก (Ottoman Turk) ซึ่งแผ่อำนาจจากเอเชียเข้าไป ทำให้มหาอาณาจักรโรมันอันยิ่งใหญ่ถึงความพินาศ

อาณาจักรโรมันโบราณ พ.ศ. ๖๖๐(ค.ศ.๑๑๗)

(<http://wps.ablongman.com/wps/media/objects/262/268312/art/figures/KISH106.jpg>)

ตะเกียงโรมันสำริด สมัยพุทธศตวรรษที่ ๑๖ พบที่ตำบลพงตึก จ.กาญจนบุรี แสดงว่าคนในแผ่นดินไทยสมัยก่อนอาจจะติดต่อกับโรมัน (ภาพถ่ายโดยได้รับอนุญาตจากพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ)

๓.๗ ศาสนา _ศาสนา หมายถึง หลักการ หรือประเพณี ที่เป็นที่ยึดถือ แบ่งเป็นพวกเทวนิยม คือเชื่อว่ามีพระเจ้า หรือเทพเจ้าเป็นผู้สร้างสิ่งต่างๆ เอกเทวนิยม หมายถึงมีพระเจ้าองค์เดียวเช่นศาสนาคริสต์ อิสลาม พหุเทวนิยม คือมีเทพเจ้าหลายองค์ เช่นศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และ อเทวนิยม คือพวกไม่เชื่อในพระเจ้า เช่นศาสนาพุทธ

๓.๘ ศาสนาพุทธ

๓.๘.๑ การก่อตั้ง ผู้ก่อตั้งพุทธศาสนา คือ พระพุทธเจ้า เดิมทรงพระนามว่า เจ้าชายสิทธัตถะ เป็นราชโอรสของพระเจ้าสุทโธทนะและพระนางสิริมหามายาแห่งศากยวงศ์ ของแคว้นกบิลพัสดุ์ในอินเดียตะวันออก ประสูติได้ต้นสาละ ที่สวนลุมพินีวัน ประเทศเนปาล เมื่อวันเพ็ญเดือนหก หรือ ๘๐ ปี ก่อนพ.ศ. ต่อมาทรงเห็นความแก่ ความเจ็บ และความตาย ว่าเป็นทุกข์ของชีวิต จึงทรงหาทางดับทุกข์ เมื่อพระชนมายุได้ ๒๙ ปี ได้เสด็จออกจากวังไปอยู่ในป่า โดยทรงศึกษาลัทธิฤาษีกับ อาหารดาบส และ อุทกดาบส แต่ทรงพบว่ามิใช่เป็นทางตรัสรู้ จึงทรงทดลองแสวงหาธรรมด้วยวิธีต่างๆตามที่นิยมในอินเดียขณะนั้น เช่นทรมานร่างกาย อดอาหาร ฯลฯ ต่อไปรวมเวลา ๖ ปี

พระพุทธเจ้าตรัสรู้ได้ต้นพระศรีมหาโพธิ์ ริมแม่น้ำเนรัญชราที่ตำบลคยา ประเทศอินเดีย

๓.๘.๒ พระพุทธเจ้าตรัสรู้อะไร? เมื่อวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือนหก (๔๕ ปีก่อนพ.ศ.) พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ คือคิดรู้ด้วยพระองค์เองไม่มีใครสอน ที่ได้ต้นโพธิ์ ริมฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา ตำบลคยา ประเทศอินเดีย (ปัจจุบันคือเมืองพุทธคยา) โดยใช้ทางสายกลางที่ไม่หย่อนหรือตึงเกินไป เรียกว่า “มัชฌิมาปฏิปทา” สิ่งที่ทรงตรัสรู้คือพระธรรมที่เรียกว่า อริยสัจ ๔ หรือความจริง ๔ ประการ เพื่อให้พ้นทุกข์ คือ

๑. ทุกข์ คือ สิ่งที่ไม่พึงพอใจ ทำให้เกิดการเศร้าเสียใจ เช่น การเกิด แก่ เจ็บ ตาย ความไม่สบายกายใจ ความพลัดพรากจากสิ่งที่รักที่ชอบ ความไม่สมหวังในสิ่งที่ปรารถนา ความโลภ โกรธ หลง

๒. สมุทัย หรือ สาเหตุแห่งทุกข์ คือความอยากได้ในสิ่งที่ต้องการ รวมทั้งความไม่อยากเป็น ไม่อยากได้ ความไม่พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ ความดิ้นรนทะยานอยากเพื่อให้เป็น หรือไม่เป็นอะไรต่าง ๆ

๓. นิโรธ หรือ ทางดับทุกข์ คือสละสิ่งที่ทำให้เกิดทุกข์ โดยให้ดับที่ต้นเหตุแห่งทุกข์ คือ หยุดความอยากได้และไม่อยากได้สิ่งต่างๆ หยุดความไม่พอใจ ดับตัณหา ความโลภ โกรธ หลงทั้งหลาย

๔. มรรค คือ ทางปฏิบัติเพื่อความดับทุกข์ ประกอบด้วยวิธีการ ๘ อย่าง คือ

๑. สัมมาทิฐิ มีความเห็นชอบ คือความเข้าใจถูกต้อง ไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง

๒. สัมมาสังกัปปะ คิดชอบ คือความคิดทางดี ไม่เบียดเบียน ไม่พยายาบท

๓. สัมมาวาจา พูดชอบ คือการพูดถูกต้อง ไม่พูดเท็จ ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดเพ้อเจ้อ

๔. สัมมากัมมันตะ ทำการงานชอบ คือการทำสิ่งถูกต้อง รักษาศีล ๕

๕. สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพชอบ คือการดำรงชีพถูกต้อง ไม่คดโกง

๖. สัมมาวายามะ พยายามชอบ คือพยายามทำดี รักษาความดีที่เกิดขึ้นแล้ว

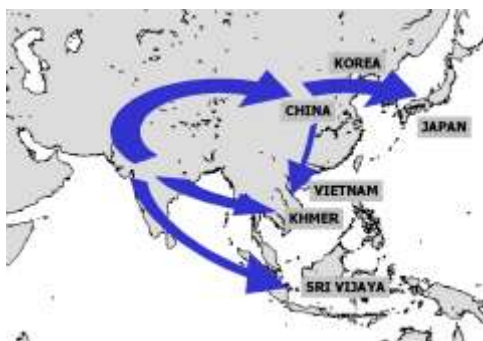
๗. สัมมาสติ ยังคิดชอบ คือมีสติระลึกอยู่เสมอ ไม่เผลอทำความชั่ว

๘. สัมมาสมาธิ ตั้งใจชอบ คือ ตั้งจิตแน่วแน่ในสิ่งถูกต้อง

พระพุทธเจ้าทรงต่อต้านพิธีกรรม ชรามเนียม และการเช่นสรวงบูชาของพวกพราหมณ์ ศาสนาพุทธไม่เชื่อเรื่องเทพเจ้า พระเป็นเจ้า หรือวิญญาณ หลักปฏิบัติของสงฆ์ปฏิเสธความมั่งคั่ง ไม่ให้ใช้ชีวิตอย่างหรูหราฟุ่มเฟือย และการใช้เงินทอง พุทธศาสนาโจมตีระบบวรรณะในสังคม คือทุกคนเป็นพุทธศาสนิกชนได้ไม่ว่าจะอยู่ในวรรณะใด ให้โอกาสสตรีและพวกสุทรรับนับถือพุทธศาสนา การใช้ภาษาบาลีอันเป็นภาษาที่ใช้ในหมู่สามัญชน ทำให้พุทธศาสนาเข้าถึงประชาชนระดับล่าง ประชาชนในแคว้นมคธที่พวกพราหมณ์เคยดูถูกมาก่อนว่าอยู่นอกเขตอารยันอันศักดิ์สิทธิ์ จึงหันมานับถือพุทธศาสนาเป็นอันมาก

๓.๘.๘ นิกายของพุทธศาสนา ที่สำคัญมี ๒ นิกายคือ มหายานและหินยาน

๑. นิกายมหายาน หรือ อาจารย์วาท แพร์หลายทางเหนือของอินเดีย แล้วเผยแผ่ไปที่ ทิเบต จีน มองโกเลีย ญี่ปุ่น เกาหลี เวียดนาม มีการแก้ไขคำสอนพระพุทธเจ้าไปตามกาลเวลา โดยมีความเชื่อว่าต้องช่วยเหลือผู้อื่นก่อน ตนเองจึงจะพ้นทุกข์ได้ และมีพระโพธิสัตว์มาช่วยมนุษย์

การเผยแผ่พุทธศาสนานิกายมหายานจากอินเดียเหนือไปจีน ญี่ปุ่น เกาหลี

(<http://en.wikipedia.org/wiki/File:MahayanaMap.gif>)

๒. นิกายหินยาน หรือ เถรวาท แพร์หลายทางตอนใต้ของอินเดีย และลังกาคือคำสอนแบบโบราณสมัยพระพุทธเจ้าอย่างเคร่งครัดไม่เปลี่ยนแปลง นับถือกันในประเทศไทย พม่า มอญ ตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี สำหรับในประเทศไทยนั้นมีแบ่งย่อยออกไปอีกเป็นคณะมหานิกาย (ปฏิบัติตามแบบลังกา) กับคณะธรรมยุติกนิกาย (เริ่มโดยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยปฏิบัติแบบพระมอญ เคร่งครัดแบบสมัยพระพุทธเจ้า ไม่จำเป็นต้องเงินทอง)

การเผยแผ่พุทธศาสนานิกายหินยานจากอินเดียใต้และลังกามาพม่า ไทย เขมร

(<http://en.wikipedia.org/wiki/File:TheravadaMap2.gif>)

พระเจ้าอโศก^๑ เป็นโอรสพระเจ้าพิมพิสาร ครองราชย์ ระหว่าง พ.ศ. ๒๗๑-๓๑๑ เคยทรงทำสงครามกับพวกกิลกิต ซึ่งอยู่ริมทะเลด้านใต้ ผลิตชีวิตมนุษย์ไปมาก พระเจ้าอโศก ทรงสังเวชพระทัย และทรงได้รับการชักชวนจากพระอุปลุต^๒ จึงหันมานับถือพุทธศาสนาและเลิกทำสงคราม พระเจ้าอโศกทรงสร้างสถูปบรรจุพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้าไว้ที่เมืองสาญจี (Sanchi) ซึ่งอาจจะเป็นต้นแบบที่ต่อมานำมาสร้างพระปฐมเจดีย์ที่นครปฐม

พระนางสังฆมิตตาซึ่งบวชเป็นพระภิกษุณีได้ขอตองกึ่งพระศรีมหาโพธิ์ด้านทิศใต้ จากพุทธคยา นำไปถวายพระเจ้าเทวานัมปิยะติสสะเจ้าเมืองลังกา ซึ่งทรงให้นำไปปลูกที่กรุงอนูราชปุระ (เมืองหลวงของลังกาพุทธศตวรรษที่ ๕ ถึง ๑๖)

พระนางสังฆมิตตาเถรีทรงนำกึ่งตองพระศรีมหาโพธิ์พุทธคยามาถวายพระเจ้า เทวานัมปิยติสะเพื่อทรงปลูกที่กรุงอนูราชปุระ ซึ่งเจริญเติบโตมาจนถึงปัจจุบัน

(http://thetripilegem.blogspot.com/2009_01_01_archive.html)

คัมภีร์มหาวงศ์ (Mahavamsa , Mahawong Chronicle) ซึ่งเป็นเอกสารประวัติศาสตร์ของลังกา ระบุว่า เมื่อพ.ศ. ๒๓๖ พระเจ้าอโศก ทรงส่งศาสนทูต ๕ คนะ เดินทางไปเผยแผ่พุทธศาสนา ดังนี้

เถโร โมคคลิปุตุโต โส	ชินสาสน โชตโก
นิญฐาเปตวาน สงคีตี	เปกขมาโน อนาคติ
สาสนสุส ปติญฐานัน	ปจฺจนเตสุ อเวกฺขย

เปเลติ กตุติเก มาเส	เต เต เถเร ตี ตี
เถร์ กตุมิรคนุขาร์	มขุณนุติกรมเปสยิ
อเปสยิ มหาเทว	เถร์ มหีสมนุฑล
วนวาสี อเปเลติ	เถร์ รกขิตนามก
ตถา ปรรนุตก โยน	ธมมรกขิตนามก
มหารกขิตมหารมม-	รกขิตตุเถรนามก
มหารกขิตเถรณตุ	โยนโลกมเปสยิ
เปเลติ มขุณิม เถร์	หิมวนตปเทศก
สุวรรณภูมิ เถเร เทว	โสณ อุตตรเมว จ
มหามหินุเทเถร์ ต	เถร์ อิทธิยวตุติย
สมพถ ภาทสาณจ	สเก สทฐิวิหริเก
ลุงกาทีเป มนุญญุมหิ	มนุญญชินสาสน
ปติฐฐาเปถ ตุมะติ	ปญจ เถเร อเปสยิ

มีการแปลคาลาดังกล่าวเปรียบเทียบกับภูมิประเทศในยุคต่อมาได้ว่า

พระมัชฌันติก (Majjhantika) ไปที่ประเทศกัสมิระและแคว้นคันธาระ Kashmir-Gandhara คือ แคชเมียร์ ปากีสถานและอาฟกานิสถานปัจจุบัน อยู่ปลายแดนอินเดียข้างตะวันตกเฉียงเหนือ

พระมหาเทวะ (Mahadeva) ไปประเทศสมหิสะ (Mahisamandala- Mysore) คือส่วนของอินเดียข้างใต้แม่น้ำโคธาวารี ซึ่งอยู่ในอาณาเขตไมซอร์ ในซัมไฮเดอร์บัด

พระรักขิตะ (Rakkhita) ไปประเทศวนวาสี (Vanavasi -Karnataka) อยู่ชายขอบทะเลทรายของแคว้นราชปุตณะ อาจจะเป็นแคว้นกะนะระเหนือ อันเป็นเมืองบอมเบย์ต่อมา

พระธรรมรักจิต (Dhammarakkhita) ไปประเทศอปรันตะกะ ปะรันตะกัง (Aparantaka-Konkan) เข้าใจว่าอยู่ชายแดนปัญจาบข้างตะวันตกชายทะเลเหนือเมืองบอมเบย์ แถบแคว้นกนรา

พระมหาธรรมรักจิต (Mahadhammarakkhita) ไปประเทศมหารัฐ (Maharattha) อยู่ในแคว้นมหารัฐข้างต้นน้ำโคธาวารี อยู่ห่างเมืองบอมเบย์สัก ๑๕๐ ไมล์ ข้างทิศตะวันออกเฉียงเหนือ

พระมหารักจิต (Maharakkhita) ไปประเทศโยนะโลก (Yona-Bactria/Seleucid Empire) คือบริเวณที่เรียกว่า แบกเตรีย เดียวนี้อยู่ในประเทศอิหร่าน (เปอร์เซีย)

พระมัชฌิม (Majjhima) ไปประเทศหิมวันต์ (Himavanta -Nepal) เขาคิมาลัย เช่นเนปาล

พระโสณะ และพระอุตระ (Sona & Uttra) ไปสุวรรณภูมิ (Suvannaphumi) คือบริเวณ มอญ พม่า ไทย และแหลมมลายู (คัมภีร์มหาวงศ์ของลังกา ระบุว่าสุวรรณภูมิอยู่ห่างจากลังกา ๖๐๐ โยชน์)

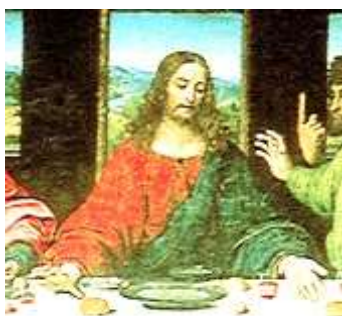
พระมหินทร์เถระ (Mahamahida) ราชบุตรของพระเจ้าอโศก ไปลงกาทวีป คือ ลังกา

๓.๕ ศาสนาคริสต์ (Christianity) เป็นศาสนาที่มีจำนวนผู้นับถือมากที่สุดในโลก คือ ประมาณ ๒,๐๐๐ ล้านคน เชื่อว่าพระเจ้าเป็นผู้สร้างโลกและสร้างทุกสิ่งทุกอย่างรวมถึงมนุษย์ ศาสนาคริสต์มีรากฐานจากศาสนายูดาห์ (ของชาวยิวอิสราเอล) มีพระเยซูคริสต์เป็นศาสดา ประมุขของศาสนาคริสต์คือ พระสันตปาปา หรือโป๊ป อยู่ที่สำนักวาติกัน ในกรุงโรม ประเทศอิตาลี

๓.๕.๑ พระเยซูคริสต์ พระเยซู (Jesus) ทรงเป็นชาวยิว ประสูติเมื่อ ๔-๖ ปีก่อน ค.ศ. ที่หมู่บ้านเบธเลเฮม ทางใต้ของเมืองเยรูซาเล็มในอิสราเอล ระหว่างที่ชาวโรมันยึดครองอยู่ (คำว่าเยซูเป็นคำที่คนไทยเรียกตามพวกโปรตุเกสที่นำคริสต์ศาสนามาเผยแพร่ตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา ส่วนพวกอังกฤษ-อเมริกันอ่านว่าจีซัส) ทรงสั่งสอนคนทางเหนือของปาเลสไตน์ โดยมีหลักสำคัญว่า

“จงปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างที่ท่านต้องการให้เขาปฏิบัติต่อท่าน จงอภัยและให้ความรักต่อศัตรู จงรักกันฉันพี่น้อง จงมีความเมตตาต่อผู้อื่น จงตอบแทนความชั่วด้วยความดี จงมีความหักห้ามใจตนเอง จงอย่าโลภและอย่าเป็นคนหน้าไหว้หลังหลอก จงอย่าบูชารูปเคารพใด ๆ นอกจากพระเจ้า”

ค.ศ. ๒๕ (พ.ศ. ๕๗๒) พระเยซู ถูกพวกโรมันที่ปกครองพื้นที่ จับกุมข้อหาปลุกปั่นประชาชน ที่ไกล์กรุงเยรูซาเลม ขณะเสวยอาหารค่ำมื้อสุดท้าย (The last supper) กับสาวุศิษย์ ๑๒ คน เพราะพวกโรมันเกรงว่าพระเยซูจะเป็นกบฏก่อความวุ่นวาย จึงจับพระเยซู ไปตรึงอยู่บนไม้กางเขนจนสิ้นพระชนม์ในวันศุกร์ศักดิ์สิทธิ์ (Good Friday) อีกสามวันต่อจากวันสิ้นพระชนม์ พระศพได้หายไป พระคัมภีร์กล่าวว่า พระองค์ฟื้นคืนชีพ(Resurrection) ในวันอีสเตอร์ (Easter) ซึ่งเป็นวันอาทิตย์ แล้วขึ้นสู่สวรรค์ไป ชาวคริสต์ถือว่าการที่พระเยซูถูกตรึงไม้กางเขนนี้เป็นการไถ่บาปแก้มวลมนุษยชาติ คริสตศาสนิกชนฉลองวันอีสเตอร์ด้วย ไข่ กระต่ายและลูกแกะ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของชีวิตใหม่

ภาพ พระเยซูคริสต์ขณะเสวยอาหารมื้อสุดท้าย The Last Supper วาดโดย ลีโอนาร์โด ดา วินชี

(<http://www.mostmerciful.com/last-supper-in-cols.jpg>)

ช่วงพ.ศ. ๑๖๓๘-๑๘๓๔ (ค.ศ.๑๐๕๕-๑๒๕๑) ได้เกิดสงครามครูเสด (The Crusades) หรือ สงครามไม้กางเขน ระหว่างชาวคริสต์กับชาวมุสลิมต่อเนื่องเกือบ ๒๐๐ ปี เนื่องจากชาวคริสต์ ที่ส่วนใหญ่มาจากอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน อิตาลี สลาฟ โปรตุเกส และ สเปน ต้องการยึดครองเมืองเยรูซาเล็มซึ่งเป็นທີ່ประสูติของพระเยซูแต่ไม่สำเร็จ ทำให้มีผู้เสียชีวิตกว่าแสนคน

๓.๕.๒ คัมภีร์ไบเบิล เมื่อพระเยซูสิ้นพระชนม์แล้ว สาวุศิษย์ ๔ คน คือ มัทธาย มาระโก ลูกา และ ยอห์น ได้รวมคำสั่งสอนมาเรียบเรียงเป็นคัมภีร์ไบเบิล (Bible) หรือพระคริสตธรรมคัมภีร์

๓.๕.๓ คริสต์ศาสนาแบ่งออกเป็นหลายนิกาย เช่น

๑. นิกายโรมันคาทอลิก (Roman Catholic) คำว่า คาทอลิกแปลว่า “สากล” เป็นนิกายดั้งเดิมของคริสต์ นับถือพระเยซู และแม่พระมารีย์

พิธีกรรมสำคัญของชาวคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกประกอบด้วย

ศีลล้างบาป (Baptism) เพื่อล้างบาปที่ติดตัวมาก่อนเข้ารับศาสนาคริสต์ ศีลกำลัง (Confirmation) เพื่อยืนยันว่าจะนับถือคริสต์ตลอดไป ศีลมหาสนิท(Eucharis) เพื่อรับพระเจ้าเข้าร่างกายตนด้วยการกินขนมปังและเหล้าองุ่น ศีลอภัยบาป (Penance) เพื่อสารภาพการทำความผิดต่อบาทหลวง ศีลเจิมผู้ป่วย (Anointing of the sick) เพื่อบรรเทาการเจ็บป่วย ศีลอนุกรมหรือศีลบวช (Ordination) เพื่อรับเข้าเป็นนักบวช ศีลสมรส (Matrimony) เพื่อประกอบพิธีแต่งงาน

๒. นิกายออร์ทอดอกซ์ (Orthodox) แยกจากนิกายโรมันคาทอลิกเมื่อ พ.ศ. ๑๕๕๓(ค.ศ. ๑๐๕๔) เพราะไม่ต้องการอยู่ในอำนาจสันตปาปา นับถือกันในยุโรป เช่นกรีก รัสเซีย

๓. นิกายโปรเตสแตนต์ (Protestant) แปลว่าผู้คัดค้าน นับถือแต่พระเยซูองค์เดียว แยกจากนิกายโรมันคาทอลิก เมื่อพ.ศ. ๒๐๖๐(ค.ศ. ๑๕๑๗) คนไทยเรียกผู้นับถือโปรเตสแตนต์ว่า “คริสเตียน” ต่างกับผู้นับถือคาทอลิกที่เรียก“คริสตัง”

๔. นิกายแบบติสต์ (Baptist) เป็นสาขาหนึ่งของโปรเตสแตนต์ที่แยกตัวจากอังกฤษแล้วขยายไปยังเนเธอร์แลนด์ และสหรัฐอเมริกา

๕. นิกายเพรสไบทีเรียน (Presbyterian) เป็นอีกสาขาหนึ่งของโปรเตสแตนต์ เริ่มในอังกฤษ แล้วขยายไปในสหรัฐอเมริกา แอฟริกาและ เอเชีย

๖. นิกายเซเวนเดย์แอดเวนติส (Seventh Day Adventist) หรือคริสต์จักรวันเสาร์ เป็นกลุ่มที่เน้นวันสุดท้ายของโลก

๗. นิกายมอร์มอน (Mormon) หรือ ศาสนจักรพระเยซูคริสต์แห่งวิสุทธิชนยุคสุดท้าย (The Church of Jesus Christ of Latter-Day Saints) เชื่อในคัมภีร์มอร์มอน

๓.๑๐ ศาสนาอิสลาม คำว่าอิสลาม **الإسلام** แปลว่าสันติ นอบน้อม นับถือพระเจ้าองค์เดียว คือ พระอัลลอฮ์ โดยมีท่านนบีมุฮัมมัดเป็นศาสดา ศาสนาอิสลาม ไม่มีพระหรือนักบวชเพื่อประกอบพิธีกรรม และเผยแผ่ศาสนา ไม่บูชารูปเคารพใดๆ มีอิหม่ามเป็นผู้นำในการนบ้นการพระเจ้า แต่มิใช่เป็นผู้ที่ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างพระเจ้ากับมนุษย์ มีผู้นับถือทั่วโลกราว ๑,๖๐๐ ล้านคน ประเทศไทยมีผู้นับถือมากในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ยุธยา

๓.๑๐.๑ ความเป็นมา ศาสนาอิสลาม กำเนิดในนครเมกกะ(มักกะฮ์) ประเทศซาอุดีอาระเบีย หลังพุทธศักราชประมาณ ๑,๑๑๓ ปี ผู้นับถือศาสนาอิสลามเรียกว่า “มุสลิม” ในสมัยที่ศาสดานบีมุฮัมมัดเกิดมานั้น สังคมอาหรับอยู่ในสภาพเสื่อมโทรม คนดื่มน้ำเมา เล่นการพนัน ฆมายกับการบูชารูปเคารพ และพิธีกรรมที่สั่นเปลื้องไร้สาระ ท่านศาสดาพยายามหาทางแก้ปัญหานี้ในสังคมที่ท่านพบ วันหนึ่งขณะที่ท่านไปหาความสงบวิเวกในถ้ำบนภูเขาอิรอฮ์ เทวทูตชื่อญิบรออีลได้นำโองการของพระเจ้า (พระอัลลอฮ์) มาประทานแก่ท่าน ศาสดามุฮัมมัดจึงเริ่มประกาศศาสนา ซึ่งในช่วงแรกเต็มไปด้วยความลำบาก เพราะทำให้คนซึ่งนับถือรูปเคารพต่างๆ ชัดเคื่อง หลังจากประกาศศาสนา ๑๓ ปี ท่านศาสดาได้ลี้ภัยการลี้ภัยจากเมืองเมกกะ ไปอยู่ที่เมืองมะดีนะะ ปีที่ศาสดามุฮัมมัดอพยพมาอยู่ที่เมืองมะดีนะะเป็นการเริ่มต้นนับศักราชอิสลาม หรือ อิจเราะห์ศักราช (ฮ.ศ.)

หิณกาบะห์อันศักดิ์สิทธิ์ของชาวมุสลิม ที่กรุงเมกกะ ประเทศซาอุดีอาระเบีย

(http://en.wikipedia.org/wiki/File:The_Holy_Kabbah_in_Makkah.jpg)

๓.๑๐.๒ แนวทางสำคัญในศาสนาอิสลาม ศาสนาอิสลามไม่มีการแยกนิกาย แต่แยกเป็นแนวทาง ซึ่งมีได้้อยู่ที่ความขัดแย้งเกี่ยวกับความเชื่อในหลักคำสอนหรือการปฏิบัติศาสนกิจ แต่อยู่ที่ความขัดแย้งการตั้งผู้สืบทอด คือ ศาสดามุฮัมมัดมิได้ตั้งใครเป็นทายาทสืบแทน หลังมรณกรรมของท่านมีปัญหาเรื่องการตั้งผู้นำ (คอลีฟะห์) ทำให้มีพวกนับถือศาสนาอิสลามหลายแนวทางเช่น

๑. แนวทางซุนนีหรือซุนนะห์ (คนไทยเรียกสุหนี่ أهل السنة Sunni و الجماعة) เครื่องครัดการปฏิบัติตาม พระคัมภีร์อัล-กุรอาน ยอมรับผู้นำ ๔ คนแรก ซึ่งเป็นผู้ใกล้ชิดท่านศาสดาเป็นผู้นำคอลีฟะห์ มุสลิมส่วนใหญ่ในโลกรวมทั้งประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย และจังหวัดภาคใต้ของไทย รวมราว ๘๐๐ ล้านคนนับถือนิกายนี้ และไม่ยอมรับว่าพวกชีอะห์เป็นมุสลิมที่แท้

๒. แนวทางชีอะห์ (Shiite شيعة) ถือว่าท่านอาลี บุตรเขยของศาสดามุฮัมมัดเป็นผู้นำคอลีฟะห์ ต่อจากท่านนบีมุฮัมมัด มีผู้นับถือมากที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๓. แนวทางคาวาริจญ์ (Khawarij خوارج) ถือว่าผู้จะเป็นผู้นำคอลีฟะห์ต้องมาจากการเลือกตั้งเสรี นิกายนี้มีผู้นับถือมากในแอฟริกาเหนือ และคาบสมุทรอาระเบียตอนใต้

๔. แนวทางวฮาบี (Wahhabi الوهابية) แยกมาจากสุหนี่ ตั้งขึ้นกลางคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ นับถือกันในซาอุดีอาระเบีย อินเดีย และแอฟริกาตะวันออก

๕. แนวทางซุฟี (Sufis تصوف) เป็นพวกที่แยกมาจากชีอะห์ เครื่องครัดศาสนาแบบโบราณ ชอบอยู่ตามป่าถ้ำ มีคนนับถือใน อินโดนีเซีย และจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย

๓.๑๐.๓ หลักปฏิบัติ ๕ ประการของมุสลิม ได้แก่

(๑) การปฏิญาณตนต่อพระเจ้า มุสลิมต้องกล่าวปฏิญาณว่า “ ข้าพเจ้าขอปฏิญาณว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์ และมุฮัมมัดเป็นศาสนทูต (รอสูล) ของอัลลอฮ์ ”

(๒) การละหมาด คือ การแสดงความเคารพต่อพระเจ้า วันละ ๕ เวลา โดยหันหน้าไปทางเมืองเมกกะ ก่อนทำละหมาดจะต้องชำระร่างกายให้สะอาด และสำรวมจิตใจให้สงบ

(๓) การถือศีลอด หมายถึง การละเว้นจากการบริโภคอาหาร เครื่องดื่มและการร่วมสังวาส ตั้งแต่พระอาทิตย์ขึ้น จนกระทั่งพระอาทิตย์ตกดิน ปีละ ๑ เดือน คือ ในเดือนรอมฎอน เพื่อแสดงถึงความศรัทธาในพระเจ้า ฝึกความอดทน และความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้หิวโหย

(๔) การบริจาคซะกาต หมายถึง บริจาคทานแก่คนที่เหมาะสม ในอัตราร้อยละ ๒.๕ ของรายได้ เพื่อกล่อมใจให้เป็นคนเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือผู้อื่น

(๕) การประกอบพิธีฮัจญ์ หมายถึง การไปประกอบศาสนกิจ ณ เมืองเมกกะ(มักกะฮ์) ประเทศซาอุดีอาระเบีย สำหรับผู้ที่พร้อม และมีความสามารถ

๓.๑๑ ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ศาสนาพราหมณ์เริ่มที่ประเทศอินเดียก่อนพุทธศาสนา ราว ๑,๐๐๐ ปี ไม่มีศาสดาผู้ก่อตั้งประกาศเหมือนศาสนาอื่น เริ่มมาจากลัทธิพราหมณ์ ซึ่งต่อมาพัฒนามาเป็นศาสนาฮินดู จึงมักเรียกรวมๆ กันว่า ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

เทพเจ้า ๓ องค์ของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู คือ พระพรหม พระศิวะ พระนารายณ์

(http://sss.vn.ua/india/murtis/brahma_vishnu_shiva.jpg)

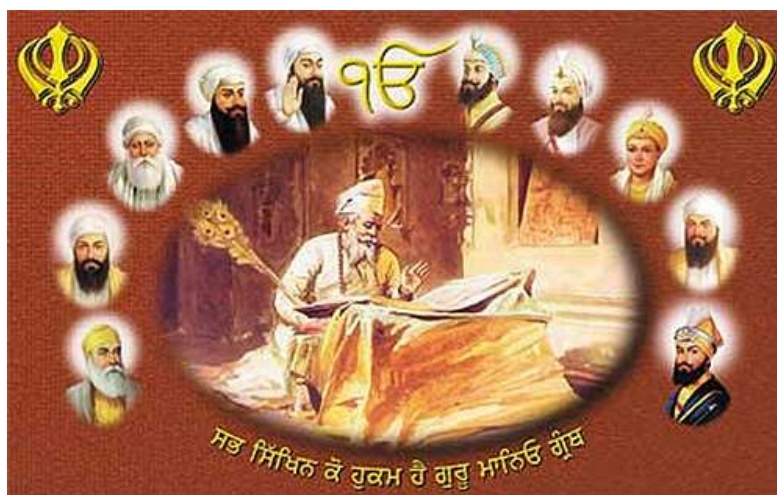
ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู แต่ดั้งเดิมนั้นเป็นเอกเทวนิยม คือนับถือพระพรหมองค์เดียวเท่านั้น ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นพหุเทวนิยม คือนับถือเทพเจ้าหลายองค์ แต่มีเทพเจ้าสูงสุด ๓ องค์ เรียกว่า ตรีมูรติ คือ พระพรหม ผู้สร้างโลก พระศิวะ ผู้ทำลายความชั่วร้าย และพระวิษณุ หรือ พระนารายณ์ เป็นผู้คุ้มครองและรักษาสังคมต่างๆ มีคัมภีร์สำคัญคือ ฤคเวท(สรรเสริญเทพเจ้า) ยชุรเวท(พิธีกรรม) สามเวท(บทสวด) และ อถรรพเวท (คาถาอาคม) และมีพิธีทำบุญอุทิศให้ผู้ล่วงลับเรียกว่า สราทซ์

๓.๑๑.๒ นิกายในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู มี ๒ นิกายสำคัญคือ

๑. ไศวะนิกาย(Shiva) เป็นนิกายที่เก่าที่สุด นับถือพระศิวะเป็นเทพเจ้าสูงสุด มีพระนารายณ์ (วิศณุ) และพระพรหมเป็นเทพเจ้าองค์รอง ผู้นับถือศาสนาพราหมณ์นิกายนี้ได้มาสร้างเทวสถานในแผ่นดินไทยที่นครศรีธรรมราชตั้งแต่ประมาณ ๑,๔๐๐ ปีมาแล้ว และมีอิทธิพลเข้าไปในเขมร ทำให้มีการสร้างปราสาทหินต่างๆ เช่น นครวัด พนมรุ้ง พิมาย เมื่อประมาณ ๑,๒๐๐ ปีที่ผ่านมา

๒. ไวศณพ นิกาย(Vishnav) เป็นนิกายที่นับถือพระวิษณุ หรือพระนารายณ์ ที่มี ๔ กร(มือ) เป็นเทพสูงสุด มีอิทธิพลในภาคเหนือและกลาง ของอินเดีย

๓.๑๒ ศาสนาซิกข์ เป็นศาสนาที่เริ่มจากรัฐปัญจาบในอินเดียซึ่งมีเมืองอมฤตสาเป็นเมืองหลวง เมื่อ พ.ศ. ๒๐๑๒ ผู้นับถือศาสนานี้จะโกนผมหลายชั้นบนหัว(เช่นแขกขายผ้าพาหุรัด) มีความศรัทธาในพระเจ้าองค์เดียวคือ “วากุร” มีศาสดาคือ ท่าน กุรุ นานัก เดว ยิ ปฏิบัติตามคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ และคำสอนของศาสดากุรุสิกข์ ๑๐ องค์ ห้ามเชื่อถือหรือมีความหลงมกมายการแบ่งชั้นวรรณะหรือ เชื้อชาติ ไม่เชื่อเวทมนต์ คาถา ฤกษ์ยาม ของขลัง การผูกดวง วันปีเกิด การบูชาไหว้ผีสาขการเช่นไหว้บรรพบุรุษ เทวดาฟ้าดิน รูปปั้นและวัตถุมงคล ห้ามเสพของมีนเมาเช่น กล้วยาฝิ่น สุรา บุหรี่และยาเสพติด ละเว้นจากการลักขโมยและการสมาคมผิดกฎหมาย หรือ เล่น ร่วมในการพนัน

ศาสดา ๑๐ องค์ ของศาสนา ซิกข์ https://kalyanamitra.org/th/article_detail.php?i=12598

บทที่ ๕

แผ่นดินไทยยุคประวัติศาสตร์ตอนต้น

เมื่อ ๓,๐๐๐-๕,๐๐๐ ปีที่ผ่านมา เป็นยุคประวัติศาสตร์ตอนต้น เพราะมนุษย์เริ่มประดิษฐ์ตัวอักษรได้แล้ว แต่ในสมัยนั้นยังไม่มีอักษรไทยและประเทศไทยเกิดขึ้น ดังนั้นข้อมูลประวัติของแผ่นดินไทยยุคก่อนสุโขทัย จึงต้องอาศัยหลักฐานทางโบราณคดี เช่น โบราณวัตถุ เช่น ขวานหิน เครื่องปั้นดินเผา โครงกระดูก พระพุทธรูป จารึกภาษาเขมร หรือภาษาอินเดีย เช่น ปัลลวะ พราหมี สันสกฤต รวมทั้งข้อมูลจากต่างประเทศ เช่น บันทึกรวบรวมพงศาวดารจีน ซึ่งมีการจดราชกิจของจักรพรรดิไว้ต่อเนื่องกว่าพันปี ส่วนข้อมูลสมัยต่อมาได้จากพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา และประวัติศาสตร์ของประเทศอื่น เช่น พม่า ลาว เขมร เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย รวมทั้งจดหมายเหตุชาวต่างประเทศที่เข้ามาติดต่อ

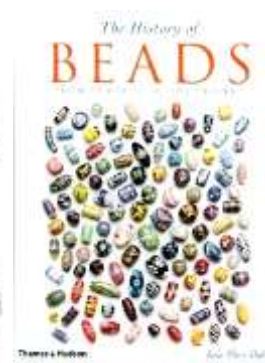
๕.๑ ชุมชนโบราณยุคประวัติศาสตร์ตอนต้นในแผ่นดินไทย บริเวณสำคัญที่มีมนุษย์ยุคต้นประวัติศาสตร์(ใกล้เคียงกับยุคหินใหม่)ในแผ่นดินไทย ได้แก่ที่ จ.อุดรธานี (บ้านเชียง พบเครื่องปั้นดินเผาอายุประมาณ ๕,๐๐๐ ปี) จ.นครราชสีมา(บ้านโนนวัด ๔,๕๐๐ ปี) จ.ขอนแก่น (บ้านโนนนกทา ๔,๒๙๕ ปี) จ.อุบลราชธานี(บ้านก้านเหลือง ๒,๘๐๐ ปี) จ.ยโสธร(บ้านสงเปือย ๒,๕๐๐ ปี) จ.นครราชสีมา (บ้านธารปราสาท ๒,๕๐๐ ปี) จ.กาญจนบุรี (บ้านดอนตาเพชร พบเครื่องสำริดและเหล็กอายุกว่า ๑,๗๐๐ ปี เช่น หอก เบ็ด มีด สันนิษฐานว่าเป็นศูนย์พักสินค้าโบราณ)

ชุมชนในแผ่นดินไทย ยุคประวัติศาสตร์ตอนต้นราว ๒,๕๐๐ ปีมาแล้ว มีการติดต่อค้าขายกับพวก ตะวันออกกลาง อินเดีย และจีน โดยเดินทางบก และเรือ เช่น ชุมชนดอนตาเพชร จ.กาญจนบุรี ชุมชนคูบัว จ.ราชบุรี ชุมชนเขาสามแก้ว จ.ชุมพร ชุมชนควนลูกปัดที่คลองท่อม จ.กระบี่ ชุมชนเวียงสระ จ.สุราษฎร์ธานี ชุมชนตะกั่วป่า จ.พังงา ชุมชนยะรังจ.ปัตตานี และชุมชนสทิงพระ จ.สงขลา

จี้ห้อยคอรูปสิงโตสลักจากหินคาร์เนเลียน พบที่ บ้านดอนตาเพชร กาญจนบุรี เป็นหลักฐานที่แสดงว่า คนในชุมชนนี้แต่สมัยโบราณมีการติดต่อกับต่างประเทศเช่นอินเดียหรืออาหรับ เพราะหินคาร์เนเลียนนี้ไม่มีในแผ่นดินไทย (ถ่ายภาพโดยได้รับอนุญาตจากพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ)

เมื่อราว ๒,๕๐๐ ปีที่ผ่านมา ได้เกิดชุมชนหมู่บ้านขึ้นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ของไทย คนในหมู่บ้านเหล่านี้ สามารถหล่อเครื่องประดับและเครื่องใช้ที่ทำด้วยแก้ว ตำริด และเหล็ก เช่น ลูกปัด กำไลแขน ขวาน และหอก เพราะมีการพบเศษสิ่งของดังกล่าวในหลุมฝังศพ ส่วนชุมชนที่อยู่ใกล้ทะเลก็มีการติดต่อกับ จีน เวียดนาม กัมพูชา อินเดีย อินโดนีเซีย พม่า

ลูกปัดโบราณ เป็นแหล่งข้อมูลประวัติศาสตร์ที่สำคัญ

<http://www.thaioldbead.com/images/avatars/28200965446a9935c1a503.jpg>, www4.sac.or.th

๔.๒ ข้อมูลประวัติศาสตร์จากแหล่งเกลือสินเธาว์ เกลือเป็นวัสดุสำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์ ใช้ปรุงรส รักษาอาหารให้เก็บไว้ได้นานๆ และผสมกับแร่เหล็กเพื่อผลิตอุณหภูมิหลอมเหลวในการถลุงเหล็ก มีการผลิตเกลือทะเลหรือเกลือสมุทรในบริเวณ สมุทรสาคร และปัตตานี ส่วนเกลือบกหรือเกลือสินเธาว์นั้น ผลิตในชุมชนบนบกที่ซึ่งเคยเป็นทะเลน้ำเค็มหลายล้านปีมาแล้ว ในสมัยโบราณ บ่อเกลือสินเธาว์ เป็นจุดยุทธศาสตร์ที่มักจะต้องส่งกองทหารไปรักษามิให้ข้าศึกยึดไปได้ บ่อ

เกลือสำคัญในภาคเหนืออยู่ที่อ.ป่อเกลือ จ.น่าน ส่วนภาคอีสานผลิตเกลือสินเธาว์บริเวณแอ่งโคราช ลุ่มน้ำลำเชียงไกร เช่น จ.นครราชสีมา (อ.ด่านขุนทด ขามสะแกแสง) บริเวณทุ่งกุลาร้องไห้แถบ จ.ร้อยเอ็ด (อ.พนมไพร ลำน้ำเสียว) จ.อุดรธานี(อ.บ้านดุง) จ.สกลนคร(บ้านหนองกว้าง อ.บ้านม่วง) จ.ขอนแก่น (อ.บ้านไผ่) ใช้เป็นส่วนผสมหรือหมักคองอาหาร เช่น ปลาร้า ปลาเค็ม เกลือสินเธาว์ที่ผลิตในภาคอีสานนั้นส่งไปขายถึงเขมร ลาว ตั้งแต่สมัยขนส่งด้วยเกวียนเทียมวัว

แหล่งเกลือใต้ดินในภาคอีสาน (http://www.dmr.go.th/News_new/cabinet/sk1.jpg)

การผลิตเกลือสินเธาว์บนภูเขาที่อ.ป่อเกลือ จ.น่าน

(<http://www.pantown.com/board.php?id=22924&area=3&name=board2&topic=4&action=view>)

๔.๓ แหล่งอุตสาหกรรมทองแดงและเหล็กโบราณ

ทองแดง ดีบุก ตะกั่ว และเหล็ก เป็นโลหะสำคัญที่นำมาสู่การพัฒนาของมนุษย์ เพราะสามารถนำมาผลิตเป็นเครื่องมือทำมาหากินได้ดีกว่า ไม้ หิน หรือเครื่องปั้นดินเผา เช่น ทำมีด ขวาน ค้อน โล่ ตะปูลอดจนทำอาวุธ เช่น ดาบ หอก หัวลูกศร ช่วงเวลาที่มนุษย์สามารถนำโลหะมาใช้งานนั้น เกิดขึ้นในเวลาไม่ต่างกันนักกันทั้งแถบตะวันออกกลาง ประเทศจีน และบนแผ่นดินไทยของเรา

เหมืองแร่ทองแดงโบราณบนแผ่นดินไทย ซึ่งเป็นแหล่งแร่ที่ใช้ในการผลิตสำริดในสมัยต้นประวัติศาสตร์ในภาคอีสานและลาวรวมทั้งที่บ้านเชียงด้วยนั้น มีแหล่งแร่สำคัญอยู่ที่ จ.หนองคาย (ภูโหล่นและภูทองแดง ในอ.สังคม) จ.ลพบุรี (เขาวงพระจันทร์ เขาผาแดง ห้วยโป่ง เขาพุคา เขาพระบาทน้อย และเขาทับควาย ในอ.โคกสำโรง) ส่วนแร่ดีบุกมีที่ จ.ราชบุรี (อ.สวนผึ้ง) ประเทศลาว(ใกล้กรุงเวียงจันทน์) และทางภาคใต้ริมฝั่งทะเลอันดามัน มีการพบทองแดงแท่งและพิมพ์ดินเผาสำหรับหล่อ ขวาน แหวนและกำไลทองแดงอายุราว ๑,๗๐๐ ปี ที่จ.ลพบุรี (อ่างเก็บน้ำนิลกำแพง ศูนย์การบินทหารบก) พบหลักฐานการขุด ถลุงแร่ และหล่อลอมทองแดงโบราณ ที่จ.ลพบุรี (เขาวงพระจันทร์ และบ้านท่าแค) ที่จ.หนองคาย (ภูโหล่น) จ.อุดรธานี (บ้านเชียง) และที่จ.ลพบุรี (โนนป่าห้วย อ.โคกสำโรง เป็นโรงงานโลหะโบราณขนาดใหญ่) มีการพบเตาถลุงแร่และหล่อโลหะสำริดโบราณระบบไล่ขี้ผึ้ง (Lost Wax Process) อายุราว ๑,๕๐๐ ปี ที่จ.อุดรธานี (บ้านนาดี อ.หนองหาน) พบขวานสำริด กำไล และเครื่องประดับสำริด ซึ่งหล่อด้วยวิธีไล่ขี้ผึ้ง ที่จ.ขอนแก่น (บ้านโนนนกทา อ.ภูเวียง) ทั้งยังพบกลองมโหระทึกสำริด ที่จ.ชุมพร (แหล่งโบราณคดีเขาสามแก้ว) ด้วย

แหล่งแร่เหล็ก ถลุงเหล็กและที่ผลิตเครื่องมือเหล็กโบราณเพื่อนำมาทำเครื่องประดับและอาวุธบนแผ่นดินไทยมีหลายแห่ง เช่นบริเวณทิศเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือของตัวจ.ลพบุรี ในรัศมีราว ๗๕ กิโลเมตรเป็นแหล่งแร่เหล็กและแหล่งอุตสาหกรรมถลุงเหล็กที่สำคัญ ตั้งแต่ราว ๔,๐๐๐ ปีที่ผ่านมาบริเวณเขาด่านน้ำลำพันในเขตตำบลตลิ่งชัน อ.บ้านด่านลานหอย จ.สุโขทัย มีการผลิตลูกปัดแก้วและดินเผาตั้งแต่ยุคเหล็กถึงสมัยทวารวดี ที่จ.อุดรดิตถ์(เหล็กน้ำพี้ อ.ทองแสนขัน)พบแหล่งถลุงเหล็กโบราณที่บุรีรัมย์ (บ้านกรวด บ้านดงพลอง) ที่จ.ลพบุรี (บ้านถลุงเหล็ก บ้านโคกเจริญ และบริเวณเมืองพรมหินโบราณ ที่ต.หลุมข้าว อ.โคกสำโรง) จ.อุดรธานี(บ้านเชียง อ.หนองหาน) จ.อุบลราชธานี (บ้านก้านเหลือง อ.เมือง) จ.บุรีรัมย์ (บ้านดงพลอง อ.สตึก) จ.นครราชสีมา(เขาหลวง)

เมื่อประมาณ ๓,๖๐๐ ปีก่อนนี้ คนโบราณกระทำการถลุงเหล็ก ด้วยการนำแร่เหล็กไปเผาในเตาในลักษณะที่เป็นก้อนแข็งอยู่ (Bloomery Process) มีบันทึกของชาวตะวันตกว่า “มีกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกุย ใกล้เทือกเขาพนมดัต ในกัมพูชา ได้นำแร่เหล็กที่มีอยู่ในถ้ำมาถลุง” การถลุงเหล็กที่บ้านดงพลอง จ.บุรีรัมย์ กระทำด้วยการขุดหลุมลึกลงไปดินเหนียว ผึ่งเตาเป็นดินเหนียว บางเตามีท่อลมดินเผา ซึ่งอาจใช้เครื่องสูบลมด้วยมือทำด้วยไม้ ด้านข้างของเตาสร้างทางระบายของขี้ตะกั่วที่เหลือนจากการถลุงให้ไหลสู่หลุมซึ่งขุดไว้ด้านข้าง ขบวนการถลุงเหล็กกระทำโดย นำก้อนแร่ดิบทุบย่อยให้ได้ขนาด แล้วทำความสะอาด ผสมด้วยถ่านกับกระดูกและเปลือกหอยป่นละเอียด ซึ่งเป็นสารช่วยให้เกิดตะกั่วหรือฟลักซ์ (Flux) ใส่เข้าไปในเตาที่ทำด้วยดินเหนียว นำเชื้อเพลิงจากถ่านไม้มากองล้อม จุดไฟใช้มือโยกสูบพ่นลมเร่งความร้อนให้ได้อุณหภูมิประมาณ ๑,๒๐๐ องศาเซลเซียส เนื้อเหล็กจะหลอมละลายเหลวไหลออกมา เมื่อปล่อยให้เย็นจะแข็งเป็นแท่ง ต่อจากนั้นจึงนำแท่งเหล็กหล่อที่ได้มาทำการทุบตี เพื่อให้เศษขี้แร่ และสิ่งเจือปนหลุดออก แล้วเผาให้ร้อนแดงอีกครั้ง เพื่อตีขึ้นรูปเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ เช่น ดาบ หอก มีด เสียม ตะปู ฯลฯ

๔.๔ เส้นทางสายสายแพรไหม และ เส้นทางการค้าเครื่องเทศ กว่าสองพันปีมาแล้ว มีพ่อค้านำสินค้าจากยุโรปและตะวันออกกลางมาแลกเปลี่ยนกับคนเอเชีย เช่น อินเดียและจีน เส้นทางค้าขายดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นทางบก เรียกว่า เส้นทางสายแพรไหม (Silk Route) เพราะมีการนำผ้าแพรและผ้าไหมจากเมืองจีนไปขายถึงเปอร์เซียและยุโรป ต่อมา มีการนำเรือมาขนเครื่องเทศ จนเกิดเป็นเส้นทางการค้าเครื่องเทศทางเรือ (Spice Routes)

เส้นทางสายแพรไหมสายเหนือ เป็นเส้นทางบก เริ่มที่เมืองซีอาน หรือฉางอัน (Xian) ซึ่งเป็นเมืองหลวง ของประเทศจีนโบราณ ใช้ผู้นักเดินทางเดินทางผ่านทะเลทรายโกบีผ่านเมืองตู้นหวง (Dunhuang) เข้าประเทศอิหร่าน ผ่านเมืองอิสฟาฮาน (Isfahan) ประเทศอิรัก ผ่านเมืองแบกแดด (Baghdad) ซีเรีย ผ่านเมืองดามัสกัส (Damascus) และ อาเล็ปโป (Aleppo) ถึงทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ซึ่งสามารถใช้เรือเดินทางต่อไปถึงประเทศอิตาลี กรีซ และฝรั่งเศส นิยมใช้ระหว่าง พ.ศ. ๔๐๐ ถึง พ.ศ. ๒๐๐๐ แต่การขนส่งทางบกนั้นเสียค่าใช้จ่ายสูงเพราะขนได้ครั้งละไม่มาก และเสี่ยงต่อการถูกการปล้น

เส้นสายแพรไหมสายใต้ ทางทะเล หรือบางที่เรียกว่าเส้นทางค้าเครื่องเทศนั้น มักเริ่มจากเมือง กวางตุ้ง ประเทศจีน เข้าช่องแคบมะละกา เข้าอ่าวเปอร์เซีย แล้วขึ้นอูฐเดินบกผ่านอิรัก อียิปต์ ไปถึง ทะเลเมดิเตอร์เรเนียน เพื่อลงเรือต่อไปยังประเทศต่าง ๆ ในยุโรป เส้นทางนี้ใช้กันมาประมาณ ๔,๐๐๐ ปี มาแล้ว แต่หลังจากพ.ศ. ๒๐๔๑ (ค.ศ. ๑๔๙๘) นิยมใช้เส้นทางเรืออ้อมแหลมกูดโฮป เพราะสามารถส่ง สินค้าจำนวนมากลงเรือใหญ่มาได้ มีทางลัดอยู่แห่งหนึ่งที่สามารถย่นระยะเวลาเดินทางทางเรือได้ หลายวัน คือเส้นทางเดินบกข้ามคาบสมุทรสยาม โดยมักจะเดินทางทางบกระหว่างอ่าวบ้านดอนสุ ราษฎร์ธานี หรือนครศรีธรรมราช ไปออกทะเลอันดามันที่พังงาหรือกระบี่

ผู้เรียบเรียงเคยเดินทาง ตามเส้นทางสายไหมในเมืองจีน จากเมืองซีอาน ไปถึงเมืองตุนหวง ชายแดนจีนทางเครื่องบิน พบว่าต้องผ่านทะเลทรายโกบีอันใหญ่โตแต่แห้งแล้ง แต่ก็ยังมีบางจุดที่มีน้ำ สมบูรณ์ มีป้อมบนกำแพงเมืองจีนอยู่เป็นระยะๆ เพื่อให้ส่งข่าวต่อกันได้ โดยตอนกลางวันใช้สัญญาณ ควันที่ใช้มูลสุนัขป่ากับกิ่งไม้ชุบโคลนตากแห้งเป็นเชื้อเพลิงจุดไฟ เพราะทำให้เกิดควันสีดำเป็นก้อนเห็น ชัดเจน ส่วนตอนกลางคืนใช้แสงเพลิงจากกองไฟที่มีฉากกัน ให้ปิดเปิดแสงตามรหัสสัญญาณ

๔.๕ เส้นทางการค้าขายมายังแหลมทองในสมัยโบราณ ตั้งแต่สมัยก่อนพุทธกาล ดินแดน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นทางผ่านของนักเดินทางจากอินเดีย อาหรับและยุโรปไปยังประเทศจีน โดยมีทั้งเส้นทางบกและทางทะเล เส้นทางบกเข้าทางตอนเหนือของพม่าไปยังยูนนานทางใต้ของจีน ส่วน เส้นทางทะเลนั้นลงเรือจากอินเดียผ่านหมู่เกาะอันดามันและนิโคบาร์ผ่านช่องแคบมะละกา หรือช่อง แคบซุนดา แล้วแล่นเรือตัดอ่าวไทยไปยังปากแม่น้ำโขง

หลักฐานเทวรูปฮินดูและพระพุทธรูปอินเดีย ที่สลักด้วยหินและหล่อโลหะบริเวณชายทะเล ตะวันตกของไทย แสดงว่า ได้มีการนำศาสนาพราหมณ์-ฮินดูเข้ามาเผยแพรในแถบนั้น ที่นครปฐม ได้มีการค้นพบธรรมจักรสลักจากหินทราย พระพุทธรูปศิลาประทับนั่งห้อยพระบาทขนาดใหญ่ และ ศิลปวัตถุสมัยทวารวดีจำนวนมาก แสดงว่า นครไชยศรีและนครปฐมน่าจะเป็นเมืองสำคัญ ของ อาณาจักรทวารวดี ที่นับถือพุทธศาสนา (สมัยก่อนหน้านั้นนครปฐมอยู่ติดทะเลอ่าวไทยเพราะน้ำทะเลขึ้นสูง กว่าปัจจุบัน)

พุทธศตวรรษที่ ๗-๘ หรือเมื่อราว ๑,๓๐๐ ปีมาแล้ว ชาวตะวันตก พวกอินเดีย กรีก และโรมัน ขยายการค้าทางทะเลมายังเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เรียกดินแดนแถบนี้ว่า แหลมทองหรือสุวรรณภูมิ หรือไครเซ(Chryse) เอกสารจีนระบุว่ามียุทธสำคัญในบริเวณนี้ คือ ฟูนัน (ฟูนาน) ลังหยาชู ผานผาน

ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๕ เป็นต้นมา มีชุมชนโบราณหลายแห่ง ชุมชนที่เจริญมาก คือ เมืองอุทอง (อ.อุทอง จ.สุพรรณบุรี) เมืองนครไชยศรี (อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม) เมืองคูบัว (อ.คูบัว จ.ราชบุรี) เมืองสระบัว (อ.เมือง จ.ลพบุรี) เมืองจันทเสน (อ.ตากสิน จ.นครสวรรค์) ลุ่มแม่น้ำป่าสัก มีเมืองศรีเทพ (อ.ศรีเทพ จ.เพชรบูรณ์) ส่วนลุ่มน้ำบางปะกง เช่น ที่เมืองศรีมโหสถ (บ้านโคกวัด อ.โคกปีบ เขตจ.ปราจีนบุรี) เมืองพระรถ (อ.พนัสนิคม ชลบุรี) มีการพบ ตะเกียงโรมันสำริด สมัยพุทธศตวรรษที่ ๕ ที่ตำบลพงตึก อ.ท่ามะกา จ.กาญจนบุรี ใกล้ชุมชนดอนตาเพชร อ.พนมทวน แสดงว่า คนที่พงตึกและดอนตาเพชร สมัยโบราณ อาจติดต่อกับต่างประเทศ แผนที่โบราณบางฉบับมีระบุชื่อ พงตึก (Pongtuk) ไว้ด้วย คำว่า “พงตึก” นั้นคล้ายกับคำเขมร “ปวงตึก” ซึ่งแปลว่า “ท่าเรือ”

๔.๖ สุวรรณภูมิ หรือสุวรรณทวีป หรือ แผ่นดินทอง หรือแหลมทอง คือ ดินแดนทางตะวันออกเฉียงของอินเดียที่มีทองคำมาก ประกอบด้วย อาณาจักรฟูนัน ศรีเกษตร ทวารวดีและศรีวิชัย ปัจจุบันเป็นประเทศพม่า ไทย กัมพูชา มาเลเซีย ในยุคโบราณมีชาวอินเดียมาค้าขาย ทั้งทางบกและทางทะเล ปรากฏหลักฐานในวรรณกรรมอินเดียที่เกี่ยวกับพระพุทธเจ้าเช่น พระมหากษัตริย์กล่าวถึง พระมหากษัตริย์และเจ้าชายสุวรรณสาม เดินทางไปยังสุวรรณภูมิโดยเรือข้ามมหาสมุทรอินเดีย แต่เรือถูกพายุอัปปาง และเทวดาชื่อนางมณีเมขลาเหาะมาช่วยไว้ พ.ศ. ๒๓๔ พระเจ้าอโศกมหาราช ได้ส่งพระธรรมทูตคือพระโสณะ และพระอุตระ มาเผยแผ่พระพุทธศาสนาในดินแดนสุวรรณภูมิ

เอกสารโบราณของอินเดียชื่อคัมภีร์มหานิทเทศ ซึ่งแต่งในราวพุทธศตวรรษที่ ๗ ได้กล่าวถึงเมืองชายทะเลสำคัญว่า “...เมื่อแสวงหาโลกทรัพย์ ย่อมแล่นเรือไปในมหาสมุทร ไปคุมพะ (ติคุมพะ) ไปตักโกละ ไปตักศิลา ไปกาลมุข ไปมรณปาระ ไปเวสูงคะ ไปเวรบถ ไปชวา ไปกะมะลิง ไปวังกะ (วังคะ) ไปเวพัททนะ (เวพัทธนะ) ไปสุวรรณภูฏ ไปสุวรรณภูมิ ไปตัมพปานิ ...” เมืองในแหลมทองมี ๓ แห่งคือ สุวรรณภูมิ (สุวรรณภูมิ) กะมะลิง (ตะมะลิงนครศรีธรรมราช) และ ตักโกละ (ตะโกลา)

๔.๖ เส้นทางข้ามคาบสมุทรแหลมทอง (Trans-peninsular routes)

ทางข้ามคาบสมุทรแหลมทองเส้นทางต่างๆ

<http://www.oknation.net/blog/narapong-sak/2010/03/10/entry-1>

การเดินทางสมัยก่อนใช้เรือใบที่ต้องอาศัยลม พ้อค้าที่เดินทางระหว่างอินเดียกับมะละกา โดยลมมรสุม ระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงตุลาคม ต้องพักที่สุมาตราเพื่อรอเวลาจนกว่าลมจะพัดกลับทิศทาง เพื่อให้สามารถแล่นใบกลับไปอินเดียได้ ประกอบกับการมีโจรสลัดชุกชุมในช่องแคบชุนดาและสุมาตรา ทำให้มีการใช้เส้นทางเดินบกตัดข้ามคาบสมุทร (Transpeninsula) ซึ่งมีหลายเส้นทาง เช่น

๑. เส้นทางเมาะตะมะ-ระแหง ผ่านด่านแม่ละเมา โดยลงเรือบริเวณอ่าวเมาะตะมะ เข้าแม่น้ำสาละวิน แม่น้ำเมย แล้วขึ้นบก ผ่านด่านแม่ละเมา แม่สออด เข้ามายังบ้านระแหง จ.ตาก ลงเรือ เข้าแม่น้ำวัง และเจ้าพระยามาถึงกรุงสุโขทัย อโยธยา หรือขึ้นเหนือไปยังอาณาจักรล้านนา เส้นทางนี้สามารถเดินทางบกผ่านเมืองศรีเทพ ผ่านด่านนครไทยที่พิษณุโลก ไปยังเมืองแถบแม่น้ำโขง เช่น เวียงจันทน์ หลวงพระบาง จำปาสัก หรือเดินบกผ่านที่ราบสูงโคราช ต่ไปยังอาณาจักรกัมพูชาได้

๒. เส้นทาง ทวาย – พงตึก ผ่านด่านพระเจดีย์สามองค์ ลงเรือที่เมืองทวาย เติมนก ผ่านด่านเจดีย์สามองค์ (พม่าเรียกด่านพญาทองซู) ผ่านคอนตาเพชร เติมนกเข้าสู่พรรณบุรี นครปฐม หรือเติมนกมาที่ท่าเรือบ้านพงตึกในจังหวัด กาญจนบุรี แล้วลงเรือล่องแม่น้ำแม่กลองออกปากอ่าวไทย หรือออกจากทวายลงเรือเข้าแม่น้ำกษัตริย์ มาถึงบ้านไสโว่ อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี ลงเรือผ่านแม่น้ำ รัตน์ สถาบ ผ่านแม่น้ำแควน้อยแควใหญ่ เข้าแม่น้ำแม่กลอง โดยสามารถเดินทางต่อโดยเรือใหญ่ ไป ถึงเขมรและเวียดนามได้

๓. เส้นทางมะริด-เพชรบุรี ใช้มากสมัยกรุงศรีอยุธยา เป็นเส้นทางที่นายเซเบเรต์ อุปทูตฝรั่งเศสสมัยสมเด็จพระนารายณ์^๗ ที่มากับ ลาตูแบร์เดินทางกลับ โดยลงเรือจากอยุธยา ผ่าน บางกอก ผ่านสมุทรสาคร เข้าคลองสุนัขหอนไปออกสมุทรสงคราม ไปขึ้นบกที่เพชรบุรี แล้วเดินเท้า นั่งเกวียนและขี่ช้างไปถึงเมืองมะริดเพื่อลงเรือที่จอดคอยอยู่กลับไปฝรั่งเศส

๔. เส้นทางตะกั่วป่า กับอ่าวบ้านดอน ผ่านเขาสก ลงจากเรือใหญ่ที่ เกาะพระทอง หรือเกาะคอเขา ลงเรือเข้าคลองเหมืองทอง คลองตะกั่วป่า จ.พังงา เดินทางบกขึ้นเขาสก ซึ่งเป็นภูเขา สูงชัน แล้วไปลงเรือเข้าคลองพุมดวง แม่น้ำศิริรัฐ เข้าแม่น้ำตาปีไปออกอ่าวบ้านดอน สุราษฎร์ธานี

๕. เส้นทางระนอง ชุมพร ผ่านปากจั่น กระบุรี ลงจากเรือใหญ่ที่ระนอง ขึ้นเรือ เล็กเข้าแม่น้ำกระบี่ เติมนกข้ามเขาไปลงเรือแม่น้ำท่าตะเภา ผ่านแหล่งโบราณคดีเขาสามแก้วที่ชุมพร

๖. เส้นทาง ตรังกับอ่าวบ้านดอน ผ่านแม่น้ำตาปี ลงจากเรือใหญ่ที่บ้านหุหนาน จ.ตรัง หรือบ้านอุตะเภา หรือบ้านท่าจีน ขึ้นเรือเล็กเข้าแม่น้ำตรัง เติมนกข้ามเขาไปลงเรือผ่านคลองโอล์ คลองสินปุน แม่น้ำตาปี ไปบ้านดอน เส้นทางนี้อาจขึ้นบกที่ตำบลวัง แล้วไปนครศรีธรรมราชได้ด้วย

๗. เส้นทางตรังกับนครศรีธรรมราช ผ่าน แม่น้ำตรังและทุ่งสง โดยลงเรือใหญ่ที่ บ้านท่าจีนหรือท่าโต๊ะกา จ.ตรัง แล้วใช้ช้างม้าจากตรัง ข้ามเขาพับผ้า ผ่านทุ่งสงไปปากแพรก

๘. เส้นทางคลองลาว-อ่าวบ้านดอน ผ่านแม่น้ำตาปี ลงจากเรือใหญ่ที่ อ่าวลึก จ. กระบี่ เติมนกไปลงเรือ ออกแม่น้ำตาปีไปอ่าวบ้านดอน เส้นทางนี้ใช้ต่อเนื่องมาถึงสมัยรัตนโกสินทร์

๙. เส้นทางคลองท่อม-อ่าวบ้านดอน ผ่านแม่น้ำตาปี ลงเรือใหญ่ที่อ. คลองท่อม จ. กระบี่ เติมนกไปลงเรือที่คลองสินปุน แม่น้ำตาปีออกอ่าวบ้านดอน ทางนี้แยกไปนครศรีธรรมราชได้ด้วย

๑๐. เส้นทางเมืองไทรบุรี-สงขลาและปัตตานี ผ่านมาเลเซีย ลงจากเรือใหญ่ที่ชายทะเลอันดามันใกล้เมืองไทรบุรีหรือเคะห์ ในมาเลเซีย ผ่าน สะเดา คลองอุตะเกา หาดใหญ่ ผ่านทะเลสาบสงขลาออกอ่าวไทย นิยมใช้ขนส่งสินค้าที่มีน้ำหนักมาก เพราะไม่ต้องข้ามเขาสูง เส้นทางนี้สามารถแยกเดินทางจากไทรบุรีไปปัตตานี(อาณาจักรลังละสุกะ)ได้ด้วย

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๔ สมเด็จพระยานนริศรานุวัดติวงศ์ เคยเสด็จทางเรือตามแม่น้ำตรัง ทรงจดบันทึกการเดินทางไว้ว่า “ถึงบ้านท่าจีน พวกจีนสกกเกี้ยนอยู่ค้าขาย มีเรือใบจีนขนาดใหญ่ จอดอยู่ ๘ ลำ” ศาสตราจารย์มานิต วัลลิโภดม เขียนหนังสือ สุวรรณภูมิอยู่ที่ไหน เกี่ยวกับเส้นทางข้ามทวีปนี้ว่า “ในสมัยโบราณราวต้นพุทธศักราช จะมีเส้นทางเดินเรือแล่นผ่านตลอดจากปากแม่น้ำตรังไปออกแม่น้ำตาปีได้ โดยมีคลองไวก่กับคลองมื่นเป็นลำน้ำเชื่อมโยงถึงกัน” และยังมีเส้นทางข้ามทวีปทางอื่นอีก คือ เส้นทางตรัง-พัทลุงผ่านช่องเขาพับผ้า และจากหมู่บ้านพูนานหรือกรุงธานี ไปออกทุ่งสง ไป นครศรีธรรมราช เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๑ นายทริสตัน โจนส์ (Triston Jones) ซึ่งเป็นคนพิการชาวเวลส์ ใช้เรือหางยาวลำหนึ่ง แล่นจาก อ่าวคลอง ในจังหวัดภูเก็ต ผ่านเกาะลิบง เข้าแม่น้ำตรังที่อ.กันตัง ผ่านสะพานนาบอน อ.ทุ่งสง ใช้ช้างลากเรือผ่านลำน้ำที่ตื้นเขิน แล้วใช้เรือหางยาวแล่นต่อในแม่น้ำตาปี ไปถึงอ่าวบ้านดอน ได้สำเร็จ อาจารย์ศรีศักร วัลลิโภดม ให้ข้อสังเกตไว้ในหนังสือโบราณคดีในทศวรรษที่ผ่านมาว่า “เส้นทางจากเมืองตรังมายังนครศรีธรรมราชโดยตรงนั้น เป็นเส้นทางที่นิยมกันมาก ปรากฏในตำนานเมืองนครศรีธรรมราช ระบุว่า เจ้าชนกุมารและนางเหมชาลา เดินทางจากหาดทรายแก้ว (ที่ตั้งเมืองนครศรีธรรมราชปัจจุบัน) ไปยังจังหวัดตรังเพื่อขึ้นเรือไปเมืองลังกา”

ผู้เรียบเรียงเคยสำรวจเส้นทางข้ามทวีปที่เขาสก เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยเดินทางทางบกด้วยรถยนต์ ตามเส้นทางโบราณจากริมทะเลใกล้เกาะคอเขา อ.ตะกั่วป่าขึ้นยอดเขาสก ไปถึงทางลงแม่น้ำตาปี พบว่าสามารถใช้ช้างเดินขึ้นเขาได้ มีคนเล่าว่าสมัยปู่ทวดมีพวกแขกแบกพรมเปอร์เซียผ่านทางนี้ และที่วัดกลางป่าบนภูเขา พบหลักฐานถ้วยชามเซรามิกอย่างดีสมัยเก่าจำนวนมาก มีตราประทับว่าผลิตในอังกฤษ แสดงว่าเคยใช้หรือขนส่งถ้วยชามต่างประเทศผ่านเขาสกมาแล้ว และเมื่อพ.ศ. ๒๕๔๖ ผู้เรียบเรียงเคยสำรวจเส้นทางจากคลองท่อม จ.กระบี่ ผ่านคลองสินปุนที่ลำทับไปออกแม่น้ำตาปี ที่ สุราษฎร์ธานี ซึ่งเลิกใช้มานานจนคลองตื้นเขิน มีต้นไม้กีดขวางจนเรือผ่านไม่ได้

๔.๘ คนเชื้อสายไทยมีได้อยู่เพียงในประเทศไทยเท่านั้น กลุ่มคนที่มิวัณชนกรรม ภาษา หรือที่เรียกตนเองว่า “ไทย หรือไท หรือไต” นั้น มิใช่จะมีอยู่เพียงในประเทศไทยเท่านั้น แต่ยังมีชนเผ่าไทยที่อยู่ในประเทศจีน พม่า ลาว เวียดนาม และอินเดียอีกหลายสิบล้านคน (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้ความหมายคำว่าไทย คือชื่อประเทศและชนชาติที่อยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ส่วน “ไท” คือผู้เป็นใหญ่)

๔.๘.๑ ไทยใหญ่ หรือเงี้ยว ในประเทศพม่า มีกลุ่มชาวไทยใหญ่ที่เรียกตนเองว่า “ไต” เรียกดินแดนของตนว่า “เมืองไต” พวกไทยใหญ่เคยมีอาณาจักรสำคัญสมัยพุทธศตวรรษที่ ๑๓-๑๕ เรียกชื่อว่า “เม็งมางโหลง หรือเมืองเมหาหลวงหรือเมืองโกสัมพีหลวง” ครองดินแดนลุ่มแม่น้ำสาละวิน แม่น้ำอิรวดี และแม่น้ำพรหมบุตรในเขตพม่า จีน และอินเดียในปัจจุบัน จดหมายเหตุจีน ราชวงศ์หมิง เรียกชาวไทยเมา ว่า “พวกพันดำ พันทอง” เพราะชอบย้อมฟันให้เป็นสีดำ หรือเลี่ยมฟันด้วยทองคำ พวกพม่าเรียกกลุ่มไทยใหญ่นี้ว่า ฉาน หรือชาน (Shan) ต่อมาในพุทธศตวรรษที่ ๑๖ พระเจ้าอนิรุทธมหาราช หรืออโนรธาของพม่า ยกทัพมาตีอาณาจักรเมาของไทใหญ่แตก และใน พ.ศ. ๑๕๕๗ อาณาจักรเมาก็ถูกจีนสมัยราชวงศ์หมิงยึดเป็นเมืองขึ้น มีคนเชื้อสายไทยเหลืออยู่ในพม่าบริเวณลุ่มแม่น้ำสาละวิน และลุ่มแม่น้ำโขง ที่เมืองแสนหวี (เมืองโมคปาง) เมืองสีป้อ ปาย และเชียงตุง คนไทยบางคนเรียกพวกไทยใหญ่ว่า “เงี้ยว” ซึ่งคนไทยใหญ่ไม่ชอบ ปัจจุบันมีชาวไทยใหญ่มากที่แม่ฮ่องสอน

๔.๘.๒ ชนเผ่าไทยในประเทศจีนตอนใต้ มีกลุ่มไทยลื้อในประเทศจีน อยู่ที่เมืองลื้อ เมืองเชียงรุ่ง (จิงหง Jinghong 景洪) แคว้นสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน อยู่ห่างคุนหมิงไปทางใต้ประมาณ ๑๓๐ ก.ม. ใกล้แม่น้ำล้านช้าง (LanCang 澜沧) พวกไทยเหนืออยู่ที่ เมืองดีหง (Dehong) และ จิงโป (JingPo 德宏傣族景颇族自治州) พวกไทยดำอยู่ที่เมืองหยวนจิง (Yuanjing 元江哈尼族彝族自治县) ที่มณฑลกว๋างสี มีพวกไทยจ้วง (ซึ่งเรียกตนเองว่า ผู้ยู่หรือผู้ใหญ่หรือผู้ไต) ราว ๑๐ ล้านคน นิยมตักลงมโหระทึกในพิธีสำคัญ กินหมาก กินข้าวเหนียว ปลายข้าว และใช้ภาษาใกล้เคียงกับภาษาไทยกว่า ๒,๐๐๐ คำ เช่น พันว่าเงี้ยว ขาวว่าเผือก น้ำว่าน้ำ เริ่ว่าเลอ หอยว่าฮ้อย (อาจารย์ศรีศักร วัลลิโภดม ให้ความเห็นว่า “จ้วงเป็นพี่น้องเผ่าไทย เก่าแก่ที่สุด” ผู้เรียบเรียงเคยไปเมืองคุนหมิง พบคนจีนที่ศูนย์วัฒนธรรมชนเผ่า ซึ่งสามารถพูดภาษาไทยแบบคำเมืองเชียงใหม่เข้าใจกันได้อย่างดี

ไทยลื้อ (http://www.lannavorld.com/cgi/lannaboard/reply_topic.php?id=6571)

แผนที่แสดงกลุ่มชุมชนไทยเหนือ ไทยลื้อ และไทยดำในมณฑลยูนนาน ประเทศจีนปัจจุบัน

(<http://www.thai-blogs.com/pictures/khunchin/YunnanMap1.jpg>)

๔.๘.๑ ไทยอาหมในอินเดีย มีกลุ่มชาวไทยอาหม (Tai Ahom) อยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำพรหมบุตร ในรัฐอัสสัม คนกลุ่มนี้อพยพจากเมืองมา ตั้งอาณาจักรไทยอาหมราว พ.ศ. ๑๗๗๑ ก่อนพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ตั้งกรุงสุโขทัย ปัจจุบันมีชาวไทยอาหมราว ๕๐๐,๐๐๐ คนอยู่แถบหมู่บ้านไทยพาเก และอีกกว่า ๓๕๐ หมู่บ้านในรัฐอัสสัม มีอักษรเขียนของตนเองเรียก “อาหมบูรณจี” ชาวไทยอาหมบางส่วนยังพูดภาษาไทยได้อยู่ และถือเป็นภาษาประจำกลุ่ม โดยมีสมาคมวันออกพับลิกเมืองไทยเป็นศูนย์วัฒนธรรม เมื่อ ๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๒ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีเสด็จเยี่ยมชาวไทยอาหม ที่หมู่บ้านปัตตซากู(Patsako) เมืองตีวาศาคร รัฐอัสสัม ประเทศอินเดีย

ไทยอาหม *Tai Ahom* ที่อินเดีย (http://www.ahomroundtable2.com/ahom_2.jpg)

๔.๘.๔ ชนเผ่าไทยในเวียดนาม มีคนเชื้อสายไทยอยู่แถบแม่น้ำแดงในเวียดนามราว ๒ ล้านคน พวกไทยดำอยู่บริเวณสิบสองเจ้าไทยหรือสิบสองจุไทย แถบเมืองเดียนเบียนฟู (Dien Bien Phu) เมืองลา (Son La) ไทยขาวอยู่ที่เมืองไลโจว (Lai Chau) เมืองโส้ (Muang So) ฟองโท (Phong Tho)

ไทยดำที่เดียนเบียนฟู เวียดนาม (<http://www.thaimtb.com/cgi-bin/viewkatoo.pl?id=147268&sn=1>)

๔.๘.๕ ชนเผ่าไทยในในประเทศลาว มีพวกไทยดำหรือผู้ไทยหรือลาวโซ่ง อยู่บริเวณแขวงสิบสองจุไทย ไทยขาว ไทยแดง อยู่บริเวณเขตติดต่อระหว่างเวียดนามและลาวแถบหัวพันห้าทั้งหก เช่น เมืองพุน เมืองโสย พวกไทยลื้ออยู่บริเวณเมืองสิงห์แขวงหลวงน้ำทา ทางตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศลาว

๔.๘.๖ คนไทยในมาเลเซียและพม่า ที่ตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย มีคนเชื้อสายไทยราว ๖๐,๐๐๐ คน ที่ติดไปกับผืนดินที่เสียไปให้อังกฤษเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๒ ในรัฐกลันตัน ตรังกานุ ไทรบุรี (เคดาห์) และ เปอร์ลิส คนกลุ่มนี้ยังคงรักษารากเหง้าเอกลักษณ์ วัฒนธรรมประเพณีความเป็นไทยไว้ได้

อย่างเหนียวแน่น แม้จะพูดภาษาไทยได้น้อยลงและถนัดการใช้ภาษามลายูมากกว่า ในช่วงเดือนเมษายน คนไทยในมาเลเซียเหล่านี้ จะพากันหลาญมาบวชที่วัดพระบรมธาตุนครศรีธรรมราช รัฐบาลมาเลเซียให้คำมั่นแก่ชาวพุทธเชื้อสายไทยถึงการสงวนสิทธิในตำแหน่งสถานิติบัญญัติไว้สำหรับชาวพุทธเชื้อสายไทยหนึ่งที่นั่ง ตามประชากรจำนวนประมาณ ๖๐,๐๐๐ คน และผู้ที่เป็นสมาชิกสถานิติบัญญัติคนแรกที่เป็นชาวพุทธเชื้อสายไทยในปี พ.ศ. ๒๕๓๘ คือ นายเจริญ อินทร์ชาติ ประธานของสมาคมสยามมาเลเซีย ผู้เรียบเรียงเคยพบผู้แทนมาเลเซียคนหนึ่งที่มาประชุมกลุ่มวัฒนธรรมมาเลเซียเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๔ สามารถพูดภาษาไทยได้อย่างชัดเจน เขาบอกว่าเป็นคนไทยที่ติดแผ่นดินรัฐกลันตันไปเป็นของมาเลเซีย แบบเดียวกับคนไทยที่มะริด ตะนาวศรีที่ติดแผ่นดินไปเป็นของพม่า และคนไทยที่เกาะกงที่ติดแผ่นดินไปเป็นของเขมรตอนที่ไทยเสียดินแดนสมัยอังกฤษฝรั่งเศสล่าอาณานิคม

๔.๕ ชนเผ่าโบราณในแหลมทอง ระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๗-๘ บริเวณแหลมทองสุวรรณภูมิ มีชุมชนโบราณอาศัยอยู่หลายชนเผ่า เช่น ลัวะ ไทยลื้อ ถิ่น กะเหรี่ยง ม้ง ลีซอ อาข่า มูเซอ เย้า ข่า ขมุ ของ มลาบรี ชาไก ฯลฯ คล้ายพวกอินเดียนแดงในสหรัฐอเมริกา

๔.๕.๑ กะเหรี่ยง หรือ ยาง เป็นคนพื้นเมืองโบราณกลุ่มใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ใน๑๕ จังหวัดภาคเหนือและตะวันตก มี ๒ กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มสะกอ (Sakaw) ที่เรียกตนเองว่าปกาเกญอ หมายถึงคนหรือมนุษย์ มีประชากรกะเหรี่ยงมากที่สุด อยู่บริเวณจ.กาญจนบุรี และตาก อีกกลุ่มหนึ่งคือกลุ่มโปว (Pwo) อยู่กันมากใน จังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ (อ.อมก๋อย) ตาก ลำพูน อุทัยธานี และกาญจนบุรี ส่วนหนึ่งนับถือพุทธ อีกส่วนนับถือคริสต์ และมีกะเหรี่ยงอีกสองกลุ่มเล็ก คือ ปะโอหรือตองตู และปะเวหรือคะยา อยู่ที่จ.แม่ฮ่องสอน (อ.ขุนยวม)

ชนเผ่ากะเหรี่ยง

(<http://www.wayfarersthailand.com/chiangmaitrekking/chiangmaitrekking-CMT3D.htm>)

๔.๕.๒ ชนเผ่าลัวะ หรือ ละว้า (Lua) และ ถิ่น

<https://mild77.wordpress.com>, <http://lawlawa030.blogspot.com/2016/08/blog-post.html>

ชนเผ่าลัวะ เป็นชนพื้นเมืองโบราณ เจ้าของพื้นที่บนแผ่นดินไทยกว่าสองพันปีมาแล้ว ก่อนการสถาปนา อาณาจักรทวารวดีล้านนา และกรุงสุโขทัย ชนเผ่าลัวะ เรียกตัวเองว่า “ละเวียะ” แต่งกายคล้ายกะเหรี่ยง อยู่มากที่ จ.แม่ฮ่องสอน (บ้านสันติธรรม บ้านป่าแป๋ อ.แม่สะเรียง) จ.เชียงใหม่ (บ้านมือหลอง อ.แม่แจ่ม อ.สันทราย อ.เชียงดาว) จ.เชียงราย (อ.พาน อ.เวียงป่าเป้า บ้านบัวสลี อ.เมือง) พวกลัวะเมืองน่านเรียกกันว่า “ถิ่นหรือทิ่น” ทำอาชีพเกษตรกรรม เลี้ยงควาย หมู ไก่ สร้างบ้านเป็นเรือนไม้ยกสูง มุงหลังคาด้วยหญ้าหรือใบตองตึง มีกาแลไขว้เป็นหน้าจั่ว มีภาษาพูดของตนเองซึ่งไม่เหมือนกับภาษาไทย มีชาวลัวะในรัฐฉาน ประเทศพม่า และยูนนาน ประเทศจีน ด้วย ชาวลัวะเคยมีอาณาจักรของตนเองแถบลุ่มแม่น้ำปิง จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อราว ๑,๓๐๐-๒,๐๐๐ ปีก่อน โดยมีกษัตริย์องค์หนึ่งชื่อวิลังกะ ซึ่งเคยมารบกับพระนางจามเทวีที่ลำพูน

๔.๕.๓ ชนเผ่าเม้ง

ชนเผ่าเม้ง

<http://www.huglanna.com/index.php?topic=11620.0>

เม็ง เป็นชื่อที่ชาวล้านนาเรียกพวกมอญโบราณที่อยู่บริเวณเชียงใหม่ ลำพูน เชียงราย และที่ราบลุ่มแม่น้ำปิง อยู่ปะปนกับชนเผ่าลัวะมาแต่โบราณ อาจเป็นพวกเดียวกับ คนในอาณาจักรทวารวดี สมัยพุทธศตวรรษที่ ๑๒-๑๓ บริเวณภาคกลางของประเทศไทย เช่นที่นครปฐม และในภาคอีสาน เช่นที่เมืองฟ้าแดดสงยาง จังหวัดกาฬสินธุ์ ในพุทธศตวรรษที่ ๑๖ ความเจริญของพวกเม็งหรือ มอญอยู่ที่เมืองสะเทิม ประเทศพม่า ปัจจุบันยังมีคนพื้นเมืองเชื้อสายเม็งหรือมอญอยู่ในเชียงใหม่ มีประเพณีการฟ้อนผีเม็ง ปฏิทินและอักษรเม็ง และอาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับพระเจ้าเม็งรายมหาราชด้วย

๔.๘.๔ ชนเผ่าม้ง (Hmong)

ชนเผ่าม้ง (<http://www.openbase.in.th/node/5576>)

ชาวม้งเป็นชนเผ่าที่เก่าแก่ในประเทศจีนแถบมณฑลกว๋างสีและยูนนาน ประเทศเวียดนาม และลาว ตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยแถบภูเขาใน ๑๓ จังหวัดภาคเหนือ ราว ๑ แสนคน ที่ เชียงราย (ดอยช้าง ดอยวาวี อ.แม่สาย) พะเยา (บ.ปางม่วง อ.ดอกคำใต้) น่าน (อ.เวียงสา) เชียงใหม่ (ดอยปุย บ้านปางอุ๋ง อ.แม่แจ่ม) แม่ฮ่องสอน (อ.ขุนยวม) แพร่ (บ.แม่แรม อ.สอง, อ.ร้องกวาง) ลำปาง (อ.แจ้ห่ม) กำแพงเพชร (บ.ป่าคา อ.คลองลาน) เลย (อ.เด่นชัย) พิษณุโลก (อ.นครไทย, อ.ชาติตระการ) เพชรบูรณ์ (บ้านเข็กน้อย อ.เขาค้อ) สุโขทัย และตาก (อ.อุ้มผาง) มี ๓ กลุ่มย่อยคือ ม้งดำ ม้งขาวและ ม้งลาย ประชากรม้งทั้งสิ้น ๑๕๓,๕๕๕ คน (พ.ศ. ๒๕๔๕) คนไทยบางคนเรียกว่า แม้ว ซึ่งคนม้งไม่ชอบ หลังสงครามเวียดนาม มีชาวม้งราว ๒ แสนคน ลี้ภัยไปอยู่ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา จนกลายเป็นชาวอเมริกันเชื้อสายม้ง (รัฐแคลิฟอร์เนีย มินนิโซตา วิสคอนซิน)

๔.๕.๕ ชนเผ่าอาข่า (Akha)

ชนเผ่าอาข่า (www.oceansmile.com, <http://www.openbase.in.th/node/5576>)

คนไทยบางคนพวกออาข่าว่า “อีก้อ” ซึ่งชาวอาข่าไม่ชอบ อยู่ในประเทศลาวที่แคว้นหัวโขง และ แคว้นพงสาติทางเหนือ ประเทศจีนทางใต้ที่ มณฑลไกวเจา และยูนนาน ส่วนในประเทศไทยอยู่ที่ จังหวัดเชียงราย ลำปาง เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน กำแพงเพชร และ ตาก ในพ.ศ. ๒๕๔๕ มีจำนวนประมาณ ๖๘,๖๕๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๔๓ ของประชากรชาวเขาในประเทศไทย มี ๓ กลุ่มย่อยคือ อาข่าอูโล อาข่าโลบิชาและ อาข่าลอปือ อาชีพหลักคือทำไร่ และรับจ้างทำการเกษตร

๔.๕.๖ ลีซู (Lisu) หรือ ลีซอ

ชนเผ่าลีซู (<http://sakuranext.freehostia.com/skrimg/feel/naruphorn.jpg>)

อยู่บริเวณที่ต้นน้ำสาละวิน และ แม่น้ำโขงตอนเหนือของธิเบต และทางตะวันตกเฉียงเหนือ ของมณฑลยูนนานประเทศจีน ในประเทศไทยอยู่ใน ๕ จังหวัด คือ เชียงราย เชียงใหม่ พะเยา แม่ฮ่องสอน ตาก กำแพงเพชร เพชรบูรณ์ ลำปาง และแพร่ ประชากรลีซูในประเทศไทยมีจำนวน ประชากรรวม ๓๘,๒๕๕ คน (ปี พ.ศ. ๒๕๔๕)

๔.๕.๗ เย้า หรือเมี่ยน Mein

ชนเผ่าเย้าหรือเมี่ยน (<http://www.hilltribe.org/thai/mien/>)

เป็นชนเผ่าที่อยู่แถบแม่น้ำแยงซีในประเทศจีนตั้งแต่ ๒,๐๐๐ ปีมาแล้ว คำว่าเย้า หมายความว่า ไม่อยู่ในอำนาจของผู้ใด เรียกพวกตนเองว่าเมี่ยน อยู่กันมากใน เชียงราย น่าน พะเยา ลำปาง กำแพงเพชร เชียงใหม่ สุโขทัย ตาก และเพชรบูรณ์ มีภาษาเขียนของตนโดยใช้อักษรจีน

๔.๕.๘ ข่าหรือขมุ หรือ บรู Khamu

ชนเผ่าข่าหรือ ขมุ (<http://www.nansdc.go.th/PHP/kamu.php>)

ขมุ เป็นชนพื้นเมืองโบราณดั้งเดิมอยู่แถบแม่น้ำโขง บริเวณ เมืองสาละวัน สุวรรณเขต และ อັตตะปือ ประเทศลาว แต่ข่ากับลาวเป็นคนต่างชาติพันธุ์ คนลาวโบราณนิยม “ตีข่า” คือจับพวกข่ามาซื้อขายอย่างทาส ทำให้เกิด กบฏข่า ต่อต้านผู้ปกครองลาวอยู่บ่อยครั้ง คำว่า “ขมุ” ที่ชาวขมุใช้เรียกตัวเองนั้นแปลว่า “คน” บางทีชาวข่าเรียกตนเองว่า บรู และไม่ชอบให้เรียกว่าข่า ซึ่งเหมือนกับข่าทาส ชาวขมุเป็นนักรบที่ห้าวหาญ มีหน้าไม้ลูกอาบยางน่องเป็นอาวุธสำคัญ มีหลายพวก เช่น ข่าเจื่อง ข่าจะราย ข่าอັตตะปือ ข่าละเวน(อยู่บริเวณเมืองอັตตะปือ) ข่าระแด (เป็นพวกจามมาจากเมืองระแคว์ ไกล

จำปาสัก) รูปร่างเตี้ย ผิวดำ พูดภาษาล้านนาว่า ไม่มีหนังสือเขียน โทกผ้าบนศรีษะ ชายขอบนุ่งผ้าเตี่ยว หุ้มอวัยวะเพศแล้วปล่อยส่วนอื่นเปลือยเปล่า หญิงนุ่งซิ่นตีนจกมัด ขำนาญการจับปลา ช้าง และสัตว์ป่า อยู่แถบเหนือ จ.น่าน (อ.บึงกาฬ และอีก ๕ อำเภอ) จ.นครพนม อุบลราชธานี และกระจายอยู่ในภาคกลางเช่นสุพรรณบุรี อุทัยธานีและกาญจนบุรี บางทีชาวสยามเรียกว่าลาวเทิง เพราะชอบอยู่บนที่สูง บริเวณแขวงน้ำทา ไชยะบุรี หัวพัน (ซาเหิน) สาละวัน อັตตะปือ และ เซกอง บางส่วนอยู่ในแดนจีน เช่นสิบสองปันนา หรือ พม่า เช่นแคว้นฉาน หรือชานสเตต ราวสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช พวกขมุที่ขำนาญการจับช้างกลุ่มหนึ่งได้มาตั้งหลักแหล่งที่สุรินทร์เพราะมีช้างมาก เมื่อสมัยรัชกาลที่ ๓ มีพวกขมุตั้งหลักแหล่งบริเวณจ.มุกดาหาร

๔.๕.๕ ชนเผ่าตองเหลือง หรือมลาบรี (Mlabri)

ชนเผ่าตองเหลืองหรือมลาบรี

(<http://www.dkt.ac.th/libstd/48/work65/6335/550713A81.jpg>)

เรียกตนเองว่า “มลาบรี” ซึ่งแปลว่า “คนในป่า” ไม่ชอบให้เรียกว่าเผ่าตองเหลือง เพราะเป็นคนไม่ใช่ผี เป็นชาวป่าล่าสัตว์ กลุ่มสุดท้ายในประเทศไทยจำนวนไม่กี่ร้อยคน อยู่บริเวณจังหวัดแพร่ (บ้านบุญยืน ห้วยฮ่อม ต.บ้านเวียง อ.ร้องกวาง) และ จังหวัดน่าน (บ้านห้วยหยวก ต.แม่ชะนิง อ.เวียงสา และ ต.บ้านพื้ อ.บ้านหลวง) ส่วนในประเทศลาวอยู่ที่เมืองไชยบุรี คนตองเหลืองนี้ใช้ชีวิตคล้ายกับมนุษย์ยุคหินเก่าเมื่อราว ๕,๐๐๐ ปีก่อน สมัยที่ยังไม่รู้จักรการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ ทอผ้า หรือทำเครื่องปั้นดินเผา ชาวตองเหลืองไม่เพาะปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ มีผัวเดียวเมียเดียว ไม่แต่งงานกับคนนอก เผ่าพันธุ์ ไม่โกหก ไม่ลักขโมย ไม่เอาเปรียบคนอื่น ชอบอพยพย้ายถิ่นไปเรื่อย ๆ แต่ไม่เดินทางกลางคืน

สร้างที่ปักมุงด้วยใบตองกล้วย พอใบตองที่ปักเปลี่ยนจากสีเขียวเป็นสีเหลืองก็จะย้ายที่อยู่ใหม่ โดยอยู่ไม่เกินสามเดือน เพราะเมื่ออาหารหมดหรือมีโรคระบาดก็จะย้ายที่ไปหาที่ปักใหม่ ใช้หอกเป็นอาวุธล่าสัตว์ เช่น หนู กระต่าย กวาง หมูป่า โดยไม่รู้จักใช้ธนูหรือกับดักสัตว์ ไม่กินอาหารดิบต้องนำไปย่างไฟให้สุกก่อน ปัจจุบันนี้พวกตองเหลืองกำลังอยู่กันอย่างลำบากเพราะป่าถูกทำลายและ ที่ดินมีเจ้าของกันหมด จึงขาดแคลนสัตว์พืชที่จะเป็นอาหารและยังชีพ เช่น สมุนไพรรักษาโรค และไม่ไฟทำที่ปักอาศัยบางคนไปรับจ้างปลูกข้าวโพด

๔.๕.๑๐ ชนเผ่าภูไทหรือผู้ไท Pu Thai

ภูไท(www.sawasdeenakhonphanom.com)

ผู้ไทเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ใหญ่ที่มีประชากรมากในภาคอีสานรองจากชาติพันธุ์ไทยลาว อยู่กันมากที่ อ.ธาตุพนม อ.เรณูนคร อ.นาแก จังหวัดนครพนม อ.วาริชภูมิ อ.พรรณานิคม จ.สกลนคร อ.สหัสขันธ์ อ.กุฉินารายณ์ (บ้านกุดหว้า) อ.เขาวง(บ้านโพนนาดี) จ.กาฬสินธุ์ อ.วังสามหมอ (บ้านเลิงถ่อน ต.หนองหญ้าไซ) อ.ศรีธาตุ(ต.นาเยือง)จ.อุดรธานี อ.กันทรวิชัย(บ้านท่าขอนยาง) จ.มหาสารคาม อ.หนองสูง (บ้านคำพอก) อ.คำชะอี จ.มุกดาหาร อ.ปทุมราชวงศา อ.เสนางคนิคม อ.ขามุนี (บ้านคำเดือย ต.คำเขื่อนแก้ว) จ.อำนาจเจริญ มีชาวภูไทบางส่วนตั้งบ้านเรือนในภาคเหนืออยู่ที่ อ.ดอกคำใต้ (บ้านใหม่ราษฎร์บำรุง ต.สันโคง) จ.พะเยา ในประเทศลาวอยู่ที่เมืองเซโปน เวียดนามอยู่ที่เมืองเดียนเบียนฟู แคว้นสิบสองจุไทย และประเทศจีนที่ สิบสองปันนา มีการจัดงานวันผู้ไทโลกในประเทศไทยประจำปีด้วย

๔.๕.๑๑ ชนเผ่า กูยหรือกวย หรือกูย (Kui,Kuoy)

ชาวกูยเที่ยวหาญเรื่องช้าง(<http://www.surin.th.gs/web-s/urin/img/elephane3.jpg>)

ชาวกูยในประเทศไทยอยู่บริเวณจ.สุรินทร์ (บ้านตากกลาง บ้านกระโพ อ.ท่าตูม บ้านกระเทียม อ.สังขะ บ้านตรึม อ.ศีขรภูมิ) บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ (อ.เมือง อ.ไพรบึง อ.ราษีไศล อ.ศรีรัตนะ อ.ขุนขันธ์ อ.ขุนหาญ อ.น้ำเกลี้ยง) มหาสารคาม (บ้านสะเดาหวาน อ.พยัคฆภูมิพิสัย) มีความสามารถพิเศษในการเล่นและจับช้าง มีบางคนเรียกชาวกูยว่าส่วยซึ่งชาวกูยไม่ชอบเพราะเป็นคำดูถูก

๔.๕.๑๒ ชาวนน หรือ ฉ้อกูร หรือ เนียะกุล

ชาวนนที่ชัยภูมิ(<http://www.moohin.com/about-thailand/oldcity/chaiphum13.shtml>)

ชาวนนเป็นชนเผ่าที่ใช้ภาษามอญโบราณ อยู่บนภูเขาแถบแม่น้ำป่าสักในเขตจ.เพชรบูรณ์ และ นครราชสีมา โดยเฉพาะที่จ.ชัยภูมิอยู่ในเขต อ.จัตุรัส อ.หนองบัวระเหว (บ.ท่าโป่ง บ.ห้วยแย้) อ.บ้านเขว้า (บ.วังคำแพง) และอ. เทพสถิตย์ (บ.น้ำลาด บ.สะพานหิน บ.สะพานยาง) เรียกตนเองว่า “ฉ้อกูร

หรือเจียคัวร์ (Nyah-Kur)” แปลว่า “คนภูเขา” ส่วนคนไทยในเมืองเรียกชนกลุ่มนี้ว่า “ชาวบน” ดร.สุรัฐ ศิลปอนันต์ อดีตปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นชาวชัยภูมิเล่าว่า “ชาวบนนั้น อยู่ในป่าบนเขา พูดภาษาที่คนไทยภาคต่าง ๆ ฟังไม่รู้เรื่อง” นักโบราณคดีบางกลุ่มสันนิษฐานว่าชนกลุ่มนี้สืบเชื้อสายมาจากชาวทวารวดีโบราณ เพราะพูดคล้ายภาษามอญ (ที่บ้านดง ตำบลเหมืองหม้อ อ.เมือง จ.แพร่ มีชุมชนอีกแห่งหนึ่งพูดภาษาขีเบต ที่คนไทยทั่วไปฟังไม่รู้เรื่องด้วย)

๔.๕.๑๓ ชนเผ่าชาไก หรือเขียมัง

ชาวชาไก (<http://www.yala.go.th/ftp/Tourismyala/picture/sabuy1.jpg>)

ชนเผ่าชาไก เป็นมนุษย์โบราณ ที่อาศัยอยู่กันมาตั้งแต่สมัยหิน ประมาณ ๑,๕๐๐-๑๐,๐๐๐ ปีมาแล้ว รูปร่างเตี้ย ผิวดำคล้ำ ฝีปากหนา ท้องป่อง น่องสั้นเรียว ผมหยิกขดเป็นก้อนหอยติดศีรษะ ชอบผ้าสีแดง มีภาษาพูด อยู่กระเจายกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ราว ๗-๖๐ คน ในรัฐเคดาห์และรัฐปรีกประเทศมาเลเซีย ราว ๗๐,๐๐๐ คน เรียกตนเองว่า “มันนิ” ส่วนผู้อื่นเรียกว่า เจา เจาปา ชาวปา ชาแก หรือโอริง อัสนี (Orang Asli) สำหรับในภาคใต้ของประเทศไทยมีชาไกอยู่สี่กลุ่ม รวมประมาณ ๒๐๐ คน คือชาไกกันชีว อยู่ในอ.ธารโต จ.ยะลา ชาไกยะฮาย อยู่ในอ.แว้ง จ.นราธิวาส ชาไกตะเคหรือเยแด อยู่บริเวณภูเขาสันกาลาคีรีแถบจ.ยะลาและอ.ระแงะ จ.นราธิวาส และชาไกเต็นเอ็น อยู่บริเวณเทือกเขาบรรทัด อ.ปะเหลียน จ.ตรัง (ประมาณ ๑๐๐ คน) จ.พัทลุง และอ.ทุ่งหว้า จ.สตูล กลุ่มชนชาวชาไกกินเผือก มัน ถั่วฝักยาว มะละกอ และสัตว์ป่าเป็นอาหาร จับสัตว์น้ำด้วยมือเปล่าหรือเบ็ด โดยมักไม่เพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ อาศัยสมุนไพรจากป่าเป็นยารักษาโรค ใช้ไม้ขางลูกดอกอาบยางน่อง เป็นอาวุธ

๔.๕.๑๔ ชาวเล

เรือน้ำของชาวเลมอร์แกน(<http://www.seal-asia.com/galleries/inhabitants-burma/index.htm>)

ชาวเล คือพวกที่อยู่ชายทะเลภาคใต้ และประเทศพม่า(แถบเมืองมะริด) อาชีพประมง ใช้เรือเป็นบ้าน มีสองกลุ่มใหญ่คือ อูรักละโว้ยกับมอร์แกน กลุ่มอูรักละโว้ยอยู่แถบสตูล (เกาะอาดัง) และที่กระบี่ (เกาะลันตา) ส่วน กลุ่ม มอร์แกน อยู่แถบภูเก็ต (เกาะสิเหร่) พังงา ระนอง (เกาะพระทอง)

๔.๕.๑๕ ไทยทรงดำ

ไทยทรงดำ <https://m.facebook.com/huakaojeen/photos/d41d8cd9/1290974534344131/>

เป็นชนเผ่าไทยกลุ่มหนึ่ง บางทีเรียก ลาวโซ่ง นำมใส่เสื้อผ้าสีดำ อยู่กันมากแถบเมืองเดียนเบียนฟู ประเทศเวียดนาม และประเทศลาว ในสมัยร๑-๓ มีการยกกองทัพสยามไปตีกรุงเวียงจันทน์ แล้วอพยพชาวไทยทรงดำมาอยู่ที่ อ.เขาย้อย จ.เพชรบุรี อ.ปากท่อ จ.ราชบุรี และที่อื่นๆ ซึ่งได้อยู่สืบต่อกันมาและมีการตั้งศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำไว้ด้วย

๔.๕.๑๖ ไทยยวนหรือไทยโยนก

http://it2.sut.ac.th/prj_is59_g3/Banyuansikhiu/HTML/index.html

ชาวไทยยวน เป็นคนเชื้อสายไทยที่อยู่ในอาณาจักรล้านนา เมื่อสมัยต้นรัตนโกสินทร์ พม่ายกทัพมายึดเมืองเชียงใหม่และล้านนา ทำให้มีการอพยพคนเชียงใหม่และหัวเมืองเหนือลงมาทางใต้ เช่น อ.เส้าให้ จ.สระบุรี ต.คูบัว จ.ราชบุรี ต.จันทิก อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา ซึ่งยังคงอนุรักษ์วัฒนธรรมล้านนาไว้จนถึงปัจจุบัน

๔.๑๐ แผ่นดินแหลมทองสมัยพุทธศตวรรษที่ ๑๑-๑๒ กว่า ๑,๔๐๐ ปีมาแล้ว ชุมชนในตอนใต้ของสยาม เริ่มมีความสัมพันธ์กับพวกนับถือศาสนาฮินดูจากอินเดีย มีการพบเทวรูปพระวิฆเนสวมหามวกทรงกระบोकในหลายท้องที่ เช่น ที่ อ.สทิงพระ จ.สงขลา ที่วัดเขียนบางแก้ว อ.เขาชัยสน จ.พัทลุง และที่เขาศรีวิชัย สุราษฎร์ธานี มีการพบหินทรายแกะสลัก สมัยไพรกเม็ง (พ.ศ. ๑๑๙๐ – ๑๒๕๐) สมัยเจนละ ก่อนสร้างนครวัด ทับหลังสมัยปาปวน (พ.ศ. ๑๕๖๐-๑๖๓๐) และศิลาจารึกขอมสมัยพุทธศตวรรษที่ ๑๒ ที่วัดทองทั่ว-ไชยชุมพล ตำบลพะเนียด อ.ขลุง จ.จันทบุรี เป็นอักษรปัลลวะของอินเดียใต้ ภาษาสันสกฤต ความว่า “พระเจ้าศรีอโศกนรมัน พระราชทานแท่งศิลาที่สกัดด้วยเหล็กเป็นอักษร พร้อมคนงานที่ต้องโทษ ๔๒ คน โค ๒๓๑ ตัว กระบือ ๒๔๕ ตัว” (ปัจจุบันจารึกนี้อยู่ที่หอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพฯ)

ระหว่าง พ.ศ. ๑๑๗๒-๑๑๙๘ พระถังซำจั๋งเดินทางจากประเทศจีนทางบกไปอินเดีย แล้วบันทึกไว้ว่า “ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ตามฝั่งทะเลผ่านภูเขาไปแล้วมีแคว้น ชื่อลีชาดำหลอ (เชื่อกันว่าเป็นอาณาจักรศรีเกษตร ประเทศพม่า) ถัดไปทางตะวันออกเฉียงใต้ตอนปากอ่าวเรียกแคว้น เจียโมลังเจีย (น่าจะเป็นเมืองลัคนะสุกะ ซึ่งอาจจะเป็นปัตตานี) แคว้นทางทิศตะวันออกเรียก ตว้อหลอโป้ตี้ (คืออาณาจักรทวารวดี ที่มีเมืองสำคัญอยู่ที่นครไชยศรี นครปฐม และละโว้ ลพบุรี) ต่อไปทางทิศตะวันออก

คือ แคว้นอิสานน้ำปูลอ (เชื่อว่าคือแคว้นอีสานปุระ ของอาณาจักรฟูนัน) ต่อนั้นไปทางทิศตะวันออก คือแคว้นหอมเฮอจานปอ ซึ่งชาวจีน เรียกว่า หลินยี่ คืออาณาจักรจามปาในเวียดนามใต้”

พ.ศ. ๑๒๑๔-๑๒๓๘ สมัยอาณาจักรศรีวิชัย หลวงจีนอี้จิง ที่เดินทางโดยเรือไปอินเดีย บันทึกว่า ได้ผ่านเมือง ชีลีฝ่อซือ หมอล่อโหยว (มลายู ?) และแจ้วฉา (เคดาห์?) โดยได้พักอยู่ที่เมืองชีลีฝ่อซือ หรือ ฝ่อซือ ช่วงระยะเวลาหนึ่ง เพื่อรอเวลาลมมรสุมเปลี่ยนทิศทาง แล้วลงเรือข้ามอ่าวเบงกอลไปอินเดีย

๔.๑๑ อาณาจักรและเมืองท่าโบราณในแหลมทอง ข้อมูลของปโตเลมี ซึ่งเป็นปราชญ์ชาวกรีก สมัยพระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราช ราว พ.ศ. ๑๖๕ ซึ่งน่าจะได้นำเค้าโครงจากชาวเรือที่มาค้าขายแถบ แหลมทอง ประกอบกับคัมภีร์มิลินทปัญหา คัมภีร์มหานิเทศ จดหมายเหตุจีน และอาหรับ ระบุว่า มีเมือง ท่าและแคว้น คาบสมุทรหลายเมือง เช่น ดังคะสุกะ (Lang-ka-su-ka) ฟาน-ฟาน (Pan-pan) กลาห์ (Kalah) ตามพวลิงค์ (Tam-bal-inga) ตักโกลา (Tacola) ตุ่นซวิน (Tun-sun) เตียนซุน (Tien-sun) ชือตู (Chi-tu) ทั้งหมดมีชื่อเมืองของสยาม ระบุในแผนที่โบราณของสเปน ฮอลันดา ฝรั่งเศส อังกฤษ เช่น ละคร หรือนครศรีธรรมราช (Lakon), สิงหนคร หรือสงขลา (Singora), กุย หรือ กุยบุรี (Kui), เสียน หรือ สยาม (Sian), อยุธยา หรือโยเดีย (Yodia), ทวาย (Tavoy)

1st Era of Kingdoms

Mainland Southeast Asia

CHAMPA
DAI VIET
HARIBHUNJAYA
KHMER EMPIRE
LAVO
PAGAN
SRIVIJAYA

แผนที่อาณาจักรโบราณก่อนมีประเทศไทย

<https://tompepinsky.com/2021/03/10/on-the-historiography-of-srivijaya/>

มีการค้นพบโบราณวัตถุจากต่างประเทศ ตามแหล่งต่างๆ ในประเทศไทย ที่สามารถวิเคราะห์ยุคสมัย เพื่อเปรียบเทียบอายุและอารยธรรมได้ดังนี้

ราว ๒,๓๐๐ ปีมาแล้ว สมัยพุทธศตวรรษที่ ๒ คนที่บ้านดอนตาเพชร อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี ได้ติดต่อกับชนต่างชาติ เพราะต่อมาได้ขุดพบ เครื่องประดับรูปสิงห์โตหินคาร์เนเลียนจากอินเดียหรืออาหรับ (ในแผ่นดินไทยไม่มีหินคาร์เนเลียน)

รูปไก่ นกยูงและภาชนะโลหะผิวบาง มีลายสลัก ทำจากสำริด พบที่ดอนตาเพชร กาญจนบุรี

(ถ่ายภาพโดยได้รับอนุญาตจากพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ)

ราว ๒,๐๐๐ ปีมาแล้ว สมัยพุทธศตวรรษที่ ๕-๘ มีการผลิตลูกปัดแก้วซึ่งนำวิธีมาจากต่างประเทศที่เขาสามแก้ว จ.ชุมพร และควนลูกปัด อ.คลองท่อม จ.กระบี่ เพราะพบเศษแก้วหลอมและลูกปัดที่แตกหักจำนวนมาก นอกจากนี้ยังพบโบราณวัตถุพวกแก้วและหินแกะสลักจากต่างประเทศที่บ้านภูเขาทอง และ บ้านบางกล้วย กิ่งสุขสำราญ จ.ระนอง ตลอดจนบริเวณริมแม่น้ำกระบี่ แสดงว่าบริเวณดังกล่าวมีการติดต่อกับต่างประเทศมาแล้ว ราว ๑,๒๐๐ ปีมาแล้ว สมัยพุทธศตวรรษที่ ๘-๑๑ สมัยพูน้นและเจนละ มีการติดต่อกับอินเดีย เพราะพบโบราณวัตถุสมัยนั้นจากอินเดีย เช่น เทวรูปอินดู และพระพุทธรูป ที่อ.คลองท่อม จ.กระบี่

สมัยพุทธศตวรรษที่ ๑๑-๑๖ อาณาจักรทวารวดีของมอญ มีอำนาจในแหลมทอง พบจารึกภาษามอญ บาลี สันสกฤต และเมืองโบราณสมัยทวารวดี ที่นครปฐม สมัยพุทธศตวรรษที่ ๑๖-๑๘ มีโบราณสถานสำคัญ คือ วัดโพธิ์ร้างที่นครศรีธรรมราช วัดเวียงที่สุราษฎร์ธานี และปราสาทเมืองสิงห์ที่กาญจนบุรี

ก่อนพุทธศตวรรษที่ ๑๘ มีอาณาจักรเก่าสำคัญหลายแห่งในแหลมทอง เช่น พุกาม ลังกา ชาว
กัมพูชา อโยธยา ตามพริ้งค์ (นครศรีธรรมราช) นครชัยศรี สุพรรณภูมิ และทริภูมัย (ลำพูน)
ต่อมาในพุทธศตวรรษที่ ๑๘ มีรัฐใหม่เกิดขึ้น เช่น โยนก สุโขทัย แพร่ น่าน และล้านช้าง

เมืองอโยธยา หรืออโยธยาศรีรามเทพนคร เป็นเมืองที่มีมาก่อนตั้งกรุงศรีอยุธยา อโยธยาเป็น
เมืองสำคัญของละโว้ หรือลพบุรี ที่อยู่มาตั้งแต่สมัยทวารวดีในพุทธศตวรรษที่ ๑๒ เป็นเมืองเก่าสำคัญ
สมัยสุพรรณภูมิในพุทธศตวรรษที่ ๑๘ เมืองอโยธยามีผู้ครองนครหลายองค์ เช่น พระเจ้าสายน้ำผึ้ง
พญาธรรมิกราชา มีสิ่งก่อสร้างสำคัญคือวัดเดิมหรือวัดอโยธยา วัดมเหยงค์ วัดกุฎีดาว และวัดพนัญเชิง

วัดกุฎีดาว สร้างสมัยอโยธยาก่อนตั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี

สมัยพุทธศตวรรษที่ ๑๘-๒๑ มีรัฐใหม่เกิดขึ้นหลายแห่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น
สุโขทัย อยุธยา พบเตาเครื่องปั้นดินเผาที่ อ.สวรรคโลก จ.สุโขทัย (สังคโลก) เตาบางปูนที่สุพรรณบุรี
เตาแม่น้ำน้อยที่สิงห์บุรี มีการค้าขายทางทะเล โดยใช้ท่าเรือที่อยุธยา นครศรีธรรมราช และปัตตานี

น. ณ ปากน้ำ ให้ข้อคิดว่า มีโบราณสถานและโบราณวัตถุในประเทศไทย ที่เก่าแก่กว่าสุโขทัย
และอยุธยาจำนวนมาก เช่นพระพุทธรูปศิลาหินทรายที่วัดมหาธาตุ ราชบุรี (ศิลปะขอมของขอม พ.ศ.
๑๓๕๐) เศียรพระพุทธรูปศิลาทรายที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สุราษฎร์ธานี (ศิลปะศรีวิชัย สมัยคุปตะรุ่น
ปลาย ก่อนสุโขทัย) และพระพุทธรูปศิลาที่หน้าเจดีย์ วัดนครโกษา ลพบุรี (สมัยขอม ก่อนสุโขทัย)

ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๘ เมืองอโยธยาได้ร้างผู้ครองนครไปชั่วเวลาหนึ่ง แต่บ้านเมืองและชุมชนยังอยู่ ถึงกับมีการสร้างพระพุทธรูปหลวงพ่อดโต วัดพนัญเชิง ศิลปะอุทง ที่ระบุไว้ในพงศาวดารกรุงเก่าฉบับหลวงประเสริฐฯ ว่า “สร้างขึ้นในปีชวด จุลศักราช ๖๘๖ หรือ พ.ศ. ๑๘๖๗” ก่อนการสถาปนากรุงศรีอยุธยา ๒๖ ปี พระพักตร์ของหลวงพ่อดโต วัดพนัญเชิงนี้ได้พังทลายลงใน พ.ศ. ๒๔๗๑ สมัยรัชกาลที่ ๕ และศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ได้จัดการซ่อมแซม ทำให้ไม่เห็นพระพักตร์เดิม

๔.๑๒ อาณาจักรฟูนัน (Funan) (พุทธศตวรรษที่ ๖-๑๑)

ช่วงต้นคริสตวรรษ หรือ ราว พ.ศ. ๖๐๐ มีอาณาจักรใหญ่ยุคแรกแห่งหนึ่งในแหลมทอง ชื่อ ฟูนันหรือฝูหนาน (Funan) เชื่อว่ามีศูนย์กลางอยู่ที่ตำบลพนม เมืองเปรแวงในเขมร มีเมืองออกแเอวหรือออกแเอว หรือ ออกแเอว (Oc-Eo) เป็นเมืองท่าชายฝั่งทะเลเวียดนามตรงดินดอนสามเหลี่ยม ปากแม่น้ำโขง ทางใต้ของกัมพูชาปัจจุบัน คำว่า ฟูนันหรือฝูหนานน่าจะมาจากภาษาจีน แปลว่าเขตครอบครองทางใต้ ได้รับวัฒนธรรมอินเดียจากอินเดีย และเป็นบรรพบุรุษของเขมรปัจจุบัน อาณาจักรฟูนันเจริญสูงสุดในพุทธศตวรรษที่ ๙ แล้วเสื่อมลงในพุทธศตวรรษที่ ๑๐ พ.ศ. ๑๐๕๗ สมัยพระเจ้ารุทรวรมัน กษัตริย์สุดท้ายของฟูนัน อาณาจักรเจนละในเขมรซึ่งเป็นเมืองขึ้นของฟูนันตั้งตัวเป็นอิสระ พ.ศ. ๑๑๗๐ พระเจ้าจิตรเสนแห่งเจนละมาโจมตีแล้วรวมฟูนันเป็นส่วนหนึ่งของเจนละ ทำให้อาณาจักรฟูนันอายุ ๕๐๐ ปี ล่มสลายลง ชื่อฟูนันหายไป เกิดอาณาจักรเจนละขึ้นแทนในดินแดนของฟูนันเดิม

ประวัติศาสตร์เขมร เขียนไว้ว่าฟูนันคืออาณาจักรเขมรยุคแรก เริ่มเมื่อพวกพราหมณ์จากอินเดีย ลงเรือมาถึงอาณาจักรฟูนันแล้วได้นำพญาฟูนันเป็นชายา อาณาจักรฟูนันมีการค้าขายทางเรือเดินทะเลกับจีน อินเดีย ชาว มลายู มีอำนาจเหนือเมืองตามพรลิงค์ (นครศรีธรรมราช) ลังกาสูกะ (ปัตตานี) และตะโกลา จดหมายเหตุจีนราชวงศ์ฮั่นบันทึกไว้ตอนปลายพุทธศตวรรษที่ ๘ ว่า ราชทูตจีนชื่อ คังไถ (Kang Tai) และจูงยง (Chu Ying) ได้เดินทางมายังดินแดนฟูนัน และบันทึกไว้ว่า “เมืองฟูนันรุ่งเรืองมาก มีแม่น้ำใหญ่ไหลมาทางตะวันตกผ่ากลางเมือง ชาวอินเดียซื้อสุ่นเถียน หรือ ฮั่นเทียน หรือโกณฑิณฺฑะ (Kaundinya) เดินทางโดยเรือมายึดครองดินแดนบริเวณปากแม่น้ำโขง และได้ประมุขของชาวพื้นเมืองคือพระนางหลิวเย่ (Liu-ye) เป็นชายา ต่อมาอีกหลายปี ขุนพลพันชีมัน (Fan Shihman) ได้ขึ้นเป็นเจ้าครองนครฟูนัน ทรงขยายอาณาจักรฟูนันออกไป ยึดครองอาณาจักร ลูตูคุณ จือจี และเตียนซุน..... นครฟูนัน มีกำแพงล้อมรอบเมือง ชาวเมืองหน้าตาน่าเกลียด ผิวดำ ผมหยิก ไม่

สวมเสื้อผ้าและเดินเท้าเปล่า นิยชอบทำสิ่งที่ย่างๆ ไม่ลักขโมย ปลุกหัวนพิษเพียงปีหนึ่งแต่เก็บเกี่ยวไปได้สามปี ชอบแกะสลักเครื่องประดับ ภาชนะใส่อาหารมักทำด้วยเงิน เก็บภาษีเป็นทองคำ เงิน ไข่มุก และเครื่องหอม มีหนังสือและหอสมุด ”

ดร.บุญญศักดิ์ ใจจงกิจ เคยเล่าเรื่องนิยายโบราณ เรื่องนางพญาไม้ไผ่แก่ผ้า ให้ผู้เรียบเรียงฟังว่า “ในสมัยก่อน มีพวกพราหมณ์ชาวอินเดียชื่อ โกณฑัญญะ ยกพวกมาโจมตีเมืองปากแม่น้ำโขง ซึ่งมีนางพญาไม้ไผ่เป็นประมุข นางพญาไม้ไผ่รบแพ้ ต้องเปลือยร่างไปยอมจำนนต่อโกณฑัญญะ” เมื่อพิจารณาเรื่องเล่าดังกล่าวเทียบกับจดหมายเหตุของหลวงจีนคังไถที่ว่า “ประชาชนพูนันไม่สวมเสื้อผ้าและเดินเท้าเปล่า” ประกอบกับหินสลักที่นครวัดก็มีรูปหญิงเขมรโบราณเปลือยกรายร่างอยู่ทั่วไป ดังนั้นเรื่องนางพญาไม้ไผ่แก่ผ้า จึงอาจมีเค้าความจริงอยู่บ้าง เพราะนางพญาไม้ไผ่กับพระนางหลิวเย่อาจเป็นคนเดียวกัน (หลิวเย่ในภาษาจีนแปลว่าใบไม้ของต้นหลิวซึ่งมีลักษณะคล้ายต้นไผ่)

การขุดค้น ที่เมืองออกแอว (Oc-Eo) ปลายแหลมญวนซึ่งเป็นเมืองท่าสมัยพูนัน พบวัตถุสมัยพูนัน เช่น ถ้วยชาม พระพุทธรูป เทวรูป ส่วนในประเทศไทยนั้น ได้มีการสำรวจพบเงินเหรียญพระอาทิตย์และศิลปวัตถุสมัยพูนัน ที่คอกช้างดิน จ.สุพรรณบุรี และที่เมืองจันเสน อ.ตาคลี จ.นครสวรรค์

๔.๑๓ อาณาจักรจามปา (พุทธศตวรรษที่ ๗-๑๕) อาณาจักรจามปา ตั้งขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ ๗ บริเวณตอนกลางของเวียดนาม ใกล้อาณาจักรพูนัน ปัจจุบันคือเมืองเว้ และเมืองญาดริงของเวียดนาม คนจามปาสืบเชื้อสายมาจากพวกหลินยี (Lin-yi) พวกจามเป็นชาวทะเลมีความสามารถในการเดินเรือ ราว พ.ศ. ๕๘๕ กองทัพจีนยกเข้าเผาทำลายเมืองหลวงอินทรปุระของจามลงได้

ศิลปวัตถุสมัยอาณาจักรจามปา(en.wikipedia.org/wiki/Champa)

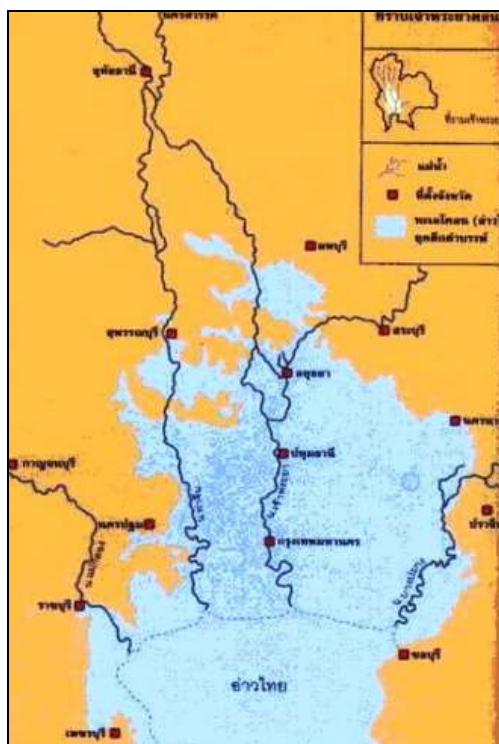
พุทธศตวรรษที่ ๑๓ พระเจ้าชัยวรมันที่ ๒ ทรงส่งทัพไปโจมตีอาณาจักรจามปาจนตกเป็นเมืองขึ้นของเขมร พ.ศ. ๑๕๖๐ ถูกเวียดนาม ยึดราชธานีคือเมืองวิชัย (เมืองบิญดิญ) ได้ จากนั้นก็สูญเสียความเป็นชาติไป ชาวจามบางส่วนอพยพมาสยาม ทหารอาสาจามส่วนใหญ่รับหน้าที่เป็นพนักงานเรือเดินทะเลกำปั่น ตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชจนถึงสมัยรัชกาลที่ ๕ พวกจามนับถืออิสลาม คนไทยเรียกว่าแขกจาม ปัจจุบันมีคนไทยมุสลิมเชื้อสายจามอยู่ที่ชุมชนบ้านครัว เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ มีฝีมือในการทอผ้าไหม

๔.๑๔ อาณาจักรมอญและทวารวดี (สมัยพุทธกาล-พุทธศตวรรษที่ ๒๒)

๔.๑๔.๑ อาณาจักรมอญ พวกมอญหรือรามัญ (พม่าเรียกตะเลง) เป็นชนชาติเก่าแก่ในสุวรรณภูมิตั้งแต่ ๓,๐๐๐ ถึง ๕,๐๐๐ ปีมาแล้ว มีภาษาพูดวัฒนธรรมและตัวอักษรของตนเอง มีเมืองสำคัญคือ สะเทิมหรือสุธรรมวดีหรือตะโถ่ง (Thaton) ต่อมาได้สร้างเมืองพะโค (Pegu) หรือหงสาวดี (Hantawadi) อาณาจักรของมอญโบราณอีกแห่งหนึ่งคือทวารวดีซึ่งมีเมืองใหญ่ที่นครปฐม ละโว้ หรือลพบุรีหรือลพบุรี และหริภุญไชยหรือลำพูน พุทธศตวรรษที่ ๑๖ อาณาจักรสุธรรมวดีหรือสะเทิมของมอญถูกพระเจ้าอโนรธา แห่งกรุงพุกามของพม่าโจมตีจนสูญสลาย แต่เมื่ออาณาจักรพุกามของพม่าถูกกองทัพจีนของจักรพรรดิคุปไท่ข่านบุกเข้าทำลายในพ.ศ. ๑๘๒๐ อาณาจักรมอญก็ได้เป็นเอกราชในพ.ศ. ๑๘๒๔ เมื่อพ่อค้ามอญเชื้อสายไทใหญ่ชื่อมะกะโทหรือพระเจ้าฟ้ารั่ว (Wareru) ทรงกอบกู้อาณาจักรมอญแล้วตั้งเมืองมะตะมะเป็นเมืองหลวง

มีวรรณคดีมอญเรื่องราชาธิราช ที่แปลเป็นภาษาไทยตั้งแต่สมัยปลายกรุงศรีอยุธยา เป็นเรื่องราวการรบระหว่างพระเจ้าราชาธิราช (พ.ศ. ๑๕๒๘-๑๕๖๖) กษัตริย์มอญแห่งเมืองพะโค (หงสาวดี) กับพระเจ้าฝรั่งมังฆ้อง (พ.ศ. ๑๕๔๔ - ๑๕๖๕) กษัตริย์พม่า แห่งกรุงอังวะ พ.ศ. ๒๑๒๖ เมื่อสมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงประกาศอิสรภาพ พวกมอญเมืองแครงหลายพันคนนำโดยพระมหาเถรคันฉ่อง พระยาเกียรติ พระยาราม ได้อพยพตามมายังกรุงศรีอยุธยาตั้งบ้านเรือนที่บ้านขมิ้น วัดขุนแสน วัดค้างคาว วัดนก ปากน้ำประสบ พ.ศ. ๒๒๕๘ พระเจ้าอลองพญา ของพม่า ย้ายเมืองหลวงไปเมืองย่างกุ้ง (Rangoon) ซึ่งแปลว่า “ถิ่นสุดสงคราม” ทำลายอาณาจักรมอญอย่างเด็ดขาด ผนวกมอญเข้าเป็นรัฐหนึ่งของพม่า อาณาจักรมอญที่เคยยิ่งใหญ่สูญสลายและไม่มีโอกาสฟื้นตัวจนถึงปัจจุบัน

๔.๑๔.๒ อาณาจักรทวารวดี (พุทธศตวรรษที่ ๑๑-๑๖) ทวารวดีเป็นอาณาจักรมอญโบราณอายุราว ๑,๔๐๐ ปี คำว่า ทวาร มาจากรากศัพท์สันสกฤต แปลว่าประตู ทวารวดี คือ เมืองแห่งประตู หรือเมืองท่า เมื่อพันกว่าปีที่ผ่านมามีดินแดนแหลมทอง ถูกครอบครองโดยอาณาจักรฟูนันและเจนละ ขณะที่อาณาจักรฟูนันสลายตัวในพุทธศตวรรษที่ ๑๑ นั้น ได้มีชนอีกพวกหนึ่งเข้าครองดินแดนทางตะวันตกของเจนละตั้งแต่เพชรบุรี ขึ้นไปทางเหนือถึงลำพูน จดหมายเหตุของพระถังซำจั๋งซึ่งเดินทางจากเมืองจีนไปประเทศอินเดียทางบก ราว พ.ศ. ๑๑๗๒-๑๑๘๘ เรียกอาณาจักรใหญ่แห่งนี้ตามชนพื้นเมืองในอินเดียว่า ตว้อหลอพอตี้ หรือจูล้อพัตตี้ หรือ โถ-โล-โป-ตี้(ทวารวดี) ตั้งอยู่ระหว่างเมืองศรีเกษตร(ในพม่า) ไปทางตะวันออกกับเมืองอีสานปุระ(ในเขมร) ต่อมาภิกษุจีนอีจิ่งซึ่งเดินทางไปอินเดียทางทะเลในช่วง พ.ศ. ๑๒๑๔-๑๒๑๘ ก็ได้บันทึกชื่อเมืองที่เดินทางผ่านไปได้แก่ หลินยี่ (Lin-I) ฟูนัน(Fu-Nan) และทวารวดี (Dvaravati)

สภาพอ่าวไทยเมื่อราวพันปีมาแล้ว มีน้ำทะเลขึ้นไปถึงสุพรรณบุรีและนครปฐม

(www.onopen.com/2007/02/1795)

มีการพบหลักฐานทวารวดีในประเทศไทยหลายแห่ง เช่น เหรียญเงินเส้นผ่าศูนย์กลาง ๑๕ มม. พบที่นครปฐม และอุทอง มีอักษรจารึกว่า “ศรีทวารวดีศวร” พระพุทธรูป เสมาธรรมจักรและกวางหมอบที่สลักจากหิน ส่วนมากเป็นศิลปะวัดสุสมัยทวารวดี ชุมชนทวารวดีทางเหนือ อยู่ที่เมืองจันเสน (อยู่ที่อ.ตาคี จ.นครสวรรค์) เมืองศรีเทพ (อยู่ที่จ.เพชรบูรณ์) เมืองหริภุญไชย (อยู่ที่จ.ลำพูน) และเมืองบน (อยู่ที่อ.พยุหะคีรี จ.นครสวรรค์) ทางภาคตะวันออกมีชุมชนทวารวดี ที่เมืองพระรถ(อ.พนัสนิคม จ.ชลบุรี) มีถนนโบราณติดต่อกับเมืองศรีพระโล ซึ่งเคยเป็นเมืองท่า (ต.หนองไม้แดง อ.เมือง จ.ชลบุรี) เมืองศรีมโหสถ (อ.โคกปีบ จ.ปราจีนบุรี) เมืองดงละคร (จ.นครนายก) บ้านคูเมือง (จ.ฉะเชิงเทรา) ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบหลักฐานทวารวดี ที่เมืองฟ้าแดดสงยาง (อ.กมลาไสย จ.กาฬสินธุ์) ภูพระบาท (จ.อุดรธานี) และเมืองเวียงจันทน์ ประเทศลาว ส่วนทางภาคใต้มีปรากฏมอทธิพลทวารวดี ถึงเมืองไชยา (สุราษฎร์ธานี) นครศรีธรรมราช และเมืองญะลัง (ปัตตานี)

ราว พ.ศ. ๑,๑๐๐ อาณาจักรทวารวดีได้ขยายไปที่ลำพูน โดยพระนางจามเทวี ราชธิดา (หรืออาจจะเป็นชายา) ของเจ้าเมืองละโว้ (ลพบุรี) ทรงนำช่างฝีมือต่าง ๆ จากละโว้ขึ้นไปยังเมืองหริภุญไชย ส่วนที่นครปฐมนั้นมีการพบพระปฐมเจดีย์ ที่เมื่อแรกสร้างมีลักษณะคล้ายสถูปสาญจี ซึ่งพระเจ้าอโศกมหาราชสร้างไว้ในอินเดีย และได้พบจารึกภาษามอญอักษรปัลลวะที่พระปฐมเจดีย์ด้วย

พระพุทธรูปหินทรายสลักปิดทองสมัยทวารวดี พุทธศตวรรษที่ ๑๑-๑๒

(ถ่ายภาพโดยได้รับอนุญาตจากพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเจ้าสามพระยา อโยธยา)

ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา มีการพบชิ้นส่วนพระพุทธรูปสมัยทวารวดี สลักจากหินทรายขาวขนาดใหญ่ ประทับนั่งห้อยพระบาท ที่วัดพระเมรุ จ.นครปฐม ใกล้องค์พระปฐมเจดีย์ โดยมีผู้นำมาไว้ที่วัดพระยาแกงและวัดขุนพรหม ที่อยุธยา สมัย ร.๔ พบพระพุทธรูปศิลาขาวอีกหนึ่งองค์ ที่บริเวณซากเจดีย์วัดหน้าพระเมรุ นครปฐม จึงอัญเชิญไปเป็นพระประธานในวัดพระปฐมเจดีย์

พระพุทธรูปศิลาขาวสมัยทวารวดี ๔ องค์ สูงราว ๔ เมตร อายุกว่าพันปี พบที่วัดหน้าพระเมรุ นครปฐม ปัจจุบันองค์ซ้ายสุด อยู่ที่ ด้านใต้ของพระปฐมเจดีย์ องค์ถัดมาอยู่ในอุโบสถวัดพระปฐมเจดีย์ องค์ถัดมา อยู่ที่พิพิธภัณฑสถานเจ้าสามพระยา องค์ขวาสุด อยู่ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กทม.

ลพบุรี หรือละโว้ เป็นเมืองสำคัญของอาณาจักรทวารวดี ศิลปะทวารวดีของลพบุรีได้อิทธิพลมาจากอินเดียได้สมัยคุปตะ มีการพบจารึกภาษามอญโบราณ บาลี และสันสกฤต ที่ฐานพระพุทธรูปและจารึกอื่นๆที่เมืองโบราณชัยจำปา อ.ท่าหลวง จ.ลพบุรี และ ที่ศาลพระกาฬ ลพบุรี ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๕ ละโว้ ถูกรวมเข้ากับอาณาจักรขอมสมัยพระเจ้าสุริยวรมันที่ ๑ แต่อิทธิพลของขอมในละโว้เสื่อมลงในพุทธศตวรรษที่ ๑๘ และเกิดความเจริญแห่งใหม่ที่เมืองอโยธยา

ที่อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท อ.บ้านผือ จ.อุดรธานี มีการแกะสลักภาพพระพุทธรูปศิลปะทวารวดี แบบนูนสูงบนเนินหินทรายบนภูเขา เคยมีผู้แหะเอาเศียรพระพุทธรูปองค์นี้ออกไป ทำให้กลายเป็นพระพุทธรูปเศียรขาด อยู่หลายสิบปี ขณะที่ผู้เรียบเรียงเป็นรองปลัดกระทรวงศึกษาธิการได้ไปพบเมื่อพ.ศ. ๒๕๓๕ และหารูปถ่ายสมบูรณ์ของพระพุทธรูปองค์นี้ก่อนถูกตัดเศียรได้โดยบังเอิญจากเอกสารภาษาต่างประเทศ จึงประสานกับกรมศิลปากรตรวจสอบในพิพิธภัณฑสถานต่างๆ จนพบเศียรพระดังกล่าวจากของกลางที่จับมาในคลังพัสดุของพิพิธภัณฑสถานขอนแก่น แล้วจัดทำเศียรจำลองไปต่อเข้ากับพระพุทธรูปที่เศียรขาดระหว่างการจัดงานศิลปหัตถกรรมนักเรียนที่จ.อุดรธานี ใน พ.ศ. ๒๕๓๖

ที่บริเวณใกล้วัดโพธิ์ชัยเสมาราม เมืองฟ้าแดดสงยาง อ.กมลาไสย จ.กาฬสินธุ์ พบหลักฐานสำคัญสมัยทวารวดี คือเสมาหินทรายใหญ่จำนวนมาก อายุราว ๑,๒๐๐ ปี ซึ่งเก่าแก่กว่าสมัยนครวัด สลักหินแบบนูนต่ำเป็นเรื่องพุทธประวัติ เป็นหินที่วางบอบขอบเขตโบสถ์ในวัดของพุทธศาสนา เสมาหินบางแท่งมีจารึกอักษรปัลลวะของอินเดียได้ไว้ด้วย ปัจจุบันนี้ เสมาหินฟ้าแดดสงยางส่วนหนึ่งอยู่ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ขอนแก่น และวัดโพธิ์ชัยเสมาราม กาฬสินธุ์ เสมาชิ้นหนึ่งเป็นรูปพระพุทธเจ้าทรงห้ามญาติอยู่ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร และผู้เรียบเรียงได้ไปพบอีกหนึ่งชิ้นที่พิพิธภัณฑสถานบริติชมิวเซียม กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ เป็นรูปพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณสามเศียร มีคำอธิบายติดไว้ว่า ได้รับบริจาคมาจาก D.A. Latchford เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓

ใบเสมาหินทรายสลัก “พิมพ์พิลาป” ศิลปทวารวดี พบที่บริเวณฟ้าแดดสงยาง อ.กมลาไสย จ.กาฬสินธุ์ ปัจจุบันแสดงที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติขอนแก่น <https://m.facebook.com/RamannMon/photos>

อาณาจักรทวารวดีสลายลงราวพุทธศตวรรษที่ ๑๖ ก่อนการสถาปนากรุงศรีอยุธยาราว ๒๐๐ ปี เพราะพระเจ้าอโนรัมหาราช ของพม่า ทรงยกทัพตีเมืองสะเทิม จนอาณาจักรทวารวดีสูญไป พงศาวดารมอญบันทึกเหตุการณ์ครั้งนั้นไว้ว่า “เมืองสะเทิมที่ยิ่งใหญ่ เหลือแต่ซากและเจียบสงบจับใจ” เจดีย์สมัยทวารวดีขนาดใหญ่ที่นครปฐม และอุททอง ถูกทิ้งร้างจนมีระบูนในศิลาจารึกวัดศรีชุมความว่า ในสมัยกรุงสุโขทัย พระมหาเถรศรีศรัทธาได้ไปพบเจดีย์ใหญ่และพระพุทธรูปหินหักพังที่กลางนคร พระกริสที่ขอมเรียกพระธม จึงทำการซ่อมแซม

๔.๑๕ อาณาจักรศรีเกษตร และพม่า (พุทธศตวรรษที่ ๑๔-ปัจจุบัน) พุกพยูหรือ ปยู ที่นับถือ พุทธศาสนา ได้ตั้งถิ่นฐานในดินแดนพม่ามาแต่พุทธศตวรรษที่ ๔ และสถาปนาอาณาจักรศรีเกษตร (Sri Ksetra) ขึ้น พ.ศ.๑๓๕๒ พุกพม่าซึ่งเป็นชนเผ่าที่ชอบสู้รบ เข้าครองดินแดนศรีเกษตร ตั้ง เมืองหลวงที่เมืองพุกาม พระเจ้าอนิรุทธมหาราช หรือ อโนรธา (Anawrahta พ.ศ. ๑๕๙๓-๑๖๒๐) ทรงสถาปนาอาณาจักรพุกาม พ.ศ. ๑๖๐๐ ทรงตีเมืองสะเทิม(Thaton)ของมอญได้

พระเจ้าตะเบ็งชเวตี้ (Tabinshweti พ.ศ. ๒๐๓๔-๒๐๕๓) ราชชนกไทยใหญ่และมอญ ย้าย เมืองหลวงของพม่าไปที่หงสาวดีซึ่งเคยเป็นเมืองหลวงของมอญ ทรงยกทัพมาตีกรุงศรีอยุธยาคราว ที่เสียพระสุริโยทัย แต่ตีไม่สำเร็จ ต่อจากนั้นบุเรงนอง (Bayinnaung) ขึ้นครองราชย์ และมีชัยชนะต่อ กรุงศรีอยุธยาในสงครามเสียกรุงครั้งที่ ๑

พ.ศ. ๒๒๕๘ พระเจ้าอลองพญา (Alaungpaya พ.ศ. ๒๒๕๕-๒๓๐๓) ของพม่า ได้ทำลาย อาณาจักรมอญ แล้วย้ายเมืองหลวงไปย่างกุ้ง(Yangon) พระเจ้าอลองพญายกทัพมาตีกรุงศรีอยุธยาใน พ.ศ. ๒๓๐๓ แต่ตีไม่สำเร็จ พ.ศ. ๒๓๑๐ พระเจ้ามังระ (Hsinbyushin พ.ศ. ๒๓๐๖-๒๓๑๕) ของพม่า ทรงส่งกองทัพมาตีกรุงศรีอยุธยาแตก

พ.ศ. ๒๓๒๘ ต้นสมัยรัตนโกสินทร์ เกิดสงครามเก้าทัพ รบกันหนักที่กาญจนบุรีโดยฝ่าย สยามได้รับชัยชนะ พ.ศ. ๒๔๒๕ (ค.ศ. ๑๘๘๖) พม่าตกเป็นเมืองขึ้นอังกฤษ โดยผนวกเป็นแคว้นของ อินเดียที่อังกฤษยึดครองอยู่แล้ว

พ.ศ. ๒๔๒๘ (ค.ศ. ๑๘๘๕) พระเจ้าธีบอ กษัตริย์พม่า ถูกทหารอังกฤษจับในพระราชวัง กรุงมัณฑะเลย์ แล้วส่งลงเรือกลไฟไปนอกประเทศ (http://www.irrawaddy.org/article.php?art_id=9801)

๔.๑๕.๒ เส้นทางเดินทัพสำคัญของพม่ามากรุงศรีอยุธยาในสมัยโบราณ มีหลายทาง เช่น

๑. ทางด้านพระเจดีย์สามองค์ เป็นเส้นทางสายใต้ จากหงสาวดีผ่าน เมืองสะเทิม (ปัจจุบันเรียก Thaton หรือ ตะโถง) ลงเรือจากเกาะตะมะข้ามแม่น้ำสาละวินมาทางแม่น้ำอิรวดี ออกเมืองเชียงกราน (หรือเมืองอิรวดีที่มอญเรียกเจดิงกราย) ผ่านแม่น้ำสุมิ แล้วเดินบกข้ามแม่น้ำแม่สะลัก แม่น้ำกษัตริย์ ข้ามภูเขา เข้าแดนไทยทางด้านพระเจดีย์สามองค์ (พม่าเรียกด่านพญาทองซู) ผ่าน บ้านสามสบ (ซึ่งเป็นทีแม่น้ำสามสายมารวมกัน คือ ลำน้ำซองกาเรีย ลำน้ำลันตี และลำน้ำปี้) ผ่าน ไทรโยค แล้วเข้ากาญจนบุรี (ปากแพรก) เข้าแม่น้ำน้อย สู่อ่างทองและกรุงศรีอยุธยา
๒. ทางด้านแม่ละเมา เป็นเส้นทางสายเหนือ ลงเรือออกจากเมืองเกาะตะมะ ขึ้นทางแม่น้ำถึงเมืองตะพู (เมืองแครง) เดินบกมาข้ามแม่น้ำกลีบ แม่น้ำเมย (เมยวดี) ผ่านด่านแม่ละเมา ลงแม่น้ำปิง ตรงบ้านระแหงในเขตเมืองตาก ผ่านกำแพงเพชร เข้าสู่กรุงศรีอยุธยา
๓. ทางด้านวังปอ เป็นทางลัดจากเมืองทวายแต่ต้องข้ามเขาสูง ข้างต้องใช้วงพันต้นไม้ดึงตัวขึ้นไปแต่ตกเขาลงมาตายมาก เริ่มแต่เมืองทวายผ่านเมืองกลือ่ง ด่านวังปอ เข้ากาญจนบุรี
๔. ทางด้านบ้องตี้ จากเมืองทวาย ผ่านบ้านบ้องตี้ สู่นมทวนและกาญจนบุรี
๕. ทางด้านสิงขร จากเมืองมะริด มา อ่าวไทยที่ประจวบคีรีขันธ์

๔.๑๖ อาณาจักรเจนละ (อิสานปุระ) และขอมหรือเขมรโบราณ (พุทธศตวรรษที่ ๑๑-๑๕)

อาณาจักรเจนละโบราณ (<http://angkorianwarrior.com/myPictures/image026.jpg>)

๔.๖๖.๑ อาณาจักรเจนละ เมื่อราว ๑,๔๐๐ ปีมาแล้ว มีอาณาจักรเจนละโบราณที่ปัจจุบันเป็นประเทศกัมพูชาและภาคอีสานตอนใต้ของประเทศไทย บริเวณ อุบลราชธานี ยโสธร และศรีสะเกษ แต่เดิมเจนละเป็นเมืองขึ้นของอาณาจักรฟูนัน ต่อมาประกาศอิสรภาพในพุทธศตวรรษที่ ๑๑ โดยพระเจ้าอวรมันที่ ๑ เป็นปฐมกษัตริย์ มีศูนย์กลางแถบเมืองจำปาสัก บริเวณปราสาทวัดพู ในประเทศลาว พ.ศ. ๑๑๑๐-๑๑๕๐ เจ้าชายจิตรเสนแห่งเจนละ (ต่อมาเป็นพระเจ้ามเหศวรธรรม) โจมตีฟูนัน พระโอรสของพระองค์คือพระเจ้าอีสานวรมันที่ ๑ ทรงยึดครองดินแดนฟูนันแล้วรวมกับอาณาจักรเจนละ พ.ศ. ๑๑๕๓ พระเจ้าอีสานวรมัน ทรงตั้งเมืองอีสานปุระ ทางเหนือของกัมปงธม โดยมีปราสาทสัมโบร์ไพรกุกเป็นเทวาลัยประจำเมือง

เจนละเป็นต้นกำเนิดของเขมรโบราณหรือขอม พลเมืองของเจนละประกอบด้วยชนเผ่าขอม และคนริมแม่น้ำโขง กับพวกจามจำปาสัก แบ่งเป็น ๒ พวกคือ เจนละบก(Chenla of Land) อยู่ในที่สูง แถบลาวใต้ เช่น เมืองโคตรบอง เมืองเศรษฐปุระ เมืองสุวรรณเขต ประเทศลาว ลงมาถึงแถบจ.สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี ส่วนเจนละน้ำ (Chenla of Water) อยู่บริเวณทะเลสาบเขมร ประกอบด้วย เมืองสวายเรียง กระตี่เยียมราฐ และ เมืองศรีมโหสถ (อยู่ในอ.โคกปิ๊ป จ.ปราจีนบุรี)

ปราสาทหินวัดพู ที่ประเทศลาว สร้างเพื่อบูชาเทพเจ้าฮินดู สมัยพุทธศตวรรษที่ ๑๒ ก่อนสร้างนครวัด

(<http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/e3/Wpfacade02a.jpg>)

๔.๖๖.๒ อาณาจักรขอม พุทธศตวรรษที่ ๑๒-๑๓ อาณาจักรขอมมีอิทธิพลทั่วแหลมทอง มีการสร้างปราสาทศิลาแลงหรืออิฐหรือหินหลายแห่ง โดยมีการสร้างบารายหรือสระน้ำไว้ในบริเวณใกล้เคียง เช่น ปราสาทวัดพู ที่ประเทศลาว(พุทธศตวรรษที่ ๑๑-๑๒) ปราสาทภูมิพน ที่ อ.สังขะ จ.สุรินทร์ (ศิลปะสัมโบร์ไพรกุกของเจนละ พุทธศตวรรษที่ ๑๑-๑๒) ปราสาทสังข์ศิลปชัย ที่ อ.สังขะ จ.

สุรินทร์ ปราสาทเขาน้อยที่ อ.รัฐประเทศ จ.สระแก้ว (ศิลปะไพรกะเม็งของเจนละ พุทธศตวรรษที่ ๑๒-๑๓) ปราสาทเขาพระวิหาร ไกล่ศรีสะเกษ (พุทธศตวรรษที่ ๑๕) ปราสาทเมืองต่ำที่บุรีรัมย์ (พุทธศตวรรษที่ ๑๕ - ๑๖) ปราสาทหินพิมาย ที่นครราชสีมา (พุทธศตวรรษที่ ๑๖) ปราสาทหินนครวัด (พุทธศตวรรษที่ ๑๖) ปราสาทพนมรุ้งที่บุรีรัมย์ (พุทธศตวรรษที่ ๑๗) ปราสาทเมืองสิงห์ที่กาญจนบุรี (พุทธศตวรรษที่ ๑๘) ปราสาทสามยอดที่ลพบุรี และปราสาทเมืองศรีเทพที่เพชรบูรณ์

พุทธศตวรรษที่ ๑๘ สมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ กษัตริย์องค์สุดท้ายของเมืองพระนคร ทรงนับถือพุทธศาสนานิกายมหายาน ทรงสร้างเมืองพระนคร ทรงสร้างศิลาจารึกที่ปราสาทพระขรรค์ มีข้อความบ่งถึงพระพุทธรูปชัยพุทธมหานาถ ๒๓ องค์ ซึ่งทรงสร้างแล้วส่งไปตามเมืองต่าง ๆ เช่น นครไชยศรี (ศรีวิทยาปุระ) ลพบุรี (ลโวทยะปุระ) สุพรรณบุรี (สุวรรณปุระ) ราชบุรี (ขยราชปุระ) เพชรบุรี (ศรีชัยวัชรปุระ) และปราสาทเมืองสิงห์ ที่กาญจนบุรี (ศรีชัยสิงหปุระ) จารึกปราสาทพระขรรค์ระบุถึงที่พักคนเดินทาง (บ้านมีไฟ) ๑๒๑ แห่ง ตั้งอยู่ห่างกันราว ๑๕ กิโลเมตร และการสร้าง สถานพยาบาล (อโรคยาศาล) ๑๐๒ แห่งทั่วอาณาจักร สถานพยาบาล ดังกล่าวมีหอพระไภษัชคุรุไวฑูรย์ประจำทุกแห่ง อโรคยาศาลที่พบในประเทศไทย ได้แก่ ปราสาทกู่ที่จ.ชัยภูมิ กู่สันตรัตน์ที่ตำบลหนองไผ่ อ.นาइन จ.มหาสารคาม ปราสาทเมืองเก่าที่ตำบลโคราจ อ.สูงเนิน จ.นครราชสีมา ปราสาทโคกจั่วที่จ.บุรีรัมย์ ปราสาทครบุรี อยู่ที่ตำบลครบุรี จ.นครราชสีมา และปราสาทตาเมือนตุ๋จ ที่อ.กาบเชิง จ.สุรินทร์

แผนที่เขมรโบราณสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗

(<http://www.angkorianwarrior.com/history.html/li%3E%3C/ul%3E>)

หลังจากพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ สวรรคตในพ.ศ. ๑๗๓๒ อาณาจักรขอมเริ่มเสื่อมอำนาจ เมืองที่เคยอยู่ในอิทธิพลพากันตั้งตัวเป็นอิสระ ปลายพุทธศตวรรษที่ ๑๘ พ่อขุนบางกลางหาว เจ้าเมืองบางยาง และพ่อขุนผาเมือง เจ้าเมืองราด ประกาศตั้งอาณาจักรสุโขทัยเป็นอิสระจากการปกครองของขอม

๔.๑๖.๓ ปราสาทขอมในประเทศไทย เมื่ออาณาจักรมอญทวารวดีเสื่อมอำนาจในพุทธศตวรรษที่ ๑๖ เพราะพ่ายแพ้ต่อพระเจ้าอโนรธาแห่งพม่า พวกขอมก็เข้ามาครองอำนาจแทนในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ท่าจีน และแม่กลอง มีการสร้างถนนเชื่อมกับเมืองพระนคร และสร้างปราสาทไว้ตามเมืองต่างๆ เช่น

ปราสาทอิฐภูมิโปน ที่ ต. คม อ.สังขะ จ.สุรินทร์ อายุราว ๑,๓๐๐ ปี เป็นปราสาทขอมยุคเจนละที่เก่าที่สุดในประเทศไทย สร้างเป็นปรางค์สี่เหลี่ยมก่อด้วยอิฐดินเผา ฐานก่อด้วยศิลาแลง เมื่อราวพุทธศตวรรษที่ ๑๒-๑๓ เข้าใจว่าสร้างเป็นศาสนสถานฮินดู ไศวนิกาย

ปราสาทภูมิโปน ปราสาทขอมเก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย อายุราว ๑,๓๐๐ ปี อยู่ที่อ.สังขะ จ.สุรินทร์ (www.talaythai.com/issue/Lek/0023.php3, <http://www.surinpaoo.org/data/pumpon/DSC07516z.jpg>)

ปราสาทหินพนมรุ้ง ที่จ.บุรีรัมย์ สร้างด้วยหินทรายสีชมพู บนยอดภูเขาไฟที่ดับแล้ว สร้างในพุทธศตวรรษที่ ๑๕-๑๗ ช่วงสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ ๔ ถึงสมัยพระเจ้าสุริยวรมันที่ ๒ ก่อนการสร้างปราสาทหินพิมายและเขาพระวิหาร สิ่งสำคัญที่ปราสาทหินพนมรุ้งนี้คือ ทับหลังนารายณ์บรรทมสินธุ์ ซึ่งเคยหายไป ๒๓ ปี แล้วได้คืนมาจากสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๑

ปราสาทหินพนมรุ้ง ที่บุรีรัมย์(<http://gotoknow.org/file/kamonna/DSC00165.jpg>)

ปราสาทหินพิมาย ที่ อ.พิมาย จ.นครราชสีมา เป็นปราสาทขอมขนาดใหญ่สร้างด้วยหินทรายที่สวยงามมาก เพราะพิมายเป็นหนึ่งใน ๕๐ เมืองสำคัญของขอม เป็นพุทธศาสนสถานสร้างในพุทธศตวรรษที่ ๑๖-๑๗ ตั้งแต่สมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ ๖ จนถึงพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ โดยใช้ศิลปะการก่อสร้างหลายสมัยตั้งแต่ ปาปวน บายน และนครวัด มีภาพหินสลักเรื่องพุทธประวัติและรามเกียรติ์

ปราสาทหินพิมาย ที่นครราชสีมา (<http://gotoknow.org/file/kamonna/list?page=3>)

ปราสาทสามยอดลพบุรี สร้างด้วยศิลาแลง ศิลปะบายน สมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ เมื่อพุทธศตวรรษที่ ๑๘ เพื่อเป็นพุทธสถานนิกายมหายาน ปราสาทองค์กลางมีหินสลักพระพุทธรูปนาคปรก และมีพระอวโลกิเตศวร แต่หลังจากสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ ถูกเปลี่ยนไปเป็นศาสนสถาน ของพราหมณ์

ปราสาทเมืองสิงห์ จ.กาญจนบุรี เป็นปราสาทขอมที่อยู่ทิศตะวันตกที่สุดของไทย สร้างด้วยศิลาแลง ที่เมืองศรีชัยสิงหปุระ ริมแม่น้ำแควน้อย บนเส้นทางสู่ด่านพระเจดีย์สามองค์ ซึ่งอาจใช้เป็นเส้นทางลงทะเลติดต่อกับอินเดียผ่านเมืองทวายและมะตะมะในพุทธศตวรรษที่ ๑๘

เมืองสำคัญในสยามสมัยขอมเมืองหนึ่ง คือพระประแดง ซึ่งเป็นเมืองหน้าด่านทางทะเลที่ปากแม่น้ำเจ้าพระยา เชื่อว่ามีอายุเป็นพันปี สันนิษฐานว่า คำว่าพระประแดงมาจากภาษาขอม “บาแดง” แปลว่า คนนำข้าว ทูต หรือคนส่งจดหมาย สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงอธิบายว่า “เมืองพระประแดงที่ขอมสร้างขึ้นนั้น ตั้งอยู่บริเวณ ตำบลราษฎร์บูรณะ กรุงเทพฯ มิใช่ตรงบริเวณปากลัดในปัจจุบัน เพราะสมัยนั้นปากน้ำเจ้าพระยาอยู่เพียงเมืองพระประแดงที่ขอมสร้าง ต่อมาแผ่นดินไถ้ถลอกออกไปถึงบริเวณแหลมฟ้าผ่า สมุทรปราการ ทำให้เมืองพระประแดงสมัยขอมหมดความสำคัญลงไป”

๔.๖๖.๔ ศิลปะขอมแบ่งออกเป็นหลายสมัยคือ พนมดา (พ.ศ. 1100-1150) สมโบรไพรกุก (พ.ศ. ๑๑๕๐-๑๒๐๐) ไพรกเมง (พ.ศ. ๑๑๘๐-๑๒๕๐) กำพงพระ (พ.ศ. ๑๒๕๐-๑๓๕๐) กุเลน (พ.ศ. ๑๓๗๐-๑๔๗๐) พระโค (พ.ศ. ๑๔๒๐-๑๔๔๐) บาเค็ง (พ.ศ. ๑๔๔๐-๑๔๗๐) เกาะแกร์ (พ.ศ. ๑๔๖๕-๑๔๕๐) แปรรูป (พ.ศ. ๑๔๕๐-๑๕๑๐) บันทายสิรี (พ.ศ. ๑๕๑๐-๑๕๕๐) คลัง (พ.ศ. ๑๕๑๐-๑๕๖๐) ปาปวน (พ.ศ. ๑๕๖๐-๑๖๓๐) นครวัด (พ.ศ. ๑๖๕๐-๑๗๒๐) บายน (พ.ศ. ๑๗๒๐-๑๗๘๐)

๔.๖๖.๕ ยุคเขมรล้อมทอม พ.ศ. ๑๘๐๐ กรุงสุโขทัยตั้งตัวเป็นอิสระจากการปกครองของขอม พ.ศ. ๑๘๑๒ พระเจ้าอู่ทองทรงให้ขุนหลวงพะงั่วและพระรามศวรไปตีเมืองศรีโยธรปุระ พ.ศ. ๑๘๑๔ เจ้าสามพระยายกทัพไปตีเมืองนครชุม จนเขมรต้องย้ายเมืองหลวงไปเมืองปาตาน ปราสาทหินนครวัดนครธม ถูกปล่อยให้อร่อยกว่าห้ำร่อยปี จนเมื่อ พ.ศ. ๒๔๐๔ มีชาวฝรั่งเศสไปพบกลางป่าดง พ.ศ. ๒๔๓๐ สมเด็จพระนเรศวรฯ ตีกรุงละแวกเมืองหลวงของเขมร ทำให้เขมรตกเป็นเมืองขึ้นของสยามตลอดสมัยกรุงศรีอยุธยาและต้นรัตนโกสินทร์จนถึงสมัยรัชกาลที่ ๓ ราว ๔๐๐ ปี

๑๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๐๖ ฝรั่งเศสนำเรือรบแล่นตามแม่น้ำโขงถึงเมืองอุดงมีชัยซึ่งเป็นราชธานีของเขมรขณะนั้น องค์ันโรคมกษัตริย์เขมรลงพระนามยอมเป็นรัฐอารักขาของฝรั่งเศสเพื่อให้พ้นจากอิทธิพลของสยาม ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๐๖ ถึง พ.ศ. ๒๔๕๗ ก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ เขมรตกอยู่ใต้อำนาจของฝรั่งเศส เมื่อได้เอกราชจากฝรั่งเศสเมื่อพ.ศ. ๒๔๘๒ แล้วได้เกิดสงครามระหว่างเขมรแดงนิยมคอมมิวนิสต์กับเขมรนิยมอเมริกัน อเมริกาส่งทหารมารบและเครื่องบินทิ้งระเบิดพวก

เขมรแดง เมื่ออเมริกาถอนกำลังใน พ.ศ. ๒๕๒๒ เขมรแดงที่ได้รับการสนับสนุนจากจีน ภายใต้การนำของนายพอลพตและเียนสาร์ ได้ยึดอำนาจในกรุงพนมเปญ เกิดการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ฝ่ายตรงข้าม ทำให้คนตายไปกว่า ๓ ล้านคน ต่อมาเวียดนามส่งกำลังกวาดล้างพอลพต เกิดการรบระหว่างเขมรสามฝ่ายหลายสิบปี พ.ศ. ๒๕๔๑ พรรคประชาชนกัมพูชาชนะเลือกตั้ง สมเด็จฮุนเซนเป็นนายกรัฐมนตรี ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๖ คนเขมรกลุ่มหนึ่ง บุกเผาสถานทูตไทยและธุรกิจคนไทยในกรุงพนมเปญ เพราะข่าวลือว่าดารากาพยนตร์ไทยคนหนึ่งไปพูดว่านครวัดเป็นของไทย พ.ศ. ๒๕๕๔ มีการปะทะด้วยปืนใหญ่ระหว่างทหารเขมรกับทหารไทยบริเวณชายแดนจังหวัดศรีสะเกษ ใกล้เขาพระวิหาร

๔.๑๓ อาณาจักรศรีโคตรบูรณ ล้านช้าง และลาว (พุทธศตวรรษที่ ๑๔-ปัจจุบัน) ตั้งแต่สมัยทวารวดีสืบเนื่องมา มีการตั้งอาณาจักรศรีโคตรบูรณ หรือโคตรปุระ ขึ้นในบริเวณสองฟากแม่น้ำโขง มีเมืองสำคัญคือ เวียงจันทน์ หนองหานหลวง (สกลนคร) มรุกขนคร (นครพนม) เมืองจันทบุรีศรีสัตนาคนหุตล้านช้างร่มขาว(หลวงพระบาง) เชียงใหม่ เชียงแสน เชียงรุ่ง อาณาจักรศรีโคตรบูรณนี้เป็นต้นกำเนิดของประเทศลาว พระธาตุพนม ที่นครพนม เป็นศาสนสถานเก่าแก่ของอาณาจักรศรีโคตรบูรณ

พ.ศ. ๑๘๘๖ สมัยอยุธยาตอนต้น พระเจ้าฟ้าจุ่มทรงสถาปนากรุงศรีสัตนาคนหุตล้านช้าง (เวียงจันทน์) เป็นเมืองหลวงของราชอาณาจักรลาว หลังจากที่พระเจ้าอู่ทองทรงสถาปนากรุงศรีอยุธยาได้ ๓ ปี พ.ศ. ๒๐๖๓-๒๐๘๐ พระเจ้าโพธิสารขึ้นครองราชย์ ทรงย้ายนครหลวงไปที่เวียงจันทน์ พ.ศ. ๒๐๘๑ พระราชโอรส คือ พระเจ้าไชยเชษฐาธิราชได้สืบราชสมบัติ พ.ศ. ๒๑๑๔ พระเจ้าไชยเชษฐาธิราช เสด็จออกปราบกบฏแล้วทรงสูญเสียไปในสงคราม พ.ศ. ๒๑๑๘ พม่าตีเวียงจันทน์ได้

พ.ศ. ๒๓๒๑ สมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช พระเจ้าสิริบุญสารแห่งกรุงศรีสัตนาคนหุตไปเข้ากับพม่า และได้ยกทัพพร้อมกับพม่าโจมตีพระวอ พระตาที่เมืองนครเขื่อนขันธ์กาบแก้วบัวบาน (หนองบัวลำภู) เมืองสิงห์โลกสิงห์ท่า(ยโสธร)และดอนมดแดง(อุบลราชธานี) พระตาขอกำลังสนับสนุนจากกรุงธนบุรี พระเจ้ากรุงธนบุรีทรงให้เจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกและเจ้าพระยาสุรสีห์ ยกทัพไปช่วย โดยเข้าโจมตีกรุงเวียงจันทน์ แล้วยึดครองประเทศลาวเป็นประเทศราช อัญเชิญพระแก้วมรกตและพระบางกลับมากองกรุงธนบุรี ต่อมาสมัย ร.๑ ทรงให้คืนพระบางไปเวียงจันทน์ สมัยร.๓ เจ้าอนุวงศ์เจ้าเมืองเวียงจันทน์ มาถวายบังคมพระบรมศพ ร. ๒ ที่กรุงเทพฯ เห็นกองทัพสยามอ่อนแอ จึงเข้าโจมตีเมืองนครราชสีมา จนเกิดวีรกรรมท้าวสุรนารี เจ้าพระยาบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ยก

ทัพไปตีเมืองเวียงจันทน์ จับเจ้าอนุวงศ์ได้ แล้วเผาเมืองเวียงจันทน์จนแหลกราญ เหลือแต่วัดสี่สะกด วัดเดียวที่ไม่ถูกเผา กวาดต้อนคนลาวมาอยู่ในสยาม เพื่อมิให้เหลือกำลังมาโจมตีสยามอีกต่อไป นครเวียงจันทน์ ที่เคยรุ่งเรืองมาหลายร้อยปีกลายเป็นเมืองร้าง ดังนั้นชาวลาวจึงโกรธแค้นชาวสยาม เหมือนกับที่คนสยามโกรธแค้นพม่าที่มาเผาทำลายกรุงศรีอยุธยา พ.ศ. ๒๔๓๖ เกิดวิกฤตการณ์ร.ศ. ๑๑๒ ฝรั่งเศสใช้เรือรบปิดอ่าวสยามและบังคับให้สยามยกดินแดนลาวพร้อมดินแดนด้านตะวันออกของแม่น้ำโขงให้ฝรั่งเศส ต่อมาฝรั่งเศสยอมให้ลาวเป็นเอกราชได้ในพ.ศ. ๒๔๔๖

๔.๑๘ อาณาจักรเวียดนาม (พุทธศตวรรษที่ ๑๕-ปัจจุบัน) อาณาจักรเวียดนาม เดิมชื่อ “นามเวียด” อยู่บริเวณอ่าวตังเกี๋ย ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๔ เคยอยู่ใต้อำนาจจีนนับพันปี พุทธศตวรรษที่ ๑๕ ได้แยกตัวเป็นอิสระ พุทธศตวรรษที่ ๑๘ เวียดนาม โจมตีดินแดนอาณาจักรจามปา จนทำให้จามปาสูญเสียความเป็นชาติ พุทธศตวรรษที่ ๒๓เกิดกบฏ ไกเซิน อังเชียงสือ กษัตริย์ญวนหนีมาสยาม แล้วกลับไปปราบกบฏไกเซินสำเร็จในพ.ศ. ๒๓๔๕ ด้วยความช่วยเหลือของฝรั่งเศส ต่อมาฝรั่งเศสเข้ายึดครองเวียดนามได้ทั้งหมด พวกเวียดนามที่ทำการก่อกบฏโจมตีป้อมเดียนเบียนฟู จนชนะฝรั่งเศส และประกาศเอกราชของเวียดนาม ต่อจากนั้นมีการแบ่งประเทศออกเป็นเวียดนามเหนือปกครองแบบคอมมิวนิสต์และเวียดนามใต้ปกครองแบบประชาธิปไตย เวียดนามเหนือพยายามใช้กำลังยึดครองเวียดนามใต้ แต่สหรัฐอเมริกาใช้เครื่องบินโจมตีเวียดนามเหนืออย่างรุนแรง แต่ก็สู้พวกเวียดนามเหนือหรือเวียดกงที่ใช้วิธีซุ่มดักอยู่ไม่ได้ อเมริกาต้องถอนตัวออกจากเวียดนามโดยลงนามในสนธิสัญญาสันติภาพที่กรุงปารีสเมื่อ ๒๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๖ และเวียดนามใต้ยอมจำนนเมื่อ ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๘ (ค.ศ. ๑๙๗๕) จากนั้นเวียดนามเหนือกับใต้จึงรวมเข้าเป็นประเทศเดียวกัน ทหารอเมริกันเสียชีวิตไป ๔๖,๐๓๕ คน เวียดนามใต้เสียชีวิตกว่า ๒๐๐,๐๐๐ คน เมืองไซ่ง่อนถูกเปลี่ยนชื่อเป็นนครโฮจิมินห์ พวกเวียดนามใต้จำนวนมากที่เคยสนับสนุนอเมริกาอพยพหนีไปตั้งหลักแหล่งที่สหรัฐอเมริกา

๔.๑๙ อาณาจักรตามพริงค์หรือดัมพะลิงค์ (พุทธศตวรรษที่ ๗-๑๕) อาณาจักรตามพริงค์ (Tambralinga) เป็นอาณาจักรเก่าแก่ อายุ ๑,๘๐๐ ปี อยู่ทางเหนือของลังกาสุกะ มีศูนย์กลางอยู่บริเวณบ้านท่าเรือ นครศรีธรรมราช อาณาเขตทางตะวันออกติดอ่าวไทย ตะวันตกติดทะเลอันดามันบริเวณจังหวัดกระบี่ในปัจจุบัน คำว่า“ตามพ” ภาษาบาลีแปลว่าทองแดง “ลิงค์ หรือลิ่งค์” เป็นเครื่องหมายเพศชาย จีนเรียก ตานหม่าหลิง (Tan-ma-ling) มีกษัตริย์สำคัญ คือพระเจ้าศรีธรรมมาโสกราช และพระเจ้าจันทรภาณุ พุทธศตวรรษที่ ๗ ตามพริงค์ อาจอยู่ในปกครองของพุนัน พ.ศ. ๑๓๑๘ เป็น

เมืองขึ้นของศรีวิชัย พ.ศ. ๑๕๖๘ ถูกพวกโจฬะจากอินเดียยกทัพเรือมายึดครอง พ.ศ. ๑๖๕๘ มีบันทึกจีนว่า ตามพรลิงค์ส่งทูตไปเฝ้าพระเจ้ากรุงจีนที่เมืองไคฟง พุทธศตวรรษที่ ๑๒ ส่งคนไปช่วยสร้างเมืองนครธม พ.ศ. ๑๗๗๐ สร้างพระบรมธาตุ พ.ศ. ๑๗๕๐ และ ๑๘๑๓ ประวัติศาสตร์ลังkabันทึกว่า พระเจ้าจันทรภาณุศรีธรรมราช ยกทัพเรือไปโจมตีลังกา ๒ ครั้ง ทหารใช้ไม้ขางเป่าลูกดอกและธนูเป็นอาวุธ พ.ศ. ๑๘๓๗ รวมกับอาณาจักรสุโขทัย และ พ.ศ. ๑๘๕๓ รวมกับอาณาจักรอยุธยา

อาณาจักรตามพรลิงค์ประกอบด้วย ๑๒ เมืองหรือสิบสองนักษัตร คือ สายบุรี ปัตตานี กลันตัน ปาหัง ไทรบุรี พัทลุง ตรัง ชุมพร บันทายสมอ สงขลา ตะกั่วป่า และกระบุรี ใช้สัตว์ประจำปีเป็นตราประจำเมือง เช่น สายบุรีใช้ตราหนู ปัตตานีใช้ตราวัว กลันตันใช้ตราเสือ เรียงไป สำหรับเมืองบันทายสมอ ซึ่งใช้ตราสิงห์ นั้น สันนิษฐานว่าอยู่ที่เมืองกระบี่ ซึ่งอาจเป็นที่มาของชื่อเมืองกระบี่ในปัจจุบัน

พระบรมธาตุ นครศรีธรรมราช อายุกว่า ๗๘๐ ปี

www.krusupap.com

๔.๒๐ อาณาจักรศรีวิชัย (พุทธศตวรรษที่ ๑๒-๑๘) เมื่ออาณาจักรพุนันล่มสลายไปในพุทธศตวรรษที่ ๑๑ นั้น บริเวณแหลมมลายูได้มีการก่อตั้งอาณาจักรศรีวิชัย ที่มีชื่อแปลว่า “ความเจริญและชัยชนะ” จีนเรียก สันโฟซิ (Sanfo-tsi) ฝรั่งเศสเรียก Sri Vijaya ราชวงศ์ ไศเลนทร์ของขวามีอำนาจครองศรีวิชัย ซึ่งมีอาณาเขตตั้งแต่เมืองปาเล็มบังในเกาะสุมาตรามาถึง บริเวณจังหวัดสุราษฎร์ธานี ควบคุมเส้นทางค้าขายที่ช่องแคบมะละกาโดยใช้สายโซ่เหล็กขึงกันช่องแคบ เพื่อเก็บเงินค่าผ่านทางจากเรือที่ผ่านไปมา มีการพบศิลาจารึกภาษามลายูเกี่ยวกับอาณาจักรศรีวิชัยที่ สุมาตรา และพบจารึกเสมาเมืองภาษาสันสกฤตที่นครศรีธรรมราช ซึ่งมีเรื่องกษัตริย์ศรีวิชัยฉลองพุทธมณฑล เมื่อพ.ศ. ๑๓๑๘ พ.ศ. ๑๘๓๗ ตามพรลิงค์ และศรีวิชัย เข้ารวมกับอาณาจักรสุโขทัย

แผนที่อาณาจักรศรีวิชัย (<http://en.wikipedia.org>)

พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรสำริด ศิลปะศรีวิชัย พบที่ วัดแก้ว อ.ไชยา สุราษฎร์ธานี

(ถ่ายภาพโดยได้รับอนุญาตจากพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ)

พุทธศาสนาแบบมหายานเคยรุ่งเรืองในอาณาจักรศรีวิชัย เพราะ มีหลักฐานว่าเมื่อเดือน ๑๑ พ.ศ ๑๒๑๔ หลวงจีนอี้จิงเดินทางจากเมืองกวางตุ้งโดยเรือของอาหรับ ผ่านฟูนัน มาพักที่ศรีวิชัย เป็นเวลา ๖ เดือน ก่อนจะเดินทางต่อผ่านเมืองไทรบุรี ผ่านหมู่เกาะคนเปลือยนิโคบาร์ ถึงเมืองท่าตามรลิปติที่อินเดีย เพื่อสืบพระพุทธศาสนา หลวงจีนอี้จิงบันทึกไว้ว่า ประชาชนทางใต้ของแหลมมลายูแต่เดิมส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนา แต่ได้ติดต่อกับพ่อค้ามุสลิมอาหรับ จนกลายเป็นรัฐอิสลามไป

เมื่อ พ.ศ. ๑๕๗๓ มีจารึกวัดตันจอร์ (Tanjore Inscription) ว่า เมื่อพ.ศ. ๑๕๖๘ เมืองหลวงของศรีวิชัยถูกพระเจ้าราเชนทร์แห่งอาณาจักรโจฬะ (Rajaraja Chola I) จากอินเดีย ยกทัพเรือข้ามทะเล ยึดเมืองปันนาย(Pannai) ที่มีอ่างเก็บน้ำ เมืองมลายู(Malaiyur) ที่มีภูเขาเป็นปราการ เมืองมะยิริงดัม(Mayirudingam) ซึ่งล้อมด้วยทะเล เมืองไอลังคโสกะหรือลังกาสุกะ (Ilanggasokam) ซึ่งเก่งกล้าการรบ เมืองมปปะปะละมหรือปาเล็มบัง(Mappappalam)ที่มีน้ำลึกเป็นแนวป้องกัน เมืองเมวิลิมบังกัม(Mevilimbangam) ที่มีกำแพงสง่างาม เมืองตะไลยัคโกลัม(Talaitakkolam) ที่เชี่ยวชาญวิชาการเมือง เมืองมะตะมะลิงกัมหรือตามพริงค์(Madamalingam) ที่รบเก่งกล้า เมืองอิลามูรีดีซัม (Ilamuri-desam) ที่รบดุเดือด และเมืองคะดะรัม (Kadaram เคาห์)ที่ป้องกันเมืองโดยทะเลเล็ก

พ.ศ. ๑๗๖๘ (ค.ศ. ๑๒๒๕) ชาวจีนชื่อ เจาจูกัว (Chau-Ju-Kua) เล่าถึงศรีวิชัย ในหนังสือ จูฟาฉี (Chu-Fan-Chi) ซึ่งได้ข้อมูลมาจากนักเดินเรือ ว่า “สันโพิช อยู่ริมน้ำ คนชำนาญการต่อสู้อยู่บนบกและในน้ำ อาศัยอยู่ในเรือและบ้านที่สร้างบนแพมาจาก สันโพิชเป็นศูนย์กลางการเดินเรือที่ยิ่งใหญ่”

พ.ศ. ๑๙๔๐ (ค.ศ. ๑๓๙๗) อาณาจักรมัชปาหิตทางขวาที่นับถือฮินดู โจมตีเมืองหลวงศรีวิชัย ทำลายท่าเรือโบราณ และพุทธศาสนา ผนวกดินแดนศรีวิชัยเข้าเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรมัชปาหิต จนชื่อศรีวิชัยหายไปจากประวัติศาสตร์ อีกร้อยกว่าปีต่อมา มีพวกมุสลิมจากเบงกอลเข้ายึดอาณาจักรมัชปาหิต ทำให้ชาวมุสลิมเข้าครอบครองบริเวณ อินโดนีเซีย และมาเลเซียถึงปัจจุบัน

๔.๒๑ อาณาจักรลังกาสุกะ หรือลังคาสูกะ(Langkasuka) และปัตตานี อาณาจักรลังกาสุกะเป็นชุมชนพุทธ-ฮินดู เก่าแก่ บนคาบสมุทรมลายูทั้งสองฝั่งทะเล ก่อตั้งในพุทธศตวรรษที่ ๗ ขณะที่ฟูนันเริ่มเสื่อมอำนาจ ลังกาสูกะรุ่งเรืองในพุทธศตวรรษที่ ๑๑ เดิมมีเขตครอบคลุมตลอดแหลมมลายูตอนบน จดหมายเหตุจีนเรียกว่า “หลังยาซาว” และระบุว่า “เป็นเมืองที่มีกำแพงล้อมรอบ กษัตริย์ประทับบนช้าง แวดล้อมด้วยองครักษ์ท่าทางดุร้าย และทหารตีกองธนูธนูต่าง ๆ ประชาชนทั้งชายหญิงไว้ผมปล่อยาว ใส่เสื้อไม่มีแขน” พุทธศตวรรษที่ ๑๘ ลังกาสูกะเป็นเมืองขึ้นของศรีวิชัย เมื่อศรีวิชัยแตกสลายเพราะถูกโจมตีโดยพวกมัชปาหิตจากขวา ลังกาสูกะจึงไปรวมกับตามพริงค์ พ.ศ. ๑๘๓๗ ตามพริงค์ เข้ารวมกับอาณาจักรสุโขทัย พ.ศ. ๑๘๕๓ ตามพริงค์เข้ารวมกับอาณาจักรกรุงศรีอยุธยา ดังนั้นลังกาสุกะจึงเข้ารวมกับสยามพร้อมกับตามพริงค์ด้วย

ทรากกองอิฐของเมืองโบราณลังกาสุกะ ที่บ้านประแว อ.ยะรัง จ.ปัตตานี

[http://www.newmana.com/yabb/index.php?action=post;topic=7579.0;num_replies=6\)](http://www.newmana.com/yabb/index.php?action=post;topic=7579.0;num_replies=6)

พุทธศตวรรษที่ ๑๘ คนมลายูโบราณอยู่ในเกาะสุมาตรา เช่นเมืองแจมบี แล้วข้ามฟากมาอยู่บนแผ่นดินใหญ่แหลมทองที่เดิมมีพวกเงาะป่าชาวกูยู่ ในสมัยกรุงศรีอยุธยา พ่อค้าชาวเปอร์เซียนำศาสนาอิสลามเข้ามาเผยแผ่ในเกาะชวา สุมาตราและปลายแหลมมลายู ทำให้ประชาชนที่เคยนับถือศาสนาพุทธและฮินดู เริ่มนับถืออิสลามตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. ๒๐๑๒ คือราวห้าร้อยปีมานี้เอง อิบรอฮิม ชุกรี นักประวัติศาสตร์มลายู คนสำคัญบันทึกไว้ว่า "ถึงแม้ว่าดินแดนแห่งนี้มีนามว่า ดินแดนมลายู แต่ก็ได้หมายความว่าชาวมลายูเป็นชนชาติแรกที่เข้ามาอาศัยอยู่ ณ ดินแดน แห่งนี้ เพราะชาวมลายูเป็นชาติหลังที่สุดที่เข้ามาอยู่อาศัย หลังจากชนชาติอื่นได้เข้ามาอยู่ก่อนแล้ว ก่อนหน้านี้ มีชาวฮินดู เดินทางมาจาก อินเดีย และมีชาวสยามซึ่งตั้งภูมิลำเนาอยู่เดิม จนกระทั่งช่วงสุดท้าย ชาวมลายูได้เข้ามาอาศัย"

ราว พ.ศ. ๒๐๔๓ ได้มีเหตุสำคัญเกิดขึ้นคือพญาตู นักปา (Tu Nakpa) หรือ ราชานินทรา (Raja Intira) เจ้าเมืองโกตามลันย ซึ่งเคยนับถือพุทธศาสนา ได้เปลี่ยนไปนับถือศาสนาอิสลาม "เนื่องจากพระองค์ประชวร ด้วยโรคผิวหนังมีรอยแตกแหว่งตามร่างกาย (อาจจะเป็นโรคเรื้อน) หมอมุสลิมคนหนึ่ง มารักษา โดยมีข้อแม้ว่าถ้ารักษาหายแล้ว เจ้าเมืองต้องเปลี่ยนไปนับถืออิสลาม ดังนั้นเมื่อหายจากโรคผิวหนังแล้ว เจ้าเมืองปัตตานีก็เข้าพิธีรับศาสนาอิสลามพร้อมกับขุนนางทั้งปวง แต่นั้นมาศาสนาอิสลามได้แพร่ไปในปัตตานีอย่างรวดเร็ว ราชานินทรา เปลี่ยนนามเป็น สุลต่านอิสมาอีล ชาห์ (Sultan Ismail Syah) " นอกจากนั้นยังอาจเป็นเพราะราชานินทราต้องการอภิเษกกับธิดาเจ้าเมืองปาไซที่นับถืออิสลามจึงต้องเปลี่ยนศาสนาเสียก่อน มีการย้ายเมืองหลวงจากโกตามลันย ไปสร้างเมืองใหม่ ที่สันทรายปากอ่าวปัตตานี บริเวณ ใกล้มัสยิดกรือเซะในปัจจุบัน แล้วตั้งชื่อเมืองที่

สร้างใหม่ เป็นภาษาอาหรับว่า “ฟาฏอนียฺ ดารุซซาลาม” หรือ “ปัตตานี ดารุสซาลาม” แปลว่า “ปัตตานี นครแห่งสันติ” พ.ศ. ๒๐๕๕ ชาวโปรตุเกส ชื่อปีนโต บันทึกไว้ว่า “ขณะที่ข้าพเจ้ามาถึงปัตตานี นั้น ได้พบชาวโปรตุเกสเกือบ ๓๐๐ คน นอกนั้นมีชาวตะวันออกอื่นคือ สยาม จีน ญี่ปุ่น”

พ.ศ. ๒๐๗๓ สุลต่านอิสมาอีล ซาห์ สิ้นพระชนม์ โอรสซึ่งมีนามว่า มาดฟาร์ซาล์ หรือ สุลต่าน มุซาฟาร์ ซาห์ (Sultan Muzafar Syah) ครองเมืองต่อ พ.ศ. ๒๑๐๖ สมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ พม่ายกทัพมาตีกรุงศรีอยุธยา สุลต่าน มุซาฟาร์ ซาห์ หรือ พระยาตานีศรีสุลต่าน นำทหารปัตตานีไปช่วยกรุงศรีอยุธยาทำสงครามกับพม่า แต่พบว่าทหารอยุธยาอ่อนแอจึงจะเข้ายึดกรุงศรีอยุธยาเสีย พงศาวดารกรุงศรีอยุธยาระบุไว้ว่า “พระยาตานีศรีสุลต่าน ยกทัพเรือหย่าหยับสองร้อยลำ เข้ามาช่วยราชการสงคราม ประกอบด้วยไพร่พลที่ชำนาญ เพลงกลอุทหนึ่งพันคน และหญิง อีกร้อยคน แต่ พระยา ตานีศรีสุลต่านเป็นขบถ ยกเข้าในพระราชวัง สมเด็จพระมหาจักรพรรดิไม่ทันรู้ตัว เสด็จลงเรือพระที่นั่งศรีสักหลาดหนีไปเกาะมหาพราหมณ์ เสนาบดีมนตรีมุขพร้อมกันเข้าไปในพระราชวัง สะพัดไล่ชาวตานีแตกฉานลงเรือรุดหนีไป” หนังสือ สยามระห่กรียาอัน มลายู - ปัตตานีของอิบรอฮิม ชุกรี เขียนถึงเหตุการณ์ดังกล่าวไว้ว่า “สุลต่านมาดฟาร์ ซาห์ สิ้นพระชนม์ หลังจากการสู้รบกับทหารไทย พระศพถูกนำไปฝังไว้บริเวณปากแม่น้ำเจ้าพระยา” ส่วนหนังสือ สยามระห่ปัตตานีของ นายหวัน อาซัน เขียนว่า “ไพร่พลที่ตามเสด็จฯ หาได้กลับมาปัตตานี แม้แต่คนเดียว”

พ.ศ. ๒๓๑๐ ตอนที่กรุงศรีอยุธยาแตกครั้งที่ ๒ นั้น ปัตตานีได้ตั้งตัวเป็นอิสระ พ.ศ. ๒๓๒๘ สมัย ร. ๑ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ สุลต่านอาหะหมัด แห่งปัตตานี ไม่ยอมส่งดอกไม้เงินดอกไม้ทองเหมือนที่เคยทำมา สมเด็จพระราชวังบวรฯ จึงทรงยกทัพไปปัตตานี รบกัน ๔ เดือน สุลต่านอาหะหมัด สิ้นพระชนม์ในสนามรบ ทหารและชาวปัตตานีจำนวนมากหนีลงทางใต้ เข้าไปอยู่ในป่า และเมืองซึ่งอยู่นอกเขตสยาม มีการนำปืนใหญ่ปัตตานี ลงเรือมากรุงเทพ ชื่อ ศรีปัตตานี (พญาตานี) ปัจจุบันตั้งอยู่ที่หน้ากระทรวงกลาโหม กรุงเทพฯ มีเรื่องเล่าว่าเมื่อได้ปืนพญาตานีมากรุงเทพฯ นั้น ได้มีการทดลองยิงปืนจากสนามหลวง กระสุนไปตกนอกเมืองเลยป้อมพระกาฬ และยังมีปืนใหญ่ปัตตานีขนาดย่อมอยู่หน้าทำเนียบรัฐบาล ในกรุงเทพฯ อีกหนึ่งกระบอก กองทัพสยามได้นำชาวปัตตานีจำนวนมากลงเรือมาอยู่รอบกรุงเทพ พวกลูกหลานเจ้าเมืองอยู่ที่ส่ายบ้านแขก ชนบุรี ส่วนประชาชนปัตตานี อยู่ริมคลองแสนแสบ ริมแม่น้ำบางปะกงที่บางน้ำเปรี้ยวและบางขุนาก จะเชิงเทรา

พ.ศ.๒๔๔๔ สมัย ร.๕ พระยาวิชิตภักดี (ทนภูอัสดุลกาแดร์) เจ้าเมืองปัตตานี ได้ขัดขวางมิให้เจ้าพนักงานสยามมาเก็บภาษีในท้องที่ปัตตานี และไปขอร้องเซอร์ แฟรงค์ สวาทเทนัม (Swttnum) ข้าหลวงใหญ่อังกฤษที่สิงคโปร์ให้ช่วยยึดเมืองปัตตานีจากสยาม ร.๕ จึงทรงปลดพระยาวิชิตภักดีออกจากตำแหน่งเจ้าเมือง และนำตัวไปกักบริเวณไว้ที่พิษณุโลก พ.ศ. ๒๔๔๗ ได้รับพระราชทานอภัยโทษ แล้วหนีไปอยู่รัฐกลันตัน พระยาวิชิตภักดีผู้นี้ ได้รับการยกย่องจากขบวนการแบ่งแยกดินแดนภาคใต้ให้เป็น “วีรบุรุษที่ต่อสู้เพื่อแบ่งแยกดินแดนให้อิสลาม” และขบวนการพูโล ได้อ้างเอาเหตุการณ์ที่พระยาวิชิตภักดีถูกจับนี้ มากล่าวหาต่อนานาชาติว่า “เป็นกรณีที่ประเทศสยามเข้ายึดครองดินแดนปัตตานี”

พ.ศ. ๒๔๕๐ เติ้งกู มะโฮยิดดิน บุตรชายพระยาวิชิตภักดี (อัสดุลกาแดร์) กับเติงกูยะลา นาเซร์ หรือ นายอูลูย์ ณ สายบุรี อดีต สส.นราธิวาส ตั้งขบวนการปลดแอกแห่งชาติปัตตานี (บี เอ็น พี พี) โดยเตรียมแยกรัฐปัตตานีเป็นอิสระออกจากประเทศไทย แต่ทำไม่สำเร็จ พ.ศ. ๒๕๐๑ ขบวนการดังกล่าวได้แยกตัวไปเป็น ขบวนการปฏิบัติแห่งชาติมาลายูปัตตานี หรือ บี อาร์ เอ็น (BRN) พ.ศ. ๒๕๑๔ มีการตั้งองค์การปลดแอกแห่งชาติปัตตานี (พูโล Pattani United Liberation Organization PULO) โดยหวังว่า จะเอาดินแดนชายแดนภาคใต้ของไทยรวมเข้ากับมาเลเซีย ไปผนวกกับดินแดนของอินโดนีเซีย และตอนใต้ของฟิลิปปินส์ที่มีมุสลิมมาก เพื่อจะเป็นมหาอาณาจักรมุสลิมที่ใหญ่ที่สุดในโลก

๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๗ มีการลอบเผาโรงเรียนรัฐบาลชายแดนใต้ ๒๐ แห่ง แล้วบุกปล้นปืนจากค่ายทหารที่บ้านปิเหลง นราธิวาส จากนั้นก็มีการวางระเบิด ลอบทำร้าย ทหาร พระสงฆ์ และประชาชนในจังหวัดนราธิวาส ยะลา ปัตตานีและสงขลาต่อเนื่องมาหลาย ปี มีคนบาดเจ็บเสียชีวิตมาก

มัสยิดกรือเซะ ปัตตานี <https://th.m.wikipedia.org/wiki/>

บทที่ ๕

กลุ่มคนไทยโบราณและการก่อตั้งกรุงสุโขทัย

(พุทธศตวรรษที่ ๑๑ - พ.ศ. ๑๙๘๑)

บนแผ่นดินรูปขวานทองที่เป็นประเทศไทยปัจจุบันนี้นั้น พบหลักฐานว่ามีมนุษย์อยู่เป็นเวลานานหลายหมื่นปีมาแล้วตั้งแต่ยุคหิน เช่นที่ ลำปาง กาญจนบุรี น่าน กระบี่ และยุคโลหะ เช่นที่บ้านเชียง อุดรธานี มีกลุ่มคนที่ใช้ภาษาไทย-ลาวแต่ครั้งโบราณอยู่ในหลายประเทศ เช่น จีน เวียดนาม พม่า อินเดีย ต่อมาเกิดการก่อตั้งเป็นอาณาจักรขึ้น เช่นอาณาจักรล้านนาไทย สุโขทัย อโยธยา

๕.๑ กลุ่มคนไทยโบราณ บนแผ่นดินไทยของเรานั้น มีมนุษย์อยู่ตั้งแต่สมัยหินหลายหมื่นปีมาแล้ว และมีชนพื้นเมืองพวกลัวะ ละว้า เม็ง กะเหรี่ยงข่า ขมุ ถิ่น ของ ชาไก ม้ง เย้า อาข่า บรู ฯลฯ อยู่กันนานหลายร้อยหรือกว่าพันปี ส่วน กลุ่มคนที่เรียกตนเองว่าไทย หรือ ไต หรือที่พูดภาษาล้านนาไทย เช่น พวกไทน้อย ไทลื้อ ไทยวน (ไทโยนก) อยู่ในประเทศไทยและลาว พวกไทดำอยู่แถบเมืองแกลง หรือเดียนเบียนฟูของเวียดนาม พวกไป๋ จ้วง และสิบสองปันนาอยู่ในประเทศจีน พวกไทใหญ่อยู่ในพม่า พวกไทอาหมอยู่ในประเทศอินเดีย ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๑ มีผู้มีกำลังและอารยธรรมกล้าแข็งรวมตัวตั้งเป็นอาณาจักรขึ้น เช่น ล้านนาไทย พะเยา ล้านช้าง ศรีวิชัย และตามพรลิงค์

ข้อมูลของกลุ่มคนไทยเกี่ยวกับเรื่องราวและปีที่เกิดเหตุการณ์ ยุคก่อนสุโขทัยเมื่อกว่า ๗๐๐ ปีก่อนนั้นค่อนข้างจะสับสน เพราะมักเป็นเรื่องบอกเล่าหรือนิยายปรัมปราที่หลักฐานไม่ชัดเจน พงศาวดารโยนก ของ พระยาประชากิจกรจักร ที่เรียบเรียงในสมัย ร. ๕ รวบรวมจากคัมภีร์โบราณ เช่นตำนานสิงหนวัติ พงศาวดารล้านนา ตำนานเมืองเชียงแสนและ พงศาวดารเหนือ สรุปความได้ว่า “ตั้งแต่สมัยต้นพุทธกาล พวกขอมได้ตั้งเมืองสุวรรณโคตมคำริมฝั่งแม่น้ำกก (กุกะนัททิ) ใกล้แม่น้ำโขง (ขละนัททิ) ห่างจากเมืองอุโมงค์เสถานคร ชั่วเดินสามวัน วันหนึ่งชาวหลวงพระบางมาโจมตีทำลายเมืองสุวรรณโคตมคำ จนเมืองสุวรรณโคตมคำถูกทิ้งให้ร้างไป ราวพ.ศ.๑๑๘๑ มีพวกพระเจ้าลวจังกราช (ปู่เจ้าลาวจก) ที่มาจากทางภาคเหนือได้มาบูรณะเมืองสุวรรณโคตมคำ ตั้งชื่อใหม่ว่า นาคนคร หรือนาคพันธุสิงหนวัตินคร หรือนครเชียงลาว หรือหิรัญนครเงินยาง อยู่ริมแม่น้ำสาย(ละวันนัททิ) กว้าง ๕๐๐ วา ยาวตามลำน้ำแม่สาย ๑,๕๐๐ วา อยู่ใกล้ธาตุพนมหลวง (พระธาตุคุดอยตุง) ”

ที่ประเทศลาวปัจจุบัน ได้พบเมืองโบราณสุวรรณโคมคำ (Suvannakhomkam) อายุราว ๖๐๐ ปี ที่บ้านท่าต่อง เมืองต้นผึ้ง แขวงบ่อแก้ว ใกล้สามเหลี่ยมทองคำฝั่งลาว เชื่อกันว่าอาณาจักรล้านช้างไทย เอกสารลาวระบุว่าเมืองสุวรรณโคมคำนี้สร้างสมัยพุทธศตวรรษที่ ๑๑ ได้ชื่อเมืองจากการลอยกระทงโคมทอง หรือการไหลเรือไฟบูชาพญานาคไปตามแม่น้ำโขง เมืองสุวรรณโคมคำ มีพระพุทธรูปขนาดใหญ่หมิ่นมา หน้าตักกว้าง ๗.๑๐ เมตร สูง ๗.๒๒ เมตร เมื่อพ.ศ. ๒๕๕๒ มีความพยายามที่จะเสนอเมืองโบราณสุวรรณโคมคำคู่กับเมืองเชียงแสนเป็นแหล่งมรดกโลกร่วมระหว่างไทยกับลาว ผู้เรียบเรียงเคยเดินทางไปเที่ยวเมืองสุวรรณโคมคำเมื่อ ๒๕๕๔ พบพระพุทธรูปองค์ใหญ่อยู่ในไร่อ้อย เป็นหลักฐานว่าเคยเป็นเมืองโบราณที่นับถือพุทธศาสนามาก่อน

แผนที่เมืองสุวรรณโคมคำ ประเทศลาว

(http://www.discoverylaos.com/webboard/answer_view.php?id_ques=53)

พระพุทธรูปปูนปั้นโบราณขนาดใหญ่มาก ที่เมืองสุวรรณโคมคำ ประเทศลาว

(<http://www.discoverylaos.com/images/gallery/02-07-06-15-55-51.jpg>)

เศียรพระพุทธรูปปูนปั้นโบราณขนาดใหญ่มาก ที่ เมืองโบราณเวียงคุก จ.หนองคาย

<http://www.nectec.or.th/oncc/province/pictures/e15/nongk2-101-2-2.jpg>

เมื่อราวพันปีก่อน คือช่วงพุทธศตวรรษที่ ๑๑-๑๘ มีเมืองโพธิสารหลวง เมืองสุวรรณโคฒ คำและเมืองโยนกนาคนครเชียงแสน บริเวณลุ่มแม่น้ำโขง แม่น้ำกก ผู้ครองนครคนสำคัญของโยนกนาคนครเชียงแสน คือ พญาสิงหนวัติ (ประมาณพ.ศ. ๑๓๑๕-๑๓๖๗) พระเจ้าพังคราช (ประมาณ พ.ศ. ๑๔๔๐-หลังจาก ๑๕๘๐) พระเจ้าพรหมมหาราช (ประมาณพ.ศ.๑๔๖๔-๑๕๔๑) ขุนเจืองบรมราชาธิราช (ประมาณพ.ศ.๑๖๑๖-๑๖๗๗) และพระเจ้าเม็งรายมหาราช (ประมาณ พ.ศ. ๑๗๘๑- ๑๘๖๐)

ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๒ พญาสิงหนวัติได้นำชาวโยนกหรือยวน และพวกมัลลขหรือคนป่าคนดอย มาตั้งเมืองโยนกนาคนครพันธุสิงหนวัตินคร และอาณาจักรโยนกเชียงแสน บริเวณแม่น้ำสาย (ละว้า) ห่างจากแม่น้ำโขง(ขลนที) ทางตะวันออก ๗,๐๐๐ วา ซึ่งเดิมมีคนพื้นเมืองชาวลัวะที่เป็นเชื้อสายของปู่เจ้าลาวจก อยู่ตามซอกห้วยภูดอย และเป็นแคว้นแคว้นของเมืองสุวรรณโคฒคำที่ร้างไป โดยพญาสิงหนวัติแย่งชิงดินแดนมาจาก พวกขอมคำหรือกล่อม ที่บริเวณเมืองอุโมงค์เสลานคร (อยู่ปลายแม่น้ำกก ทางตะวันตกของสุวรรณโคฒคำ) ต่อมามีการเปลี่ยนชื่อเมืองสิงหนวัตินคร เป็น โยนกนาคนครไชยบุรีศรีช้างแสน มีเมืองหลวงคือเชียงแสน มีอาณาเขตทิศเหนือถึงเมืองน่าน ทิศใต้ถึงปากน้ำโพ ทิศตะวันออกถึงแม่น้ำคำในตังเกี๋ย ทิศตะวันตกถึงแม่น้ำสาละวิน มีเมืองสำคัญ คือ เวียงไชยปราการ อยู่บริเวณแม่น้ำฝางต่อแม่น้ำกกฝั่งใต้ เวียงชัยนารายณ์ อยู่ริมฝั่งแม่น้ำกก เวียงพางคำหรือเวียงสีทอง อยู่ทางเหนือริมแม่น้ำสายต่อแม่น้ำโขง (บริเวณอ.แม่สาย ใกล้พระธาตุดอยตุง) ดินแดนทางใต้สุดคือที่เมืองกำแพงเพชร ซึ่งเป็นเขตต่อแดนกับอาณาจักรละโว้ (ลพบุรี)

เมื่อประมาณ พ.ศ. ๑๕๕๗ สมัยพระเจ้ามหาชัยชนะ เมืองโยนกนาคนครได้ “ถล่มจมลงไปใน พสุธา” เพราะถูกน้ำป่าถล่มตอนกลางดึก (เอกสารบางเล่มว่าเกิดแผ่นดินไหว แต่ผู้เรียบเรียงคิดว่าเป็น น้ำป่าไหลหลากเพราะฝนตกหนัก แล้วเขื่อนธรรมชาติ หรือพังกั้นน้ำแตกมากกว่า เนื่องจากเกิดน้ำท่วมเมืองอย่างฉับพลันทันที และผู้รอดชีวิตบริเวณใกล้เคียงไม่ได้รู้สึกที่เกิดแผ่นดินไหว) จนที่ตั้งเมืองกลายเป็นหนองน้ำใหญ่ บรรดาราชวงศ์กษัตริย์เสียชีวิตทั้งหมดเพราะน้ำท่วม ชาวบ้านได้ประชุมเลือกให้คนกลุ่มหนึ่งที่มีเชื้อสายราชวงศ์ นำโดยขุนล่ง ขึ้นบริหารงาน เรียกว่า ขุนแต่งเมือง โดยเรียกชุมชนนี้ว่า “เวียงปริกษา” ซึ่งอาจนับได้ว่าเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยครั้งแรกของชาวไทย

มีผู้สันนิษฐานว่าเมืองโยนกนาคนครที่ถูกน้ำป่าถล่มไปครั้งนั้น ปัจจุบันคือ หนองหล่ม หรือเวียงหนองล่ม ในเขตอ.แม่จัน จ.เชียงราย ซึ่งมีแผนที่ของกรมที่ดินระบุไว้ว่า กรมศิลปากรกำหนดให้เป็นพื้นที่อนุรักษ์ “เขตโบราณสถาน เวียงหนองล่ม”

๕.๒ ชาวสยาม ชนชาวสยาม เริ่มมีบทบาทในประวัติศาสตร์ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๑๖ หรือราว ๕๐๐ ปีมาแล้ว ในจารึกของชาวจาม ที่ปราสาทพนมรุ้ง เมืองญาดำรง ประเทศเวียดนาม ซึ่งได้กล่าวถึง เชลยศึกชาวสยาม ที่ถูกจับร่วมกับชาวจีน ญวน ขอม และพม่า ส่วนที่ระบือยิงปราสาทนครวัด มีภาพสลักหินสมัยพุทธศตวรรษที่ ๑๗ หรือเมื่อราว ๘๐๐ ปีมาแล้ว เป็นภาพนักรบที่ไปช่วย ขอมรบกับพวกจามหลายกลุ่ม นักรบกลุ่มหนึ่งถือหอกด้ามยาว แต่งตัวแปลกประหลาดกว่าทหาร ขอมทั่วไป ตัวแม่ทัพข้างยิงธนู ทหารหันหน้าหันหลังไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยเหมือนกองทัพอื่น ที่มีภาพสลักหินอยู่ใกล้เคียงกัน และมีจารึกคำสั้นๆว่า “นะ สย้า กุก” ซึ่งมีคนแปลความหมายว่า “นักรบแห่งสยาม” สันนิษฐานว่าเป็นชาวสยามจากลุ่มแม่น้ำกก เชียงราย หรือสุพรรณบุรี) และมีภาพสลักหินอีกภาพหนึ่ง จารึกว่า “โลว” (สันนิษฐานว่าเป็นกองทัพสยามจากเมืองละโว้)

ภาพสลักหินที่นครวัด แสดงกองทัพชาวสยาม “สยามกุก” ที่มาช่วยขอมรบกับพวกจาม

(<http://www.thapra.lib.su.ac.th/supatlib/picture2.php?check=type&keyword=0&Page=63>)

พงศาวดารโยนก คำให้การชาวกรุงเก่า และพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับหมอบรัดเล กล่าวว่า “ราว พ.ศ. ๑๔๕๗ พระเจ้าพรหมมหาราช ทรงขับไล่พวกขอมดำออกไปแล้วอัญเชิญเชิญพระราชบิดาคือพระเจ้าฟ้างนคราชขึ้นครองเมืองชัยบุรีเชียงแสน แล้วพระองค์ไปครองเมืองเวียงไชยปราการ (ใกล้อำเภอฝางในปัจจุบัน) มีกษัตริย์สืบเชื้อสายมาหลายสมัยจนถึง พระเจ้าไชยศิริ แล้วราวพ.ศ. ๑,๕๐๐ ถูกพม่ารุกรานจึงอพยพราษฎรหนีมาที่เมืองไตรตรังษ์ หรือเทพนคร (ชุมชนเก่าแต่สมัยทวารวดี ปัจจุบันอยู่ในจ.กำแพงเพชร) หลังจากนั้นพระเจ้าอุทองครองเมือง เกิดโรคระบาด พระเจ้าอุทองจึงทรงย้ายคนเมืองเทพนครไปเพชรบุรี แล้วย้ายต่อไปที่หนองโสน ซึ่งเป็นที่ตั้งของกรุงศรีอยุธยาต่อมา” ส่วนพระยาสร้อยหล้า เจ้าเมืองเวียงชัยนารายณ์นั้น หนีโรคระบาดมาที่เมืองบางยาง(อ.นครไทย จ.พิษณุโลก) มีลูกหลานต่อมาก็คือ พ่อขุนศรีนาวนำถม และ พ่อขุนบางกลางหาว

สมัยกลางพุทธศตวรรษที่ ๑๗ ขอมหรือเขมรโบราณเข้าครองลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาและภาคอีสานของไทยปัจจุบัน ซึ่งเดิมเป็นอาณาจักรทวารวดีได้ทั้งหมด ใช้เมืองละโว้หรือลพบุรีเป็นศูนย์กลาง

ปกครอง พุทธศตวรรษที่ ๑๘ ตอนปลายรัชกาลพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ อิทธิพลของขอมอ่อนแอลง คนเชื้อสายไทยที่สุโขทัย ภายใต้การนำของพ่อขุนศรีนาวนำถม คิดหาทางตั้งรัฐอิสระไม่ขึ้นกับการปกครองของขอม ศิลปินหลักที่ ๒ (วัดศรีชุม) ระบุว่า แคว้นสุโขทัยมีพ่อขุนศรีนาวนำถมปกครอง ต่อมาขุนนางขอมชื่อ “สพาดโศลยล่ำพง” ยกทัพจากละโว้ เข้ายึดสุโขทัย

พ.ศ. ๑๙๕๒ พ่อขุนบางกลาวหา หรือ พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ ซึ่งเป็น เจ้าเมืองบางยาง (อ.นครไทย จ.พิษณุโลก) และพ่อขุนผาเมือง เจ้าเมืองราดซึ่งเป็นลูกของพ่อขุนนาวนำถม และมีชายาคือพระนางสิงขรเทวีเป็นเจ้าหญิงขอม ได้นำกำลังขับไล่พวกขอม “สพาดโศลยล่ำพง” ออกจากสุโขทัย ศรีธรรมาลัย และบางช้าง

เอกสารจีนโบราณระบุว่า อาณาจักร“สยาม” ซึ่งตรงกับภาษาจีนว่า “เสียน (Sian)” หรือ “เสียม (Siam)” นั้น มีศูนย์กลางที่สุพรรณบุรี ผู้ครองนครมีเชื้อสายทางสุโขทัย จีนเรียกกลุ่มชนที่อยู่บริเวณนี้ว่า “เสียนกั๊วะ หรือเสียนกัก” แปลว่าประเทศเสียน เรียกเจ้าผู้ครองแผ่นดินว่า “เสียนข่านมู่ตึง” และเรียกแคว้นละโว้ว่า “หลอหู่” ต่อมาเมื่อแคว้นละโว้และสุพรรณภูมิรวมกันในพุทธศตวรรษที่ ๑๘ แล้วสร้างกรุงศรีอยุธยาขึ้น เอกสารจีนเรียกอาณาจักรทั้งสองที่รวมกันว่า “เสียนหลอหู่” สำเนียงจีนกลางว่า “เสียนโหล” และสำเนียงจีนแต้จิ๋วว่า “เสียมล่อ”

ในเอกสารราชการจีนโบราณ มีเรื่องราวเกี่ยวกับสยามอยู่หลายแห่ง ซึ่งขุนเจินจินอักษร (สุดใจ) ได้แปลเป็นภาษาไทย พิมพ์ไว้ในประชุมพงศาวดารเล่ม ๔ จากหนังสือหวงเฉียวบุ๋นเหียนทงเค้า ซึ่งเป็นหนังสือหลวงเรียบเรียงในสมัยราชวงศ์เซ่ง แผ่นดินเขียนหลงปีที่ ๔๒ (ตรงกับปีระกา จ.ศ. ๑๑๓๕ พ.ศ. ๒๓๒๐) สมัยกรุงธนบุรีว่า “เสียนหลอกัก (กรุงศรีอยุธยา) อยู่ทางตะวันออกเมืองกั๊วงหล่า ครั้งโบราณมีสองกัก คือ เสียน (สยามคือสุโขทัย หรือสุพรรณบุรี) กักหนึ่ง และหลอก (ละโว้ คือลพบุรี) อีกกักหนึ่ง อาณาเขตพันลี้เศษ (๑ ลี้ เท่ากับครึ่งกิโลเมตร) ... แผ่นดินเปียกและ คนต้องอยู่บ้านแบบหอสูง หลังคามุงด้วยใบหมากเอาหว่ายผูก แต่ที่มุงหลังคาด้วยกระเบื้องก็มี ประชาชนนับถือเชก้า(พุทธศาสนา)...เมื่อคนขึ้นสูงถึงแก่ความตาย จะเอาน้ำปรวดรอกปากแล้วจึงเอาศพไปฝัง ถ้าเป็นคนจนจะเอาศพไปทิ้งไว้ที่ฝังทะเล โดยจะมีกาหมู่หนึ่งมาจิกกิน... สิ่งของที่มีในประเทศ คืออำพันทองหอม ไม้หอม ไม้ฝาง ไม้แก่นดำ งาช้าง กระวาน พริกไทย ทองคำ และหินสีต่าง ๆ ตะกั่ว แร่ ข้าง นกยูง ”

สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงให้ความเห็นว่า “ดินแดนสยามประเทศนี้ เดิมเป็น ภูมิลำเนาของพวกชาวละว้าหรือลัวะ อาณาเขตด้านตะวันออกติดต่อกับประเทศเขมร และทิศตะวันตก จรดรามัญประเทศ ชาวละว้าไม่มีความสามารถทำไฉนนัก จึงตกเป็นประเทศราชของขอมและชาติอื่น”

แต่ก่อนนี้ เคยมีแนวคิดของหมอดอดจ และขุนวิจิตรมาตราที่ว่า คนไทยอพยพมาจากแถบ ภูเขาอัลไตของจีน ต่อมา มีการพิสูจน์ว่าไม่เป็นความจริง เพราะแถบภูเขาอัลไตมีอากาศหนาวจัด และ เส้นทางทุรกันดารมาก ทั้งไม่มีหลักฐานทางจีนว่าเคยมีการอพยพครั้งใหญ่ของชนเผ่าไทมาก่อน

๕.๓ อาณาจักรล้านนาไทย ล้านนา หมายถึง ดินแดนที่มีนามากหลาย มีการเรียกคนล้านนา ว่า “ยวน” หรือ “โยนก” อาณาจักรล้านนาไทยติดกับมณฑลยูนนานทางภาคใต้ของจีน ครอบคลุม ๘ จังหวัดภาคเหนือตอนบนในปัจจุบัน ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน แพร่ พะเยา น่าน ลำพูน และ ลำปาง มีภาษาที่เรียกว่า คำเมือง มีตัวหนังสือ ธรรมล้านนา มีวัฒนธรรม และประเพณีของตน มี ผู้ครองนครเชียงใหม่หลายองค์ เช่น พระเจ้าเม็งรายมหาราช พญาแสนภู พญาเกือนา พระเจ้าติโลกราช พระนางจिरประภา พระเจ้าอินทวิชยานนท์ และ เจ้าแก้วนริรัฐ

แผนที่อาณาจักรล้านนา พ.ศ. ๑๘๓๕-๒๔๔๒

<https://sites.google.com/site/sukhothaymeuxngkea/xanacakr-lan-na-ph-s-1839---2442>

ประมาณพ.ศ. ๑๘๘๑ ราวร้อยปีหลังน้ำป่าถล่มโยนกนาคนคร พระยาหลวงจักราช ผู้มีเชื้อสายของปู่เจ้าลาวจก (จกคือจอบขุดดิน) ซึ่งเป็นชาวลัวะ หรือละว้า ทรงตั้งอาณาจักรเงินยาง หรือ หิริยูนครเงินยางเชียงแสน ในบริเวณใกล้กับโยนกนาคนครที่ล่มสลายไป ที่บริเวณปากแม่น้ำกกบรรจบกับแม่น้ำโขง มีเมืองเชียงแสน เชียงคำ ภูกามยาว(พะเยา) ล้านช้าง และ น่าน เป็นเมืองสำคัญ มีกษัตริย์ปกครองต่อเนื่อง ๒๔ รัชกาล เป็นเวลาราว ๖๐๐ ปี ราวพ.ศ. ๑๘๐๕ พญาเม็งรายหรือพ่อขุนเม็งราย โอรสพระเจ้าลาวเม็ง เชื้อสายวงศ์หลวงจักราช ขึ้นครองเมืองหิริยูนครเงินยางเชียงแสน ทรงสถาปนาอาณาจักรล้านนาขึ้น ทรงย้ายราชธานีจากเชียงแสน มาที่เชียงราย และต่อมาพ.ศ. ๑๘๓๕ ย้ายราชธานีมาที่เมือง “นพบุรีศรีนครพิงค์ เชียงใหม่” พญาเม็งรายทรงขยายอาณาเขตไปครอบครองเมืองแม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน เชียงใหม่ เชียงราย ถึงเขตแดนเมืองเชียงตุง เชียงรุ้ง สิบสองปันนา ครองราชย์อยู่ประมาณ ๕๐ ปี ปัจจุบันมีอนุสาวรีย์ของพ่อขุนเม็งรายมหาราชอยู่กลางเมืองเชียงราย

อาณาจักรล้านนามีภาษาพูดและอักษรเขียนของตนเอง เรียกว่า อักษรไทยยวน (ไทยโยนก) ศิลปกรรมล้านนาที่เหลือถึงปัจจุบันมี พระพุทธสิหิงค์ที่เชียงใหม่ เจดีย์วัดป่าสักที่เชียงราย เจดีย์วัดเจ็ดยอดที่เชียงใหม่ พระธาตุลำปางหลวงที่ลำปาง สำหรับที่เมืองเชียงแสนนั้น มีพระเม้าพิ (ยอดผม) ของพระพุทธรูปโลหะขนาดใหญ่มากชิ้นหนึ่งอยู่ในพิพิธภัณฑสถานเรียกกันว่าพระเจ้าล้านตื้อ เล่ากันว่าองค์พระจมน้ำอยู่หน้าท่าว่าการอำเภอเชียงแสน ซึ่งเคยมีผู้ชักชวนให้ผู้เรียบเรียงไปค้นหาเพื่อนำมาบูรณะ แต่เมื่อไปตรวจจุดที่องค์พระน่าจะจมน้ำอยู่นั้น ปรากฏเป็นเขตประเทศลาว หากจะดำเนินการต้องประสานงานระหว่างประเทศ และจะมีปัญหาเรื่องสิทธิการเป็นเจ้าของ จึงได้ยุติการค้นหาไว้ก่อน

เมื่อสิ้นยุคพ่อขุนเม็งรายกับพ่อขุนงำเมือง ตอนปลายพุทธศตวรรษที่ ๑๕ เมืองพะเยาถูกผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรล้านนา ที่วัดศรีโคมคำ จ.พะเยา มีพระพุทธรูปโบราณขนาดใหญ่สลักด้วยหินทราย อายุหลายร้อยปีที่ชำรุด อยู่ในวัดจำนวนมาก เมื่อพ.ศ. ๒๕๔๔ ผู้เรียบเรียงและคณะได้เคยไปซ่อมแซมโดยนำพระเศียร และองค์พระ ซึ่งท่านเจ้าอาวาสให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้วว่าเป็นสมัยเดียวกันมาต่อเข้าด้วยกัน ๓ องค์ แล้วประดิษฐานไว้ที่ระเบียงวัดศรีโคมคำ

พระพุทธชินราช

พระพุทธชินสีห์

พระศรีศาสดา

(<http://www.mai-amulet.com/article?id=17176&lang=th>)

พงศาวดารเหนือ ระบุว่าเมื่อ จ.ศ. ๓๑๗ พ.ศ. ๑๔๕๘ (กว่า ๓๐๐ ปีก่อนตั้งกรุงสุโขทัย) พระเจ้าศรีธรรมปิฎก เจ้าเมืองเชียงแสน ทรงให้อำการบุรณ์ และจ่านกร้อง ไปสร้างเมืองพิษณุโลก แล้วหาช่างมาหล่อพระพุทธรูปดำริดสามองค์ คือพระพุทธชินราช พระชินสีห์ และพระศรีศาสดา และทรงปลุกปั้นโพธิ์สามเฒ่าไว้บริเวณที่หล่อพระพุทธรูป ปัจจุบันพระพุทธชินราชอยู่ที่พิษณุโลก ส่วนพระพุทธชินสีห์และพระศรีศาสดาอยู่ที่วัดบวรนิเวศวิหารกรุงเทพฯ”

กษัตริย์ราชวงศ์เม็งรายครองอาณาจักรล้านนาต่อมา ๒๖๒ ปี จนถึง พ.ศ. ๒๑๐๑ อาณาจักรล้านนาจึงตกเป็นเมืองขึ้นของพระเจ้าบุเรงนองแห่งพม่า คนล้านนาถูกกวาดต้อนไปหงสาวดี เมื่อหมดสมัยพระเจ้าบุเรงนอง ล้านนาจึงสลับขึ้นกับกรุงศรีอยุธยา แล้วไปขึ้นกับพม่ากลับไปกลับมาหลายครั้ง พ.ศ. ๒๒๓๕ สมัย ร.๑ พม่ายึดเมืองเชียงแสน พระยาแก้วละยกทัพไปขับไล่พม่า แล้วรื้อทำลายกำแพงเมืองเชียงแสน ทิ้งให้เชียงแสนเป็นเมืองร้าง ไม่ให้เป็นที่ลี้ภัยของพม่า ชาวโยนกเชียงแสนอพยพมาที่สระบุรีและราชบุรี สมัย ร.๕ ทรงรวมเชียงใหม่เข้าเป็นส่วนหนึ่งของราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. ๒๔๖๔ สร้างทางรถไฟจากกรุงเทพฯ ถึงเชียงใหม่ พ.ศ. ๒๕๓๕ มีการฉลอง ๓๐๐ ปี นครเชียงใหม่

๕.๔ อาณาจักรหริภุญไชย ตำนานจามเทวีบันทึกไว้ว่า ฤาษีวาสุเทพ ผู้สร้างเมืองหริภุญไชย (ลำพูน) ขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๑๓๑๐ ต่อมาได้อัญเชิญพระนางจามเทวี(ซึ่งเป็นพระราชธิดาหรือพระชายาของกษัตริย์ขอม)จากละโว้ขึ้นไปครองเมือง โดยพระนางจามเทวีได้ทรงนำพระสงฆ์ นักปราชญ์ และช่างศิลปะต่าง ๆ ขึ้นไปด้วยราวหมื่นคน ทำให้หริภุญไชย เป็นแหล่งวัฒนธรรมที่รุ่งเรือง หนังสือหมานขูของจีนสมัยราชวงศ์ถังกล่าวถึงนคร หริภุญไชยว่า “อาณาจักรกษัตริย์หญิง นู หวาง โก้ว” หริภุญชัย

เคยอยู่ในอาณาจักรทวารวดีของมอญโบราณมาก่อน ปรากฏมีการใช้ภาษามอญในศิลาจารึกศรีภูมิไชย ในปัจจุบันยังมีคนพูดภาษามอญและอนุรักษ์วัฒนธรรมมอญโบราณอยู่ในบางหมู่บ้าน ของจ.ลำพูน พ.ศ. ๑๙๒๔ พระเจ้าเม็งรายมหาราชผู้สถาปนาอาณาจักรล้านนา ทรงยกทัพเข้ายึดนครศรีภูมิไชยจาก พญายีบา อาณาจักรศรีภูมิไชยจึงสิ้นสุดลงหลังจากรุ่งเรืองมา ๖๑๙ ปี มีกษัตริย์ ๔๘ พระองค์

เจดีย์วัดพระธาตุศรีภูมิไชยที่ลำพูน(<http://gotoknow.org/file/sasinanda/พระธาตุที่ลำพูน.jpg>)

๕.๕ แหล่งประวัติศาสตร์ ลำค้ำญ ที่ลพบุรี ลพบุรี หรือ ละโว้ เป็นชุมชนสำคัญเก่าแก่แห่งหนึ่งของประเทศไทย มีการค้นพบหลักฐานโบราณคดีตั้งแต่สมัยหิน และสมัยโลหะ โดยได้พบเครื่องมือหินกะเทาะของมนุษย์สมัยหินอายุ ๑๒,๐๐๐ ปีที่อ.บ้านหมี่ พบชุมชนโบราณอายุ ๓,๐๐๐ ปีที่บ้านท่าแค อ.เมือง และ บ้านพรหมทิน ต.หลุมข้าว อ.โคกสำโรง มีเหมืองทองแดงโบราณขนาดใหญ่ที่บริเวณเขาวงพระจันทร์ อ.โคกสำโรง มีแหล่งแร่เหล็กที่เขาทับควาย มีการหล่อทองแดงและเหล็กที่บ้านถลุงเหล็ก และบ้านดีลัง กว่า ๒,๐๐๐ ปีมาแล้ว

ละโว้เป็นเมืองร่วมสมัยของนครวัด ก่อนการตั้งกรุงศรีอยุธยา มีความรุ่งเรืองตั้งแต่สมัยพุทธศตวรรษที่ ๑๑ หรือประมาณ ๑,๔๐๐ ปีมาแล้ว พุทธศตวรรษที่ ๑๖ สมัยพระเจ้าสุริยวรมันที่ ๑ เขมรแผ่อำนาจมาทางลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ที่ละโว้ ตั้งชื่อเมืองว่า ลโวทยะปุระ พ.ศ. ๑๖๖๘ ชาวจีนชื่อ เจาจูกั้วได้บันทึกไว้ว่า “ลพบุรีเป็นเมืองขึ้นของอาณาจักรพระนครหลวง” ข้อความในจารึกที่ปราสาทพิฆานอากาศที่สลักเมื่อ พ.ศ. ๑๗๓๘ กล่าวว่า “พระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ ส่งโอรสมาครองเมืองลพบุรี”

ปราสาทสามยอดที่ลพบุรี(http://blog.ntszones.com/files/images/IMG_4896.jpg)

หลักฐานดังกล่าวแสดงว่าเมืองลพบุรีหรือละโว้เป็นเมืองสำคัญที่มีความเจริญรุ่งเรืองสืบเนื่องมาจากสมัยทวารวดีและสมัยขอม ตั้งแต่ก่อนการตั้งกรุงสุโขทัย พงศาวดารโยนก ของพระยาประชากิจกรจักร มีเรื่องที่ พญาร่วง พญาเม็กราย และพญาจำเมือง เป็นสหายนกัน และเมื่อทรงพระเยาว์ ได้เสด็จมาศึกษาเล่าเรียนที่เขาสมอคอน ซึ่งอยู่ที่ อ.ท่าม่วง ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของลพบุรี นอกจากนี้ยังมีบันทึกของจีนสมัยราชวงศ์ถัง (พ.ศ. ๑๑๖๓-๑๔๕๑) และราชวงศ์ซ้อง (พ.ศ. ๑๕๐๓-๑๘๒๓) ที่ระบุว่า ลพบุรี(หลอฮกก๊ก) ได้ส่งทูตนำเครื่องบรรณาการไปเมืองจีนด้วย

อาณาจักรละโว้ มีเมืองสำคัญคือ อโยธยาศรีรามเทพนคร ซึ่งตั้งมาสมัยพุทธศตวรรษที่ ๑๖ ก่อนที่สมเด็จพระเจ้าอู่ทองสถาปนากรุงศรีอยุธยาในพ.ศ. ๑๘๕๓ มีการสร้างปราสาทแบบขอมละโว้ไว้ในอยุธยาหลายแห่ง เช่น วัดพระราม วัดมหาธาตุ วัดราชบูรณะและวัดพุทธไสสวรรคย์ สมัยต้นกรุงศรีอยุธยา ละโว้หรือลพบุรีเป็นเมืองสำคัญที่สมเด็จพระเจ้าอู่ทอง ทรงส่งราชโอรสคือพระราเมศวรไปครองเมือง สมัย สมเด็จพระนารายณ์มหาราช ทรงสร้างพระนารายณ์ราชนิเวศน์ที่ลพบุรีเป็นที่ประทับ และรับรองทูตต่างประเทศ พ.ศ. ๒๔๐๖ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสร้างพระที่นั่งพิมานมงกุฎเป็นที่ประทับ ภายในพระราชวังเดิมของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช และเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๐ จอมพลป.พิบูลสงครามได้พัฒนาเมืองลพบุรีให้เป็นศูนย์การทหาร

๕.๖ กรุงสุโขทัยยุคต้น ตั้งแต่ก่อนยุคเหล็กและสมัยทวารวดี ได้มีชุมชนพวกลัวะและชนพื้นเมืองอื่นอยู่บริเวณสุโขทัยและศรีสัชนาลัยใกล้แม่น้ำยมอยู่แล้ว สุโขทัยอยู่ในเส้นทางการค้าระหว่างอ่าวมะตะมะกับชุมชนลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำโขงเช่นละโว้และลาว เมื่อประมาณพ.ศ. ๑๓๒๓ (ค.ศ. ๑๘๘๐) สุโขทัยและศรีสัชนาลัยเป็นเมืองขึ้นของแคว้นละโว้ (ลโวทยปุระ) ของอาณาจักรขอม โดยมีพ่อขุนศรีนาวนำถม เป็นผู้ปกครองเมือง เมื่อพ่อขุนศรีนาวนำถมสิ้นชีวิตไป ขุนนางขอมที่ชื่อ สบาดโขลยล่ำพอง ที่เป็นขุนนางขอมจากละโว้ ได้เข้าปกครองสุโขทัย ราว พ.ศ. ๑๓๕๑ พ่อขุนบางกลางหาว เข้าเมืองบางยาง (น่าจะเป็นอ.นครไทยในจ.พิษณุโลก) และพ่อขุนผาเมือง เข้าเมืองราด (อาจอยู่บริเวณ ต.บ้านหวาย อ.หล่มสัก จ.เพชรบูรณ์) ซึ่งเป็นลูกของพ่อขุนศรีนาวนำถม และมีชายาเป็นเจ้าหญิงขอมชื่อสิงขรมหาเทวี ได้ทำการรวมพลที่บ้านบางช้างแล้วยึดอำนาจขับไล่ขอมสบาดโขลยล่ำพอง ออกจากกรุงสุโขทัยได้สำเร็จ กรุงสุโขทัยจึงได้เป็นรัฐอิสระไม่ขึ้นกับขอมอีกต่อไป พ่อขุนบางกลางหาวทรงครองเมือง โดยได้รับการสถาปนาเป็น “พ่อขุนศรีอินทราทิตย์” พระมเหสีทรงพระนามว่า “นางเสือง” มีราชโอรส ๓ องค์ ราชธิดา ๒ องค์ โอรสองค์ใหญ่สิ้นพระชนม์ตั้งแต่ทรงพระเยาว์ ระหว่างนั้น ขุนสามชนเจ้าเมืองจอดยกทัพมาตีเมืองตาก พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ทรงยกทัพไปป้องกัน เกิดการต่อสู้แบบชนช้างระหว่างขุนสามชนกับเจ้ารามราช โอรสของพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ที่ทรงมีชัยชนะจึงได้รับพระนามว่า “รามคำแหง” เมื่อพ่อขุนศรีอินทราทิตย์สวรรคต ราว พ.ศ. ๑๘๐๒ พ่อขุนบานเมืองราชโอรส ทรงครองสุโขทัยต่อ จนสวรรคต พ.ศ. ๑๘๒๒ โอรสพ่อขุนศรีอินทราทิตย์องค์ที่ ๓ คือ พ่อขุนรามคำแหง ขึ้นครองกรุงสุโขทัยแทน กรุงสุโขทัยมีกษัตริย์ต่อกันมา ๑๐ องค์ พ.ศ. ๒๐๐๖ สุโขทัยรวมเข้ากับอาณาจักรกรุงศรีอยุธยาในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ

๕.๖.๑ กรุงสุโขทัยก้าวหน้าสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช เมื่อแรกก่อตั้ง อาณาจักรสุโขทัยมีอาณาเขตไม่กว้างขวางนัก มีศรีสัชนาลัยและกำแพงเพชรเป็นเมืองลูกหลวง สมัยพ่อขุนรามคำแหง ทรงให้แขวนกระดิ่งอันหนึ่งไว้ที่ประตูพระราชวัง เมื่อประชาชนเดือดร้อนสามารถมาขึ้นกระดิ่งร้องทุกข์ต่อเจ้าเมืองได้ ทรงให้สร้างพระแท่นมนังคศิลาบาตรด้วยหินชนวนจากภูเขาใกล้กรุงสุโขทัยตั้งไว้กลางดงตาล เพื่อให้พระสงฆ์นั่งเทศน์ในวันพระ (ปัจจุบันพระแท่นนี้อยู่ที่พิพิธภัณฑวัดพระศรีรัตนศาสดาราม กรุงเทพฯ) มีการสร้างเขื่อนทำนบกั้นน้ำ (สรีดภงค์) เพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้ง และต่อท่อดินผานำน้ำจากแม่น้ำยมเข้ามาเก็บไว้ในสระน้ำ(ตระพัง) เพื่อใช้ในกรุงสุโขทัย

พระพุทธรูปในกรุงสุโขทัยเจริญรุ่งเรืองโดยอัญเชิญพระผู้ใหญ่มากจากเมืองนครศรีธรรมราช มีการสร้างพระพุทธรูปทองคำ สร้างเจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ และ ทรงลังกา

อนุสาวรีย์พ่อขุนรามคำแหงมหาราช

(http://www.aksorn.com/images4/webguide/soc/0551/060551_2.jpg)

พระแท่นมั่งคิลลา สมัยพ่อขุนรามคำแหง ปัจจุบันอยู่ที่พิพิธภัณฑวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

(ภาพจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ)

พ.ศ. ๑๘๒๕ ประวัติศาสตร์กัมพูชาบันทึกว่า กองทัพสยามสมัยพ่อขุนรามคำแหง เข้า รุกรานกัมพูชา และจดหมายเหตุยวณก็บันทึกว่ากองทัพสยามไปรุกรานจามปาเช่นกัน เป็นที่น่าสังเกต ว่าพ่อขุนรามคำแหงทรงไม่ขยายอาณาเขตไปทางเหนือ เพราะทรงมีพระสหายร่วมอาจารย์เดียวกันที่ เขาสมอคอน เมืองละโว้ (ปัจจุบันอยู่ใน อ.ท่าม่วง จ.ลพบุรี) คือ พ่อขุนเม็งราย ผู้ครองอาณาจักรล้านนา และพ่อขุนจำเมือง ผู้ครองอาณาจักรพะเยา

๕.๖.๒ เครื่องเคลือบดินเผาสังคโลก ดินค้าส่งออก ผู้เรียบเรียงเคยไปเยี่ยม พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ประเทศอินโดนีเซีย ที่กรุงจาการ์ตา เมื่อพ.ศ. ๒๕๔๓ ผู้นำชมบรรยายว่ามีของจากประเทศไทยซึ่งส่งไปอินโดนีเซียเมื่อหลายร้อยปีก่อน ปรากฏว่าเป็นจาน ชาม และตุ๊กตาเครื่องเคลือบสังคโลกของสุโขทัย หรือที่ชาวต่างชาติเรียกว่า เซลาดอน (Celadon) มีชิ้นงานบางชิ้นที่ไม่เคยเห็นในเมืองไทยมาก่อน เช่น ช้างทรงเครื่องออกศึก เข้าใจว่าส่งผลิตพิเศษเพื่อเป็นบรรณาการต่างชาติ

เตาเผาสังคโลกโบราณที่สุโขทัยซึ่งยังเหลืออยู่มี ๓ เตา คือ เตาสุโขทัย อยู่ที่ ตำบลเมืองเก่า อ.เมือง เตาปายางอยู่ที่ เมืองเก่าศรีธรรมาลัย และเตาเกาะน้อย อยู่ริมฝั่งคลองบางบอน อ.ศรีธรรมาลัย แต่ก็มีชาวบ้านสุโขทัยสมัยปัจจุบัน ยังสืบทอดการผลิตเครื่องเคลือบดินเผาสังคโลกแบบโบราณอยู่

เครื่องปั้นดินเผาสังคโลกสมัยสุโขทัย

(ถ่ายภาพโดยได้รับอนุญาตจากพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ)

๕.๖.๓ ภาษาไทย ภาษาไทยที่เป็นภาษาพูดของคนไทยนั้น ใช้กันในชนเผ่าไทยมาตั้งแต่ก่อนการก่อตั้งกรุงสุโขทัย โดยมีหลายสำเนียงตามภูมิภาค เช่น ไทยเหนือ ไทยอีสาน ไทยภาคกลาง ไทยภาคใต้ ทุกภาคใช้คำศัพท์และไวยากรณ์คล้ายกัน แต่สำเนียงหรือคำเฉพาะบางคำอาจแตกต่างกันไปบ้าง ในประเทศจีนปัจจุบันยังมีชาวจ้วง (Zhuang) ในมณฑลกว่างซี (Guangxi) และชาวสิบสองปันนา ที่พูดและเข้าใจภาษาไทยได้พอควร ภาษาไทยมีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงเรื่อยมาเพื่อให้เข้ากับยุคสมัย บางคราวมีการนำเอาภาษาต่างประเทศเข้ามาผสมกลมกลืนกันด้วย มีการร้อยกรองถ้อยคำให้ไพเราะ เป็นบทโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ซึ่งส่วนหนึ่งนำแบบมาจากอินเดีย

คำพูดภาษาไทยแทบจะมีพยางค์เดียว ที่เข้าใจความหมายได้ทันที เช่น ปู่ พ่อ แม่ พี่ น้อง กู ชื่อ แต่ก็มีคำไทยบางคำที่มีหลายพยางค์เช่น ผู้ชาย ผู้หญิง ลิบเก้ เจ้าเมือง คำภาษาไทยส่วนหนึ่ง เช่น ภริยา จูพา กีพา มาจากภาษาบาลี (Pali पाति) ซึ่งเป็นภาษาพูดของแคว้นมคธของอินเดียโบราณ (ภาษาบาลีไม่มีอักษรของตนเอง ต้องใช้อักษรอื่น เช่น สันสกฤต ปัลลวะ โรมัน ขอม ไทย ฯลฯ) และคำภาษาไทยอีกส่วนหนึ่ง เช่น ภรรยา จูทา กริธา มาจาก ภาษาสันสกฤต (Sanskrit संस्कृत वाक्) ซึ่งมีรากศัพท์หลายคำมาจากภาษากรีก คำพูดภาษาไทยส่วนหนึ่งมาจากภาษาอื่น เช่น เสวย เสด็จ ตรอก ตรวง มาจากภาษาเขมร ปิ่นโตมาจากภาษาญี่ปุ่นว่า “เบนโตะ” ขนมหจีน มาจากภาษามอญว่า “ขน้อบจีน” แปลว่าแป้งสุก ผ้าขาวม้ามาจากภาษาเปอร์เซียว่า “การ์มาร์บัน” แปลว่าผ้าคาดพุง สัมมนามาจากภาษาอังกฤษว่า “Seminar” การดาษ มาจากภาษาโปรตุเกสว่า กราตัส (Cartas) เยชู มาจากภาษาฮิบรูและโปรตุเกส (Yeshu'W) ลั่นจี้มาจากภาษาจีนว่า ลี่จื่อ หรือ ลี่จี (荔枝)

๕.๖.๔ ศิลจารึกพ่อขุนรามคำแหง เมื่อ พ.ศ. ๑๘๒๖ พ่อขุนรามคำแหงทรงคิดค้นตัวอักษรหนังสือไทย แล้วจารึกไว้ในแท่งศิลาหินชนวนสีเหลืองสีเทาสูง ๑๑๑ เซนติเมตรหนา ๓๕ เซนติเมตร ซึ่งเป็นศิลปจารึกหลักแรกที่ใช้ภาษาไทยและตัวอักษรไทยที่เป็นต้นเค้าของอักษรไทยในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงไปบ้าง

ควรสังเกตเลขปี ๑๒๐๕ ที่อยู่ในศิลปจารึกนั้น ไม่ใช่เป็นปีพุทธศักราช หรือ จุลศักราช แต่เป็นปีมหาศักราช ที่พระเจ้าอานันทมุนีของอินเดียทรงตั้งขึ้น แล้วพวกขอมนำไปใช้ กรุงสุโขทัยเออย่าง พวกขอมใช้ต่อมา ปีมหาศักราชนั้นน้อยกว่าพุทธศักราชอยู่ ๖๒๑ ปี

ศิลปจารึกพ่อขุนรามคำแหง หลักที่ ๑

(ถ่ายภาพโดยได้รับอนุญาตจากพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ)

๕.๖.๕ การสร้างเมืองเชียงใหม่ พ.ศ. ๑๘๓๕ พ่อขุนเม็งราย แห่งอาณาจักรโยนกเชียงแสน ทรงสร้างเมืองเชียงใหม่เมื่อวันพฤหัสบดี ขึ้น ๘ ค่ำ เดือนวิสาขะ จุลศักราช ๖๕๘ ปีวอก ตรงกับวันที่ ๑๒ เมษายน พ.ศ. ๑๘๓๕

๕.๖.๖ ศิลาจารึกวัดศรีชุม พ.ศ. ๑๘๘๔-๑๘๙๐ มีการสร้าง“ศิลาจารึกวัดศรีชุม” หรือ“ศิลาจารึกสุโขทัยหลักที่๒” ซึ่งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๐ สมัยร.๕ หลวงสโสมสรพลการ (ทัต สิริสัมพันธ์) ค้นพบศิลาจารึกดังกล่าวในอุโมงค์วัดศรีชุมจ.สุโขทัย ปัจจุบันอยู่ที่อาคารศิลาจารึกในหอสมุดแห่งชาติ ศิลาจารึกวัดศรีชุมนี้ไม่มีข้อสงสัยถึงต้นกำเนิดเหมือนศิลาจารึกสุโขทัยหลักที่ ๑

ศิลาจารึกวัดศรีชุม สุโขทัย (<http://th.wikipedia.org>)

ศิลาจารึกวัดศรีชุมสลักอักษรภาษาไทยบนหิน รูปใบเสมา กล่าวถึงการสถาปนากรุงสุโขทัย โดยขุนศรีนาวนำถม ต่อมาขอมสบาดโขลญลำพง เข้ายึดครองกรุงสุโขทัย พ่อขุนบางกลางหาวกับ พ่อขุนผาเมือง ซึ่งเป็นบุตรของพ่อขุนศรีนาวนำถมและเป็นบุตรเขยของเจ้าเมืองศรีโยธธาปุระ กษัตริย์กัมพูชาได้ยึดกรุงสุโขทัยคืนมาจากขอมสบาดโขลญลำพง (เมื่อพ.ศ.๑๘๕๑) แล้วพ่อขุนบางกลางหาวขึ้นครองสุโขทัย ทรงพระนามว่าพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ มีโอรสชื่อ พ่อขุนรามราช(พ่อขุนรามคำแหง)

พระมหาเถรศรีศรัทธาฯ ได้พบและบูรณะพระเจดีย์ธาตุหลวงเก่าองค์ใหญ่ที่นครพระกริส

(ถ่ายจากภาพเขียนที่วิหาร วัดพระปฐมเจดีย์ นครปฐม)

ศิลาจารึกวัดศรีชุม มีข้อความสำคัญตอนหนึ่งว่า พระมหาเถรศรีศรัทธาฯ หลานของพ่อขุนผาเมืองเจ้าเมืองราด เป็นพระสงฆ์ในพุทธศาสนา ซึ่งเคยเดินทางจากกรุงสุโขทัยไปยังเกาะลังกา และเมืองซึ่งขอมเรียกว่าพระชม อยู่กลางนครพระกริส (น่าจะเป็นนครปฐม) พระมหาเถรฯ พบชิ้นส่วนพระพุทธรูปหินขนาดใหญ่หักพัง บางชิ้นต้องใช้สื่คนหามหรือใช้ล้อเกวียนชักลาก บางชิ้นได้แต่มือ บางชิ้นได้แต่ตีน จึงนำชิ้นส่วนพระพุทธรูปที่พบมาต่อมือต่อตีนเข้าด้วยกัน และพบพระเจดีย์โบราณขนาดใหญ่สูง ๕๕ วา กลางป่า จึงทำการซ่อมต่อเติมเป็นสูง ๑๐๒ วา โดยใช้โป่งปูนในบริเวณใกล้เคียง แล้วนำพระพุทธรูปไปไว้ที่เจดีย์ธาตุหลวงเก่า

เนื่องจากการเล่าเรื่องราวข้อมูลเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่สำคัญ และ ข้อมูลหลายอย่างซึ่งไม่พบในที่อื่น จึงทำให้ศิลาจารึกวัดศรีชุมหลักนี้เป็นที่สนใจของนักประวัติศาสตร์มาก

๕.๖.๗ ความสัมพันธ์กับต่างประเทศสมัยกรุงสุโขทัย กรุงสุโขทัย มีความสัมพันธ์กับต่างประเทศหลายประเทศ เช่น ลังกา มอญ จีน มลายู และอิหร่าน ช่วงนั้นตรงกับยุคแห่งการสำรวจและค้นคว้าของยุโรป วาสโก ดากามา เดินทางผ่านแหลมกู๊ดโฮปมาถึงอินเดีย โคโลัมบัสไปถึงทวีปอเมริกา และแมกเจลลันมาถึงฟิลิปปินส์ พ.ศ. ๑๘๒๕ ในสมัยต้นกรุงสุโขทัย กษัตริย์มอญชื่อพระเจ้าฟ้ารั่ว (มะกะโท) มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติกับพ่อขุนรามคำแหง ทำให้สุโขทัยได้ใช้เมืองมะตะมะเป็นเมืองท่าค้าขายกับอินเดีย เปอร์เซีย และอาหรับ ในสมัยพระเจ้าฟ้ารั่วนี้มีการแปลกฎหมายอินเดียที่ชื่อ พระมนูธรรมศาสตร์เป็นภาษามอญ แล้วทางสุโขทัยก็ถอดจากภาษามอญอีกต่อหนึ่ง คัมภีร์นี้ได้นำมาเป็นเค้าโครงของกฎหมายไทยตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงสมัยรัชกาลที่ ๕ ที่เปลี่ยนไปใช้เกณฑ์ของกฎหมายอังกฤษมาแทน

หลักฐานของสยามจากจีน สมัยจักรพรรดิหงวนสีโจ้วฮ่องเต้ (กุบไลข่าน) ระบุว่าอาณาจักรเสียนหรือสุโขทัย (เสียนก๊ก) สมัยพ่อขุนรามคำแหง ส่งทูตไปติดต่อกับจีนรวม ๑๐ ครั้ง ส่วนจีนส่งมา ๓ ครั้ง ใน พ.ศ. ๑๘๓๖, ๑๘๓๗, ๑๘๓๘ (ทูตจีนส่งมาทั้งหมดสี่ครั้ง แต่ครั้งแรกในปี พ.ศ. ๑๘๒๕ นั้นมาไม่ถึงเพราะคณะทูตจีนถูกพวกจามจับกุมเสียก่อน) ในฤดูลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ เรือสำเภาจากจีนจะมาจอดที่สุราษฎร์ธานี ชุมพร นครศรีธรรมราช ปัตตานี และเมื่อถึงฤดูลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ลมพัดกลับทาง เรือจะแล่นใบกลับเมืองจีน สินค้าไทยที่ส่งไปจีนสมัยนั้น คือ ของป่า ไม้สัก ไม้ฝาง และข้าว ส่วนสินค้าเข้าจากจีน คือ ผ้าแพร ผ้าไหม และภาชนะเคลือบดินเผา

๕.๖.๘ พุทธศาสนาจากลังกา ในศิลาจารึกหลักที่ ๑ ของพ่อขุนรามคำแหง ระบุว่า ปู่ครูมหาเถรสังฆราช ซึ่งจำพรรษาที่วัดอรุณญิกในกรุงสุโขทัยนั้น มาจากเมืองนครศรีธรรมราช และมีการสร้างสถูปเจดีย์แบบลังกาไว้ในกรุงสุโขทัยด้วย ข้อความดังกล่าวแสดงว่า พระพุทธศาสนาได้รุ่งเรืองที่นครศรีธรรมราชมาก่อนจะเข้ามาที่สุโขทัย โดยรับอิทธิพลมาจากลังกา

๕.๗ กรุงสุโขทัยหลังสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช พ.ศ. ๑๘๔๑ พ่อขุนรามคำแหงสวรรคต หลังจากครองราชย์ ๒๐ ปี พญาเลอไทยราชโอรส ครองราชย์ต่อ พวกมอญแยกตัวเป็นอิสระไม่ขึ้นกับสุโขทัย และชาวไทยทางภาคกลางพวกละโว้และสุพรรณบุรี ภายใต้การนำของพระเจ้าอู่ทองได้ตั้งอาณาจักรใหม่ที่กรุงศรีอยุธยา พ.ศ. ๑๘๐๒ สมัยพระมหาธรรมราชาที่ ๑ พญาลิไท อาณาจักรสุโขทัยขยายไปครอบคลุมเมืองระหว่างแม่น้ำปิง แม่น้ำน่าน และแม่น้ำป่าสัก มีเมืองเชียงทอง เมือง

กำแพงเพชร เมืองพระบาง(นครสวรรค์) เมืองปากยม(พิจิตร) เมืองสองแคว(พิษณุโลก) เมืองราด เมืองสระกำแพง เมืองลุมบาจาย และเมืองน่าน ในสมัยพญาไลไท พระพุทธศาสนารุ่งเรือง

พ.ศ. ๑๕๖๒จนถึง พ.ศ. ๑๕๘๑ พระมหาธรรมราชาที่ ๔(บรมपाल) หรือพระยาบาลเมือง เป็นกษัตริย์ครองอาณาจักรสุโขทัยเป็นองค์สุดท้าย แล้วสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๓ (เจ้าสามพระยา) แห่งกรุงศรีอยุธยาทรงส่งพระรามศวร(ต่อมาคือสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ) พระราชโอรส ซึ่งประสูติจากพระชายาที่เป็นพระธิดาพระมหาธรรมราชาที่ ๓ แห่งราชวงศ์พระร่วงกรุงสุโขทัย (พญาไสลือไทย)ขึ้นไปครองเมืองพิษณุโลก ซึ่งเป็นเมืองหลวงของอาณาจักรสุโขทัยในขณะนั้น จึงเท่ากับสุโขทัยรวมเข้ากับอยุธยาเป็นอาณาจักรเดียวกัน พ.ศ. ๒๑๒๓ สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงให้อพยพคนเมืองเหนือ(ตาก สุโขทัย ศรีสะเกษ พิษณุโลก กำแพงเพชร พิจิตร ชัยบุรี ศรีเทพ) ลงมาตั้งมั่นอยู่ที่อยุธยา เพื่อเตรียมรับศึกพม่า ทำให้หัวเมืองเหนือหลายแห่งกลายเป็นเมืองร้าง

มีการนำพระพุทธรูปสำคัญเช่น หลวงพ่อสุโขทัยไตรมิตร หรือพระพุทธรูปมหาสุวรรณปฏิมากร ห่อหุ้มด้วยปูนชุกซ่อนไว้หลายร้อยปีจนเพิ่งมาพบในพ.ศ. ๒๔๕๗ ว่าเป็นพระพุทธรูปทองคำใหญ่ที่สุดในโลก หล่อด้วยทองคำทั้งองค์มีน้ำหนัก ๕.๕ ตัน สูง ๓.๕ เมตร ปัจจุบันอยู่ที่วัดไตรมิตร กรุงเทพฯ พระพุทธรูปทองคำองค์นี้ อาจเป็นองค์เดียวกันกับที่ศิลาจารึกหลักที่ ๑ ของพ่อขุนรามคำแหง บันทึกไว้ว่า “.....กลางเมืองสุโขทัยนี้มีพิหาร มีพระพุทธรูปทอง มีพระอัฐารส”

พระพุทธรูปมหาสุวรรณปฏิมากร วัดไตรมิตร กทม

[https://th.wikipedia.org/wiki %B8%A3](https://th.wikipedia.org/wiki/%B8%A3)

